

**Πανεπιστήμιο Πειραιώς Μ.Π.Σ.
Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών
Σπουδών**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

**Κρίτων Κούτσης
ΑΜ. Μ006019**

**Επιβλέπων Καθηγητής
Χαράλαμπος Παπασωτηρίου**

ΠΕΙΡΑΙΑΣ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2009

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	6
---------------	---

Μέρος Πρώτο

Κεφάλαιο Πρώτο

1.1. Φιλοσοφικό υπόβαθρο του εθνικού συμφέροντος.....	11
1.2. Έννοια του εθνικού συμφέροντος.....	14
1.3. Εθνικά συμφέροντα διαφορετικών κρατών.....	17
1.4. Ορισμός του εθνικού συμφέροντος.....	18
1.5. Ταξινόμηση του εθνικού συμφέροντος.....	19
1.6. Παράγοντες που διαστρεβλώνουν το εθνικό συμφέρον.....	21
1.7. Διατύπωση του εθνικού συμφέροντος.....	23
1.8. Συμμαχίες και εθνικό συμφέρον.....	25

Κεφάλαιο Δεύτερο

2.1. Εθνικό συμφέρον της Αλβανίας.....	26
2.2. Ταξινόμηση των συμφερόντων της Αλβανίας.....	27

Μέρος Δεύτερο

Κεφάλαιο Πρώτο

Ορισμός της εξωτερικής πολιτικής.....	31
---------------------------------------	----

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Κεφάλαιο Δεύτερο

Διεθνείς εξελίξεις το τέλος της δεκαετίας του 1980.....	36
---	----

Κεφάλαιο Τρίτο

Πολιτικές εξελίξεις στην Αλβανία 1990-1992.....	43
---	----

Κεφάλαιο Τέταρτο

Η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας 1990-1992.....	50
--	----

Συμπέρασμα.....	58
-----------------	----

Κεφάλαιο Πέμπτο

Η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας 1992-1997.....	60
--	----

5.1.Οι δύο άξονες της αλβανικής εξωτερικής πολιτικής.....	61
---	----

5.2.Το ζήτημα του Κοσόβου	62
---------------------------------	----

5.3.Σχέσεις με FYROM.....	64
---------------------------	----

5.4.Σχέσεις με την Ελλάδα και την Ιταλία.....	65
---	----

5.5.Σχέσεις με τις ΗΠΑ.....	71
-----------------------------	----

5.6.Σχέσεις με τον ισλαμικό κόσμο.....	73
--	----

5.7. Σχέσεις με την Ε.Ε.....	74
------------------------------	----

5.8.Σχέσεις με το ΝΑΤΟ.....	76
-----------------------------	----

Συμπέρασμα.....	78
-----------------	----

Κεφάλαιο Έκτο

Η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας 1997-2005.....	80
--	----

6.1.Σχέσεις με την Ελλάδα και την Ιταλία.....	82
---	----

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

6.2. Σχέσεις με τη Γιουγκοσλαβία και τη FYROM.....	85
6.3. Σχέσεις με τη Τουρκία και τον ισλαμικό κόσμο.....	88
6.4. Φίλο-αμερικανικές και φίλο-ευρωπαϊκές τάσεις.....	90
6.5. Το ζήτημα του Κοσόβου.....	91
6.6. Οι εξελίξεις στη FYROM το 2001 κι η στάση της Αλβανίας.....	101
6.7. Σχέσεις με τις ΗΠΑ.....	103
6.8. Σχέσεις με την Ε.Ε.....	106
6.9. Σχέσεις με το ΝΑΤΟ.....	110
Συμπέρασμα.....	112

Κεφάλαιο Έβδομο

Η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας 2005-2008.....	114
7.1. Σχέσεις με την Ε.Ε.....	118
7.2. Οι σχέσεις με το ΝΑΤΟ και τις ΗΠΑ.....	122
7.3. Η ανεξαρτησία του Κοσόβου.....	131
Συμπέρασμα.....	137
Χάρτης της Αλβανίας.....	138
Βιβλιογραφία.....	139

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

“It is not enough to have knowledge, one must also apply it. It is not enough to have wishes, one must also accomplish.”

Johann Wolfgang Von Goethe

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Αλβανία ανήκει στην κατηγορία των μικρών κρατών. Τα κράτη αυτά δεν έχουν τη δυνατότητα από μόνα τους να καθορίζουν τη πορεία των διεθνών σχέσεων και της παγκόσμιας πολιτικής, αλλά παρ' όλα αυτά αποτελούν στοιχεία του διεθνούς συστήματος και σε ορισμένες περιόδους παίζουν σημαντικό ρόλο στις διεθνείς εξελίξεις. Οι κινήσεις ενός μικρού κράτους στη διεθνή σκηνή εξαρτώνται από ένα σύνολο μεταβλητών όπως η ισχύς που διαθέτει, η γεωγραφική του θέση, οι ιστορικές του εμπειρίες, οι σχέσεις του με τις σημαντικές δυνάμεις της παγκόσμιας πολιτικής κ.ά.¹ Αυτό συμβαίνει και στην περίπτωση της Αλβανίας.

Στις προσπάθειές της να βγει από την μεγάλη περίοδο απομόνωσης και από την μεγάλη φτώχεια, η μικρή βαλκανική χώρα έχει νιώσει στις πλάτες τις το μεγάλο βάρος της γεωγραφικής της θέσης. Παρ' όλο που σε περίοδο ειρήνης η Αλβανία δεν έχει τη γεωστρατηγική σημασία που οι ίδιοι οι Αλβανοί αναγνωρίζουν στην χώρα τους, σε περίοδο συγκρούσεων η γεωγραφική της θέση αποκτά σημασία και η Αλβανία παίζει ρόλο στην διαμόρφωση της ισορροπίας δυνάμεων στην περιοχή. Και όπως μαρτυρά η ιστορία η βαλκανική χερσόνησος, δεν φημίζεται για τις μακρές περιόδους ειρήνης...

Όπως η γεωγραφία έτσι και οι ιστορικές εμπειρίες επηρεάζουν την εξωτερική πολιτική μίας χώρας. Η Αλβανία ήταν μια άγνωστη χώρα για τη Δύση για σχεδόν πενήντα χρόνια. Μετά τη ρήξη των σχέσεων με την Γιουγκοσλαβία το 1949, την ΕΣΣΔ το 1961 και τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας το 1978, η Αλβανία απομονώθηκε τελείως την δεκαετία του 1980. Οι μεγάλες αλλαγές του τέλους της δεκαετίας του ογδόντα άγγιξαν και την Αλβανία η οποία άρχισε να αλλάξει την εξωτερική συμπεριφορά της και προσπάθησε να βγει από την απομόνωση. Εγχείρημα που θα αποδειχθεί δαιδαλώδες για την κομμουνιστική Αλβανία. Μόνο μετά το τέλος της δικτατορίας του προλεταριάτου η Αλβανία θα ανοίξει τις πύλες

---

¹ ΒΑΛΗΝΑΚΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ. *Εισαγωγή στην Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1949-1988. Εκδόσεις Παρατηρητής. Θεσσαλονίκη 1998. σ.13.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

της στον εξωτερικό κόσμο και θα επιχειρήσει να διαμορφώσει κανονικές σχέσεις με την διεθνή κοινότητα.

Η εργασία μου έχει σκοπό να αναλύσει την εξωτερική πολιτική της Αλβανίας στην μεταψυχροπολεμική περίοδο. Η ανάλυση αυτή γίνεται με βάση το εθνικό συμφέρον της χώρας. Επέλεξα τη συγκεκριμένη περίοδο διότι παρουσιάζουν μεγάλο επιστημονικό ενδιαφέρον οι προσπάθειες μίας μικρής, φτωχής και απομονωμένης χώρας να τοποθετήσει τον εαυτό της σε ένα διεθνές περιβάλλον που βρίσκεται μπροστά σε μεγάλες συστημικές αλλαγές. Επέλεξα τη συγκεκριμένη χώρα, διότι πρόκειται για τη χώρα στην οποία γεννήθηκα και μεγάλωσα.

Ο Ψυχρός Πόλεμος όπως δηλώνει και η ονομασία του, δεν ήταν ένας πόλεμος με την στενή σημασία του όρου αλλά μια πολύχρονη διαδικασία ανταγωνισμού μεταξύ των δύο υπερδυνάμεων και των συμμάχων τους. Δεν έχει ημερομηνία έναρξης ούτε λήξης, δεν κηρύχθηκε ποτέ από τη μία πλευρά στην άλλη και ο χαμένος δεν συνθηκολόγησε ποτέ. Πολλές είναι οι ιστορικές στιγμές, όπως π.χ. η πτώση του τείχους του Βερολίνου, η διάλυση της ΕΣΣΔ, η διάλυση του Συμφώνου της Βαρσοβίας που χαρακτηρίζονται ως το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Για τις ανάγκες της εργασίας μου θα θεωρήσω με κάθε επιφύλαξη το 1990 ως το τέλος της διαδικασίας του Ψυχρού Πολέμου ή ως την αρχή της μεταψυχροπολεμικής περιόδου, με το σύστημα του υπαρκτού σοσιαλισμού να καταρρέει στην πλειοψηφία των κρατών της Ανατολικής Ευρώπης και την τότε, ΕΣΣΔ να δείχνει ανίκανη να το σταματήσει. Πέρα από αυτό το 1990 αποτελεί σημείο σταθμό στην σύγχρονη ιστορία της Αλβανίας, καθώς η κομμουνιστική ηγεσία ακολουθεί το δρόμο των μεταρρυθμίσεων μετά από τις μεγάλες φοιτητικές διαδηλώσεις.

Η εργασία αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο και το δεύτερο το εμπειρικό κομμάτι. Στο θεωρητικό πλαίσιο ασχολούμαι με την έννοια του εθνικού συμφέροντος η οποία παρόλο που είναι δύσκολο να προσδιοριστεί, εξακολουθεί να παίζει βασικό ρόλο σε κάθε προσπάθεια να περιγραφεί και να ερμηνευθεί η εξωτερική πολιτική των κρατών. Βασίζομαι κυρίως στην ρεαλιστική θεωρία (αναπόσπαστο κομμάτι της οποίας αποτελεί η

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

έννοια του εθνικού συμφέροντος) και στη βιβλιογραφία του Morgenthau. Ωστόσο αντιπαραθέτω τις ιδέες του Morgenthau (για το εθνικό συμφέρον που ορίζεται ως ισχύς) με τις ιδέες άλλων μελετητών για να φθάσω σε ένα γενικό συμπέρασμα για την έννοια του εθνικού συμφέροντος. Στη συνέχεια κάνω μία ταξινόμηση των εθνικών συμφερόντων και περιγράφω τους παράγοντες που μπορεί να διαστρεβλώσουν το εθνικό συμφέρον μίας χώρας. Στο πρώτο αυτό μέρος κάνω μία γενική ανάλυση των εθνικών συμφερόντων της Αλβανίας. Με βάση αυτά τα συμφέροντα αξιολογώ την εξωτερική πολιτική της Αλβανίας στο δεύτερο μέρος της εργασίας.

Το δεύτερο μέρος αποτελεί το εμπειρικό κομμάτι της εργασίας. Πρόκειται για μία αναλυτική ματιά στην εξωτερική πολιτική της Αλβανίας από το 1990 μέχρι σήμερα. Για να μπορέσω να παρουσιάσω καλύτερα τις αλλαγές που παρατηρούνται στην διαμόρφωση και την άσκηση της Αλβανικής εξωτερικής πολιτικής από το 1990 έως το 2008 έχω χωρίσει τη περίοδο αυτή σε τέσσερις επιμέρους φάσεις.

Η πρώτη φάση (1990-1992) αποτελεί το κύκνειο άσμα της κομμουνιστικής Αλβανίας και χαρακτηρίζεται από τις προσπάθειες των τελευταίων κομμουνιστικών κυβερνήσεων να εντάξουν τη χώρα στη διεθνή κοινότητα. Είναι αδύνατον να κατανοηθούν σωστά οι διπλωματικές κινήσεις αυτές χωρίς να υπάρξει μια σαφή εικόνα των μεγάλων αλλαγών στο διεθνές σύστημα αλλά και την ίδια την Αλβανία την εποχή εκείνη. Γι' αυτό το λόγο, θεώρησα σκόπιμο να εντάξω στην εργασία μου ένα κεφάλαιο για τις πολιτικές εξελίξεις στην Αλβανία την περίοδο 1990-1992 και ένα για τις διεθνείς εξελίξεις του τέλους της δεκαετίας του 1980. Οι δύο αυτοί παράγοντες, έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση της αλβανικής εξωτερικής πολιτικής στην φάση αυτή.

Η δεύτερη φάση περιλαμβάνει την περίοδο 1992-1997. Πρόκειται για τα πρώτα πέντε χρόνια της διακυβέρνησης της χώρας από το Δημοκρατικό Κόμμα. Σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής της Αλβανίας αυτή την περίοδο, εκτός από τις γνωστές μεταβλητές παίζει και η αμφιλεγόμενη προσωπικότητα του Προέδρου Σαλί Μπερίσα. Με τις αποφάσεις του, πολλές φορές αντιφατικές, οδήγησε την αλβανική διπλωματία σε αδιέξοδο. Στο κεφάλαιο

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

αυτό εστιάζω την προσοχή μου στις διμερείς σχέσεις της Αλβανίας με τις γειτονικές χώρες και με τις ΗΠΑ και επίσης ασχολούμαι με το ζήτημα του Κοσόβου, που είναι ένας από τους κεντρικούς άξονες της αλβανικής εξωτερικής πολιτικής.

Η τρίτη φάση (1997-2005) περιλαμβάνει τα οχτώ χρόνια που στην κυβέρνηση βρέθηκε το Σοσιαλιστικό Κόμμα. Την περίοδο αυτή, οι σχέσεις της Αλβανίας με τα γειτονικά κράτη βελτιώθηκαν αισθητά αλλά ο πόλεμος στο Κόσοβο επηρέαζε πάλι την εξωτερική πολιτική της χώρας. Η Αλβανία βρέθηκε μπροστά από γεγονότα τα οποία δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει χωρίς τις οδηγίες και την βοήθεια της διεθνούς κοινότητας. Η εξωτερική πολιτική που ακολούθησε η Αλβανία αυτά τα οχτώ χρόνια ήταν περισσότερο ρεαλιστική σε σύγκριση με την προηγούμενη φάση, αλλά σχεδόν το ίδιο αναποτελεσματική όσον αφορά την ένταξη στους Ευρω-ατλαντικούς θεσμούς.

Η τέταρτη φάση, 2005-2008, αποτελεί την επιστροφή της δεξιάς στην διακυβέρνηση της χώρας. Την περίοδο που διανύουμε, τρεις είναι οι πιο συγκλονιστικές εξελίξεις στην εξωτερική πολιτική της Αλβανίας. Η σύναψη της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με την Ε.Ε., η πρόσκληση που δέχθηκε στη διάσκεψη του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι να γίνει μέλος της συμμαχίας και η μονομερής διακήρυξη της ανεξαρτησίας του Κοσόβου.² Αν και η συμμετοχή της Αλβανίας στο τελευταίο γεγονός ήταν ελάχιστη, η ανεξαρτητοποίηση του Κοσόβου έχει μεγάλη σημασία όχι μόνο για την Αλβανία και τις διεθνείς της σχέσεις αλλά και για ολόκληρη την περιοχή και ειδικά για την ισορροπία δυνάμεων στα Βαλκάνια. Πως ένα ανεξάρτητο Κόσοβο και η αναγνώριση ή μη αναγνώρισή του από τα άλλα κράτη θα επηρεάσει τις διμερείς σχέσεις της Αλβανίας, θα φανεί στο μέλλον.

Η ευρω-ατλαντική πορεία αποτελεί την προτεραιότητα της εξωτερικής πολιτικής της Αλβανίας, ανεξαρτήτως του κόμματος που βρίσκεται στην εξουσία.

---

² Η Αλβανία έγινε μέλος του ΝΑΤΟ στις 4 Απριλίου 2009. Η παρούσα εργασία κατατέθηκε στη Γραμματεία του Τμήματος Δ.Ε.Σ. στις αρχές Φεβρουαρίου 2009, γι' αυτό το λόγο δεν υπάρχουν αναφορές σχετικά με αυτό το γεγονός που αποτελεί τη τέταρτη και πιο σημαντική εξέλιξη στην εξωτερική πολιτική της Αλβανίας.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Δεδομένης της σημασίας που η ένταξη στο ΝΑΤΟ και την Ευρωπαϊκή Ένωση έχει για την Αλβανία, σε κάθε κεφάλαιο υπάρχουν υπό-κεφάλαια για τις σχέσεις και τη πορεία της χώρας προς τους ευρω-ατλαντικούς θεσμούς από το 1992 μέχρι σήμερα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ

1.1 ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

Το εθνικό συμφέρον και η χρήση του ως “οδηγία” για τη διπλωματική συμπεριφορά έχει τις ρίζες του στα αρχικά στάδια της εξέλιξης του σύγχρονου κράτους τον 16^ο και τον 17^ο αιώνα πρώτα στην Ιταλία και μετά στην Γαλλία και Αγγλία. Ο Nicolo Machiavelli ήταν ένας από τους πρώτους σύγχρονους θεωρητικούς της πολιτικής. Ο “Ηγεμόνας” προανήγγειλε την εμφάνιση του εθνικού συμφέροντος ως αρχή οργάνωσης της επιστημονικής σκέψης των διεθνών σχέσεων. Χωρίς τη δύναμη και τη βούληση οι ηθικές αρχές δεν έχουν κανένα νόημα. Ο στόχος του Machiavelli : Η ένωση της Ιταλίας και η απελευθέρωσή της από τους ξένους κατακτητές. Τίποτα δεν είναι πιο ηθικό από το συμφέρον του ιταλικού κράτους. Ο Machiavelli ενδιαφέρθηκε πρωτίστως για την εξασφάλιση της δύναμης (ισχύς) ενάντια στους εσωτερικούς εχθρούς αλλά όχι για την αίσθηση ευθύνης προς τα άλλα κράτη.³

Ο Δούκας Henry de Rohan όμως εφαρμόζε την έννοια του “συμφέροντος” στην κρατική συμπεριφορά και στους στόχους της εξωτερικής πολιτικής. “Οι πρίγκιπες δίνουν εντολές στον λαό και τα συμφέροντα δίνουν εντολές στους πρίγκιπες.” Δεν θα ήταν σωστό να στηρίζεται η εξωτερική πολιτική εξολοκλήρου σε ηθικές αρχές αλλά θα ήταν επίσης λάθος αν στηριζόταν σε καθαρό εγωισμό.⁴

Ο άνθρωπος, το όνομα του οποίου συνδέεται άμεσα με την έννοια του εθνικού συμφέροντος είναι ο Armand Jean du Plessis de Richelieu, καρδινάλιος και πρωθυπουργός της Γαλλίας από το 1624-1642. Όπως αναφέρει ο H.Kissinger “ Ελάχιστοι πολιτικοί επηρέασαν την ιστορία σε μεγαλύτερο

---

³ ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΗΣ, Π.Μ. *Νεότερη Πολιτική Θεωρία, Τρίτη Έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 1996.*

⁴ CLINTON, W. D. *The Two Faces of National Interest. Louisiana State University Press. 1994.*
σ.7

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

βαθμό... (Ο Richelieu) Επεξεργάστηκε την έννοια του *raison d'état* και τη χρησιμοποίησε προς όφελος της χώρας του.”⁵ Το γεγονός ότι ήταν άνθρωπος της εκκλησίας δεν τον εμπόδιζε να τοποθετήσει το εθνικό συμφέρον της Γαλλίας πιο πάνω από το συμφέρον της καθολικής εκκλησίας και να υποστηρίξει τους προτεστάντες πρίγκιπες (συνομολογεί συμφωνίες με τη Σουηδία, Δανία, Σαξονία-Βαϊμάρη) και όχι τον Φερδινάνδο Β των Αψβούργων. Ένας καρδινάλιος της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας συνενώνει τους προτεστάντες της Ευρώπης εναντίον του καθολικού αυτοκράτορα. Σκοπός του ήταν να μη περικυκλώνεται η Γαλλία από κράτη που υπόκεινται στους Αψβούργους και να εμποδίζει την ίδρυση μίας μεγάλης δύναμης στα σύνορα με τη Γερμανία.⁶ Το μοναδικό κριτήριο των πράξεων του Richelieu ήταν το εθνικό συμφέρον.

Τουλάχιστον ένα στοιχείο της σκέψης των μεσαιωνικών κληρικών έχει επιβιώσει στην έννοια του εθνικού συμφέροντος. Αυτοί υποστήριζαν πως οι άνθρωποι έχουν ψυχές, και αυτές κρίνονται σε μια μετά θάνατον ζωή. Τα κράτη, που είναι τεχνητές δημιουργίες, δεν έχουν καμία ψυχή έχουν τη ζωή μόνο σε αυτόν τον κόσμο. Εάν το κράτος συντρίβεται ή καταστρέφεται, δεν έχει καμία θείκη μετά θάνατον ζωή. Συνεπώς, τα κράτη μπορούν να λάβουν σκληρά μέτρα για να προστατευθούν και να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους. Τα κράτη είναι ανήθικα και μπορούν να κάνουν πράγματα που οι άνθρωποι δεν μπορούν να κάνουν.⁷

Ο Clausewitz επίσης έχει δώσει τη συμβολή του στην δημιουργία μίας “εθνικού συμφέροντος” προσέγγισης της εξωτερικής συμπεριφοράς των κρατών. Σύμφωνα με τον Clausewitz η κρατική συμπεριφορά παρακινείται από την ανάγκη για επιβίωση και ευημερία. Για να διασφαλίσει τα συμφέροντά του το

---

⁵ KISSINGER, HENRY. *L'arte della Diplomazia*. Sperling & Kupfer Editori, Milano 2004.

σ. 36

⁶ *ibid.* Επίσης BERSTEIN, SERGE. PIERRE, MILZA. *Ιστορία της Ευρώπης 1. Από τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία στα Ευρωπαϊκά Κράτη. 5^{ος} -18^{ος} Αιώνας. Τρίτη Έκδοση. Εκδόσεις Αλεξάνδρεια. Αθήνα 1997. σ. 381-397*

⁷ ROSKIN, M. G. *National Interest: From Abstraction to Strategy*. Parameters, US Army College Quarterly-Winter 1994. σ.4

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

κράτος πρέπει ορθολογικά να αποφασίσει να κάνει πόλεμο. Ο απεριόριστος πόλεμος όμως δεν εξυπηρετεί το εθνικό συμφέρον.⁸

Ο 18^{ος} αιώνας αποτέλεσε την ενηλικίωση της έννοιας του εθνικού συμφέροντος. Η ιδέα του Διαφωτισμού διαμόρφωσαν μία πίστη γύρω από ένα τακτικό πολιτικό σύστημα στον οποίο οι πολιτικοί ενεργούσαν με σκοπό την εξισορρόπηση των συμφερόντων και όπου τα κράτη μπορούσαν να ακολουθήσουν προβλέψιμες πορείες. Το κρατικό συμφέρον έπρεπε να είναι συμπέρασμα ενός αιτιολογημένου επιχειρήματος που θα μπορούσε να πείσει και να προσαρμοστεί στις ανάγκες του συστήματος. Όταν τα κράτη είχαν υπερβολικά συμφέροντα, τα άλλα μέλη του συστήματος θα διαμόρφωναν συμμαχίες για να τα περιορίσουν ή να νικήσουν. Αυτό το σύστημα ήταν “ισορροπία δυνάμεων”.⁹

Η γέννηση του Αμερικανικού κράτους είναι μία πράξη η οποία αποδεικνύει ότι οι ιδρυτές του ενήργησαν με γνώμονα το εθνικό συμφέρον. Τα λόγια του George Washington είναι η απόδειξη :“Τα έθνη, όπως και τα άτομα πράττουν για το όφελός τους και όχι προς όφελος άλλων, εκτός εάν τα συμφέροντα και των δύο τυχαίνει να αφομοιωθούν”¹⁰ Στην αντίστασή τους κατά των βρετανών οι αμερικανοί απέκτησαν τη συνήθεια της χρησιμοποίησης των ορών “λαός” και “έθνος” Κατά συνέπεια ο όρος “κρατικό συμφέρον” αντικαταστάθηκε με τον όρο “εθνικό συμφέρον”. Έκτοτε το εθνικό συμφέρον έγινε οδηγός για την εξωτερική πολιτική και για την ρητορική των αμερικανών πολιτικών.¹¹

Η έννοια του εθνικού συμφέροντος τον 19^ο αιώνα ήταν (με μία σύντομη διακοπή με τους ναπολεόντειους πολέμους) συνδεδεμένη με την ισορροπία δυνάμεων. Ο Metternich έχει δώσει έναν ορισμό του εθνικού συμφέροντος :” Η πολιτική είναι η επιστήμη των ζωτικών συμφερόντων των κρατών με την ευρύτερη έννοια. Δεδομένου του γεγονότος ότι το απομονωμένο κράτος δεν

⁸ CLAUSEWITZ, C .v. *On War*. Penguin Books. Printed in England. 1968. σ. 81.

⁹ MORGENTHAU, H. *The Purpose of American Politics*. New York: Alfred A. Knopf 1950. 30-31

¹⁰ *Ibid* σ.33-34

¹¹ CLINTON, W. D. *The Two Faces of National Interest*. Louisiana State University Press. 1994. σ.7

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

υπάρχει πλέον...πρέπει να δούμε την κοινότητα των κρατών σαν την ουσιαστική κατάσταση του σύγχρονου κόσμου... Τα μεγάλα αξιώματα της πολιτικής επιστήμης απορρέουν από τη γνώση των αληθινών πολιτικών συμφερόντων των κρατών. Πάνω σε αυτά τα γενικά συμφέροντα στηρίζεται η εγγύηση της ύπαρξής τους.”¹²

Ο 20^{ος} αιώνας οι μελετητές αλλά και οι υπεύθυνοι της εξωτερικής πολιτικής στράφηκαν στον εθνικό συμφέρον και το χρησιμοποίησαν, οι μεν πρώτοι σαν εργαλείο ανάλυσης και οι δεύτεροι σαν βάση για την χάραξη της εξωτερικής πολιτικής . Το μεγάλο ενδιαφέρον για την έννοια του εθνικού συμφέροντος παρατηρήθηκε μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο από τη ρεαλιστική σχολή των διεθνών σχέσεων με σημαντικότερο εκπρόσωπο τον Hans J. Morgenthau.

1.2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

Παρόλο που η έννοια του εθνικού συμφέροντος είναι διφορούμενη, εξακολουθεί να παίζει βασικό ρόλο σε κάθε προσπάθεια να περιγραφεί, να ερμηνευθεί να καθοδηγηθεί ή να αναλυθεί η εξωτερική πολιτική των κρατών. Το εθνικό συμφέρον βρίσκεται στην καρδιά του στρατιωτικού και διπλωματικού επαγγέλματος και οδηγεί στη διατύπωση μίας εθνικής υψηλής στρατηγικής και στον υπολογισμό της απαιτούμενης ισχύς για την υποστήριξή της. Οι μελετητές αλλά και οι συμμετέχοντες της εξωτερικής πολιτικής συμφωνούν σχεδόν ομόφωνα ότι βασικός λόγος των κρατικών ενεργειών είναι το εθνικό συμφέρον.¹³ Οι διαφωνίες προκύπτουν όταν οι ίδιοι μελετητές και συμμετέχοντες δίνουν απαντήσεις ,στις εννοιολογικές ή ουσιαστικές ερωτήσεις για το εθνικό συμφέρον: Υπάρχει ένας γενικός ορισμός για το εθνικό συμφέρον; Ποιος αποφασίζει για το τι είναι εθνικό συμφέρον μίας συγκεκριμένης χώρας σε μία συγκεκριμένη εποχή;

¹² GULICK, E.V. *Europe's Classical Balance of Power : A Case History of the Theory and Practice of One of the Great Concepts of European Statecraft.* New York 1967. σ.32

¹³ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ : *Διεθνείς Σχέσεις. Εξουσία και Δικαιοσύνη. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1995. σ. 118.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Από τι εξαρτάται το εθνικό συμφέρον; Υπάρχουν κατηγοριοποιήσεις του εθνικού συμφέροντος; Από τον τρόπο που κανείς απαντάει σε αυτά τα ερωτήματα (και σε άλλα) έχουν δημιουργηθεί δύο σχολές σκέψης στο πεδίο των διεθνών σχέσεων. Η πρώτη σχολή υποστηρίζει ότι το εθνικό συμφέρον μπορεί να προσδιοριστεί αντικειμενικά και ορθολογικά ενώ για τη δεύτερη ο ορισμός του εθνικού συμφέροντος έρχεται μετά από “αγώνα” διαφορετικών υποκειμενικών απόψεων και προτιμήσεων. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Θ. Κουλουμπής για τη πρώτη σχολή “ο προσδιορισμός του εθνικού συμφέροντος είναι επιστήμη, για τη δεύτερη είναι τέχνη.”¹⁴ Ο Donald Nuechterlein ο Walter Lippmann και ο Stephen Krasner είναι μερικούς από τους βασικότερους εκπροσώπους της “υποκειμενικής σχολής” ενώ ο Hans Morgenthau βρίσκεται απέναντί τους ως ο σημαντικότερος εκπρόσωπος της “αντικειμενικής σχολής”

Για τους πρώτους το εθνικό συμφέρον αντανακλά καλύτερα τις προτιμήσεις διαφορετικών ομάδων (μέσα σε μία εθνική κοινωνία) και όχι μία αντικειμενική πραγματικότητα. Εστιάζουν την προσοχή τους στην διαδικασία λήψης αποφάσεων από την οποία προκύπτουν οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής. Το περιεχόμενο του εθνικού συμφέροντος είναι οτιδήποτε αποφασίζουν οι υπεύθυνοι της εξωτερικής πολιτικής. Εκτός από όλα αυτά το εθνικό συμφέρον αλλάζει όταν οι απαιτήσεις και οι φιλοδοξίες του έθνους αλλάζουν. Ως εκ τούτου το εθνικό συμφέρον δεν μπορεί να χρησιμεύει σαν ένα σταθερό πρότυπο για τη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής.¹⁵ Εάν θεωρήσουμε ότι το εθνικό συμφέρον είναι “οι προτιμήσεις των κεντρικών υπευθύνων της εξωτερικής πολιτικής”¹⁶ τότε παραδεχόμαστε ότι πρόκειται για μία υποκειμενική μεταβλητή γιατί οι υπεύθυνοι για τις αποφάσεις της εξωτερικής πολιτικής αλλάζουν και συνεπώς αλλάζει και το εθνικό συμφέρον (σύμφωνα με τις προτιμήσεις των νέων υπευθύνων). Το εθνικό συμφέρον παραμένει εξαρτώμενο από την ισορροπία των δυνάμεων (διαφορετικών κοινωνικών ομάδων) σε μία

---

¹⁴ *Ibid* σ. 119

¹⁵ ROSENAU, J. *The Scientific Study of Foreign Policy*. Frances Pinter, London 1980. σ. 286

¹⁶ KRASNER, S.D. *Defending the National Interest : Raw Material Investments and U.S. Foreign Policy*. Princeton 1978. σ. 10

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

χώρα και τους κανόνες του πολιτικού συστήματός της. Μπορεί έτσι να χρησιμεύει ως πρότυπο για τη ανάλυση των μεθόδων που χρησιμοποιούνται από τους συμμετέχοντες στην πολιτική ζωή, αλλά όχι για τη σύγκριση της εξωτερικής πολιτικής διαφόρων κρατών και διαφόρων περιόδων.¹⁷ Στην βιβλιογραφία της σχολής αυτής παρατηρούμε ότι το εθνικό συμφέρον εξαρτάται από τη μορφή του πολιτικού καθεστώτος. Διαφορετικά πολιτικά καθεστώτα έχουν διαφορετικούς πολιτικούς στόχους συνεπώς διαφορετική εξωτερική πολιτική για την εξυπηρέτηση των στόχων αυτών. Η πολιτική ιδέα του κράτους θεωρείται καθοριστικός παράγοντας για την εξωτερική συμπεριφορά των κρατών.¹⁸

Η “αντικειμενική σχολή” υποστηρίζει αντίθετες απόψεις. Σύμφωνα με τον H.Morgenthau το εθνικό συμφέρον προσδιορίζεται με αντικειμενικό και ορθολογικό τρόπο, ανεξαρτήτως των πολιτικών αξιών που διέπουν ένα κρατικό σύστημα. Ο Morgenthau διέθετε ένα αντικειμενικό πρότυπο για την ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής “το συμφέρον που ορίζεται ως ισχύς” Οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής ενός κράτους δεν πρέπει να υπερβαίνουν την ισχύ που διαθέτει το συγκεκριμένο κράτος. Τα εθνικά συμφέροντα μιας χώρας πρέπει να είναι ανάλογα με τις δυνατότητές της. Ο πολιτικός “σκέφτεται και ενεργεί σύμφωνα με το συμφέρον που ορίζεται ως ισχύς” και οι ιστορικές μαρτυρίες αποδεικνύουν αυτή την παραδοχή.¹⁹ Η έννοια του εθνικού συμφέροντος δίνει συνέχεια και ενότητα στην διαφορετικότητα της εξωτερικής πολιτικής διαφορετικών κρατών.

“Η έννοια του εθνικού συμφέροντος δεν προϋποθέτει ούτε έναν φυσικά αρμονικό, ειρηνικό κόσμο ούτε το αναπόφευκτο του πολέμου ως συνέπεια της προσπάθειας όλων των εθνών να προαγάγουν τα δικά τους εθνικά συμφέροντα. Απεναντίας, δέχεται οι συνεχείς συγκρούσεις και η απειλή του πολέμου

---

¹⁷ CLINTON, W. D. *The Two Faces of National Interest*. Louisiana State University Press. 1994. σ. 28-29

¹⁸ ARON. R. *Peace and War. A Theory of International Relations*. Garden City, New York, 1973. σ. 83.

¹⁹ MORGENTHAU, H. *Politics Among Nations. Fifth Edition*. Knopf, New York, 1978. σ. 5

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ελαχιστοποιούνται μέσα από την αδιάκοπη προσαρμογή των συγκρουόμενων συμφερόντων χάρη στη διπλωματική δράση.”²⁰

Ο James Rosenau άσκησε σκληρή κριτική στην επιχειρηματολογία της “αντικειμενικής σχολής” υποστηρίζοντας πως το εθνικό συμφέρον έχει τις ρίζες του στις αξίες και πως διαφορετικά κράτη επιδιώκουν διαφορετικούς στόχους. Ο Rosenau υποστηρίζει ότι η ανάλυση του Morgenthau δεν εξηγεί τι είναι η σχετική ισχύ του κράτους και επίσης πως ο υπολογισμός της ισχύς ενός κράτους απαιτεί αναπόφευκτα τη χρησιμοποίηση του συστατικού “αξία ” (values).

1.3. ΕΘΝΙΚΑ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ

“Το εθνικό συμφέρον ενός έθνους που δεν έχει συνείδηση μόνο του δικού του συμφέροντος, αλλά και των συμφερόντων των άλλων εθνών, πρέπει να καθορίζεται σε όρους οι οποίοι πρέπει να είναι συμβατοί με αυτό το τελευταίο. Σε έναν πολυεθνικό κόσμο, αυτό είναι κάτι που απαιτεί η πολιτική ηθική. Και σε μία εποχή ολοκληρωτικού πολέμου, είναι επίσης μία προϋπόθεση για επιβίωση.”²¹ Η παρατήρηση αυτή του Morgenthau συμπίπτει με την υπόθεση του ίδιου (που ανέφερα πιο πάνω) ότι το διεθνές σύστημα δεν είναι από τη φύση του αρμονικό αλλά ούτε καταδικασμένο σε αναπόφευκτό πόλεμο. Σύμφωνα με τον Morgenthau υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα συνεχούς διαμάχης και απειλών πολέμου, τα οποία μπορούν να ελαχιστοποιηθούν με την τμηματική και συνετή διευθέτηση των συγκρουόμενων συμφερόντων με διπλωματικές ενέργειες.²²

Η ίδια η άναρχη μορφή του διεθνούς συστήματος θέτει περιορισμούς στα εθνικά συμφέροντα, στις απαιτήσεις και αξιώσεις των κρατών. Τα συμφέροντα πολλών κρατών βρίσκονται ανά πάσα στιγμή σε κίνδυνο γιατί όπως είπαμε υπήρχαν, υπάρχουν και θα υπάρχουν συγκρουόμενα συμφέροντα και διαφορετικές ποσότητες ισχύος που τα κράτη διαθέτουν. Γι αυτό το λόγο τα

²⁰ MORGENTHAU, H. *Another Great Debate: The National Interest of the United States*, *American Political Science Review*, 46 (1952), σ.961

²¹ MORGENTHAU, H. *Dilemmas of politics*. University of Chicago Press, Chicago 1958. σ. 65.

²² *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

κράτη πρέπει να ακολουθήσουν μία διαδικασία επιλεκτική και περιοριστική για τα συμφέροντα τους. Δύο παράγοντες μπορεί να παίζουν περιοριστικό ρόλο και να βοηθήσουν τους υπευθύνους της εξωτερικής πολιτικής να καθορίσουν ποιες αξιώσεις πρέπει να κάνουν και ποια συμφέροντα να επιδιώκουν.²³ Πρώτος είναι η γεωστρατηγική θέση του κράτους που σαφώς έχει αντίκτυπο στο εθνικό συμφέρον μίας χώρας. Μερικά κράτη είναι πιο ασφαλή από κάποια άλλα και μπορούν να αφιερώσουν περισσότερο χρόνο και ενέργεια στην προώθηση των δικών τους αξιών και αρχών. Άλλα κράτη βρίσκονται σε πιο μειονεκτική θέση και πρέπει να αφιερώσουν περισσότερη ενέργεια στην ασφάλεια τους και λιγότερη στην προώθηση αφηρημένων εννοιών. Δεύτερος περιοριστικός παράγοντας είναι τα διεθνή πρότυπα της άναρχης κοινωνίας. Οι αξιώσεις των κρατών κρίνονται σύμφωνα με αυτά τα πρότυπα. Η διεθνής κοινότητα αποφασίζει αν θα τις αποδεχτεί, θα τις υποστηρίξει ή θα τις απορρίψει. Οι αξιώσεις των κρατών κρίνονται σε τρία επίπεδα: α) εάν η αξίωση εξυπηρετεί το εθνικό συμφέρον του κράτους, β) εάν η αξίωση θίγει το εθνικό συμφέρον κάποιου άλλου κράτους και γ) εάν η αξίωση απειλεί την διεθνή κατανομή ισχύος.²⁴

1.4. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

Τελικά τι είναι το εθνικό συμφέρον; Είναι μία υποκειμενική ή μία αντικειμενική έννοια; Θα λέγαμε ότι είναι και τα δύο. “Σε μία δημοκρατία το εθνικό συμφέρον είναι απλά αυτό που λένε οι πολίτες. Είναι ευρύτερο από τα ζωτικής σημασίας στρατηγικά συμφέροντα παρόλο που αυτά αποτελούν σημαντικό μέρος του.”²⁵ Το εθνικό συμφέρον είναι το αντικείμενο των συζητήσεων των υπευθύνων για την λήψη των αποφάσεων, ο στόχος τους, και ένα πρότυπο για

---

²³ CLINTON, D. *National Interest: Rhetoric, Leadership, and Policy*. Boston, University Press of America, 1988 σ.47-48

²⁴ CLINTON, W. D. *The Two Faces of National Interest*. Louisiana State University Press. 1994. σ.57-59.

²⁵ NYE, J.S.JR. *The Paradox Of American Power: Why The World's Only Superpower Can't Go It Alone*. Oxford University Press. 2002. σ.139

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

την επιλογή μίας πολιτικής αντί μίας άλλης. Αυτή είναι η πρώτη λειτουργία του εθνικού συμφέροντος: να οδηγήσει τη πολιτική συζήτηση και να δώσει τα πλαίσια και το περιεχόμενο της συζήτησης στους υπευθύνους για τη λήψη των πολιτικών αποφάσεων.²⁶ Για να συνοψίσω θα έλεγα ότι σε μεγάλες πολιτικές συλλογικότητες, όπως τα έθνη κράτη, άσχετα με το είδος του πολιτεύματος, οι κυβερνητικές αποφάσεις λαμβάνονται μονάχα από λίγους ανθρώπους. Αυτές οι αποφάσεις σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε να προάγουν το εθνικό συμφέρον όπως αυτό γίνεται αντιληπτό και όπως ορίζεται από εκείνους που παίρνουν τις αποφάσεις. Και σε κάθε περίπτωση οι ηγετικές ομάδες προσπαθούν να δικαιολογήσουν τη συμπεριφορά τους συνδέοντας τη με το εθνικό συμφέρον. Το εθνικό συμφέρον δεν είναι πάντως μία συνταγή για να δώσει απαντήσεις σε όλα τα περίπλοκα ερωτήματα της εξωτερικής πολιτικής. Παρόλα αυτά αποτελεί αφορμή για τους υπευθύνους της εξωτερικής πολιτικής για να απαντήσουν σε ερωτήματα τύπου: Πως τα τρέχοντα γεγονότα επηρεάζουν την ισχύ του έθνους μου; Είναι οι εχθροί μου ικανοί να βλάψουν τα ζωτικά μου συμφέροντα; Έχω αρκετή ισχύ για να προστατέψω τα ζωτικά μου συμφέροντα; Ποια είναι τα δευτερεύοντα συμφέροντά μου; Τι ποσότητα της ισχύος μου είμαι διατεθειμένος να χρησιμοποιήσω για να τα προστατέψω; Τι είδους συμφωνίες μπορώ να κάνω πάνω στα δευτερεύοντα συμφέροντα μου;²⁷ Για να δοθούν απαντήσεις σε αυτά τα ερωτήματα πρέπει πρώτα να γίνει μια κατηγοριοποίηση των εθνικών συμφερόντων.

1.5. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

Ο Morgenthau διακρίνει δύο επίπεδα εθνικού συμφέροντος, το αρχικό (ζωτικής σημασίας) και το δευτερεύον.²⁸ Το αρχικό εθνικό συμφέρον είναι το

---

²⁶ *ibid*

²⁷ ROSKIN, M. G. *National Interest: From Abstraction to Strategy. Parameters, US Army College Quarterly-Winter 1994.* σ.

²⁸ MORGENTHAU, H. *The Impasse of American Foreign Policy.* Univ. of Chicago Press, Chicago, 1962, σ. 191.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ελάχιστο απαιτούμενο των εθνών κρατών δηλαδή η προστασία της φυσικής, πολιτικής και πολιτιστικής τους ταυτότητας. Με άλλα λόγια η επιβίωση. Η διατήρηση της φυσικής ταυτότητας ισοδυναμεί με τη διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας ενός έθνους κράτους. Η διατήρηση της πολιτικής ταυτότητας ισοδυναμεί με τη διατήρηση των υφιστάμενων πολιτικό-οικονομικών καθεστώτων. Η διατήρηση της πολιτιστικής ταυτότητας ταυτίζεται με τους φυλετικούς, θρησκευτικούς, γλωσσολογικούς και ιστορικούς κανόνες σε ένα έθνος κράτος. Από αυτούς τους στόχους οι ηγέτες μιας χώρας μπορούν να αντλήσουν τις συγκεκριμένες πολιτικές όπως π.χ. ο ανταγωνισμός των εξοπλισμών, η ισορροπία της ισχύος, η εξωτερική βοήθεια, οι συμμαχίες, οι ανατρεπτικές ενέργειες, ο οικονομικός και ο ψυχολογικός πόλεμος.²⁹ Για την εξυπηρέτηση του αρχικού εθνικού συμφέροντος δεν μπορεί να υπάρξει κανένας συμβιβασμός και τα κράτη πρέπει να το υπερασπίσουν με οποιαδήποτε τιμή. Τα έθνη παραμελούν το εθνικό τους συμφέρον μόνο όταν διατρέχουν κίνδυνο καταστροφής τους.³⁰ Από τη στιγμή που θα έχει εξασφαλιστεί η επιβίωσή του το έθνος κράτος μπορεί να επιδιώξει συμφέροντα μικρότερης σημασίας. Τα δευτερεύοντα συμφέροντα είναι τα συμφέροντα που μπορούν να διαπραγματευτούν και από τα οποία δεν εξαρτάται η εδαφική ακεραιότητα ενός κράτους. Εκτός από το αρχικό και το δευτερεύον ο Morgenthau διακρίνει μεταξύ προσωρινών και μόνιμων συμφερόντων. Τα μόνιμα συμφέροντα είναι σχετικά σταθερά κατά τη διάρκεια μιας μακριάς χρονικής περιόδου. Τα προσωρινά συμφέροντα είναι αυτά που ένα κράτος έθνος επιλέγει να θεωρήσει εθνικό συμφέρον του σε οποιοδήποτε χρονική στιγμή.³¹ Εκτός από αυτές τις δύο κατηγοριοποιήσεις υπάρχει και μία τρίτη. Πρόκειται για τα γενικά και τα συγκεκριμένα συμφέροντα. Τα γενικά συμφέροντα είναι εκείνα που μια χώρα εφαρμόζει κατά τρόπο θετικό σε μια

---

²⁹ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ : *Διεθνείς Σχέσεις. Εξουσία και Δικαιοσύνη. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1995. σ.130.*

³⁰ DOUGHERTY, JAMES E. PFALTZGRAFF, ROBERT L JR : *Ανταγωνιστικές Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων. Μια Συνολική Αποτίμηση, Τόμος Α. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1992.σ.135*

³¹ MORGENTHAU, H. *Another Great Debate: The National Interest of the United States, American Political Science Review, 46 (1952), 973*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

μεγάλη γεωγραφική περιοχή, σε έναν μεγάλο αριθμό εθνών, ή σε διάφορους ειδικούς τομείς. Τα συγκεκριμένα συμφέροντα καθορίζονται πολύ ad hoc και είναι συχνά η λογική συνέπεια του γενικού συμφέροντός. ³² Ο Morgenthau έκανε και μία τελευταία κατηγοριοποίηση του εθνικού συμφέροντος σε συμπληρωματικά και συγκρουόμενα.

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ³³

ΣΗΜΑΣΙΑ	Ζωτικής Δευτερεύον
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	Μόνιμα Προσωρινά
ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	Γενικά Συγκεκριμένα
ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	Συμπληρωματικά Συγκρουόμενα

1.6. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΔΙΑΣΤΡΕΒΛΟΝΟΥΝ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ

Πολλές φορές το εθνικό συμφέρον είναι δύσκολο να οριστεί λόγω τις επίδρασης διαφόρων παραγόντων όπως η ιδεολογία, το διεθνές σύστημα, οι πεποιθήσεις, αξίες και αρχές που επικρατούν σε μία κοινωνία, τα ΜΜΕ, και η γραφειοκρατία.³⁴

“Μία ιδεολογία μπορεί απλώς να οριστεί σαν ένα αυτοτελές και αυτοεπιβεβαιούμενο σύστημα πεποιθήσεων που ενσωματώνει μία γενική κοσμοαντίληψη και παρέχει μία βάση για την ερμηνεία όλης της

³² MORGENTHAU, H. *Dilemmas of politics*. University of Chicago Press, Chicago 1958. σ. 65.

³³ ROSKIN, M. G. *National Interest: From Abstraction to Strategy*. Parameters, US Army College Quarterly-Winter 1994. σ.7

³⁴ *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

πραγματικότητας.”³⁵ Οι ρεαλιστές υποστηρίζουν ότι τα συμφέροντα είναι κυρίαρχα και οι ιδεολογίες και τα συστήματα αξιών είναι απλώς *ex post facto* ιδεολογίες για προπαγανδιστικούς λόγους.³⁶ Η ιδεολογία βρίσκεται σε αντίθεση με το εθνικό συμφέρον και είναι πολύ δύσκολο για μία χώρα, που βρίσκεται κάτω από την επιρροή μίας ιδεολογίας, να ακολουθήσει μία εξωτερική πολιτική που στηρίζεται στον εθνικό συμφέρον.

Η δομή του διεθνούς συστήματος (ολιγοπολικό, χαλαρό διπολικό, συμπαγές διπολικό, πολυσυνασπισμικό, πολυπολικό)³⁷ πολλές φορές μπορεί να οδηγήσει τους υπευθύνους της εξωτερικής πολιτικής σε λάθος υπολογισμούς για το ποιο είναι το εθνικό συμφέρον της χώρας τους σε μία ορισμένη περίοδο.

Οι πεποιθήσεις, οι αξίες και οι αρχές που επικρατούν σε μία κοινωνία μπορούν να δυσκολεύουν τον καθορισμό του εθνικού συμφέροντος. Κάθε χώρα έχει εθνικές αξίες αλλά οι ηγέτες που στηρίζουν την εξωτερική πολιτική τους στις αξίες αυτές και όχι στον εθνικό συμφέρον πιθανότατα να βλάψουν τη χώρα τους.³⁸

Σημαντικό ρόλο στη δημοσιοποίηση θεμάτων που σχετίζονται με τον εθνικό συμφέρον παίζουν τα ΜΜΕ. Δύστυχος το κάνουν αυτό με ένα επιλεκτικό τρόπο προβάλλοντας μερικά θέματα και αγνοώντας άλλα. Το να αφήσεις τα ΜΜΕ να καθορίζουν τα εθνικά συμφέροντα της χώρας είναι σαν να “επιτρέπεις στο show-biz να κυβερνήσει την χώρα.”³⁹

Οι παρεμβολές της γραφειοκρατίας στον καθορισμό του εθνικού συμφέροντος μπορεί να έχουν σοβαρές επιπτώσεις και να οδηγήσουν την εξωτερική πολιτική μίας χώρας σε αδιέξοδο.⁴⁰

³⁵ SAID, A. LERCHE, C.O. *Concepts of International Politics*. Englewood Cliffs, N.J Prentice Hall. 1979, σ.199-200.

³⁶ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ : *Διεθνείς Σχέσεις. Εξουσία και Δικαιοσύνη*. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1995. σ.129

³⁷ KAPLAN, M.A. *System and Process in International Politics*, New York: John Willey. 1962

³⁸ ROSKIN, M. G. *National Interest: From Abstraction to Strategy*. *Parameters*, US Army College Quarterly-Winter 1994. σ.

³⁹ *ibid*

⁴⁰ KISSINGER, H. *Domestic Structure of Foreign Policy*. *Daedalus*, 95. Spring I 1966. σ. 503-529.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

1.7. ΔΙΑΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ

Η διατύπωση του εθνικού συμφέροντος είναι μία διαδικασία που προηγείται της διαδικασίας της διατύπωσης των στόχων της εξωτερικής πολιτικής. Η διαδικασία αυτή είναι μία πολιτική διαδικασία και αποτελείται από τρεις παράγοντες, τους υπευθύνους των αποφάσεων, το εθνικό και το διεθνές περιβάλλον.⁴¹ Η διαδικασία λήψης αποφάσεων αποτελεί ένα δυναμικό σύστημα ενεργειών, όπου το ενδιαφέρον εστιάζεται κυρίως σε αυτούς που παίρνουν της αποφάσεις και ενεργούν στο όνομα του κράτους που εκπροσωπούν. Οι αποφάσεις εξωτερικής πολιτικής είναι συνάρτηση μία σειράς μεταβλητών που προέρχονται από το εσωτερικό του πολιτικού συστήματος, από το εξωτερικό περιβάλλον και συγκεκριμένα από τους άλλους δρώντες, και τέλος από το ψυχο-περιβάλλον, τις αξίες και τις αντιλήψεις που τρέφει ο αποφασίζων.

Το σχήμα λήψης αποφάσεων έχει ένα βασικό χαρακτηριστικό : όλα τα στάδια της απόφασής πρέπει να αρχίσουν με μία αξιολόγηση του αντικειμένου της απόφασης σε σχέση με το περιβάλλον. Δηλαδή, το πρώτο βήμα είναι η αξιολόγηση του “τι είναι επιθυμητό” και “τι είναι ουσιαστικό” για το κοινό καλό του έθνους καθώς επίσης μία αξιολόγηση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος. Μία απόφαση σχετικά με το “τι είναι δυνατόν” επιτυγχάνεται βάσει ενός υπολογισμού της διαθέσιμης ισχύος και της απαραίτητης ισχύος για την επίτευξη ορισμένου στόχου και επίσης βάσει της ιεραρχικής θέσης που καταλαμβάνει ο συγκεκριμένος στόχος. Όπως ανέφερα πιο πάνω οι στόχοι που συνδέονται με τα ζωτικά εθνικά συμφέροντα πρέπει να εξυπηρετηθούν χωρίς συμβιβασμούς.⁴²

Η διατύπωση του εθνικού συμφέροντος περιλαμβάνει τους σημαντικότερους υπευθύνους της λήψης των αποφάσεων και στη περίπτωση της εξωτερικής πολιτικής τον επικεφαλής της κυβέρνησης και των υπουργό των εξωτερικών. Αυτοί οι κορυφαίοι ιθύνοντες είναι (θεωρητικά) ικανοί να καθορίσουν

⁴¹ FRANKEL, J. *National Interest Praeger Publishers, 1970. σ. 97-99*

⁴² *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

τους στόχους του έθνους και να επεξεργάζονται “το σύνολο του εθνικού συμφέρον” σε λειτουργικό επίπεδο. Η συγκέντρωση (centralization) της εξουσίας λήψης των αποφάσεων στη κορυφή εξυπηρετεί την ενότητα της εξωτερικής πολιτικής και την προστασία των βασικών αξιών, ενώ η επίτευξη των συγκεκριμένων στόχων ανήκει στα κατώτερα κλιμάκια. Το αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι μία ένταση μεταξύ συγκέντρωσης και αποκέντρωσης.⁴³

Δύο μεταβλητές μπορεί να επηρεάζουν το επίπεδο της συγκέντρωσης : α) δύναμη του κράτους και β) η φύση του πολιτικού καθεστώτος. Στα μικρά κράτη, τα οποία έχουν πιο περιορισμένα εθνικά συμφέροντα από τις μεγάλες δυνάμεις, το εθνικό συμφέρον μπορεί να διατυπωθεί και επομένως οι γενικές γραμμές της εξωτερικής να οριστούν πολύ συγκεντρωτικά στον υψηλότερο επίπεδο. Αυτό είναι δύσκολο να συμβεί στις λεγόμενες “μεγάλες δυνάμεις” οι οποίες έχουν μία μεγαλύτερη γκάμα συμφερόντων. Στις μεγάλες δυνάμεις η διαδικασία αποκέντρωσης μπαίνει (σε κάποιο βαθμό) σε λειτουργία.

Στα αυταρχικά καθεστώτα όπου η συμμετοχή στην πολιτική διαδικασία είναι περιορισμένη, η διαδικασία διατύπωσης του εθνικού συμφέροντος είναι πολύ συγκεντρωμένη. Αντίθετα σε δημοκρατικά καθεστώτα όλες οι υπηρεσίες που εμπλέκονται στην πολιτική διαδικασία μπορεί να επηρεάζουν την διατύπωση του εθνικού συμφέροντος. Σε αυτά τα δημοκρατικά καθεστώτα σημαντικό ρόλο στη διατύπωση του εθνικού συμφέροντος μπορεί να παίζει και η αξιωματική αντιπολίτευση . Συχνά σε δημοκρατικές κοινωνίες η συναίνεση πάνω στην εξωτερική πολιτική ισοδυναμεί με την αρχή της εθνικής ενότητας. Παρόλα αυτά η αντιπολίτευση (γενικά) αποτυγχάνει να παίζει το θεωρητικό της ρόλο και να “παρέχει ένα σταθερό μέσο για την εξέταση των εναλλακτικών λύσεων”.⁴⁴ Αυτό για διάφορους λόγους : α) η αντιπολίτευση δεν έχει της πηγές πληροφοριών που έχει η κυβέρνηση και β) για να έχει την υποστήριξη του μεγαλύτερου μέρους του εκλογικού σώματος η αντιπολίτευση (συνήθως) διατυπώνει με αμφισβητούμενο τρόπο το εθνικό συμφέρον.⁴⁵

---

⁴³ *Ibid*, σ. 100

⁴⁴ *Ibid* σ.105-107

⁴⁵ *ibid*

1.8. ΣΥΜΜΑΧΙΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ

Σκοπός μίας συμμαχίας είναι να μετασχηματίσει σε νομικές υποχρεώσεις την υπάρχουσα κοινότητα συμφερόντων μεταξύ δύο ή περισσότερων εθνών. Εάν δεν υπάρχει τέτοια κοινότητα ιδίων ή συμπληρωματικών συμφερόντων η συμμαχία θα αποτύχει. Τα συμφέροντα των κρατών που συμμετέχουν σε μία συμμαχία μπορεί να είναι ζωτικά, μόνιμα, συγκεκριμένα κ.α. Κάθε πολιτικός πρέπει να κάνει μία εκτίμηση των εθνικών συμφερόντων του κράτους του όταν θα πάρει την απόφαση να συμμετέχει ή όχι σε μία συμμαχία. Το πλεονέκτημα συμμετοχής σε μία συμμαχία βρίσκεται στη μετατροπή κοινών, ή συμπληρωματικών συμφερόντων σε μία κοινή πολιτική και στο να συνδέσει άμεσα την ισχύ του κράτους με θέματα εθνικού συμφέροντος.⁴⁶

Όσον αφορά τη σχέση ανάμεσα στα εθνικά συμφέροντα και τα συμμαχικά συμφέροντα, τα πρώτα πρέπει να προηγούνται των δεύτερων. Οι χρήσιμες συμμαχίες στηρίζονται καλύτερα στα θεμέλια του αμοιβαίου οφέλους και της αμοιβαίας ασφάλειας παρά σε ιδεολογικά ή ηθικολογικά πλαίσια. Μία περιφερειακή συμμαχία που δεν υπηρετεί αυθεντικά τα συμφέροντα των εθνών-κρατών που συμμετέχουν (όπως τα έχουν ορίσει οι κυβερνήσεις τους) δεν φαίνεται πιθανόν ότι θα επιβιώσει ή ότι θα είναι αποτελεσματική μακροπρόθεσμα.

---

⁴⁶ MORGENTHAU, H. *Politics Among Nations. Fifth Edition. Knopf, New York, 1978. σ.186*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.1. ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

Η εξωτερική συμπεριφορά της Αλβανίας στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου είναι λίγο - πολύ γνωστή. Οι εξωτερικές της σχέσεις ήταν, καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου αυτής, περιορισμένες φθάνοντας, στις αρχές της δεκαετίας του ογδόντα, σε ένα νεκρό σημείο με την χώρα να βρίσκεται αποκομμένη από τον υπόλοιπο κόσμο. Εγκλωβισμένη στα πλαίσια μίας ακραίας, μονολιθικής, σταλινικής ιδεολογίας, η αλβανική ηγεσία άσκησε μία παράλογη εξωτερική πολιτική, περιφρονώντας τους δύο μεγάλους συνασπισμούς (NATO & Σύμφωνο της Βαρσοβίας) αλλά και το Κίνημα των Αδεσμεύτων. Οι διαμορφωτές της εξωτερικής πολιτικής της Αλβανίας κατά τη περίοδο αυτή είχαν μικρή σχέση με την έννοια του εθνικού συμφέροντος στην επιστημονική της διάσταση. Το εθνικό συμφέρον της χώρας θυσιάστηκε και αντικαταστάθηκε με μία αφηρημένη αρχή, αυτή της "μαρξιστικής- λενινιστικής πορείας". Το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και οι αλλαγές που έφερε στο διεθνές αλλά και στο εσωτερικό πολιτικό σύστημα των ανατολικό-ευρωπαϊκών κρατών, έδωσε την ευκαιρία και στην Αλβανία να αλλάξει την εξωτερική της πολιτική και να τη στηρίξει (τουλάχιστον θεωρητικά) στο εθνικό συμφέρον. Η αλλαγή στην νοοτροπία των νέων πια διαμορφωτών της εξωτερικής πολιτικής της Αλβανίας φαίνεται από μία δήλωση του εκπροσώπου του Δημοκρατικού Κόμματος της Αλβανίας στην αλβανική βουλή το 1991 :

" Μεταξύ των στόχων της εξωτερικής μας πολιτικής εμείς βάζουμε πρώτον το εθνικό συμφέρον της χώρας. Δεν υπάρχει λόγος το εθνικό μας συμφέρον να επηρεάζεται πλέον από κάτι άλλο όπως π.χ. η πολιτική "καλής γειτονιάς" ή οι σχέσεις μας με την Δυτική Ευρώπη ή με την Αμερική. Αυτό δεν σημαίνει ότι είμαστε ενάντια στις καλές σχέσεις με τους γείτονες αλλά όχι σε τέτοιο βαθμό ώστε να θεωρήσουμε κάτι τέτοιο ως καθοδηγητική αρχή της εξωτερικής μας

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

πολιτικής”⁴⁷

Η παραπάνω δήλωση (παρόλο που δείχνει ότι και οι διάδοχοι των κομμουνιστών στην εξουσία είχαν ελάχιστη γνώση για το τι είναι εθνικό συμφέρον) αποδεικνύει ότι οι μέχρι τότε αφηρημένες αρχές που είχαν καθοδηγήσει την εξωτερική πολιτική της χώρας για περίπου 45 χρόνια είχαν αντικατασταθεί από το εθνικό συμφέρον. Το μόνο που έμεινε ήταν να καθοριστεί ποίο ήταν το εθνικό συμφέρον της Αλβανίας.

2.2. ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

Η δήλωση αυτή έγινε το 1991 όταν είχε μόλις αρχίσει η σύγκρουση στην Γιουγκοσλαβία και υπήρχε μεγάλη ελπίδα στην Αλβανία ότι είχε φθάσει πλέον η ώρα για μία λύση του λεγόμενου “αλβανικού ζητήματος”. Με αυτό το ζήτημα θα ασχοληθώ στο δεύτερο μέρος της εργασίας, σε αυτό το σημείο αναφέρω μόνο ότι τον Οκτώβριο του 1991 η αλβανική βουλή αναγνώρισε επίσημα τη “Δημοκρατία του Κοσόβου” ως κυρίαρχο και ανεξάρτητο κράτος, ελπίζοντας ότι η πρωτοβουλία αυτή θα έσπρωχνε τη διεθνή κοινότητα να αναγνωρίσει το Κόσοβο. Τη συγκεκριμένη περίοδο η αλβανική κυβέρνηση θεωρούσε ως **ζωτικό συμφέρον** της χώρας τη λύση του “αλβανικού ζητήματος”. Γι’ αυτό το λόγο ο Μπερίσα τόσο πριν, όσο και λίγο μετά, από την εκλογική του νίκη το 1992, εκφράστηκε υπέρ της ενοποίησης Αλβανίας και Κοσσόβου. Την επόμενη των εκλογών δήλωνε ότι ένας από τους στόχους του κόμματος ήταν να αγωνισθεί μέχρι να πραγματοποιηθεί το μεγάλο όνειρο της ενοποίησης του αλβανικού έθνους.⁴⁸ Η οικονομική κατάσταση όμως της Αλβανίας ήταν τραγική και η αλβανική κυβέρνηση αντιμετώπισε και την απειλή της επέκτασης του γιουγκοσλαβικού εμφυλίου στο Κόσοβο και στη FYROM. Η Αλβανία δεν ήταν φυσικά σε θέση να αντιμετωπίσει την προοπτική ενός πολέμου στο Κόσοβο που

⁴⁷ Arben Imami, *Punimet e Kuvendit Popullor, I, Legjislatura e 12-te, (Οι εργασίες της Λαϊκής Βουλής.)* 25 Απριλίου 1991, σ.128.

⁴⁸ ΒΙΚΕΡΣ, ΜΙΡΑΝΤΑ. ΠΕΤΙΦΕΡ, ΤΖΕΙΜΣ. *Αλβανία. Από την Αναρχία σε Μια Βαλκανική Ταυτότητα.* Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα 1998.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

πιθανόν να σήμαινε εμπλοκή της ίδιας σε μία γενική βαλκανική σύγκρουση. Όπως αναφέραμε πιο πάνω οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής ενός κράτους δεν πρέπει να υπερβαίνουν την ισχύ που διαθέτει το συγκεκριμένο κράτος. Τα εθνικά συμφέροντα μιας χώρας πρέπει να είναι ανάλογα με τις δυνατότητές της. Όλα τα κράτη (και πιο πολύ τα αδύναμα όπως η Αλβανία) πρέπει να θεωρήσουν ως **ζωτικό συμφέρον** την επιβίωσή τους και μόνο όταν έχουν εξασφαλίσει την επιβίωσή τους (τη διατήρηση της φυσικής, πολιτικής και πολιτιστικής τους ταυτότητας) μπορούν να επιδιώξουν συμφέροντα μικρότερης σημασίας (**δευτερεύοντα συμφέροντα**).⁴⁹ Η λύση του “αλβανικού ζητήματος” σαφώς δεν μπορούσε να θεωρηθεί δευτερεύον από την Αλβανία αλλά η ποσότητα ισχύος που διέθετε δεν της επέτρεπε να ακολουθήσει μία εθνικιστική πολιτική και να διατύπωνε τέτοιες αξιώσεις (ενοποίηση Αλβανίας με το Κόσοβο). Γι αυτό το λόγο όπως θα δούμε στη συνέχεια στο δεύτερο μέρος η “ενοποίηση Αλβανίας με Κόσοβο” είναι ένα σενάριο που δεν ξανακούστηκε ποτέ από τα χείλη των αλβανών διαμορφωτών της εξωτερικής πολιτικής. Το σενάριο αυτό αντικαταστάθηκε με τη λύση του “κοσοβαρικού ζητήματος” που παραμένει μέχρι σήμερα **ζωτικό συμφέρον** για την Αλβανία γιατί από τη κατάσταση στο Κόσοβο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η εθνική ασφάλεια της Αλβανίας. Το πρώτο συμπέρασμα που βγάζουμε είναι ότι η λύση του “κοσοβαρικού ζητήματος” είναι **ζωτικό, μόνιμο και συγκεκριμένο** συμφέρον της Αλβανίας και γι αυτό το λόγο αποτελεί, όπως θα δούμε, έναν από τους δύο άξονες της αλβανικής εξωτερικής πολιτικής.

Ο δεύτερος άξονας της αλβανικής εξωτερικής πολιτικής είναι η λεγόμενη ευρώ-ατλαντική πορεία. Πρόκειται για τη διαδικασία ένταξης της Αλβανίας στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ. Είναι δύο διαφορετικές διαδικασίες και εξυπηρετούν διαφορετικούς σκοπούς αλλά για όλες τις αλβανικές κυβερνήσεις θεωρούνται ως ένα ενιαίο στόχο εξωτερικής πολιτικής. Η σημασία που δίνουν όλες οι κυβερνήσεις σε αυτό το στόχο είναι απόδειξη ότι το θεωρούν **ζωτικό συμφέρον**

⁴⁹ MORGENTHAU, H. *The Impasse of American Foreign Policy*. Univ. of Chicago Press, Chicago, 1962, σ. 191.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

της χώρας.

Η Αλβανία ήταν η πρώτη ανατολικό-ευρωπαϊκή χώρα που έκανε τυπικά αίτηση ένταξης στο NATO το 1992. Ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία και ο κίνδυνος επέκτασής του, οι δυσκολίες της μεταβατικής περιόδου (πολιτική, οικονομική, κοινωνική κρίση), η αδυναμία απόλυτης ασφάλισης της εδαφικής της ακεραιότητας, και οι παραδοσιακά καχύποπτες σχέσεις με τα γειτονικά κράτη έσπρωξαν την αλβανική κυβέρνηση να κάνει αίτηση ένταξης στο NATO και να θεωρήσει την πορεία ένταξης στη συμμαχία **ζωτικό συμφέρον**. Η σημασία ένταξης στο NATO φάνηκε καθαρά και το 1999 (στο πόλεμο του Κοσόβου) όταν ήταν πάλι αδύνατον για την Αλβανία να αντιμετωπίσει από μόνη της τα προβλήματα σχετικά με την εθνική της ασφάλεια. Αυτός ο στόχος δεν άλλαξε με την αλλαγή των κομμάτων στην εξουσία διατηρώντας έτσι το **μόνιμο** χαρακτήρα του.

Από την άλλη πλευρά η ένταξη στην Ε.Ε. αποτελεί μεν **μόνιμο** και **συγκεκριμένο** συμφέρον της χώρας αλλά δεν μπορεί να βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με την ένταξη στο NATO από την οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό (όπως φάνηκε καθαρά το 1992 και το 1999) η εδαφική ακεραιότητα της χώρας.

Επάνω σε αυτά τα τρία **ζωτικά** συμφέροντα (λύση του κοσσοβαρικού ζητήματος, ένταξη στο NATO και ένταξη στην Ε.Ε.) έχει θεμελιωθεί η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας στην μεταψυχροπολεμική περίοδο.

Υπάρχουν και άλλα συμφέροντα που η Αλβανία πρέπει να θεωρήσει **δευτερεύοντα** από τα οποία δηλαδή δεν εξαρτάται η επιβίωσή της. Η Αλβανία δεν πρέπει να τα χαρακτηρίσει ως **ζωτικά** και να θυσιάσει τα πραγματικά της συμφέροντα στο όνομά τους. Ένα τέτοιο συμφέρον είναι π.χ. οι σχέσεις της με την υπερδύναμη. Όπως θα δούμε στο δεύτερο μέρος ιστορικά η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας έχει χαρακτηριστεί από την επίμονη αναζήτηση ενός δυνατού "συμμάχου". Πολλές φορές στο παρελθόν η Αλβανία έχει θυσιάσει τα συμφέροντά της για χάρη των συμμάχων της. Αυτό θα ήταν λάθος αν ξαναγινεί. Επίσης ένα τέτοιο συμφέρον μπορεί να είναι **προσωρινό** και να διαρκέσει για ορισμένο χρονικό διάστημα όπως π.χ. η υποστήριξη των ΗΠΑ στο Ιράκ. Οι καλές σχέσεις με τα γειτονικά κράτη μπορεί να μην είναι **ζωτικό** συμφέρον αλλά έχουν

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

μόνιμο χαρακτήρα.

ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΣΗΜΑΣΙΑ	ΖΩΤΙΚΗΣ	1
	ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΝ	2
ΔΙΑΡΚΕΙΑ	ΜΟΝΙΜΑ	Α
	ΠΡΟΣΩΡΙΝΑ	Β
ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΓΕΝΙΚΑ	Γ
	ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ	Δ
Λύση του κοσοβαρικού ζητήματος		1 Α Δ
Ένταξη στο ΝΑΤΟ		1 Α Δ
Ένταξη στην Ε.Ε.		1 Α Δ
Ισορροπία δυνάμεων στα Βαλκάνια		1 Α Δ
Καλές σχέσεις με γειτονικά κράτη		2 Α Γ
Καλές σχέσεις με ΗΠΑ		2 Α Δ
Υποστήριξη στις ΗΠΑ στο ΙΡΑΚ		2 Β Δ

Σύμφωνα με αυτή τη ταξινόμηση των συμφερόντων της Αλβανίας θα προσπαθήσω να κάνω μία αξιολόγηση της εξωτερικής της πολιτικής από το 1990-2008 στο δεύτερο μέρος της εργασίας.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Τι είναι εξωτερική πολιτική; Ποιοι παράγοντες καθορίζουν την εξωτερική πολιτική; Ποιοι είναι οι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής; Ποια η φύση της στην μεταψυχροπολεμική περίοδο; Θα προσπαθήσω να δώσω σύντομες απαντήσεις σε αυτά τα περίπλοκα ερωτήματα σε αυτό το πρώτο κεφάλαιο.

Πολύ γενικά, μπορούμε να ορίσουμε ότι εξωτερική πολιτική είναι η πολιτική που ακολουθεί ένα κράτος στη διεθνή σφαίρα, για να επιτύχει την εκπλήρωση εθνικών σκοπών. Αξιοποιώντας τη σχετική βιβλιογραφία, παρατηρούμε ότι η έννοια της εξωτερικής πολιτικής περιγράφει τη διαμόρφωση, την αξιοποίηση και την αξιολόγηση των επιλογών μιας χώρας σε σχέση με το περιβάλλον της.

Ο ορισμός του K.J.Holsti είναι χρήσιμος. Σύμφωνα με αυτόν, "εξωτερική πολιτική είναι οι ενέργειες ενός κράτους απέναντι στο εξωτερικό του περιβάλλον και οι συνθήκες - συνήθως εσωτερικές - κάτω από τις οποίες διαμορφώνονται οι ενέργειες αυτές".⁵⁰

Ο James Rosenau υποστηρίζει ότι, "εξωτερική πολιτική είναι η προσπάθεια ενός οργανωμένου κοινωνικού συνόλου να ελέγξει το εξωτερικό του περιβάλλον με την αξιοποίηση των ευνοϊκών και τη μεταβολή των δυσμενών γι' αυτό καταστάσεων προς το καλύτερο".⁵¹

Ο Marcel Merle ορίζει την εξωτερική πολιτική ως " το τμήμα εκείνο της κρατικής δραστηριότητας που είναι στραμμένο προς το εξωτερικό - που ασχολείται δηλαδή, σε αντίθεση με την εσωτερική πολιτική, με τα προβλήματα

---

⁵⁰ HOLSTI, K.J : *International Politics: A Framework for Analysis?* Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1977 (3) σ. 21

⁵¹ ROSENAU, JAMES : *Domestic Sources of Foreign Policy.* The Free Press, New York, 1997 σ.133

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

που τίθενται πέρα από τα σύνορα".⁵²

Ανάγοντας την εξωτερική πολιτική στα πιο θεμελιώδη συστατικά της, βλέπουμε ότι αποτελείται από δύο κύρια στοιχεία : τους εθνικούς αντικειμενικούς σκοπούς που πρέπει να επιτευχθούν, και τα μέσα για την επίτευξή τους. Η διάδραση μεταξύ εθνικών σκοπών και διαθέσιμων μέσων για την επίτευξή τους, είναι το αιώνιο θέμα της τέχνης της πολιτικής. Όσον αφορά τα συστατικά της, η εξωτερική πολιτική όλων των εθνών, μεγάλων ή μικρών, είναι η ίδια.⁵³

Αν ενσωματώσουμε σε αυτές τις σκέψεις την παράμετρο 'αξίες και αρχές', που πάντα συνοδεύουν κάθε πολιτικό σύστημα, σε αυτή τη περίπτωση το κράτος, η εξωτερική πολιτική εκφράζει μια σύνθετη επιρροή πολλών παραγόντων.

Οι αρχές και οι ιδέες που επικρατούν σε ένα πολιτικό σύστημα αποτελούν αναμφισβήτητα καθοριστικό στοιχείο στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής ενός κράτους. Οι αντιλήψεις και οι εκτιμήσεις⁵⁴ σχετικά με τις πολιτικές καταστάσεις και εξελίξεις στο διεθνή χώρο, μέσα από τις οποίες μια πολιτική ηγεσία επιδιώκει την υλοποίηση των στόχων εξωτερικής πολιτικής, είναι συνάρτηση των αρχών και αξιών που τη διέπουν.

Κάθε πολιτικός θεσμός, πολιτικό κόμμα και ακόμα και κοινωνικό σύνολο, συνοδεύεται από τις δικές του αξίες και ιδέες, και το δικό του σύστημα αρχών, που προσδιορίζει και ένα συγκεκριμένο προσανατολισμό εξωτερικής πολιτικής.⁵⁵ Τα δημοκρατικά κράτη είναι πιο ανοικτά στην έκφραση των πολιτικών τους στόχων και συνεργάζονται στενά μεταξύ τους. Αντίθετα, τα περισσότερο ολοκληρωτικά και αυταρχικά καθεστώτα συνοδεύονται συχνά από ακραίες

---

⁵² MERLE, M: *La Politique étrangere*. Paris, PUF, 1984. σ. 7

⁵³ CRABB, JR. CECIL V. : *American Foreign Policy in the Nuclear Age, Third Edition*. Harper & Row, New York 1972 σ.1

⁵⁴ JERVIS, ROBERT : *Perceptions and Misperception in International Politics*. Princeton University. Press. Princeton. New Jersey, 1976. (Για τις έννοιες εκτίμηση και εσφαλμένη εκτίμηση ασχολείται κυρίως στο δεύτερο τμήμα, κεφάλαια 4 -6.)

⁵⁵ ΒΑΡΒΑΡΟΥΣΗΣ, ΠΑΡΙΣ : *Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική στον 21ο Αιώνα*. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2004. σ.182

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ιδεολογίες και η εξωτερική τους πολιτική χαρακτηρίζεται από φιλοεχθρικά σχήματα.

Ορισμένοι αναλυτές όμως, κυρίως ρεαλιστικής προσέγγισης, υποστηρίζουν ότι η εξωτερική πολιτική είναι ανεξάρτητη από οποιεσδήποτε προδιαθέσεις και ιδεολογικές προκαταλήψεις και ότι, τα βασικά κριτήρια προσδιορισμού της πολιτικής συμπεριφοράς είναι το εθνικό συμφέρον και η ισχύς του κράτους.⁵⁶ Ο Hans Morgenthau αναφέρει ότι το εθνικό συμφέρον προσδιορίζει τους αντικειμενικούς στόχους της εξωτερικής πολιτικής και αποτελεί έκφραση των βασικών αναγκών του κράτους στο διεθνή χώρο.⁵⁷ Ο ίδιος κορυφαίος διεθνολόγος τονίζει ότι η πολιτική είναι ένας αγώνας για την ισχύ και οπουδήποτε και αν βρίσκονται οι στόχοι της πολιτικής, απώτερος στόχος είναι η ισχύς.⁵⁸ Ο Morgenthau αναγνώρισε ότι, η έννοια του συμφέροντος, που ορίζεται ως ισχύς είναι ασταθής. Ωστόσο, σε έναν κόσμο στον οποίο κυρίαρχα κράτη συναγωνίζονται μεταξύ τους για ισχύ, η εξωτερική πολιτική κάθε έθνους πρέπει να θεωρεί την επιβίωση ως ελάχιστο στόχο της. Όλα τα έθνη είναι υποχρεωμένα να προστατεύουν τη φυσική, πολιτική και πολιτιστική τους ταυτότητα από τους σφετερισμούς άλλων εθνών. Έτσι το εθνικό συμφέρον ταυτίζεται με την εθνική επιβίωση.⁵⁹

Επανερχόμενοι στο θέμα του ορισμού της εξωτερικής πολιτικής, μπορούμε, με βάση τα ανωτέρω, να υπογραμμίσουμε ότι η εξωτερική πολιτική κατανοείται ως μια πολυσύνθετη διαδικασία αλληλενέργειας, στην οποία ένα πολιτικό σύστημα επιδιώκει, κατά έναν ανταγωνιστικό τρόπο με άλλα συστήματα,

⁵⁶ MEARSHEIMER, JOHN J : *Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*. Εκδόσεις ΠΟΙΟΤΗΤΑ, Αθήνα, 2006. σ. 39

⁵⁷ MORGENTHAU, HANS : *Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace*, New York 1977. σ.9

⁵⁸ *ibid*, σ.71

⁵⁹ DOUGHERTY, JAMES E. PFALTZGRAFF, ROBERT L JR : *Ανταγωνιστικές Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων. Μια Συνολική Αποτίμηση*, Τόμος Α. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1992. σ. 135 (Στο τρίτο κεφάλαιο "Ισχύς και Ρεαλιστική θεωρία" το κομμάτι για τον Morgenthau σ. 134-139)

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

την υλοποίηση των βασικών στόχων και αξιών του.⁶⁰ Η διαδικασία αυτή, επηρεάζεται από εσωτερικούς παράγοντες του συστήματος και από άλλους, εξωγενείς, του διεθνούς συστήματος. Το αποτέλεσμα είναι μία δυναμική διαδικασία, θα λέγαμε αμφίδρομη, αμοιβαίων επιρροών και προσαρμογών που πραγματοποιούνται στο πεδίο της εσωτερικής και της διεθνούς πολιτικής.⁶¹

Η εξωτερική πολιτική παίζει σημαντικό ρόλο για το μέλλον μίας χώρας. Επηρεάζει τις συνθήκες και τις δυνατότητες της εσωτερικής ανάπτυξης και προσδιορίζει το βαθμό της εθνικής ανεξαρτησίας της. Από τη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής εξαρτάται το κατά πόσο μπορούν να διασφαλιστούν τα εθνικά συμφέροντα του κράτους, κατά πόσο ξένα κέντρα αποφάσεων επηρεάζουν τις εσωτερικές πολιτικές και οικονομικές διαδικασίες και κατά συνέπεια την ελευθερία και ευημερία του λαού. Ιδιαίτερα για ένα μικρό κράτος, το οποίο μπορεί να οδηγηθεί στην απώλεια της αυτονομίας του κάτω από την πίεση εξάρτησης και επιρροών από ξένα κέντρα αποφάσεων, είναι λογικό να υποθέσει κανείς ότι οι προσπάθειες της εξωτερικής πολιτικής θα επικεντρώνονται περισσότερο σε στρατηγικές που αποβλέπουν όχι μόνο στην απόκρουση εξωτερικών απειλών και πιέσεων (παθητική διάσταση), αλλά και στην αναζήτηση τρόπων και πρακτικών για τη μεταβολή του περιβάλλοντος προς όφελός του.⁶²

Οι μεγάλες αλλαγές στο διεθνές σύστημα στο τέλος της δεκαετίας του 1980 επέφεραν αλλαγές, τόσο στον τρόπο διαμόρφωσης και άσκησης της εξωτερικής πολιτικής, όσο και επίσης στους αποδέκτες της. Πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι στο νέο παγκοσμιοποιημένο διεθνές σύστημα το κράτος έθνος είναι ένας απαρχαιωμένος θεσμός και έτσι εστιάζουν το ενδιαφέρον τους σε νέα επίκεντρα ανάλυσης. Στα νέα αυτά επίκεντρα ανάλυσης θα πρέπει, λόγου χάρη,

⁶⁰ ΒΑΡΒΑΡΟΥΣΗΣ, ΠΑΡΙΣ : *Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική στον 21ο Αιώνα*. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2004. σ.183

⁶¹ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΒΥΡΩΝ : *Προγραμματισμός στην Εξωτερική Πολιτική*. ΕΛΙΑΜΕΠ. Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα 2004. (Για τον ορισμό και τα χαρακτηριστικά της εξωτερικής πολιτικής, σ. 21-38.)

⁶² ΒΑΡΒΑΡΟΥΣΗΣ, ΠΑΡΙΣ : *Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική στον 21ο Αιώνα*. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2004. σ.172.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

να συμπεριληφθούν ορισμένοι, γρήγορα αναπτυσσόμενοι, μη κρατικοί δρώντες, όπως οι τρομοκρατικές οργανώσεις, τα θρησκευτικά κινήματα, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, οι πολυεθνικές εταιρίες και οι περιφερειακοί διεθνείς οργανισμοί.⁶³

Όλοι οι μη κρατικοί δρώντες, οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο διεθνές περιβάλλον, παρότι διαθέτουν μια εθνική ταυτότητα, δρουν διασυνοριακά, ανεξάρτητα από κυβερνητικές επιταγές και, φυσικά, για ίδιον συμφέρον.

Λειτουργούν, όμως, έμμεσα και ως παράγοντες ενίσχυσης της εθνικής οικονομίας, εφόσον αναφερόμαστε σε επιχειρηματικές δραστηριότητες. Οι δρώντες αυτοί, κατανοούνται ως τμήμα της κυβερνητικής πολιτικής και εξυπηρετούν τους εθνικούς στόχους. Αυτή η δυναμική, που στηρίζεται και στην ιδιωτική πρωτοβουλία, είναι ένα νέο στοιχείο στη διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής των κρατών.⁶⁴

Η αλλαγή στο διεθνές σύστημα είναι μια διαδικασία που συνεχίζεται ακόμα. Η παγκοσμιοποίηση αφήνει το στίγμα της και στην παγκόσμια πολιτική. Διάφοροι αναλυτές υποστηρίζουν, ότι τα παραδοσιακά προβλήματα που η εξωτερική πολιτική αντιμετώπισε έχουν ξεπεραστεί, ωστόσο η νέα ατζέντα της παγκόσμιας πολιτικής είναι εξίσου ανησυχητική (AIDS, εμφύλιοι πόλεμοι, δημογραφικά προβλήματα, οικονομική ανισότητα μεταξύ διαφόρων περιοχών του κόσμου).⁶⁵

---

⁶³ ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ : *Διεθνείς Σχέσεις. Εξουσία και Δικαιοσύνη. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1995. σ.480.*

⁶⁴ ΒΑΡΒΑΡΟΥΣΗΣ, ΠΑΡΙΣ : *Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική στον 21ο Αιώνα. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2004. σ.192*

⁶⁵ WEBBER, MARK. SMITH, MICHAEL. *Foreign Policy in a Transformed World. Pearson Education Limited, Edinburgh Gate Harlow United Kingdom, 2002. σ.329.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ 1980

Ο άνεμος τις αλλαγής, που άγγιξε όλη την ανατολική Ευρώπη στο τέλος της δεκαετίας του 1980, άγγιξε, με μια μικρή καθυστέρηση, και τη μικρή και απομονωμένη Αλβανία. Αυτές οι αλλαγές άρχισαν από εκεί που χτυπούσε η καρδιά του διεθνούς κομμουνισμού, από τη Σοβιετική Ένωση. Το 1985, ο πενήντα τεσσάρων ετών, Μιχαήλ Γκορμπατσόφ διαδέχεται τον Κωνσταντίν Τσερνένκο στην εξουσία και θέτει ως στόχο της διακυβέρνησής του, την αναγέννηση του κομμουνιστικού συστήματος. Για να πετύχει αυτή την αναγέννηση, εγκαταλείπει της σταλινικές και μπρεζνιεφικές πρακτικές και θέτει σε εφαρμογή την γκλάσνοστ (Glasnost)⁶⁶ δηλαδή, την διαφάνεια στην λήψη αποφάσεων στις δημόσιες υποθέσεις και σε όλους τους τομείς της ζωής. Με την γκλάσνοστ, δίνεται στον λαό το δικαίωμα άσκησης κριτικής, και η ελευθερία έκφρασης. Γίνεται έτσι μια σχετική αποκατάσταση των δημοκρατικών αρχών, πράγμα που αγνοούσαν οι προηγούμενοι ηγέτες της Σοβιετικής Ένωσης. Στόχος αυτής της πορείας δημοκρατισμού της κοινωνικής ζωής είναι η περεστρόικα (Perestroika).⁶⁷ Η ανασυγκρότηση δηλαδή της Σοβιετικής Ένωσης, η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών, προκειμένου να συνδυασθεί ο σοσιαλισμός με τη δημοκρατία (περισσότερος σοσιαλισμός - περισσότερη δημοκρατία) και να τροποποιηθεί η λειτουργία του πολιτικού συστήματος, με προοπτική να συμμετάσχει σε αυτό ο λαός. Στόχος του Γκορμπατσόφ είναι να ξεπεράσει τα λάθη του κομμουνισμού, και όχι να αμφισβητήσει τον κομμουνισμό ως πολιτικό σύστημα. Αλλά αυτό, είναι πέρα από της δυνατότητές του. Η γκλάσνοστ τίθεται σε εφαρμογή και δημιουργείται μια κοινή γνώμη που εκφράζεται ελεύθερα για όλα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα. Τα θετικά αποτελέσματα της περεστρόικας όμως, δεν έρχονται ποτέ. Η πολιτική του Γκορμπατσόφ είχε ως

⁶⁶ ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΩΦ, ΜΙΧΑΗΛ. *Περεστρόικα. Νέα Σκέψη Για Τη Χώρα Μας Και Τον Κόσμο*. Εκδόσεις ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ, Αθήνα 1987. σ 125-136.

⁶⁷ *ibid*, σ. 21-92

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

αποτέλεσμα την αποδιοργάνωση των παραδοσιακών οικονομικών κυκλωμάτων, χωρίς να θέσει σε λειτουργία νέα κυκλώματα.⁶⁸

Στις χώρες της ανατολικής Ευρώπης, που βρίσκονταν υπό την κυριαρχία της ΕΣΣΔ, η αναγγελία της νέας πολιτικής του Γκορμπατσόφ προκάλεσε ανάμεικτες αντιδράσεις. Ανάλογα με την αφοσίωσή τους στη Μόσχα και το ρίσκο που ήταν αποφασισμένες να πάρουν, οι λαϊκές δημοκρατίες δέχονται ή όχι να υιοθετήσουν την περεστρόικα. Η Βουλγαρία, η Πολωνία και η Ουγγαρία ακολουθούν την πορεία των μεταρρυθμίσεων του Γκορμπατσόφ ενώ Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας, η Τσεχοσλοβακία και η Ρουμανία αρνούνται κατηγορηματικά.

Πρέπει να υπενθυμίσουμε εδώ, ότι οι σχέσεις των χωρών του σοβιετικού μπλοκ με την ΕΣΣΔ ρυθμίζονται, μέχρι την περίοδο Γκορμπατσόφ, από το Δόγμα Μπρέζνιεφ.

Σύμφωνα με αυτό, αναγνωρίζεται μια περιορισμένη κυριαρχία, μια σχετική αυτονομία στις Λαϊκές Δημοκρατίες, ειδικά στον οικονομικό τομέα, με την προϋπόθεση όμως, ότι ο αποκλειστικός ρόλος του Κομμουνιστικού Κόμματος και η συμμετοχή στο Σύμφωνο της Βαρσοβίας δεν αμφισβητούνται.⁶⁹ Πρόκειται δηλαδή για μια κρατική κυριαρχία, που όμως περιορίζεται από την υπεροχή του συμφέροντος του διεθνούς κομμουνισμού.

Η φιλοσοφία του Γκορμπατσόφ φέρνει αλλαγές και στην εξωτερική συμπεριφορά της ΕΣΣΔ και επομένως και στον τρόπο που, από εκείνη τη στιγμή και ύστερα, η νέα ηγεσία της χώρας χαράσσει την εξωτερική πολιτική. Η “νέα σκέψη”⁷⁰ του Γκορμπατσόφ δεν περιοριζόταν στην προσαρμογή της σοβιετικής πολιτικής στην νέα πραγματικότητα, αλλά αποσκοπούσε στην ολική αλλαγή της

---

⁶⁸ BERSTEIN, SERGE. *Δημοκρατίες, αυταρχικά και ολοκληρωτικά καθεστώτα στον 20ό αιώνα. Προς μια συγκριτική πολιτική ιστορία του αναπτυγμένου κόσμου. Γ' Έκδοση. Εκδόσεις ΠΟΙΟΤΗΤΑ, Αθήνα σ.324.*

⁶⁹ *ibid*, σ. 281.

⁷⁰ CROW, SUZANNE. *New Thinking and the Collapse of the Soviet Bloc. στο βιβλίο The Demise of the USSR. From Communism to Independence. Edited by TOLZ, VERA and ELLIOT, IAN, Palgrave Macmillan 1995. σ. 48 - 59.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

παραδοσιακής πολιτικής. Αλλάζοντας την έννοια της "πάλης των τάξεων", με την όυιλσονιακής προέλευσης έννοια της "παγκόσμιας αλληλεξάρτησης", ορίζει τον κόσμο της εποχής του σαν ένα κόσμο συμβιβαζόμενων συμφερόντων.⁷¹

Το πρώτο πεδίο εφαρμογής της νέας στρατηγικής, είναι η ευρωπαϊκή ήπειρος. Φυσικά η νέα αυτή στρατηγική, δεν σκόπευε να δώσει στα κράτη του μπλοκ την αυτονομία τους, ούτε να επιτρέψει την ανάπτυξη μιας νέας δύναμης στη δυτική Ευρώπη, ικανή να περιφρουρήσει η ίδια τον εαυτό της. Η ηγεσία της ΕΣΣΔ συμφώνησε στην επανάληψη των διαβουλεύσεων της Γενεύης για τους πυρηνικούς πύραυλους μέσω βεληνεκούς και στο τέλος προσχώρησε στη "μηδενική λύση", που είχε προταθεί λίγα χρόνια νωρίτερα από τον πρόεδρο Ρέιγκαν,⁷² που προέβλεπε, ταυτόχρονα, την απομάκρυνση των SS-20 και των αντίστοιχων αμερικανικών Πέρσινγκ και Κρουζ. Τον Δεκέμβριο 1987 υπογράφεται στην Ουάσινγκτον η συνθήκη FNI, πρώτο στάδιο της μείωσης των στρατηγικών και τακτικών πυρηνικών όπλων,⁷³ αλλά και των συμβατικών δυνάμεων, που θα συνεχιστεί τα επόμενα χρόνια. Με τον τρόπο αυτό, οι διεθνείς σχέσεις μπαίνουν σε μια νέα φάση εξομάλυνσης με άμεσα αισθητές επιπτώσεις στα κράτη της ανατολικής Ευρώπης.

Καμία χώρα της ανατολικής Ευρώπης δεν μπόρεσε να αποφύγει τις πολιτικές αλλαγές του 1989. Αλλαγές, που άρχισαν από τη Πολωνία και που σε λίγους μήνες εξαφάνισαν την αυτοκρατορία που δημιούργησε ο Στάλιν στην ανατολική Ευρώπη. Τον Απρίλιο, οι Πολωνοί ηγέτες δέχθηκαν μετά από αλληπάλληλες απεργίες και τη συγκρότηση μιας "στρογγυλής τραπέζης" με τους αντιπροσώπους της Αλληλεγγύης, την υπογραφή μιας συμφωνίας που συνιστά θεμελιακό ορόσημο, όχι μόνο για την Πολωνία αλλά για το σύνολο του σοσιαλιστικού συνασπισμού. Το κείμενο αυτό προέβλεπε την νομιμοποίηση της Αλληλεγγύης και τη σύσταση νέων πολιτικών θεσμών. Οι πρώτες ελεύθερες πλουραλιστικές εκλογές διεξάγονται τον Ιούνιο του 1989. Η Αλληλεγγύη πετυχαίνει μια θριαμβευτική νίκη και σχηματίζει κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον

⁷¹ KISSINGER, HENRY. *L'arte della Diplomazia*. Sperling & Kupfer Editori, Milano 2004. σ.616.

⁷² *ibid*, σ. 606.

⁷³ Συμφωνία START

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Ταντέους Μαζοβιέτσκι. Ο στρατηγός Γιαρουζέλσκι παραιτείται από το αξίωμα του Προέδρου το 1990, και στη θέση του εκλέγεται με καθολική ψηφοφορία ο αρχηγός της Αλληλεγγύης, Λεχ Βαλέσα.⁷⁴

Στην Ουγγαρία, η καθεστωτική αλλαγή υπήρξε πιο γρήγορη. Από το καλοκαίρι του 1988 είχαν αρχίσει να σχηματίζονται πολλές μορφωτικές και πολιτικές ενώσεις, ομάδες και λέσχες που νομιμοποιήθηκαν τον Ιανουάριο του 1989. Στις πρώτες ελεύθερες εκλογές του Οκτωβρίου 1989, νικητές αναδείχθηκαν δύο κεντρώα σχήματα, το Ουγγρικό Δημοκρατικό Φόρουμ και η Συμμαχία των Ελευθέρων Δημοκρατών. Η εξουσία πέρασε στα χέρια του κεντροδεξιού συνασπισμού, με ηγέτη τον Γιόζεφ Άνταλ.⁷⁵

Τα πιο συγκλονιστικά, όμως, γεγονότα διαδραματίζονται στη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας, η αντιπολίτευση της οποίας ενισχύεται μετά από μια επίσκεψη του Γκορμπατσόφ τον Οκτώβριο του 1989. Ένα ασυγκράτητο λαϊκό κίνημα καταλήγει στην πτώση του Έριχ Χόνεκερ και στη συνέχεια του Έγκορ Κρέντς, τη θέση του οποίου αναλαμβάνει ένας μεταρρυθμιστής κομμουνιστής, ο Χάνς Μόντροφ. Το άνοιγμα, στις 10 Νοεμβρίου, των συνόρων μεταξύ των δύο Γερμανιών και η πτώση του Τείχους του Βερολίνου, στη συνέχεια, οδηγούν σε πραγματική κατάρρευση του ανατολικογερμανικού κομμουνισμού. Οι εκλογές διεξάγονται τον Φεβρουάριο του 1990. Η επανένωση πραγματοποιείται σε σύντομο χρονικό διάστημα, η οικονομική κι νομισματική ένωση τον Ιούλιο, η πολιτική ένωση τον Οκτώβριο και οι πρώτες εκλογές για την Ομοσπονδιακή Βουλή της ενωμένης Γερμανίας, τον Δεκέμβριο του 1990.⁷⁶

Αυτές οι σημαντικές εξελίξεις που διαδραματίστηκαν στη Γερμανία, προκάλεσαν στην Τσεχοσλοβακία την λεγόμενη “Βελούδινη επανάσταση”. Υπό την λαϊκή πίεση, που εκφράστηκε με τις μεγάλες διαδηλώσεις και τις πορείες το φθινόπωρο του 1989, η κομμουνιστική ηγεσία έκανε κάποιες υποχωρήσεις στο

---

⁷⁴ BERSTEIN, SERGE. PIERRE, MILZA. *Ιστορία της Ευρώπης 3. Διάσπαση και Ανοικοδόμηση της Ευρώπης 1919 Έως Σήμερα. Τρίτη Έκδοση. Εκδόσεις ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ. Αθήνα σ. 285-295.*

⁷⁵ *ibid.*

⁷⁶ SONTHEIMER, KURT. BLEEK, WILHELM. *Το Πολιτικό Σύστημα της Γερμανίας. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ. Αθήνα 2004. σ. 144-154.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Πολιτικό Φόρουμ, εμπνευστής του οποίου ήταν ο γνωστός συγγραφέας Βάσλαβ Χάβελ. Ο Μίλος Γιάκες αντικαθίσταται στην ηγεσία του κόμματος, από τον Λάντισλαβ Άνταμετς. Οι αλλαγές αυτές όμως δεν ικανοποιούν τα αιτήματα του λαού που διψά για δημοκρατία και περισσότερο ριζικές αλλαγές. Τον Δεκέμβριο του 1989 ο Άνταμετς και ο Χούσακ, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, αναγκάζονται να παραιτηθούν. Ο Βάσλαβ Χάβελ αναλαμβάνει την Προεδρία της Δημοκρατίας και ο ιστορικός ηγέτης της Άνοιξης της Πράγας, γίνεται Πρόεδρος του Κοινοβουλίου. Οι ελεύθερες εκλογές του Ιουνίου του 1990, επικυρώνουν τη νίκη του Πολιτικού Φόρουμ και το τέλος της κομμουνιστικής περιόδου στη χώρα.

Στην Βουλγαρία, σημειώνονται αλλαγές όπως στην υπόλοιπη ανατολική Ευρώπη. Η πτώση του Χόνεκερ στη Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας έδωσε θάρρος στην αντιπολίτευση της Βουλγαρίας, η οποία διοργάνωσε τεράστιες διαδηλώσεις στην πρωτεύουσα και σε άλλες σημαντικές πόλεις. Η κομμουνιστική ηγεσία αναγκάστηκε να απομακρύνει τον ηλικιωμένο ηγέτη Ζίφκοφ και να τον αντικαταστήσει με έναν νεώτερο, τον Υπουργό Εξωτερικών Μπλάντενοφ. Στις εκλογές του Ιουνίου του 1990 το Βουλγαρικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, πρώην Κομμουνιστικό, κατάφερε να εξασφαλίσει μια καθαρή νίκη. Ωστόσο, οι λαϊκές διαδηλώσεις συνεχίζονται με τον ίδιο ρυθμό, αναγκάζοντας τον Μπλάντενοφ σε παραίτηση και στην αντικατάσταση του στην Προεδρία της Δημοκρατίας από τον ηγέτη της αντιπολίτευσης, Ζέλεφ.⁷⁷

Οι εξελίξεις είναι ακόμα πιο συγκλονιστικές στην Ρουμανία. Στα τέλη Νοεμβρίου 1989, ο Τσαουσέσκου επανεκλέγεται γενικός γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ρουμανίας. Όμως, ένα μήνα αργότερα, λαϊκές εξεγέρσεις που ξεσπάνε σε Τιμισοάρα, Βουκουρέστι και άλλες μεγάλες πόλεις ανατρέπουν το καθεστώς του δικτάτορα, που συλλαμβάνεται, δικάζεται και με συνοπτικές διαδικασίες εκτελείται, μαζί με την σύζυγό του, Έλενα. Το Εθνικό Μέτωπο Σωτηρίας, με επικεφαλής τον Ιόν Ιλιέσκου, αναλαμβάνει την εξουσία.

---

⁷⁷ HUPCHICK, DENIS P. *The Balkans. From Constantinople to Communism*. Palgrave MacMillan, New York 2002. σ. 436-437

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Στην χώρα ο κομμουνισμός καταρρέει και εγκαθιδρύεται ο πολυκομματισμός.⁷⁸

Στην Γιουγκοσλαβία, μια χώρα εκτός του σοβιετικού μπλοκ, μη κομμουνιστές ηγέτες κερδίζουν της εκλογές σε Σλοβενία, Κροατία, Βοσνία Ερζεγοβίνη και ΠΓΔΜ. Αυτές οι νίκες ωθούν τους νέους ηγέτες των Δημοκρατιών αυτών, να δώσουν έμφαση στις διεκδικήσεις τους για ανεξαρτησία. Στις 25 Ιουνίου 1991 Κροατία και Σλοβενία διακηρύσσουν την ανεξαρτησία τους. Η ΠΓΔΜ και η Βοσνία – Ερζεγοβίνη, αντιδρώντας στην σερβοποίηση της Γιουγκοσλαβίας, τις μιμήθηκαν προς τα τέλη του χρόνου. Η Ομοσπονδία καταρρέει και ο εμφύλιος πόλεμος είναι πλέον αναπόφευκτος. Η συγκρούσεις μεταξύ Ορθόδοξων Σέρβων, Καθολικών Κροατών και Μουσουλμάνων Βόσνιων γενικεύτηκαν μέσα σε κλίμα εξαιρετικής αγριότητας, με καταστροφές χωριών, εκτελέσεις αμάχων και βομβαρδισμούς πόλεων. Τον Απρίλιο του 1992, η Σερβία και το Μαυροβούνιο συμφωνούν στην ίδρυση μιας μικρής Γιουγκοσλαβίας, με πρόεδρο τον Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς.⁷⁹

Να ξαναγυρίσουμε, όμως, εκεί που αρχίσαμε, στην ΕΣΣΔ, όπου και παίχτηκε η τελευταία πράξη στην ιστορία των ευρωπαϊκών κομμουνιστικών καθεστώτων. Ο Γκορμπατσόφ αμφιταλαντευόταν ανάμεσα σε μία συμμαχία με τους συντηρητικούς του Πολιτικού Γραφείου και τη σύμπραξη με τους φιλελευθέρους που εκπροσωπούσε ο Μπόρις Γιέλτσιν. Στις 19 Αυγούστου 1991, η συντηρητική πτέρυγα του κομματικού μηχανισμού πήρε την εξουσία, με πραξικόπημα. Ο Γκορμπατσόφ, τέθηκε σε κατ' οίκον περιορισμό στην Κριμαία. Το κίνημα όμως κατέρρευσε 48 ώρες αργότερα, μην έχοντας την υποστήριξη του λαού και χάρη στην αποδοκιμασία των μεγάλων δυνάμεων.⁸⁰

Σε όλες της Δημοκρατίες το ΚΚΣΕ αναγκάστηκε να διακόψει τη λειτουργία

---

⁷⁸ CRAMPTON, R.J. *Eastern Europe in the Twentieth Century and After. Second Edition.* Routledge, London 1997. σ.399.

⁷⁹ GLENNY, MISHA. *The Balkans 1804 - 1999. Nationalism, War and the Great Powers.* Granta Books, London 2000. σ. 634 - 647.

⁸⁰ SLATER, WENDY. *The August Coup στο βιβλίο The Demise of the USSR. From Communism to Independence. Edited by TOLZ, VERA and ELLIOT, IAN, Palgrave Macmillan 1995. σ. 59-81;*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

του. Τις επόμενες μέρες, ο Γκορμπατσόφ παρατήθηκε από τη θέση του Γενικού Γραμματέα και κάλεσε το κόμμα να διαλυθεί. Το γεγονός αυτό, αποτέλεσε και μια από τις βασικές αιτίες αποσύνθεσης της ΕΣΣΔ. Η μία μετά την άλλη, οι σοβιετικές Δημοκρατίες διακήρυξαν την ανεξαρτησία τους. Στις 8 Δεκεμβρίου, οι Πρόεδροι των τριών σλαβικών Δημοκρατιών (Ρωσίας, Ουκρανίας και Λευκορωσίας) επικύρωσαν στο Μινσκ την κατάλυση της ΕΣΣΔ και αποφάσισαν να ιδρύσουν μια “Κοινοπολιτεία Ανεξάρτητων Κρατών”, στην οποία προσχώρησαν άλλες οκτώ Δημοκρατίες της πρώην ΕΣΣΔ.⁸¹

Έτσι, την περίοδο 1989 – 1991, σημειώνεται το τέλος ενός πολιτικού μοντέλου που είχε εγκαθιδρυθεί από το 1917 στην Ρωσία και μετά το 1945 σε μεγάλο μέρος του κόσμου. Το τέλος της σοβιετικής αυτοκρατορίας, που επικυρώθηκε με την διάλυση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, την 1 Ιουλίου 1991, αποτέλεσε τη μεγαλύτερη και πιο απότομη αλλαγή στο διεθνές σύστημα τον περασμένο αιώνα, και ταυτόχρονα το τέλος του διπολικού προσανατολισμού της Ευρώπης. Οι αλλαγές συνέβησαν με απίστευτα γρήγορους ρυθμούς. Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, η ΕΣΣΔ αποτελούσε την μεγαλύτερη απειλή για τον δυτικό κόσμο και στο τέλος της ίδιας δεκαετίας, η ίδια ΕΣΣΔ αυτοκαταστράφηκε. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Henry Kissinger: “Καμία άλλη παγκόσμια δύναμη δεν διαλύθηκε τόσο γρήγορα, χωρίς να έχει χάσει ούτε έναν πόλεμο.”⁸²

---

⁸¹ SHEEHY, ANN. *A Bankrupt System, Nationalism and Personal Ambition*. στο βιβλίο *The Demise of the USSR. From Communism to Independence*. Edited by TOLZ, VERA and ELLIOT, IAN. Palgrave Macmillan 1995. σ. 3-21.

⁸² KISSINGER, HENRY. *L'arte della Diplomazia*. Sperling & Kupfer Editori, Milano 2004. σ. 594.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ 1990-1992

Οι αλλαγές που συγκλόνισαν την ανατολική Ευρώπη στο τέλος της δεκαετίας του 1980, η ανατροπή των σταλινικών ηγεσιών από όλες τις χώρες του σοβιετικού μπλοκ, η εκτέλεση του Τσαουσέσκου και η αιματοχυσία που τη συνόδευσε, η πτώση του τείχους του Βερολίνου και το άνοιγμα των συνόρων προς τη Δύση, ανησύχησαν την αλβανική ηγεσία και την έθεσαν σε κατάσταση επιφυλακής. Ακόμα και η απομονωμένη Αλβανία, που από το 1968 δεν ήταν πια μέλος του Συμφώνου της Βαρσοβίας, διαταράχτηκε από τις διεθνείς εξελίξεις. Το πολιτικό σύστημα, που είχε εξασφαλίσει στο Κόμμα Εργασίας της Αλβανίας⁸³ επί 45 χρόνια το μονοπώλιο της εξουσίας, κατέρρεε μέρα με τη μέρα και όπως είναι λογικό σε τέτοιες περιπτώσεις, άρχισε η παράλυση των κρατικών θεσμών.

Οι εξελίξεις αυτές στην Αλβανία έγιναν με μία μικρή καθυστέρηση. Όπως είδαμε, στην υπόλοιπη ανατολική Ευρώπη οι μεγάλες αλλαγές είχαν αρχίσει ήδη από το τις αρχές του 1989 (από το τέλος του 1988 στην Ουγγαρία), ενώ στην Αλβανία ουσιαστικά άρχισαν το τέλος του 1990. Αυτή η καθυστέρηση οφείλεται στο γεγονός ότι η Αλβανία ήταν η πλέον απομονωμένη χώρα στην Ευρώπη και είχε περιορισμένες σχέσεις και με τη Δύση, και με το ανατολικό μπλοκ.

Πολύ συνοπτικά, μπορούμε να πούμε, ότι οι πρώτες προσπάθειες μεταρρυθμίσεων άρχισαν στο 9ο Συνέδριο του ΚΕΑ, που πραγματοποιήθηκε το Νοέμβριο του 1986 και σχεδόν ένα χρόνο μετά την ανάληψη της ηγεσίας της χώρας από τον Ραμίζ Αλία. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις αφορούσαν, όμως, τον οικονομικό τομέα και δεν αμφισβητούσαν τον μονοπώλιο της εξουσίας από το ΚΕΑ, ούτε και τον κεντρικό ρόλο του, σε όλες τις πτυχές της κοινωνικής ζωής στην Αλβανία. Στο Συνέδριο ασκήθηκε μερικώς κριτική για τα λάθη που είχαν γίνει στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η κριτική όμως, ήταν επιφανειακή

⁸³ Το Κομμουνιστικό Κόμμα Αλβανίας, που ιδρύθηκε στις 8 Νοεμβρίου 1941 μετονομάστηκε σε Κόμμα Εργασίας της Αλβανίας κατά το πρώτο Συνέδριο το Νοέμβριο του 1948. Στη συνέχεια ΚΕΑ.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

και περιοριζόταν στις συνέπειες χωρίς να προσεγγίζει στις αιτίες, την προέλευση δηλαδή των λαθών, που είχαν σχέση με το κοινωνικό σύστημα και την οικονομική πολιτική του κόμματος.⁸⁴ Οι αποφάσεις που λήφθηκαν στο Συνέδριο δεν ήταν επαρκείς για την ανασυγκρότηση της οικονομίας, και αυτό φάνηκε καθαρά από τις εξελίξεις που ακολούθησαν. Τα επόμενα χρόνια έγιναν προσπάθειες για εκδημοκρατισμό και στον πολιτικό τομέα, αλλά όπως και στον οικονομικό τομέα αυτές οι προσπάθειες ήταν άτολμες και καθόλου ριζικές.⁸⁵

Το 1990, εντός μερικών μηνών διεξήχθησαν τέσσερις ολομέλειες της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΕΑ με σκοπό, να παρακολουθούνται οι εσωτερικές και εξωτερικές εξελίξεις που άλλαζαν με μεγάλη ταχύτητα, και να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, που έφερναν οι εξελίξεις αυτές. Στις δύο πρώτες ολομέλειες, που συνήλθαν Ιανουάριο και Απρίλιο, αποφασίστηκαν μέτρα για τον εκδημοκρατισμό της ζωής της χώρας. Η κατάσταση όμως ήταν τραγική και η λαϊκή δυσαρέσκεια μεγάλη. Οι ρυθμοί παραγωγής είχαν πέσει δραματικά, υπήρχαν ελλείψεις στα βασικά καταναλωτικά είδη, συνεχείς διακοπές του ηλεκτρικού ρεύματος και η ανεργία αυξανόταν με γρήγορους ρυθμούς.⁸⁶ Οι νέοι άρχισαν να επιτίθενται σε κομματικά και άλλα κυβερνητικά κτήρια που τα αντιμετώπιζαν ως κομμουνιστικά σύμβολα.⁸⁷

Τον Ιανουάριο του 1990 στη Σκόδρα, μια πόλη στη βόρεια Αλβανία, έγινε μία αντικυβερνητική διαδήλωση. Το γεγονός αυτό μεταδόθηκε από τα σημαντικότερα δυτικά ΜΜΕ και με τέτοιο τρόπο, ώστε δημιουργήθηκε η εντύπωση, πως η κατάσταση στην Βόρεια Αλβανία ήταν παρόμοια με αυτή της Ρουμανίας μερικές εβδομάδες πριν.⁸⁸ Η αλήθεια είναι, ότι στην διαδήλωση

⁸⁴ ΝΙΝΑ, ΒΡΙΣΙΗΔΑ. *Η Κατάρρευση του Υπαρκτού Σοσιαλισμού και η Πορεία του Εκδημοκρατισμού στην Αλβανία. 1985-1999. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2007. σ.110*

⁸⁵ *ibid*, σ. 127-139.

⁸⁶ WEINER, ROBERT. *Change In Eastern Europe. Praeger Publishers. Westport CT. 1999. σ. 145- 163*

⁸⁷ ΒΙΚΕΡΣ, ΜΙΡΑΝΤΑ. ΠΕΤΙΦΕΡ, ΤΖΕΙΜΣ. *Αλβανία. Από την Αναρχία σε Μια Βαλκανική Ταυτότητα. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα 1998. σ.77.*

⁸⁸ ΝΙΝΑ, ΒΡΙΣΙΗΔΑ. *Η Κατάρρευση του Υπαρκτού Σοσιαλισμού και η Πορεία του Εκδημοκρατισμού στην Αλβανία. 1985-1999. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2007. σ.149.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

συμμετείχε μια ομάδα μερικών εκατοντάδων ατόμων εκφράζοντας τη δυσαρέσκειά της, για την τραγική κατάσταση που περνούσε η χώρα. Το πλήθος διαλύθηκε από τις αρχές, χωρίς χρήση βίας. Είναι γεγονός όμως, ότι αποτελούσε τη πρώτη μαζική δημόσια διαδήλωση κατά της εξουσίας της κομμουνιστικής ηγεσίας στην Αλβανία και προφανώς, αυτός ήταν και ο λόγος που προκάλεσε τέτοια έκπληξη στα δυτικά ΜΜΕ. Έκπληξη που εκφράστηκε με λάθος πληροφόρηση. Η διαδήλωση της Σκόδρα, ακολουθήθηκε από παρόμοια γεγονότα στις πόλεις Καβάγια και Ελμπασάν, που βρίσκονται στην κεντρική Αλβανία, και όχι πολύ μακριά από την πρωτεύουσα, Τίρανα. Τα γεγονότα αυτά, τα χειρίστηκαν με προσοχή οι αλβανικές αρχές και δεν συνοδεύτηκαν από αυστηρά κατασταλτικά μέτρα.

Το επόμενο μεγάλο χτύπημα στις προσπάθειες της κομμουνιστικής ηγεσίας της χώρας να κρατήσει την εξουσία ήταν το “Συμβάν των πρεσβειών” της 2ας Ιουλίου 1990. Μερικές χιλιάδες Αλβανοί πολίτες, κυρίως νέοι, πέρασαν τα εμπόδια των δυνάμεων της τάξης και κατάφεραν να μπουν στο χώρο των ξένων αντιπροσωπειών. Αυτό, συνεχίστηκε και τις επόμενες ημέρες και ο αριθμός των πολιτών που ζητούσαν άσυλο έφτασε τους 5.000. Με την παρέμβαση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, στάλθηκαν στα Τίρανα δύο υπάλληλοι του ΟΗΕ, οι οποίοι, έπεισαν τους δυτικούς πρέσβεις να παραδώσουν τους ονομαστικούς καταλόγους των Αλβανών πολιτών που βρισκότουσαν στις πρεσβείες τους, έτσι ώστε αυτοί, να εφοδιαστούν με διαβατήρια. Με την βοήθεια του ΟΗΕ, έφτασαν στο Δυρράχιο 5 ξένα πλοία, τα οποία μετέφεραν τους μετανάστες στην Ιταλία και αλλού. Μετά την απομάκρυνση των μεταναστών, η κομμουνιστική κυβέρνηση ανακοίνωσε αμνηστία για όλους, όσοι μπήκαν στις ξένες πρεσβείες.⁸⁹ Όπως χαρακτηριστικά σημειώνουν γνωστοί αναλυτές τα γεγονότα του Ιουλίου, κατά ένα τρόπο, σημείωναν το τέλος της κληρονομιάς του Ενβέρ Χότζα. Παρ’ όλο που εγκαταστάθηκαν ευρύτερα στους δρόμους παραστρατιωτικές και στρατιωτικές δυνάμεις, η κατασταλτική δύναμη του

---

⁸⁹ BIBERAJ, ELEZ. *Albania in Transition : The Rocky Road to Democracy*. West view Press, Boulder, CO. 1998. σ..49-82.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

μονοκομματικού κράτους δεν χρησιμοποιήθηκε σε καμία περίπτωση εναντίων των διαδηλωτών.⁹⁰

Το τελευταίο, και οριστικό, χτύπημα στην εξουσία του ΚΕΑ ήρθε από το φοιτητικό κίνημα τον Δεκέμβριο του 1990. Η κατάσταση στην χώρα παρέμενε τραγική, η βιομηχανική και γεωργική παραγωγή είχε πέσει σε χαμηλά επίπεδα. Οι επιχειρήσεις και τα εργοστασιακά συγκροτήματα δεν λειτουργούσαν κανονικά λόγω έλλειψης πρώτων υλών. Η ζωή των πολιτών γινόταν κάθε μέρα πιο δύσκολη, λόγω των συνεχών διακοπών του ηλεκτρικού ρεύματος, της μη κανονικής υδροδότησης με πόσιμο νερό, της έλλειψης καυσόξυλων και των άλλων καύσιμων υλών για θέρμανση. Η μόνη λύση για τους χιλιάδες ανέργους φαινόταν η μετανάστευση στα γειτονικά κράτη, Ιταλία και Ελλάδα.

Σ' αυτή τη δραματική εσωτερική κατάσταση, την πρώτη εβδομάδα του Δεκεμβρίου του 1990 ξέσπασε το φοιτητικό κίνημα. Αρχικά, έθεσε οικονομικά αιτήματα τα οποία είχαν σχέση με την κατάσταση στις φοιτητικές εστίες, στα φοιτητικά εστιατόρια και γενικά τη βελτίωση του επιπέδου ζωής στην Πανεπιστημιούπολη. Στις 8 Δεκεμβρίου, εκπρόσωποι των φοιτητών έθεσαν τα αιτήματα τους στον πρόεδρο Ρ. Αλία, ο οποίος τα δέχτηκε ως απόλυτα δίκαια.

Αυτή ήταν μόνο η αρχή όμως. Γρήγορα τα οικονομικά αιτήματα έδωσαν τη θέση τους σε καθαρά πολιτικά αιτήματα, που θα οδηγούσαν μέχρι την αλλαγή του συστήματος στη χώρα. Στις 9,10 και 11 Δεκεμβρίου οι διαδηλώσεις στην κεντρική πλατεία της Πανεπιστημιούπολης συνεχίστηκαν, με τη συμμετοχή όχι μόνο φοιτητών αλλά και εργατών και διανοουμένων.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, ξεχώρισαν προσωπικότητες που θα διαδραματίσουν πρωταγωνιστικούς ρόλους στη πολιτική σκηνή της Αλβανίας, μέχρι και σήμερα, ορμώμενοι είτε από το φοιτητικό κίνημα όπως ο Αζέμ Χαϊντάρι, είτε από τον ακαδημαϊκό κόσμο όπως ο Γκραμόζ Πάσκο, είτε από μέλη του ΚΕΑ όπως ο Σαλί Μπερίσα και ο Φατός Νάνο.

Όλοι αυτοί οι άνθρωποι, όμως ειδικά ο Μπερίσα και ο Νάνο, οι οποίοι

---

⁹⁰ ΒΙΚΕΡΣ, ΜΙΡΑΝΤΑ. ΠΕΤΙΦΕΡ, ΤΖΕΙΜΣ. Αλβανία. Από την Αναρχία σε Μια Βαλκανική Ταυτότητα. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα 1998. σ.28.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

είχαν κάποια θέση στην πολιτική, πολιτιστική και πνευματική ζωή των Τιράνων την περίοδο της κομμουνιστικής διακυβέρνησης, ήταν δύσκολο να αποστασιοποιηθούν από τη ψυχολογία και τη συμπεριφορά αυτής της μαρξιστικής-λενινιστικής ελίτ. Το γεγονός αυτό δυσχέραινε την ανάπτυξη μιας ανεξάρτητης και αποτελεσματικής άρχουσας τάξης στη μετακομμουνιστική περίοδο.⁹¹

Ο Ρ. Αλία κάλεσε επείγουσα συνέλευση της Κεντρικής Επιτροπής του Κόμματος στις 11 Δεκεμβρίου, στην οποία συζητήθηκε η κατάσταση στη χώρα, τα φοιτητικά αιτήματα και η ανάγκη κήρυξης κομματικού πλουραλισμού. Η απόφαση της Κ.Ε.Κ.Ε.Α. θεωρείται ιστορική καθώς σηματοδοτεί τη γέννηση του κομματικού πλουραλισμού στην Αλβανία. Μία μέρα μετά τη νομιμοποίηση του πλουραλιστικού συστήματος, ανακοινώθηκε η ίδρυση του Δημοκρατικού Κόμματος της Αλβανίας (Δ.Κ.Α.).

Την ίδια εποχή δραματικά γεγονότα λάμβαναν χώρα στα χιονισμένα βουνά, στα σύνορα με την Ελλάδα. Μέσα σε μερικές μέρες χιλιάδες Αλβανοί πολίτες, μεταξύ τους πολλά μέλη της ελληνικής μειονότητας της νότιας Αλβανίας έφτασαν στην βόρεια Ελλάδα, στη αρχή σε μικρά χωριά, όπως οι Φιλιάτες, και στη συνέχεια στις ελληνικές μεγαλουπόλεις. Διαμορφώθηκε έτσι ένα είδος αλβανικής οικονομικής μετανάστευσης, που σε μικρότερο βαθμό, συνεχίζεται μέχρι σήμερα έχοντας σοβαρές επιπτώσεις στις Έλληνο-αλβανικές σχέσεις.

Το Δεκέμβριο του 1990 εκδόθηκε το Διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας το οποίο όριζε την 31η Μαρτίου 1991, ως ημέρα των πρώτων ελευθέρων κοινοβουλευτικών εκλογών. Ο Φεβρουάριος του 1991 ήταν ο πιο δύσκολος μήνας αυτής της περιόδου, αυτός που παραλίγο να βάλει τη χώρα σε έναν αιματηρό εμφύλιο πόλεμο. Οι φοιτητές συνέχισαν τα αιτήματά τους, που αφορούσαν την αποϊδεολογικοποίηση του σχολείου και τη μετονομασία του Πανεπιστημίου που μέχρι τότε έφερε το όνομα του Ενβέρ Χότζα. Αυτή τη φορά οι φοιτητές είχαν την υποστήριξη του Δ.Κ.Α. Στις 20 Φεβρουαρίου πάνω από

---

⁹¹ ΒΙΚΕΡΣ, ΜΙΡΑΝΤΑ. ΠΕΤΙΦΕΡ, ΤΖΕΙΜΣ. *Αλβανία. Από την Αναρχία σε Μια Βαλκανική Ταυτότητα*. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα 1998. σ.87

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

100.000 διαδηλωτές ανέτρεψαν το γιγαντιαίο άγαλμα του Χότζα, που βρισκόταν στην πλατεία Σκεντέρμπεϊ, στο κέντρο των Τιράνων. Στη συνέλευση του Προεδρείου της Λαϊκής Βουλής, αμέσως μετά τα γεγονότα, οι μετέχοντες συζήτησαν για την κήρυξη κατάστασης έκτακτης ανάγκης. Το τελικό διάταγμα όμως δεν υπογράφηκε από τον πρόεδρο Αλία. Την ίδια μέρα, παραιτήθηκε η κομμουνιστική κυβέρνηση του Αντίλ Τσαρτσάνη και στις 22 του ίδιου μήνα σχηματίστηκε κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Φάτος Νάνο.

Στις 31 Μαρτίου πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες πλουραλιστικές εκλογές. Νικητής αναδείχθηκε το Κ.Ε.Α., το οποίο απέσπασε 169 από 250 έδρες της αλβανικής Βουλής. Τη δεύτερη θέση κατέλαβε το Δ.Κ.Α, με 75 έδρες. Η κυβέρνηση που προέκυψε από τις εκλογές είχε πρωθυπουργό τον Φάτος Νάνο.⁹²

Στις 15 Απριλίου 1991 η Αλβανία μετονομάστηκε από “Λαϊκή Δημοκρατία” σε “Δημοκρατία της Αλβανίας” και στις 30 Απριλίου ο Ραμίζ Αλία εκλέχτηκε πρώτος Πρόεδρος της πλουραλιστικής Αλβανίας.

Η κυβέρνηση Νάνο είχε μπροστά της το πιο δύσκολο έργο, που είχε πότε κυβέρνηση στην Αλβανία. Η χώρα βρισκόταν ένα βήμα από τη χρεοκοπία. Το εξωτερικό της χρέος ανερχόταν στα 300 εκατ. δολάρια, ο πληθωρισμός έτρεχε με 260% το μήνα και το 70% του εργατικού δυναμικού ήταν άνεργο. Στις 15 Μαΐου οργανώθηκε γενική απεργία από τα Ανεξάρτητα Συνδικάτα, η οποία παρέλυσε όλη τη χώρα. Στις 4 Ιουνίου ο Φάτος Νάνο δήλωσε ότι η κυβέρνηση δεν είχε την υποστήριξη του λαού και παραιτήθηκε.

Στο Συνέδριο του Κ.Ε.Α. που ακολούθησε, στις 10 Ιουνίου, έγιναν μερικές καταστατικές αλλαγές. Το κόμμα μετονομάστηκε σε Σοσιαλιστικό Κόμμα, αποκηρύχτηκε το μαρξιστικό-λενινιστικό πρόγραμμα και εγκαταλείφθηκε η ιδέα της αταξικής κοινωνίας.

Στις 11 Ιουνίου τα πολιτικά κόμματα συμφώνησαν να σχηματίσουν κυβέρνηση συνασπισμού (Κυβέρνηση Σταθερότητας, με πρωθυπουργό τον Ύλη

---

⁹² BIBERAJ, ELEZ. *Albania in Transition : The Rocky Road to Democracy*. West view Press, Boulder, CO. 1998. σ.82-114

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Μπούφι και 25 χαρτοφυλάκια, εκ των οποίων οι κομμουνιστές κράτησαν τα 11, ενώ τα υπόλοιπα μοιράστηκαν στα κόμματα της αντιπολίτευσης.)

Τον Οκτώβριο μεγάλες διαδηλώσεις και απεργίες συγκλόνισαν τη χώρα, με κυριότερο αίτημα την παραίτηση της κυβέρνησης και του Προέδρου Ραμίζ Αλία. Το Δεκέμβριο το Δημοκρατικό Κόμμα αποχώρησε από την Κυβέρνηση και ζήτησε πρόωρες εκλογές. Η κυβερνητική κρίση ανάγκασε τον Πρωθυπουργό Μπούφι να παραιτηθεί, και ο πρόεδρος Αλία όρισε νέα υπηρεσιακή κυβέρνηση (αποτελούμενη από τεχνοκράτες) με επικεφαλής τον Βισόν Αχμέτη, η οποία ανέλαβε την διεξαγωγή των πρόωρων εκλογών της 22 Μαρτίου, εκλογές που έδωσαν τη νίκη και την εξουσία στο Δ.Κ.⁹³

---

⁹³ HAFIZULLA, EMADI. "Albania's transition to capitalism". *Contemporary Review*. Διαθέσιμο στο http://findarticles.com/p/articles/mi_m2242/is_1600_274/ai_54869153

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-1992

Η Αλβανία είχε κάνει τα πρώτα βήματα προς τον εξωτερικό κόσμο τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του 1980. Ένα από αυτά τα πρώτα βήματα, ήταν η ενίσχυση των σχέσεων με την γειτονική Ελλάδα, η αποκατάσταση των σχέσεων με την Ισπανία το 1986, με τον Καναδά, την Ουρουγουάη και την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας το 1987. Κατά την διάρκεια αυτών των ετών επισκέφθηκαν την Αλβανία πολλές ξένες προσωπικότητες, μεταξύ των οποίων ο Πρωθυπουργός της Βαυαρίας Γ. Στράους και ο υπουργός Εξωτερικών της Ο.Γ.Δ. Χανς Ντίτριχ Γκένσερ. Στα πλαίσια αυτής της νέας κατεύθυνσης της εξωτερικής πολιτικής η Αλβανία συμμετείχε στη σύσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών των έξι βαλκανικών κρατών που συνήλθε στο Βελιγράδι τον Φεβρουάριο του 1988. Στις 24 - 25 Οκτωβρίου του επόμενου έτους συνήλθε στα Τίρανα η δεύτερη Συνδιάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών των βαλκανικών κρατών.

Στο πρώτο ήμισυ του 1990, όπως αναφέραμε και πιο πάνω, η Αλβανία την περίοδο των αλλαγών την βίωσε με αργά μεν βήματα, αλλά με τάξη και σχετική εσωτερική ησυχία. Χωρίς αναστατώσεις, διαμάχες, αιματοχυσίες και καταστροφές, όπως συνέβη σε άλλες χώρες, όπως στη Ρουμανία, τη Βουλγαρία και αργότερα στη Γιουγκοσλαβία.

Για να επιβεβαιωθεί αυτή η νέα πραγματικότητα εσωτερικών αλλαγών και να εξασφαλιστεί η διεθνής στήριξη, την οποία η κομμουνιστική ηγεσία είχε πολύ ανάγκη, τον Μάιο του 1990 προσκλήθηκε για επίσημη επίσκεψη στην Αλβανία ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Πέρεζ Ντε Κουειάρ. Ο Ντε Κουειάρ ενημερώθηκε για το δρόμο της οικονομικής και πολιτικής ανάπτυξης της Αλβανίας στο παρελθόν, τις μεταρρυθμίσεις που είχε εξαγγείλει η κομμουνιστική ηγεσία της χώρας και τα μέτρα που αφορούσαν τα ανθρώπινα δικαιώματα.⁹⁴

⁹⁴ ARMILLOTTA, GIOVANI. Στον άρθρο *La Politica Estera Dell' Albania Negli Scorsi Dieci*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Μετά την επίσκεψη του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, οι σχέσεις της Αλβανίας με τον εξωτερικό κόσμο πήραν νέες διαστάσεις. Στις αρχές Ιουνίου 1990, η αλβανική κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι θα ζητούσε την είσοδο της χώρας στους κόλπους της Διάσκεψης για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη, και θα επικύρωνε την Τελευταία Πράξη του Ελσίνκι του 1975.⁹⁵

Μία αλβανική αντιπροσωπεία με το status του παρατηρητή συμμετείχε στη σύνοδο του ΔΑΣΕ για τα δικαιώματα του ανθρώπου που συνήλθε στην Κοπεγχάγη, τον Ιούνιο του 1990.

Την ίδια περίοδο, η αλβανική κυβέρνηση θεώρησε σκόπιμο να αποκαταστήσει τις διπλωματικές σχέσεις με την ΕΣΣΔ, σχέσεις που είχαν διακοπεί το 1961. Με μία δήλωση, στις 30 Ιουλίου, ο Υπουργός Εξωτερικών της ΕΣΣΔ, Έντουαρτ Σεβαρνάτζε, ζήτησε συγγνώμη από την Αλβανία για την ευθύνη της χώρας του για την διακοπή των σχέσεων τρις δεκαετίες πριν.⁹⁶ Στις 27 Μαΐου του 1991, η Σοβιετική Πρεσβεία άνοιξε στα Τίρανα και στις 23 Νοεμβρίου, του ίδιου έτους, η Αλβανική Πρεσβεία άνοιξε στη Μόσχα. Στις 4 Ιανουαρίου 1992 η Αλβανία αναγνώρισε τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες, ως ανεξάρτητα κράτη.

Στις αρχές του 1990, ξεκίνησαν οι συνομιλίες με τις ΗΠΑ αλλά και με τη Μεγάλη Βρετανία, για το θέμα του αλβανικού χρυσού, που κατατέθηκε στη Τράπεζα της Αγγλίας, μετά το επεισόδιο των Στενών της Κέρκυρας.⁹⁷ Οι εκπρόσωποι του βρετανικού Υπουργείου Εξωτερικών συναντήθηκαν με τους

Anni. στον περιοδικό Affari Esteri, Rivista Trimestrale, patrocinata dal Ministero degli Affari Esteri e promossa dall'Associazione Italiana per gli Studi di Politica Estera (AISPE), Roma, XXIX (Gennaio 1997), N.113, σ. 183-190

⁹⁵ *ibid*

⁹⁶ LANI, REMZI. SCHMIDT, FABIAN. Στον άρθρο *Albanian Foreign Policy between Geography and History*, στον περιοδικό *The International Spectator. Volume XXXIII, No 2 (April-June 1998)*

⁹⁷ Στο Στενό της Κέρκυρας βρετανικά πολεμικά πλοία διερχόμενα αβλαβώς από τα χωρικά της Αλβανίας, δέχθηκαν στις 15 Μαΐου 1946 αλβανικά πυρά και στις 22 Οκτωβρίου 1946 προσέκρουσαν σε νάρκες με αποτέλεσμα να απολεσθεί ένα πλοίο, σαράντα δύο άνδρες και να τραυματισθούν άλλοι τόσοι. *ICJ Reports, 1949 The Corfu Channel Case (Merits), Judgment, April 9, 1949*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Αλβανούς ομόλογούς τους, στην Ιταλία, για πρώτη φορά μετά από πενήντα χρόνια. Οι συνομιλίες εξελίχθηκαν ομαλά και οι δύο χώρες απέκτησαν διπλωματικές σχέσεις τον επόμενο χρόνο.⁹⁸

Η αλβανική ηγεσία βάσει των αποφάσεων της Κεντρικής Επιτροπής του Κ.Ε.Α. (Ιανουάριος 1990) πρότεινε και στις ΗΠΑ την αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων, αλλά η αμερικανική κυβέρνηση, παρότι συμφώνησε, παρέκλυσε την αποπεράτωση του ζητήματος και το άνοιγμα της πρεσβείας μέχρι τον Μάιο 1991. Τελικά οι σχέσεις αποκαταστάθηκαν στις 14 Μαρτίου 1991, δύο εβδομάδες πριν της εκλογές.

Άρχισαν επαφές και συζητήσεις για σύναψη διπλωματικών σχέσεων και με το Βατικανό, το Ισραήλ, τη Νότια Κορέα... Σχέσεις, που όπως στην περίπτωση της Μεγάλης Βρετανίας και των ΗΠΑ αποκαταστάθηκαν τον επόμενο χρόνο. Επαφές έγιναν και με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Γίνεται εμφανές, ότι υπό την πίεση των αλλαγών στο διεθνές σύστημα, η Αλβανία αναγκάζεται να βγει από την απομόνωση, που υπήρξε χαρακτηριστικό στοιχείο του αλβανικού κομμουνισμού για 40 περίπου χρόνια. Οι αλλαγές στην ανατολική Ευρώπη, επηρέαζαν την κομμουνιστική ελίτ των Τιράνων όχι μόνο όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις στον εσωτερικό της χώρας, αλλά κυρίως επηρέαζαν την εξωτερική συμπεριφορά της.

Ο Ραμίζ Αλία συμμετείχε ως επικεφαλής μίας αλβανικής αντιπροσωπείας στις εργασίες της συνόδου του ΟΗΕ, στη Νέα Υόρκη στις αρχές του Σεπτεμβρίου του 1990. Ήταν η πρώτη φορά που Αλβανός Γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του Κ.Ε.Α. λάμβανε μέρος σε μια τέτοια Σύνοδο. Με αυτήν την επίσκεψη, ο Αλία αποσκοπούσε σε τρεις βασικούς στόχους 1) Να εξασφαλίσει την υποστήριξη και τη βοήθεια των ξένων κυβερνήσεων για τις μεταρρυθμίσεις που είχαν αρχίσει να πραγματοποιούνται στο εσωτερικό, 2) Να εξασφαλίσει την πολιτική υποστήριξη και τη οικονομική βοήθεια των Αλβανών μεταναστών στις ΗΠΑ, και 3) Να διεθνοποιήσει το πρόβλημα του Κοσόβου, υπό το πρίσμα των

⁹⁸ ΒΙΚΕΡΣ, ΜΙΡΑΝΤΑ. ΠΕΤΙΦΕΡ, ΤΖΕΙΜΣ. *Αλβανία. Από την Αναρχία σε Μια Βαλκανική Ταυτότητα*. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα 1998. σ.364

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

αλλαγών και των νέων σχέσεων που δημιουργούνταν μεταξύ των κρατών και των εθνών.⁹⁹

Για πρώτη φορά η Αλβανία έκανε γνωστό επισήμως, στο επίπεδο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, το πρόβλημα του Κοσόβου. Πρόβλημα, που τα επόμενα χρόνια, θα απασχολούσε το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού και γενικά όλες τις μεγάλες δυνάμεις, με τα γνωστά σε όλους αποτελέσματα. Με το ζήτημα του Κοσόβου θα ασχοληθώ παρακάτω, αλλά είναι σημαντικό να αναφέρω εδώ, ότι από εκείνη τη στιγμή και μέχρι τις μέρες μας, το πρόβλημα του Κοσόβου και η επίλυσή του, αποτελούν μία από τις κατευθυντήριες γραμμές της εξωτερικής πολιτικής της Αλβανίας.

Στην ομιλία του στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, ο Ρ. Αλία παρουσίασε τη νέα πολιτική του αλβανικού κράτους και υπογράμμισε τη σημασία των σχέσεων ισότητας, σεβασμού και αμοιβαίας βοήθειας μεταξύ των κρατών, ανεξαρτησίας μεγέθους και οικονομικής δύναμης. Επιπλέον, τόνισε την ανάγκη για παντοτινή ειρήνη, χωρίς εσωτερικές ταραχές και εθνικές διαμάχες, οι οποίες θα οδηγούσαν τους λαούς σε παλιές εχθρότητες και νέες έριδες και διχογνωμίες. Αυτή ήταν μία προειδοποίηση προς τη διεθνή κοινότητα, για αυτό που επρόκειτο να συμβεί στην Γιουγκοσλαβία. Ο Αλβανός ηγέτης εξέφρασε την ανησυχία του για τα γεγονότα σε ορισμένες χώρες της ανατολικής Ευρώπης, όπως η Ρουμανία όπου οι αλλαγές έγιναν με βίαιες πράξεις και αιματοχυσία, και την πίστη του ότι η δημοκρατία θα μπορέσει να εγκατασταθεί χωρίς βία.¹⁰⁰

Όσον αφορά το θέμα του Κοσόβου, ο Ρ. Αλία εξέφρασε την άποψη, ότι τα κατασταλτικά μέτρα, που είχαν ληφθεί από τις γιουγκοσλαβικές αρχές, κατά των Αλβανών του Κοσόβου, (αφαίρεση της αυτονομίας της περιοχής, διάλυση της Βουλής, κλείσιμο της ραδιοτηλεόρασης της Πρίστινας, του Πανεπιστημίου και της Ακαδημίας των Επιστημών) ήταν αντίθετα με το ρεύμα εκδημοκρατισμού και τη

---

⁹⁹ NINA, BRISIHDA. *Η Κατάρρευση του Υπαρκτού Σοσιαλισμού και η Πορεία του Εκδημοκρατισμού στην Αλβανία. 1985-1999. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2007. σ.179*

¹⁰⁰ ALIA, RAMIZ. *Fjala ne Sesionin e 45-te te OKB. Εκδόσεις '8 NENTORI' Tirane 1990. σ.7*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

διαδικασία αλλαγής που είχε ξεκινήσει στην ανατολική Ευρώπη.¹⁰¹ Ο Αλία τόνισε, ότι η διεθνής κοινότητα, και ειδικά η Ευρώπη, είχε όχι μόνο την ηθική αλλά και την ιστορική ευθύνη για την κατάσταση των Αλβανών του Κοσόβου.¹⁰² Το ζήτημα, σύμφωνα με την αλβανική πλευρά, θα μπορούσε να επιλυθεί μόνο σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές του Χάρτη του ΟΗΕ, στον οποίο τονίζεται το δικαίωμα των λαών στην αυτοδιάθεση.

Σ' αυτή τη περίοδο, η κομμουνιστική ελίτ και ο ίδιος ο Αλία, πίστευαν ότι η Αλβανία θα μπορούσε να συνεχίσει την παράδοση που την ήθελε να βαδίζει σε ένα δικό της δρόμο, διαφορετικό από την υπόλοιπη ανατολική Ευρώπη. Όπως είδαμε στο δεύτερο κεφάλαιο, η κομμουνιστική ηγεσία είχε κάνει μερικές άτολμες μεταρρυθμίσεις, κυρίως στον οικονομικό τομέα, με τις οποίες ήλπιζε να κρατήσει, όσο μπορούσε την εξουσία. Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να δούμε και την εξωτερική συμπεριφορά της Αλβανίας την συγκεκριμένη περίοδο. Παρατηρούμε μια αισθητή αλλαγή της εξωτερικής πολιτικής, μια προσπάθεια διεύρυνσης της συνεργασίας με τον υπόλοιπο κόσμο και αποκατάστασης των διπλωματικών σχέσεων με πολλές δυτικές χώρες. Αυτό το άνοιγμα ήταν αναγκαίο για την κομμουνιστική κυβέρνηση, πρώτον για εσωτερικούς πολιτικούς λόγους (για να ηρεμήσει την υπό ανάπτυξη αντιπολίτευση) και δεύτερον για να διασφαλίσει την απαραίτητη οικονομική βοήθεια, δεδομένης της άθλιας οικονομικής κατάστασης που περνούσε η χώρα. Αυτό όμως αποτελούσε ένα μεγάλο ρίσκο για την κομμουνιστική ηγεσία, διότι οι δυτικές χώρες θα πίεζαν για περισσότερες και πιο σημαντικές μεταρρυθμίσεις. Όποια και αν ήταν όμως, τα κίνητρα αυτής της γραμμής της εξωτερικής πολιτικής της κομμουνιστικής κυβέρνησης, είναι γεγονός ότι τα πρώτα βήματα της Αλβανίας για την πλήρη ένταξη στη διεθνή κοινότητα και τους διεθνείς οργανισμούς, πράγμα που συνεχίζεται ακόμα και σήμερα, (με την έυρω-ατλαντική πορεία της χώρας), ξεκίνησαν αυτή τη περίοδο, όταν στην Αλβανία δεν είχε ακόμα εγκαθιδρυθεί ο κομματικός πλουραλισμός. Αυτό είναι το πιο σημαντικό γεγονός που κρατάμε από την πρώτη περίοδο του διαστήματος

¹⁰¹ VICKERS, MIRANDA. *Between Serb and Albanian: A History of Kosovo*. Columbia University Press. New York. 1998. σ. 241-265.

¹⁰² ALIA, RAMIZ. *Fjala ne Sesionin e 45-te te OKB*. Εκδόσεις '8 NENTORI' Tirane 1990 σ. 14-15

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

1990 - 1992.

Όπως αναφέραμε πιο πάνω, οι συγκλονιστικές εξελίξεις του Δεκεμβρίου 1990 προκάλεσαν μια μαζική μετανάστευση Αλβανών πολιτών στην γειτονική Ελλάδα. Κάτω από αυτές τις δύσκολες συνθήκες, ο Έλληνας πρωθυπουργός, Κωνσταντίνος Μητσοτάκης, έφτασε στις 15 Ιανουαρίου στα Τίρανα για συνομιλίες με την αλβανική ηγεσία. Ήταν μια ιστορική επίσκεψη γιατί αποτελούσε την πρώτη επίσημη επίσκεψη Έλληνα πολιτικού ηγέτη, μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Μητσοτάκης πίεσε την αλβανική κυβέρνηση να προχωρήσει σε πιο δραστικά μέτρα ελέγχου των συνόρων για να σταματήσει το μεταναστευτικό ρεύμα και ως αντάλλαγμα υποσχέθηκε την παροχή οικονομικής βοήθειας.¹⁰³ Οι Αλβανοί ήθελαν να εξασφαλίσουν ότι δεν θα αναβίωναν μελλοντικά οι παλιές ελληνικές αλυτρωτικές διεκδικήσεις για το θέμα της “Βορείου Ηπείρου” και το θέμα της ελληνικής μειονότητας στην Αλβανία. Ο Έλληνας πρωθυπουργός αρνήθηκε ν’ αναφερθεί στα συγκεκριμένα θέματα. Οι περισσότεροι Αλβανοί πολιτικοί και αναλυτές, απογοητεύτηκαν από την επίσκεψη και θεώρησαν ότι δεν απέδωσε τα αναμενόμενα. Στις 29 Ιανουαρίου, απελάθηκαν από την Ελλάδα περισσότεροι από 5.000 Αλβανοί μετανάστες, μία διαδικασία, που έκτοτε επαναλήφθηκε πολλές φορές. Τα οικονομικά προγράμματα που σχεδίαζε η Ελλάδα για την Αλβανία εγκαταλείφθηκαν και η σύντομη περίοδος των καλών σχέσεων παραχώρησε τη θέση της στην εχθρότητα και τη δυσπιστία, τουλάχιστον μέχρι το 1996.

Οι πρώτες πλουραλιστικές εκλογές της 31 Μαρτίου 1991, όπως είδαμε, έφεραν στην εξουσία, για πρώτη φορά μέχρι σήμερα, μία κομμουνιστική κυβέρνηση.¹⁰⁴ Η ζωή της ήταν πολύ σύντομη, λιγότερο από δύο μήνες, και η δυσπιστία από τις δυτικές χώρες προς τους κομμουνιστές, μεγάλη. Όπως είναι λογικό, κατάφερε ελάχιστα στην εξωτερική πολιτική, αφού δεν είχε την υποστήριξη των δυτικών χωρών οι οποίες δεν ήθελαν, στην πλειοψηφία τους, να

---

¹⁰³ ΒΙΚΕΡΣ, ΜΙΡΑΝΤΑ. ΠΕΤΙΦΕΡ, ΤΖΕΙΜΣ. *Αλβανία. Από την Αναρχία σε Μια Βαλκανική Ταυτότητα*. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα 1998. σ. 90

¹⁰⁴ Το Κόμμα Εργασίας της Αλβανίας μετονομάστηκε σε Σοσιαλιστικό Κόμμα στο 10ο Συνέδριο της 10ης Ιουνίου 1991.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

συνεργαστούν με τους κομμουνιστές.

Η κυβέρνηση σταθερότητας που ακολούθησε φάνηκε περισσότερο ενεργή στην εξωτερική πολιτική. Κάτι, το οποίο ήταν αναμενόμενο, γιατί όπως δήλωσε και ο πρωθυπουργός Υ. Μπούφι εκθέτοντας το πρόγραμμα της κυβέρνησής του στη Βουλή: “Ο μόνος τρόπος για να βγούμε από την κρίση, είναι να εξασφαλίσουμε βοήθεια από το εξωτερικό”.

Παρ’ όλα αυτά, την περίοδο της διακυβέρνησης της χώρα από την κυβέρνηση σταθερότητας, οι διεθνείς σχέσεις της Αλβανίας βρίσκονταν σε χαώδη κατάσταση, με τους συντηρητικούς στο Υπουργείο Εξωτερικών να προσπαθούν να διατηρήσουν τις διαμορφωμένες από χρόνια σχέσεις, με κομμουνιστικές και τριτοκοσμικές χώρες, και τις δυτικές χώρες να προσπαθούν ν’ αποκαταστήσουν φυσιολογικές σχέσεις με τα Τίρανα.¹⁰⁵ Η πρώτη χώρα που το κατάφερε ήταν η Ιταλία.

Η Αλβανία θα έπαιρνε ως επείγουσα βοήθεια το ποσό των 150.000.000 \$. Η βοήθεια θα δινόταν δια μέσου της Ιταλίας και θα διανέμονταν με ιταλικά μέσα, δηλαδή 500 Ιταλούς στρατιώτες, οι οποίοι θα αποτελούσαν το προσωπικό της “Επιχείρησης Πελεκάνος”. Επρόκειτο για επισιτιστική και ιατρική βοήθεια, που τόσο απελπισμένα είχε ανάγκη η Αλβανία. Η σοσιαλιστική κυβέρνηση του Μπετίνο Κράξι διαμόρφωσε μία στενή σχέση με ορισμένους αναμορφωτές κομμουνιστές και αυτό επικρίθηκε αργότερα από το Δ.Κ.Α, ως προσπάθεια της Ιταλίας να επαναφέρει το παλιό κομμουνιστικό σύστημα στην Αλβανία. Αυτό εξηγεί το γιατί ενώ η επιρροή της Ιταλίας ήταν μεγάλη την περίοδο Ιούλιο 1991 - Μάρτιο 1992, διαλύθηκε αμέσως μετά την εκλογή της κυβέρνησης Μπερίσα, και την θέση της πήρε η αμερικανική επιρροή.

Αξιοσημείωτη για την περίοδο αυτή, είναι και η επίσκεψη στα Τίρανα του Αμερικανού Υπουργού Εξωτερικών Τζέιμς Μπέικερ, ο οποίος έγινε δεκτός στην κεντρική πλατεία των Τιράνων από τουλάχιστον 100.000 άτομα. Επίσης, λίγο νωρίτερα, ο Γενικός Γραμματέας της Ισλαμικής Διάσκεψης, Αμππουλά Ομάρ

---

¹⁰⁵ ΒΙΚΕΡΣ, ΜΙΡΑΝΤΑ. ΠΕΤΙΦΕΡ, ΤΖΕΙΜΣ. *Αλβανία. Από την Αναρχία σε Μια Βαλκανική Ταυτότητα*. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα 1998. σ. 365

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Σαρίφ, επισκέφτηκε την αλβανική πρωτεύουσα. Και οι δύο επισκέψεις έχουν τεράστια σημασία...

Η πρώτη, του Αμερικανού Υπουργού, αποτελεί το πρώτο βήμα ανάμειξης στις εσωτερικές υποθέσεις της Αλβανίας από μέρους των ΗΠΑ. Ο Αμερικανός Υπουργός, εμφανίστηκε στην συγκέντρωση στην πλατεία Σκεντέρμπεϊ μαζί με τον Σ. Μπερίσα, ο οποίος την περίοδο εκείνη ήταν Πρόεδρος της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Την ίδια πρακτική ακολούθησε και ο Πρέσβης των ΗΠΑ Ουίλιαμ Ράιερσον, ο οποίος εμφανιζόταν μαζί με τον Μπερίσα στις συγκεντρώσεις του Δ.Κ την περίοδο της προεκλογικής εκστρατείας λίγους μήνες αργότερα.¹⁰⁶ Για τις αμερικανό-αλβανικές σχέσεις θα αναφερθώ στα επόμενα κεφάλαια.

Η επίσκεψη του Γενικού Γραμματέα της Ισλαμικής Διάσκεψης εξέφρασε το ενδιαφέρον του ισλαμικού κόσμου για την Αλβανία, ενδιαφέρον που οφείλεται στο γεγονός ότι η πλειοψηφία των αλβανών είναι μουσουλμάνοι. Αυτό δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση όμως, ότι η Αλβανία είναι μία μουσουλμανική χώρα γιατί στην χώρα αυτή δεν υπάρχει μία θρησκεία αλλά τρεις. Το 65% του πληθυσμού είναι μουσουλμάνοι, το 25% χριστιανοί ορθόδοξοι και οι υπόλοιποι καθολικοί. Οι τρεις κοινότητες, ιστορικά έχουν ζήσει ειρηνικά και ποτέ δεν υπήρχαν εχθρικά αισθήματα μεταξύ τους. Το ζήτημα αυτό όμως είναι άσχετο με το θέμα της εργασίας μου και επομένως δεν θα επεκταθώ περισσότερο.

Ενδιαφέρον έχει όμως να δούμε τη στάση της Αλβανίας προς τον ισλαμικό κόσμο και της συνέπειες που είχε η στάση αυτή, στις σχέσεις της με τον δυτικό κόσμο. Και με το ζήτημα αυτό θα ασχοληθώ στα επόμενα κεφάλαια.

Τον Σεπτέμβριο του 1991, η Αλβανία υπέγραψε όπως είχε δηλώσει ένα χρόνο πριν, την Τελική Πράξη του Ελσίνκι και λίγες μέρες αργότερα τη Χάρτα των Παρισίων. Αυτή τη περίοδο η αλβανική ηγεσία πραγματοποίησε σειρά επισκέψεων σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Η Αλβανία έγινε δεκτή από τη Διεθνή Τράπεζα και από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα για την Ανοικοδόμηση και την

---

¹⁰⁶ ABRAHAMAS, FRED. *Human Rights Watch*. στον άρθρο *Albania*. στον περιοδικό *Foreign Policy in Focus*. Volume 2. Number 33. May 1997. Διαθέσιμο στο http://www.fpif.org/briefs/vol2/v2n33alb_body.html

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Ανάπτυξη των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Αυτά είναι τα σημαντικότερα βήματα της αλβανικής εξωτερικής πολιτικής την πρώτη περίοδο που εξετάζουμε. Οι αλλαγές στο διεθνές σύστημα (η κατάρρευση της σοβιετικής αυτοκρατορίας, η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας,) αποτελούσαν μία ευκαιρία για την Αλβανία να προσαρμόζει την εξωτερική πολιτική της στα νέα δεδομένα, αλλά ταυτόχρονα (οι αλλαγές αυτές) παρουσίαζαν πολλούς κινδύνους. Ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία και τα γεγονότα στο Κόσσοβο απειλούσαν άμεσα τα ζωτικά συμφέροντα της Αλβανίας. Την ίδια στιγμή οι εσωτερικές εξελίξεις έκαναν την Αλβανία πιο ευάλωτη από ποτέ. Αποτέλεσμα αυτών των (εξωτερικών και εσωτερικών) εξελίξεων ήταν η αλλαγή στροφής στην εξωτερική πολιτική της χώρας. Χαρακτηριστικό στοιχείο της περιόδου 1990-1992 είναι η προσπάθεια αποκατάστασης των διπλωματικών σχέσεων με πολλές δυτικές χώρες και τους πρώην θανάσιμους ιδεολογικούς εχθρούς της, ΗΠΑ και ΕΣΣΔ. Μία άλλη προσπάθεια αφορούσε την ένταξη της χώρας σε διεθνείς οργανισμούς όπως η ΔΑΣΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Με αυτές της ενέργειες η αλβανική διπλωματία αποσκοπούσε να βγει από την απομόνωση και να εξυπηρετήσει έτσι τα ζωτικά συμφέροντα της χώρας. Αποδείχτηκε πολύ δύσκολο γιατί η Αλβανία τη συγκεκριμένη στιγμή δεν είχε ούτε την εμπειρία, ούτε τα μέσα, ούτε και την εξωτερική υποστήριξη για να καταφέρει κάτι τέτοιο. Ένας άλλος σκοπός των ενεργειών της ήταν η εύρεση ενός δυνατού συμμάχου. Αυτό αποδείχτηκε ακόμα πιο δύσκολο, για τις κομμουνιστικές κυρίως κυβερνήσεις, τη συγκεκριμένη περίοδο. Αιτία ήταν η έλλειψη διαπραγματευτικής ικανότητας και διαπραγματευτικών αγαθών αλλά κυρίως οι ιδεολογικές διαφορές που υπήρχαν, ή που η Δύση πίστευε ότι υπήρχαν, μεταξύ τους.

Η αναζήτηση συμμάχου όμως δεν ήταν καθόλου δύσκολη για το Κόμμα του Μπερίσα που κέρδισε στις εκλογές του 22 Μαρτίου του 1992. Όταν όμως πρόκειται για μία άπειρη στην εξωτερική πολιτική κυβέρνηση και ακόμα πιο άπειρη στην σωστή διακυβέρνηση της χώρας, είναι δύσκολο να διατηρήσεις

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

συμμάχους. Αυτό θα φανεί τα πέντε επόμενα χρόνια της διακυβέρνησης Μπερίσα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1992-1997

Στο προηγούμενο κεφάλαιο εξετάσαμε τα πρώτα βήματα ανοίγματος της Αλβανίας προς το εξωτερικό και τις δυσκολίες που αντιμετώπισε η αλβανική διπλωματία σε αυτή τη πορεία της. Δυσκολίες που, όπως είδαμε, ήταν αποτέλεσμα εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων. Η κυβέρνηση του Δημοκρατικού Κόμματος, που προέκυψε από τη νίκη στις εκλογές της 22ας Μαρτίου, είχε να αντιμετωπίσει τα ίδια σοβαρά οικονομικό-κοινωνικά προβλήματα στο εσωτερικό της χώρας και ακόμα πιο σοβαρά στο εξωτερικό, με το πρόβλημα του Κοσσόβου να βρίσκεται στις πρώτες θέσεις της διπλωματικής ατζέντας της νέας κυβέρνησης .

Ο Μπερίσα στα πέντε χρόνια που βρέθηκε στην εξουσία ακολούθησε μια ενεργή, αλλά πολλές φορές αντιφατική εξωτερική πολιτική. Σ' αυτή τη περίοδο η Αλβανία έγινε μέλος μερικών διεθνών οργανισμών και ήταν για ορισμένο διάστημα "το χαϊδεμένο παιδί" της Δύσης.¹⁰⁷ Η σχέσεις με τις ΗΠΑ ξεκίνησαν με τις καλύτερες προϋποθέσεις και η Αλβανική κυβέρνηση είχε την απόλυτη πολιτική στήριξη της υπερδύναμης. Συμφωνίες φιλίας και συνεργασίας υπογράφηκαν με την Ιταλία, Ελλάδα, Τουρκία και Γαλλία και φάνηκε πως η Αλβανία θα έπαιζε ένα σταθεροποιητικό ρόλο στην περιοχή. Παρόλα αυτά όμως οι ελπίδες και οι προσδοκίες της Δύσης διαψεύστηκαν με το χειρότερο τρόπο.

Σύντομα, η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας χαρακτηρίστηκε από έλλειψη ισορροπίας και προσανατολισμού, και ο ρεαλισμός άφησε τη θέση του στις εθνικιστικές τάσεις. Οι σχέσεις με την Ιταλία παρέμειναν ασταθείς και ο δυτικός γείτονας έχασε εντελώς το ενδιαφέρον για την Αλβανία, τουλάχιστον μέχρι το ξέσπασμα των επεισοδίων του 1997. Οι έλληνο-αλβανικές σχέσεις, πέρασαν από πολλά στάδια και έφθασαν στο χαμηλότερο σημείο των τελευταίων 18 χρόνων. Η

¹⁰⁷ LANI, REMZI. SCHMIDT, FABIAN. Στον άρθρο *Albanian Foreign Policy between Geography and History*, στον περιοδικό *The International Spectator*. Volume XXXIII, No 2 (April-June 1998)

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

αλβανική κυβέρνηση άρχισε να σκληραίνει τη στάση της για το θέμα του Κοσόβου και των Αλβανών της FYROM. Την ίδια στιγμή που ο Μπερίσα δήλωνε την αναμφισβήτητη δέσμευσή του για την έυρω-ατλαντική πορεία της χώρας, πήρε την αντιφατική απόφαση να προσχωρήσει στην Ισλαμική Διάσκεψη, γεγονός που χειροτέρεψε τις σχέσεις της Αλβανίας με τη Δύση, και ειδικά με τις ΗΠΑ, προκαλώντας καχυποψία στο εξωτερικό και αντίδραση από την αντιπολίτευση στο εσωτερικό της χώρας.

5.1. ΟΙ ΔΥΟ ΑΞΟΝΕΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το πρόβλημα του Κοσόβου είναι ένας από τους δύο άξονες, γύρω από τους οποίους κινείται η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι η Αλβανία είχε μία συγκεκριμένη και ανεξάρτητη πολιτική στο θέμα του Κοσόβου. Σημαίνει απλά ότι καμία αλβανική κυβέρνηση δεν μπορούσε να αγνοήσει το ζήτημα του Κοσόβου. Από τη κατάσταση στο Κόσοβο εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η εθνική ασφάλεια της Αλβανίας και ουσιαστικά το ζωτικό της εθνικό συμφέρον που είναι η επιβίωση. Αυτό φάνηκε καθαρά το 1999 όταν η Αλβανία βρέθηκε μπροστά από τραγικά γεγονότα τα οποία δεν μπορούσε να αντιμετωπίσει χωρίς την δυτική βοήθεια. Παραδοσιακά η Αλβανία έχει χαρακτηρίσει το ζήτημα του Κοσόβου ως ένα ζήτημα της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων, κάτι πέρα των δυνατοτήτων της. Αυτός είναι ο σημαντικότερος λόγος που η πολιτική ελίτ του Κοσόβου έχει ασκήσει σκληρή κριτική στα Τίρανα ζητώντας να πάρει μία πιο καθαρή στάση. Οι κοσοβάροι ζητούσαν από την Αλβανία να αντιμετωπίζει το θέμα του Κοσόβου όχι σαν θέμα εξωτερικής πολιτικής αλλά σαν εθνικό ζήτημα.¹⁰⁸ Αυτό δεν συνέβη σχεδόν ποτέ. Ο άλλος άξονας είναι η ένταξη της χώρας στους έυρω-ατλαντικούς θεσμούς, η λεγόμενη έυρω-ατλαντική πορεία. Κάθε κυβέρνηση στη μετακομμουνιστική Αλβανία, ανεξαρτήτως πολιτικής ιδεολογίας, επικαλείται τους

¹⁰⁸ *East European Reporter*, Μάρτιος - Απρίλιος 1992, σ.58, δήλωση του Αλί Αλίου, πρώτου εκπροσώπου της Δημοκρατικής Ένωσης του Κοσόβου στα Τίρανα,

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

δύο αυτούς στόχους εξωτερικής πολιτικής στην ατζέντα της. Θα λέγαμε, ότι η σημασία που δίνουν τα δύο κόμματα εξουσίας στην επίτευξη αυτών των στόχων, όταν βρίσκονται στη διακυβέρνηση της χώρας, ουσιαστικά δεν αλλάζει. Αυτό που αλλάζει, είναι ο τρόπος με τον οποίο οι σοσιαλιστές ή οι φιλελεύθεροι προσπαθούν να φθάσουν στη επίτευξη αυτών των σκοπών. Η στάση των Τιράνων όμως στα θέματα αυτά, και ειδικά στο ζήτημα του Κοσόβου, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις οδηγίες των μεγάλων της παγκόσμιας πολιτικής.

5.2. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΟΣΟΒΟΥ

Τον Ιούλιο του 1990 η κατάσταση στο Κόσοβο επιδεινώθηκε ραγδαία. Η σερβική κυβέρνηση τροποποίησε το σύνταγμα της Σερβίας, αφαιρώντας τη νομική βάση της αυτονομίας του Κοσόβου. Το κοινοβούλιο του Κοσόβου καταργήθηκε και η διακυβέρνηση της περιοχής περιήλθε στην αρμοδιότητα του Βελιγραδίου. Αντιδρώντας, οι κάτοικοι του Κοσόβου συγκρότησαν ένα "Κοινοβούλιο της Δημοκρατίας του Κοσόβου" με έδρα το Ζάγκρεμπ, όπου αποφασίστηκε να προχωρήσουν σε δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία της περιοχής. Ο Ιμπραήμ Ρουγκόβα, ηγέτης της Δημοκρατικής Ένωσης του Κοσόβου άρχισε να προβάλλεται στη διεθνή σκηνή ως υπερασπιστής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο Ρουγκόβα εκλέχθηκε πρόεδρος της "Δημοκρατίας του Κοσόβου" στις 24 Μαΐου 1991 και στις 30 Σεπτεμβρίου οι κάτοικοι του Κοσόβου, με δημοψήφισμα, ενέκριναν την ανακήρυξη της περιοχής σε "ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος". Τον Οκτώβριο η αλβανική βουλή αναγνώρισε επίσημα τη "Δημοκρατία του Κοσόβου" ως κυρίαρχο και ανεξάρτητο κράτος, ελπίζοντας ότι η πρωτοβουλία αυτή θα έσπρωχνε τη διεθνή κοινότητα να αναγνωρίσει το Κόσοβο.

Ο Μπερίσα ήρθε στη εξουσία χρησιμοποιώντας μία ρητορική, από την οποία δεν έλειψαν οι αισθηματικές, και καθόλου ρεαλιστικές, δηλώσεις για το θέμα του Κοσόβου. Τόσο πριν, όσο και λίγο μετά, από την εκλογική του νίκη ο Μπερίσα εκφράστηκε υπέρ της ενοποίησης Αλβανίας και Κοσόβου. Την επόμενη των εκλογών ο Μπερίσα είπε στους υποστηρικτές του Δ.Κ. ότι ένας από τους

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

στόχους του κόμματος ήταν να αγωνισθεί μέχρι να πραγματοποιηθεί το μεγάλο όνειρο της ενοποίησης του αλβανικού έθνους.¹⁰⁹ Όπως και άλλοι ευρωπαίοι πολιτικοί, ο Μπερίσα πίστευε ότι μετά τη διεθνή αναγνώριση των τριών πρώην γιουγκοσλαβικών δημοκρατιών, ίσως ερχόταν και η σειρά του Κοσόβου. Η στάση αυτή υπέρ της ενοποίησης, οφειλόταν επίσης στο γεγονός, ότι το Δ.Κ είχε λάβει μεγάλη οικονομική υποστήριξη από την κοσοβάρικη διασπορά σε ΗΠΑ και Ευρώπη, κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας.¹¹⁰

Ο ίδιος ο Μπερίσα όπως και οι Αλβανοί του Κοσόβου πίστευαν ότι η διεθνής κοινότητα θα θεωρούσε τη νίκη του Δ.Κ. ως τόσο σημαντική, ώστε το κύρος της Αλβανίας θ' αναβαθμιζόταν αυτόματα, η οικονομική βοήθεια θ' αυξανόταν κατακόρυφα και η χώρα θα μεταβαλλόταν σε σημαντικό παράγοντα της διεθνούς διαπραγματευτικής σκηνής. Αυτό αποτελούσε, όπως είναι λογικό, σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Η οικονομική κατάσταση της Αλβανίας ήταν τραγική και η νέα κυβέρνηση αντιμετώπισε και την απειλή της επέκτασης του γιουγκοσλαβικού εμφυλίου στο Κόσοβο και στη FYROM. Η Αλβανία δεν ήταν φυσικά σε θέση να αντιμετωπίσει την προοπτική ενός πολέμου στο Κόσοβο. Παρ' όλα αυτά τον Ιούλιο του 1992 μέλη της αλβανικής κυβέρνησης και ηγετικά στελέχη του Κοσόβου συναντήθηκαν στα Τίρανα για να συζητήσουν θέματα κοινωνικό-οικονομικής συνεργασίας. Η αλβανική κυβέρνηση εξέφρασε για ακόμη μία φορά την ανυποχώρητη υποστήριξή της στο θέμα της ανεξαρτησίας του Κοσόβου.

Ο πρόεδρος Μπερίσα, πράττοντας σύμφωνα με τις οδηγίες των ΗΠΑ και των δυτικών κρατών, εγκατέλειψε τον εθνικιστικό λεξιλόγιό του στο θέμα του Κοσόβου, η πολιτική της Αλβανίας άρχισε να αλλάζει και να γίνεται πιο ήπια. "Το ζήτημα του Κοσόβου δεν μπορεί να λυθεί μέσω της τρομοκρατίας. Η Αλβανία δεν θα επιτρέψει την αλλαγή συνόρων μέσω βίας. Ιδέες που προάγουν τη βία θα νομιμοποιούσαν την επιθετικότητα και θα οδηγούσαν σε μία πραγματική

---

¹⁰⁹ BBC, 23 Μαρτίου 1992.

¹¹⁰ ΒΙΚΕΡΣ, ΜΙΡΑΝΤΑ. ΠΕΤΙΦΕΡ, ΤΖΕΙΜΣ. Αλβανία. Από την Αναρχία σε Μια Βαλκανική Ταυτότητα. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα 1998. σ. 254.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

βαλκανική και αλβανική τραγωδία.”¹¹¹ Αυτά δήλωνε ο αλβανός πρόεδρος την εποχή εκείνη σε μία κοσοβάρικη καθημερινή εφημερίδα.

Το State Department αναγνώρισε τη στάση της Αλβανίας απέναντι στο Κόσοβο και στη FYROM, περιοχές πολύ επικίνδυνες για την ασφάλεια της περιοχής, ως “υπεύθυνη και μη προκλητική”.¹¹²

Όσο καιρό διαρκούσε ο “μήνας του μέλιτος” μεταξύ Μπερίσα και ΗΠΑ, αυτή ήταν η επίσημη πολιτική της Αλβανίας στο θέμα του Κοσόβου. Η αλβανική στάση άρχισε να γίνεται πάλι ριζοσπαστική το 1996, όταν πια οι σχέσεις με τις ΗΠΑ είχαν παγώσει, λόγω της αλλοίωσης των αποτελεσμάτων των κοινοβουλευτικών εκλογών του ίδιου έτους. Τα επίσημα Τίρανα σταμάτησαν να υποστηρίζουν τον μετριοπαθή Ιμπραήμ Ρουγκόβα και πήραν θέση υπέρ του συντηρητικού Αντέμ Ντεμάτσι. Η αλλαγή πολιτικής ήταν μία απάντηση προς τις πιέσεις των ΗΠΑ για επανάληψη των εκλογών, αλλά αποτέλεσε ταυτόχρονα και την οριστική ρήξη των Τιράνων με τη Ουάσιγκτον.

5.3. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ FYROM

Η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας κατά την δεύτερη περίοδο, που εξετάζουμε (1992-1997), ήταν ασταθής και προς τον ανατολικό γείτονά της, τη FYROM. Η Αλβανία αναγνώρισε τη FYROM στις αρχές του 1993 και της πρόσφερε πρόσβαση στο λιμάνι του Δυρραχίου την περίοδο του ελληνικού εμπάργκο τον ίδιο χρόνο, παρόλο που αυτό θα μπορούσε να επηρεάσει τις σχέσεις με το δυνατό νότιο γείτονά της, την Ελλάδα. Ωστόσο, χρησιμοποίησε την επιρροή της στους αλβανικούς πληθυσμούς της δυτικής FYROM για να αποσταθεροποιήσει την γείτονα χώρα, υποστηρίζοντας τη ριζοσπαστική πτέρυγα του, τότε ενωμένου αλβανικού κόμματος, στις 4 Δεκεμβρίου 1993, στο συνέδριο του Αλβανικού Κόμματος για Δημοκρατική Ευημερία. Χρησιμοποιώντας τα

¹¹¹ *Illyria*, 3 Φεβρουαρίου 1993, σ.5.

¹¹² ABRAHAM, FRED. *Human Rights Watch*. στον άρθρο *Albania*. στον περιοδικό *Foreign Policy in Focus*. Volume 2. Number 33. May 1997. Διαθέσιμο στο http://www.fpif.org/briefs/vol2/v2n33alb_body.html

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

κρατικά μέσα ενημέρωσης, η Αλβανία ανοιχτά υποστήριξε τους συντηρητικούς που ήθελαν να βγουν από το συνασπισμό των κομμάτων που τότε κυβερνούσε τη χώρα, και να απαιτήσουν, μεταξύ άλλων, ειδικό συνταγματικό status που θα διασφάλισε τα μειονοτικά τους δικαιώματα και πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην αλβανική γλώσσα.

Οι σχέσεις της Αλβανίας με τη FYROM, επηρεάζονται από το γεγονός της ύπαρξης μεγάλης αλβανικής μειονότητας στο δυτικό κομμάτι της χώρας. Αν και, η αλβανική κυβέρνηση αυτή τη περίοδο αποσκοπούσε στην ανάπτυξη της περιφερειακής συνεργασίας και στην βελτίωση των οικονομικών δεσμών με τη FYROM, δεν μπορούσε να αγνοήσει τα συμφέροντα της αλβανικής μειονότητας στη χώρα. Όπως συμβαίνει σε αυτές τις περιπτώσεις, η κυβέρνηση της γείτονας χώρας θεώρησε τη στάση της Αλβανίας προκλητική.

Οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών επιδεινώθηκαν περισσότερο, μετά την ίδρυση του, παράνομου τότε, Πανεπιστημίου του Τετόβου στην αλβανική γλώσσα. Η αλβανική κυβέρνηση με δηλώσεις της υποστήριξε το δικαίωμα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης στην αλβανική γλώσσα αλλά δεν αναγνώρισε επίσημα το πανεπιστήμιο. Οι σχέσεις μεταξύ Αλβανίας και FYROM θα βελτιωθούν μετά την παραίτηση του Μπερίσα και την άνοδο των σοσιαλιστών στην εξουσία.

5.4. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

Οι σχέσεις με την Ελλάδα, την περίοδο που εξετάζουμε, βρίσκονται στο χαμηλότερο σημείο όλης της μετακομμουνιστικής περιόδου το 1994, κυρίως μετά την φυλάκιση πέντε ελλήνων ομογενών, από τη νότια Αλβανία, μέλη της οργάνωσης Ομόνοια. Μία αλλαγή κλίματος παρατηρήθηκε το 1996 με την υπογραφή στα Τίρανα συμφώνου φιλίας, συνεργασίας, καλής γειτονίας και ασφάλειας. Παρ' όλα αυτά οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών τη περίοδο 1992-1997 παραμένουν ασταθείς, και ορισμένες φορές εχθρικές. Αισθητή βελτίωση παρατηρείται το 1997, όταν το Σοσιαλιστικό Κόμμα αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση της χώρας.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Οι έλληνο-αλβανικές σχέσεις είναι αδύνατον να κατανοηθούν σωστά, εάν δεν ληφθούν υπόψη τα δύο σημαντικότερα σημεία τριβής μεταξύ των δύο χωρών. Από τη μία πλευρά, υπάρχει το πρόβλημα των διωγμένων κατοίκων της Τσαμουριάς στην Ήπειρο. Το λεγόμενο «θέμα των Τσάμηδων»,¹¹³ που θεωρείται ανύπαρκτο από την επίσημη Αθήνα. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει το θέμα της προστασίας των συμφερόντων της ελληνικής μειονότητας στη νότια Αλβανία.¹¹⁴ Το λεγόμενο «θέμα των βορειοηπειρωτών» που θεωρείται, από την Αλβανία, ως ανάμειξη στις εσωτερικές της υποθέσεις.

Δεν θα αναπτύξω εδώ την ιστορική διάσταση των δύο αυτών θεμάτων, γιατί δεν είναι αυτός ο σκοπός της εργασίας μου, αλλά θα πρέπει να σημειώσω ότι κάθε εξέλιξη θετική ή αρνητική, στις σχέσεις των δύο χωρών εξαρτάται από τη στάση των Τιράνων ή της Αθήνας σε σχέση με αυτά τα δύο ζητήματα. Όπως θα δούμε παρακάτω, υπάρχουν και άλλα ζητήματα που επηρεάζουν την πορεία των έλληνο-αλβανικών σχέσεων όπως π.χ. ο μεγάλος αριθμός, νόμιμων ή παράνομων αλβανών εργατών στην Ελλάδα και η αντιμετώπισή τους από το ελληνικό κράτος, ή το θέμα της ισχύος ή όχι της εμπόλεμης κατάστασης μεταξύ των δύο χωρών ή η στάση της Αθήνας στο ζήτημα του Κοσσόβου. Όλα αυτά τα ζητήματα, αποτελούν αγκάθι στις σχέσεις των δύο γειτόνων και, παρ' όλο που τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια αισθητή βελτίωση βρισκόμαστε ακόμα μακριά από την τέλεια ομαλοποίηση των έλληνο-αλβανικών σχέσεων.

Στις 22 Ιουνίου 1992, υπεγράφη στη Αθήνα, η συμφωνία για την επανίδρυση του Γενικού Προξενείου της Ελλάδος στο Αργυρόκαστρο, με έναρξη λειτουργίας το φθινόπωρο του ίδιου χρόνου, και την ίδρυση αλβανικού προξενείου στα Ιωάννινα, με έναρξη λειτουργίας το Σεπτέμβριο του 1995.

Στις 13 Νοεμβρίου 1993, ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδας, Κάρολος Παπούλιας, επισκέφτηκε τα Τίρανα και συναντήθηκε με τον Αλβανό ομόλογό του, Άλφρεντ Σερέκι. Κατά την επίσκεψη αυτή, συμφωνήθηκε η συγκρότηση μικτών

---

¹¹³ VICKERS, MIRANDA. *The Cham Issue- Where to Now? Conflict Studies Research Centre. Balkan Series. 07/01. Defense Academy of the United Kingdom. January 2007.*

¹¹⁴ PETTIFER, JAMES. *The Greek Minority in Albania In the Aftermath of Communism. Conflict Studies Research Centre. Defense Academy of the United Kingdom. July 2001.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

έλληνο -αλβανικών επιτροπών μορφωτικής συνεργασίας, συγκοινωνιών, ύδρο-οικονομίας, ιδρύσεως τραπεζών κ.α. Μετά από τη συνάντηση , ο κ. Παπούλιας είπε ότι οι διμερές συζητήσεις βρίσκονται σε καλό δρόμο και περιέγραψε την επίσκεψή του στα Τίρανα ως “ιδιαίτερα χρήσιμη σε μια κρίσιμη περίοδο για τη βαλκανική χερσόνησο” και ως την “ αυγή μιας νέας περιόδου στις ελληνικό-αλβανικές σχέσεις”. “Ως γείτονες έχουμε κοινά συμφέροντα και έχουμε ζήσει έτσι για πολλούς αιώνες ο είπε ο κ. Παπούλιας στον αλβανό ομολογό του. “Έχουμε παλέψει μαζί πολλές φορές και σκέφτομαι ότι αυτή η ιστορική συνείδηση και των δύο λαών θα βοηθήσει να ξεπεράσουμε τα υπάρχοντα εμπόδια και θα ανοίξει μία νέα σελίδα στη συνεργασία για το επίτευγμα των κοινών στόχων και θα είναι μια συμβολή στην ειρήνη στη βαλκανική χερσόνησο.” Εκφράζοντας την αισιοδοξία για τα αποτελέσματα των συζητήσεων ο κ. Σερέκι περιέγραψε την επίσκεψη του κ. Παπούλια στα Τίρανα ως “δοκιμασία για την καλή θέληση που αποτελεί ένα νέο κύριο σημείο στις έλληνο-αλβανικές σχέσεις”¹¹⁵.

Για την αλβανική πλευρά, σημαντικότερο σημείο ήταν η δέσμευση από την ελληνική πλευρά, για την χορήγηση πράσινης κάρτας στους αλβανούς μετανάστες για εξάμηνη εποχική εργασία στην Ελλάδα. Παράλληλα, η αλβανική κυβέρνηση δεσμεύτηκε για ισχυρότερα μέτρα ελέγχου της λαθρομετανάστευσης. Ούτε η μία, ούτε η άλλη πλευρά τήρησε τις υποσχέσεις της.

Το 1994, οι έλληνο-αλβανικές σχέσεις έφθασαν στο χειρότερο σημείο της τελευταίας δεκαετίας. Δύο ήταν οι λόγοι αυτής της καθοδικής πορείας των σχέσεων των δύο χωρών. Πρώτον, μία δικαστική περιπέτεια πέντε ελλήνων ομογενών της νότιας Αλβανίας, μέλη της μειονοτικής οργάνωσης “Ομόνοια”, με την κατηγορία της κατασκοπίας κατά αλβανικών στρατιωτικών βάσεων και συνεργασίας με τις ελληνικές μυστικές υπηρεσίες, την ελληνική ορθόδοξη εκκλησία και ακραία εθνικιστικά στοιχεία με σκοπό την προετοιμασία μίας εξέγερσης στη νότια Αλβανία. Οι κατηγορούμενοι καταδικάστηκαν σε πολλά χρόνια φυλάκισης. Ο έλληνας πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου σε επιστολή που

¹¹⁵ ATHENS NEWS AGENCY Bulletin in English. 15 Νοεμβρίου 1993. Διαθέσιμο στο <http://www.hri.org/news/greek/ana/1993/93-11-15.ana.txt>

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

έστειλε σε πολλούς παγκόσμιους ηγέτες τόνισε ότι η δίκη ήταν μια πρόκληση ενάντια στην Ελλάδα και μια παρωδία της δικαιοσύνης. Η “απόφαση της Αλβανίας να οργανώσει τέτοια δίκη-παρωδία είναι μια εχθρική κίνηση ενάντια στην ελληνική μειονότητα και μια αδικαιολόγητη πρόκληση ενάντια στην Ελλάδα,” σημείωσε ο πρωθυπουργός. Πρόσθεσε ότι η δίκη ήταν το αποκορύφωμα της παρενόχλησης της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας από μέρος της αλβανικής κυβέρνησης. Η Ελλάδα, έγραψε, είχε “παρουσιάσει αυτοσυγκράτηση, και έχει δεχτεί περισσότερους από 300.000 παράνομους αλβανούς εργαζόμενους, βοηθώντας έτσι την Αλβανία. Μια τέτοια πρόκληση δεν μπορεί να παραμείνει αναπάντητη και η Ελλάδα είναι υποχρεωμένη να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα”¹¹⁶. Η θέση της ελληνικής πλευράς, ήταν ότι επρόκειτο για κυνήγι μαγισσών από μέρος των αλβανικών αρχών και σαν απάντηση έθεσε βέτο για την βοήθεια, ύψους 41 εκατ. δολαρίων, από την Ευρωπαϊκή Ένωση στην Αλβανία. Για μία σύντομη περίοδο “πάγωσαν” οι διπλωματικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών και η Ελλάδα απέλασε περίπου 70.000 παράνομους αλβανούς μετανάστες.¹¹⁷

Ο δεύτερος λόγος της κρίσης των έλληνο-αλβανικών σχέσεων το 1994 ήταν το θέμα του Αρχιεπισκόπου της αλβανικής ορθόδοξης εκκλησίας. Η αλβανική κυβέρνηση πέρασε ένα νόμο στο σχέδιο συντάγματος, που προέβλεπε ότι οι αρχηγοί των θρησκευτικών κοινοτήτων της χώρας πρέπει να είναι γεννημένοι αλβανοί πολίτες. Αυτός ο νόμος, αυτόματα, στρεφόταν ενάντια στον αρχιεπίσκοπο της αλβανικής ορθόδοξης εκκλησίας, ο οποίος ως γνωστόν ήταν έλληνας πολίτης. Το σχέδιο συντάγματος τελικά καταψηφίσθηκε, με δημοψήφισμα, τον Νοέμβριο του 1994 και η αλβανική κυβέρνηση σταμάτησε να πιέζει την Ελλάδα για το θέμα αυτό.

Το Φεβρουάριο του 1995, και μετά την έντονη παρέμβαση των ΗΠΑ, ο Μπερίσα έδωσε αμνηστία στα πέντε μέλη της “Ομόνοια” και τον επόμενο μήνα ο Υπουργός Εξωτερικών της Ελλάδος δήλωσε, από τα Τίρανα, ότι η μικτή

¹¹⁶ ATHENS NEWS AGENCY Bulletin in English. 16 Αυγούστου 1994. Διαθέσιμο στο <http://www.hri.org/news/greek/ana/1994/94-08-16.ana.txt>

¹¹⁷ SULLIVAN, M. A Mending of Relations. Transition. Vol.1, no.15, 25 August 1995.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

επιτροπή παρακολούθησης των διμερών σχέσεων θα συνέχιζε τις εργασίες τις. Ο πρόεδρος Μπερίσα, με τη σειρά του, υπογράμμισε την ύπαρξη κοινής βούλησης για την υπογραφή συμφωνίας φιλίας μεταξύ των δύο χωρών. Η Ελλάδα ως ένδειξη καλής θέλησης, ήρε το βέτο της οικονομικής βοήθειας των 41 εκατ. \$ από μέρους της Ε.Ε. Επίσης, έδωσε το πράσινο φως για την είσοδο της Αλβανίας στο Συμβούλιο της Ευρώπης.

Στη συνέχεια, τα Τίρανα επισκέφτηκαν ο Έλληνας Υπουργός Εθνικής Άμυνας και ο Υπουργός Δικαιοσύνης, με σκοπό τη συνέχιση της συνεργασίας στους συγκεκριμένους τομείς. Τον ίδιο χρόνο, συναντήθηκαν στην Αθήνα αντιπροσωπείες του ελληνικού και αλβανικού Υπουργείου Εξωτερικών και, στις αρχές του 1996, τα Τίρανα κατήργησαν τις θεωρήσεις εισόδου (βίζα) Ελλήνων υπηκόων που ταξίδευαν προς την Αλβανία.

Στις 22 Μαρτίου 1996 επισκέφτηκε τα Τίρανα ο πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, Κωστής Στεφανόπουλος, ο οποίος ήταν ο πρώτος Έλληνας πρόεδρος που επισκέφτηκε την αλβανική πρωτεύουσα. Ο Μπερίσα περιέγραψε την επίσκεψη ως "σημαντική και ιστορική η οποία ανοίγει ένα νέο κεφάλαιο, πολύ σημαντικό, στις έλληνο-αλβανικές σχέσεις."¹¹⁸ Οι δύο αρχηγοί υπέγραψαν για πρώτη φορά σύμφωνο φιλίας, συνεργασίας, καλής γειτονίας και ασφάλειας. Ο Έλληνας Πρόεδρος και ο αλβανός ομόλογος θεώρησαν την υπογραφή της συμφωνίας «ιστορική», προσφέροντας τις διαβεβαιώσεις ότι η συμφωνία θα είχε συνέχεια.¹¹⁹

Βλέπουμε, ότι οι έλληνο-αλβανικές σχέσεις, αυτή τη περίοδο, είχαν τις καλές και τις κακές τους στιγμές, με τα γεγονότα του 1994 να στιγματίζουν μέχρι και σήμερα την πορεία τους. Με την υπογραφή της συμφωνίας φιλίας του 1996, οι δύο χώρες έκαναν ένα μεγάλο βήμα προς την ομαλοποίηση των σχέσεών τους, και είναι γεγονός, ότι από εκείνη τη στιγμή και μετά, σημειώνονται κυρίως θετικές εξελίξεις στις έλληνο-αλβανικές σχέσεις. Οι εξελίξεις όμως δεν είναι ουσιαστικές και , όπως θα δούμε στα επόμενα κεφάλαια, δεν έχουν αγγίξει τα

¹¹⁸ ATHENS NEWS AGENCY Bulletin in English. 22 Μαρτίου 1996. Διαθέσιμο στο <http://www.hri.org/news/greek/ana/1996/96-03-22.ana.html>

¹¹⁹ *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

δύο σημαντικά θέματα, το τσάμικο που θεωρείται ανύπαρκτο από το ελληνικό κράτος, αλλά είναι εξαιρετικής σημασίας για κάθε αλβανική κυβέρνηση, και την διεύρυνση των δικαιωμάτων της ελληνικής μειονότητας στην νότια Αλβανία που θεωρείται ως ανάμειξη στις εσωτερικές υποθέσεις και αναβιώνει παλιές καχυποψίες στα Τίρανα.

Οι σχέσεις των Τιράνων με τον δυτικό τους γείτονα, την Ιταλία, στην συγκεκριμένη περίοδο, παραμένουν ψυχρές. Ο πρόεδρος Μπερίσα, από τη στιγμή που ήρθε στην εξουσία, δεν φάνηκε διατεθειμένος να συνεχίσει τη συνεργασία που είχε αναπτυχθεί μεταξύ της προηγούμενης κυβέρνησης Νάνο και της σοσιαλιστικής κυβέρνησης Κράζι, στη Ρώμη. Όταν, το καλοκαίρι του 1992, η Ιταλία πρότεινε το μετασχηματισμό της "Επιχείρησης Πελεκάνος", από ένα απλό πρόγραμμα επισιτιστικής και ιατρικής βοήθειας, σε ένα λογιστικό πρόγραμμα για την αναβάθμιση των αλβανικών ένοπλων δυνάμεων, ο Μπερίσα ευγενικά αρνήθηκε, αφήνοντας να εννοηθεί ότι η Ρώμη δεν ήταν ο πολυπόθητος σύμμαχος (στρατιωτικός και πολιτικός) για την μετακομμουνιστική Αλβανία.

Παρ' όλα, αυτά η Ιταλία ήταν, και παραμένει, ο σημαντικότερος οικονομικός εταίρος της Αλβανίας. Σε πολιτικό επίπεδο όμως οι σχέσεις των δύο χωρών την περίοδο 1992-1997 είναι απλά αδιάφορες. Η Ιταλία έδειξε ελάχιστο ενδιαφέρον για το φτωχό γείτονα της και, με εξαίρεση την υπογραφή ενός συμφώνου φιλίας και συνεργασίας το 1995, δεν υπήρχε άλλη σημαντική εξέλιξη στις Ιταλό-αλβανικές σχέσεις. Η συμφωνία υπεγράφη στην Ιταλία από τον πρόεδρο Μπερίσα και την ιταλίδα υπουργό Εξωτερικών. Σε εκείνη την επίσκεψή ο Μπερίσα δήλωνε: "Είναι μια επίσκεψη που ανοίγει μια νέα σελίδα και περισσότερη προοπτική στις σχέσεις μεταξύ της Ρώμης και των Τιράνων".¹²⁰ Ο αλβανός πρόεδρος συνοδευόταν από τον υπουργό Εξωτερικών Άλφρεντ Σερέκι, οικονομικών Ντασαμίρ Σέχι και Άμυνας Σαφέτ Ζουλάλι. Οι δύο χώρες υπέγραψαν τέσσερις συμφωνίες και έριξαν τις βάσεις για μία πιο σταθερή σχέση. Η πιο σημαντική (από διπλωματικής πλευράς) ήταν η συνθήκη φιλίας

¹²⁰ LA REPUBBLICA. *Accordo Fra Roma e Tirana Per Frenare L'immigrazione*. 14 Οκτωβρίου, 1995.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

και της συνεργασίας. Η δεύτερη ήταν μία δήλωση για τη συνεργασία και την ανάπτυξη. Η άλλη συμφωνία αφορούσε φορολογικά και τελωνιακά θέματα και η άλλη ήταν μία δέσμευση συνεργασίας στο τομέα της άμυνας στα πλαίσια της ευρωπαϊκής και μεσογειακής συνεργασίας. “Η συνεργασία μας έχει βελτιωθεί τα τελευταία 4-5 χρόνια.” είπε ο Μπερίσα.¹²¹ Η Ιταλίδα υπουργός Εξωτερικών Σουσάνα Ανιέλι δήλωσε ότι η Αλβανία πρέπει να έχει μία πιο ειδική μεταχείριση από μέρος της Ιταλίας αλλά πάντα στα πλαίσια μίας γενικής ανασυγκρότησης της περιοχής των Βαλκανίων.”¹²²

Η αδιαφορία της Ιταλίας συνεχίστηκε μέχρι τη κρίση των πυραμίδων, την άνοιξη του 1997, όταν η Ρώμη ήταν πλέον υποχρεωμένη να στρέψει το βλέμμα της ανατολικά και να ασχοληθεί υπεύθυνα με τα Τίρανα, κυρίως για να αποτρέψει ένα νέο μεταναστευτικό κύμα προς τις ακτές της.

5.5. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΙΣ ΗΠΑ

Η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας παραδοσιακά, χαρακτηρίζεται από την απελπισμένη αναζήτηση ενός δυνατού συμμάχου,, από τον οποίο η μικρή και φτωχή βαλκανική χώρα θα λάβει την πάντα απαραίτητη οικονομική βοήθεια, αλλά και την πολιτική υποστήριξη και καθοδήγηση, που σχεδόν όλες οι μικρές χώρες χρειάζονται στη διεθνή σκηνή. Το μοναδικό αντάλλαγμα που η Αλβανία έχει να προσφέρει είναι η γεωγραφική της θέση, η οποία, αν και όχι τόσο μεγάλης σημασίας, όσο οι αλβανοί θέλουν να πιστεύουν, προσφέρει κυρίως σε πολεμικές περιόδους στρατηγικά προνόμια στις εκάστοτε μεγάλες δυνάμεις.

Στη θέση του προστάτη έχουν βρεθεί η Ιταλία, η ΕΣΣΔ, η Κίνα και από το 1992 μέχρι σήμερα οι ΗΠΑ. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι σχέσεις της Αλβανίας με τις ΗΠΑ δεν είχαν τα δικά τους up and downs. Αντίθετα, την περίοδο που εξετάζουμε σε αυτό το κεφάλαιο, οι σχέσεις των δύο χωρών, που είχαν αρχίσει με τις καλύτερες προϋποθέσεις πήραν τη κατηφόρα μετά το άνοιγμα Μπερίσα

---

¹²¹ *ibid*

¹²² *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

στον ισλαμικό κόσμο, και έφτασαν στο χαμηλότερο σημείο τους μετά την αλλοίωση των αποτελεσμάτων των βουλευτικών εκλογών του 1996. Ο Μπερίσα, ο οποίος το 1992 ήρθε στην εξουσία ως φίλο-αμερικανός, απομακρύνθηκε ως άντι-αμερικανός το 1997, και το 2005 επανήλθε στην εξουσία και πάλι ως γνήσιος φίλο-αμερικανός. Καθημερινές βαλκανικές ιστορίες.

Τα πρώτα χρόνια, ο στρατιωτικός τομέας ήταν η σημαντικότερη πλευρά σχέσεων μεταξύ Αλβανίας και ΗΠΑ. Το 1992, η Ουάσιγκτον άρχισε να παρέχει τεχνική βοήθεια στις αλβανικές στρατιωτικές δυνάμεις. Η Αλβανία ήταν η πρώτη ανατολικό-ευρωπαϊκή χώρα που έκανε αίτηση ένταξης στο NATO και το Φεβρουάριο του 1994, εντάχθηκε στο Πρόγραμμα Συνεργασίας για την Ειρήνη. Όταν το 1994 τα Τίρανα, μετά την άρνηση της Ρώμης να προσφέρουν αεροπορικές βάσεις στις ΗΠΑ για τις αεροπορικές επιχειρήσεις στην Βοσνία, πρόσφεραν στην Ουάσιγκτον το αεροδρόμιο του Gjader για τα πολεμικά της αεροσκάφη, η Αλβανία πήρε το τίτλο του “αμερικανικού δορυφόρου” στα Βαλκάνια. Το 1995, οι ΗΠΑ κατασκεύασαν έναν σταθμό ραντάρ για τον αλβανικό στρατό στην βόρεια Αλβανία. Ως απάντηση, η Αλβανία άνοιξε τα λιμάνια και τα αεροδρόμια της για τις επιχειρήσεις του NATO στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Αν και η οικονομική βοήθεια από μέρους των ΗΠΑ ήταν ελάχιστη, οι στενές πολιτικές σχέσεις με την υπερδύναμη παρείχαν στην Αλβανία μία πολιτική, τουλάχιστον, προστασία σε μία ταραγμένη περιοχή, όπως τα Βαλκάνια.

Το 1995 ο υπουργός άμυνας των ΗΠΑ Ουίλιαμ Πέρρυ συγκάλεσε σύσκεψη των υπουργών άμυνας των βαλκανικών κρατών στα Τίρανα. Από αυτή τη σύσκεψη απουσίαζαν ο Έλληνας και ο Γιουγκοσλάβος Υπουργός. Το State Department σε δηλώσεις του αξιολόγησε την επίσημη στάση των Τιράνων στο θέμα του Κοσόβου και της FYROM, ως υπεύθυνη και μη προκλητική. Οι ΗΠΑ δεν ήθελαν να χάσουν το νέο σύμμαχό τους και έτσι, απέφευγαν και ορισμένες φορές ενθάρρυναν, τον Μπερίσα και τις αυταρχικές του πολιτικές στο εσωτερικό της χώρας. Αυτή η κατάσταση έμοιαζε πολύ με μία άτυπη “Φαουστιανή συμφωνία” Ο Αλβανός πρόεδρος ακλουθούσε μία ήπια βαλκανική πολιτική, και σαν αντάλλαγμα οι ΗΠΑ, του επέτρεψαν να ασκήσει αυταρχικές μεθόδους εντός των συνόρων.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Παρ' όλο που οι καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Αλβανία αυξάνονταν με επικίνδυνους ρυθμούς, ο Μπερίσα έγινε δεκτός στην Ουάσιγκτον από τον πρόεδρο Κλίντον, τον Σεπτέμβριο του 1995, και η μόνη επίσημη κριτική από μέρος του πλανητάρχη αφορούσε την κατάσταση της ελληνικής μειονότητας στην νότια Αλβανία.¹²³

Η στάση των ΗΠΑ άρχισε να αλλάζει στα τέλη του 1995, και το State Department εξέφρασε την ανησυχία του, για τη λάθος κατεύθυνση που είχε πάρει η πορεία των μεταρρυθμίσεων στην Αλβανία. Η στάση αυτή έγινε πιο σκληρή, μετά τις εκλογές του Μαΐου 1996, όταν οι επίσημες δηλώσεις της Ουάσιγκτον χαρακτήριζαν το συμβάν σαν "ένα βήμα πίσω στη δημοκρατική πορεία της Αλβανίας" και ζήτησαν διεξαγωγή νέων εκλογών.¹²⁴ Ο Αλβανός Πρόεδρος αρνήθηκε, και αρνήθηκε επίσης, την επίσκεψη του Υφυπουργού Εξωτερικών Ουίρθ στα Τίρανα. Όπως ανέφερα πιο πάνω, από κείνη τη στιγμή η βαλκανική πολιτική της Αλβανίας άλλαξε και τα Τίρανα άρχισαν να υποστηρίζουν τα ριζοσπαστικά στοιχεία σε Πρίστινα και Σκόπια. Ο Μπερίσα ήταν πλέον ένας ενοχλητικός πρόεδρος μιας μικρής βαλκανικής χώρας, άχρηστος πια για τη Ουάσιγκτον.

5.6. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΙΣΛΑΜΙΚΟ ΚΟΣΜΟ

Η πιο αμφιλεγόμενη κίνηση όμως στην αλβανική εξωτερική πολιτική, αυτής της περιόδου, ήταν η προσχώρηση της χώρας στην Ισλαμική Διάσκεψη. Τον Οκτώβριο του 1992, μερικούς μήνες μετά τον ερχομό του στην εξουσία, ο πρόεδρος Μπερίσα έβαλε την υπογραφή του στον χάρτη της Ισλαμικής

---

¹²³ ABRAHAMS, FRED. *Human Rights Watch*. στον άρθρο *Albania*. στον περιοδικό *Foreign Policy in Focus*. Volume 2. Number 33. May 1997. Διαθέσιμο στο http://www.fpif.org/briefs/vol2/v2n33alb_body.html

¹²⁴ U.S. House Committee on International Relations, *Subcommittee on International Operations and Human Rights, Hearing on Human Rights and Democracy in Albania* (Washington, DC: July 25, 1996), επίσης U.S. Congressional Human Rights Caucus, *Hearing on Human Rights in Albania* (Washington, DC: June 19, 1996)

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Διάσκεψης, που αρχίζει με την φράση “Στο όνομα του Αλλάχ του Παντοδύναμου...”. Η απόφαση αυτή, προκάλεσε καχυποψία στις δυτικές χώρες, ειδικά στην Ιταλία και την Ελλάδα, και πολλές αντιδράσεις από μέρος της αντιπολίτευσης των διανοούμενων και του ακαδημαϊκού κόσμου στο εσωτερικό της χώρας, ανοίγοντας έτσι έναν δημόσιο διάλογο, που συνεχίζεται μέχρι σήμερα στην Αλβανία. Η κίνηση αυτή του Μπερίσα αποσκοπούσε στην οικονομική βοήθεια από τις ισλαμικές χώρες. Μια βοήθεια, που δεν ήρθε ποτέ, και που αντικαταστάθηκε από εκατοντάδες μινιρέδες που χτίστηκαν κοντά στους εθνικούς δρόμους, δίνοντας την εικόνα στον ξένο επισκέπτη ότι πρόκειται για μουσουλμανική χώρα. Η αλβανική κυβέρνηση κατέργησε, μονομερώς, τις θεωρήσεις εισόδου για τους πολίτες των αραβικών κρατών και από εκείνη τη στιγμή η Αλβανία έγινε ο αγαπημένος προορισμός πολλών μουσουλμανικών οργανώσεων και ύποπτων στοιχείων. Η απόφαση αυτή είναι ένα από τα μεγαλύτερα λάθη της αλβανικής διπλωματίας, την τελευταία 18ετία. Μία απόφαση που έβλαψε την εικόνα της Αλβανίας στη Δύση και που έφερε ελάχιστα κέρδη στη χώρα.

Η προσχώρηση της Αλβανίας στην Ισλαμική Διάσκεψη δεν επικυρώθηκε ποτέ από την αλβανική βουλή και, για τον λόγο, αυτό υπάρχει συζήτηση για το κατά πόσο η απόφαση αυτή ισχύει νομικά. Η έδρα της Αλβανίας έμεινε για πολλά χρόνια άδεια, αλλά είναι δύσκολο για οποιαδήποτε κυβέρνηση να πάρει την απόφαση να αποχωρήσει από τη Διάσκεψη βάζοντας σε κίνδυνο τις σχέσεις με τις ισλαμικές χώρες. Θα δούμε, στο επόμενο κεφάλαιο, πως η σοσιαλιστική κυβέρνηση, που ήρθε στην εξουσία το 1997, διαχειρίστηκε την εξωτερική πολιτική της Αλβανίας προς τον ισλαμικό κόσμο.

5.7. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ Ε.Ε.

Η Ε.Ε. έχει υποστηρίξει τις αλλαγές στην Αλβανία από το 1991, όταν την συμπεριέλαβε στο πρόγραμμα PHARE. Έκτοτε, η Αλβανία έχει λάβει περίπου 1 δις. ευρώ στα πλαίσια αυτής της βοήθειας (από το 2001 στα πλαίσια του

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

προγράμματος CARDS).¹²⁵

Τον Δεκέμβριο του 1992, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύναψε συμφωνία Εμπορίου και Συνεργασίας με την Αλβανία (Trade and Cooperation Agreement). Σε αυτό το πλαίσιο, μια Μικτή Επιτροπή συστάθηκε για να ακολουθήσει τον πολιτικό διάλογο, μεταξύ της αλβανικής κυβέρνησης και της Ε.Ε., σχετικά με όλα τα διμερή ζητήματα. Επιπλέον, οι σχέσεις Ε.Ε. - Αλβανίας έχουν ενσωματωθεί στην περιφερειακή προσέγγιση της ΕΕ προς τα δυτικά Βαλκάνια. Η πρώτη περιφερειακή πρωτοβουλία της ΕΕ, η διαδικασία Royaumon (Royaumon Process), που προωθήθηκε τον Δεκέμβριο του 1996, στόχευσε στην υποστήριξη της εφαρμογής των συμφωνιών ειρήνης του Νταΐτον (Dayton Peace Agreements) και εστίασε την προσοχή στην προώθηση των περιφερειακών προγραμμάτων στον τομέα της κοινωνίας των πολιτών, του πολιτισμού, και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο στόχος της ήταν να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των χωρών των δυτικών Βαλκανίων σε περιφερειακό καθώς επίσης και υπό-περιφερειακό επίπεδο.¹²⁶

Η προοπτική μίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης όμως, που προσφέρθηκε στις χώρες της περιοχής δεν ήταν ούτε σαφής, ούτε προσαρμοσμένη στις ανάγκες τους, επομένως οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων έχασαν γρήγορα το ενδιαφέρον για τη διαδικασία Royaumon. Σαν απάντηση η Ε.Ε. ανέπτυξε την Περιφερειακή Προσέγγιση (Regional Approach) το 1997. Παρόμοια με τη διαδικασία Royaumon,¹²⁷ η Περιφερειακή Προσέγγιση επιδίωξε να υποστηρίξει την εφαρμογή των συμφωνιών ειρήνης του Νταΐτον και να ενισχύσει την πολιτική σταθερότητα και την οικονομική ανάπτυξη στην περιοχή. Σε αντίθεση με

---

¹²⁵ HOFFMANN, JUDITH : *Integrating Albania, the Role of the European Union in the Democratization Process. Albanian Journal of Politics I (1) 2005. σ. 58.*

¹²⁶ EUROPEAN COMMISSION 1996 : *Council Conclusion on the Principle of Conditionality Governing the development of the European Union's Relations With Certain Countries of South East Europe.*

¹²⁷ Ehrhart, Hans-Georg. 1999. *Prevention and Regional Security: The Royaumont Process and the Stabilization of South-Eastern Europe. In OSCE Yearbook 1998, Yearbook on the Organization for Security and Cooperation in Europe, Baden-Baden: 327 - 346.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

τη Διαδικασία Royaumont όμως, η Ε.Ε. καθιερώνει πολιτικούς και οικονομικούς όρους, για την ανάπτυξη των διμερών σχέσεων με τις πέντε χώρες της περιοχής.¹²⁸ Οι όροι αφορούσαν το σεβασμό των δημοκρατικών αρχών, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το κράτος δικαίου, την προστασία των μειονοτήτων, των μεταρρυθμίσεων της οικονομίας της αγοράς, και της περιφερειακής συνεργασίας. Δύο χρόνια αργότερα, το 1999, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνώρισε ότι οι χώρες των δυτικών Βαλκανίων δεν αντέδρασαν θετικά στα κίνητρα που παρασχέθηκαν, από την περιφερειακή προσέγγιση της ΕΕ.

5.8. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟ ΝΑΤΟ

Από το τέλος της κομμουνιστικής περιόδου, όλες οι αλβανικές κυβερνήσεις ήταν πρόθυμες να αναπτύξουν δεσμούς και ενταχθούν στους διεθνείς οργανισμούς. Κατά τη διάρκεια των δραματικών εξελίξεων του 1991 οι περισσότερες από τις επαφές με τους διεθνείς οργανισμούς αναπτύχθηκαν από την ανάγκη να παρασχεθεί η απαραίτητη βοήθεια στη χώρα. Εκείνη τη χρονιά, οι τρεις κυβερνήσεις έκαναν τις αρχικές επαφές με τη διεθνή κοινότητα, επαφές που αναπτύχθηκαν κατάλληλα μόνο μετά το 1992. Οι αλβανικές κυβερνήσεις, είτε σοσιαλιστικές είτε φιλελεύθερες, διατήρησαν την ένταξη στο ΝΑΤΟ και την ΕΕ ως τον πρώτο στόχο της εξωτερικής πολιτικής τους.

Η Αλβανία ήταν η πρώτη ανατολικό-ευρωπαϊκή χώρα που έκανε τυπικά αίτηση ένταξης στο ΝΑΤΟ το 1992. Την ίδια χρονιά η Αλβανία έγινε μέλος του Βόρειου Ατλαντικού Συμβουλίου Συνεργασίας. Έκτοτε, εισήχθη σε διάφορες διμερείς συνθήκες για τη στρατιωτική συνεργασία και το επόμενο έτος υπέβαλε αίτηση για την ιδιότητα μέλους στο Πρόγραμμα Συνεργασίας για την Ειρήνη¹²⁹, στον οποίο εντάχθηκε τον Ιανουάριο του 1994. Η διαδικασία συνεργασίας αποσκοπεί στην οικοδόμηση της επικοινωνίας και της κατανόησης μεταξύ όλων των συμμετεχόντων κρατών, ειδικά μεταξύ των χωρών που είχαν

¹²⁸ EUROPEAN COMMISSION 1997 : *Conclusions of the General Affairs Council of 29 April 1997.*

¹²⁹ (*Partnership for the Peace*).

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

περιφερειακές, εδαφικές, πολιτικές, εθνικές ή θρησκευτικές διαφωνίες. Η λογική του εγχειρήματος είναι ότι οι κοινές δραστηριότητες που στοχεύουν στην εύρεση κοινών λύσεων στις κοινές προκλήσεις ασφάλειας θα οδηγήσουν σε σημαντικά επιτεύγματα στην υπερνίκηση των προηγούμενων προκαταλήψεων και στην καθιέρωση μιας σαφούς επίγνωσης των αμοιβαίων οφελών που αποκομίζονται από τη συνεργασία.¹³⁰ Από τότε η Αλβανία έχει λάβει ουσιαστική βοήθεια, διμερή και πολυμερή, για την αναδιοργάνωση των στρατιωτικών δυνάμεων. Το 1995 η Αλβανία διεύθυνε συνολικά εννέα στρατιωτικές ασκήσεις σε συνεργασία με τις ΗΠΑ στα πλαίσια του Προγράμματος Συνεργασία για την Ειρήνη. Εκτός από αμερικανικά στρατεύματα, οι κοινές ασκήσεις του NATO περιέλαβαν συνήθως τουρκικά, ελληνικά και ιταλικά στρατεύματα, αλλά και από άλλα κράτη μέλη. Αμερικανοί πεζοναύτες εκπαιδεύτηκαν σε αλβανικό έδαφος τον Δεκέμβριο του 1995 (προετοιμασία για τις αποστολές στη Βοσνία), ενώ αλβανοί στρατιώτες εκπαιδεύτηκαν στις ΗΠΑ για μελλοντικές ειρηνικές αποστολές. Η Αλβανία παρείχε στρατιωτικές εγκαταστάσεις (αεροδρόμια και λιμάνια) για το NATO κατά την διάρκεια του πολέμου της Βοσνίας.¹³¹

Παρά την πολιτική ένταση μεταξύ των ΗΠΑ και της Αλβανίας για το θέμα των κοινοβουλευτικών εκλογών η στρατιωτική συνεργασία συνεχίστηκε το 1996. Η Αλβανία είχε το σημαντικότερο ρόλο, μεταξύ όλων των άλλων χωρών των δυτικών Βαλκανίων, στις κοινές ασκήσεις στα πλαίσια του Προγράμματος Συνεργασία για την Ειρήνη. Η αλβανική κυβέρνηση οργάνωσε το Μάρτιο της ίδιας χρονιάς μια διάσκεψη των Υπουργών Άμυνας των μεσογειακών χωρών και οι ΗΠΑ άνοιξαν μια στρατιωτική βάση ασκήσεων στα βουνά Martanesh ως τμήμα ενός στρατιωτικού πακέτου βοήθειας συνολικής αξίας 100 εκατομμυρίων δολαρίων. Σαράντα αλβανοί στρατιώτες συμμετείχαν στο γερμανικό τμήμα του IFOR με βάση το λιμάνι Trogir στη Κροατία. Μέχρι τα γεγονότα του 1997, τη γενική κρίση δηλαδή που πέρασε το αλβανικό κράτος και τις τεράστιες

---

¹³⁰ NATO HANDBOOK. *Public Diplomacy Division. NATO 1110 Brussels, Belgium, 2006. σ. 193-209.*

¹³¹ http://www.nato-otan.org/issues/nato_albania/evolution.html

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

καταστροφές και λεηλασίες μεγάλου μέρους των στρατιωτικών εγκαταστάσεων η Ελλάδα και η Ιταλία υποστήριζαν την υποψηφιότητα της Αλβανίας για την ένταξη στο ΝΑΤΟ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Την περίοδο 1992-1997 η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας χαρακτηρίζεται από αστάθεια, απειρία και έλλειψη σαφούς προσανατολισμού. Αυτή τη τετραετία θεμελιώνονται οι δύο άξονες της αλβανικής εξωτερικής πολιτικής. Η λύση του “κοσοβαρικού ζητήματος” και η “ευρω-ατλαντική πορεία” της χώρας. Αυτοί οι δύο στόχοι εξυπηρετούν το ζωτικό συμφέρον της χώρας. Την εθνική ασφάλεια δηλ. την επιβίωση. Γι’ αυτό το λόγο η Αλβανία παίρνει την απόφαση να κάνει αίτηση ένταξης στο ΝΑΤΟ. Παρ’ όλα αυτά οι κινήσεις της αλβανικής διπλωματίας έκαναν το αντίθετο και ελάχιστα εξυπηρέτησαν το εθνικό συμφέρον. Η βαλκανική πολιτική της Αλβανίας μετά από τις οδηγίες των ΗΠΑ γίνεται πιο ήπια, και για ορισμένο διάστημα, η Αλβανία παίζει ένα σταθεροποιητικό ρόλο στην περιοχή, στάση που αλλάζει μετά την αλλοίωση των εκλογικών αποτελεσμάτων το 1996 και την σκληρή κριτική που άσκησε η Ουάσιγκτον στα Τίρανα. Η πολιτική της Αλβανίας προς το Κόσοβο και τη FYROM παίρνει εθνικιστικό χαρακτήρα και τα Τίρανα αρχίζουν να υποστηρίζουν τα ριζοσπαστικά στοιχεία στις αλβανόφωνες αυτές περιοχές. Αυτή η στάση αποτελεί και την οριστική ρήξη¹³² των σχέσεων της Αλβανίας με την υπερδύναμη.

Ασταθείς παραμένουν οι σχέσεις με τις γειτονικές χώρες Ιταλία, Ελλάδα, Γιουγκοσλαβία και FYROM. Συμφωνίες φιλίας υπογράφονται με τις δύο πρώτες, αλλά τα άλυτα προβλήματα, ειδικά με την Ελλάδα είναι πολλά. Δεν παρατηρούνται αξιόλογες εξελίξεις στις ίταλο-αλβανικές σχέσεις και η καχυποψία στις δύο πλευρές της Αδριατικής βασιλεύει.

---

¹³² LANI, REMZI. SCHMIDT, FABIAN. Στον άρθρο *Albanian Foreign Policy between Geography and History*, στον περιοδικό *The International Spectator*. Volume XXXIII, No 2 (April-June 1998)

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Η έλλειψη προσανατολισμού είναι φανερή από την αντιφατική απόφαση προσχώρησης στην Ισλαμική Διάσκεψη, την ίδια στιγμή που η Αλβανία αποσκοπούσε την ένταξή της στους εύρω-ατλαντικούς θεσμούς μετά από μια μεγάλη περίοδο απομονωτισμού. Παρ' όλα αυτά, η Αλβανία έγινε μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπη τον Ιούλιο του 1995, έγινε η πρώτη ανατολικό-ευρωπαϊκή χώρα που έκανε αίτηση ένταξης στο ΝΑΤΟ και το 1994 έγινε μέλος του Προγράμματος Συνεργασία για την Ειρήνη. Οι σχέσεις με την Ε.Ε είναι σχεδόν παγωμένες και εκτός από την οικονομική βοήθεια 41 εκατ.\$ το 1994, δεν υπάρχει άλλη αξιόλογη εξέλιξη στις σχέσεις Αλβανία - Ε.Ε.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1997-2005

Ο Μπερίσα ήρθε στην εξουσία ως ο γνήσιος αντικομμουνιστής, ο οποίος θα οδηγούσε την χώρα στο δρόμο των μεταρρυθμίσεων και της θεμελίωσης των δημοκρατικών θεσμών και που τελικά θα έφερνε την Αλβανία πιο κοντά στην Ε.Ε και το ΝΑΤΟ. Ωστόσο ο Αλβανός πρόεδρος, όταν παραιτήθηκε το 1997, άφησε πίσω του μια διχασμένη Αλβανία στα πρόθυρα εμφυλίου πολέμου, έναν διαλυμένο κρατικό μηχανισμό και τις διεθνείς σχέσεις της χώρας σε χαώδη κατάσταση. Οι αντιδημοκρατικές μέθοδοι του Μπερίσα ενθαρρύνθηκαν από τη σιωπή των ΗΠΑ οι οποίες δεν ήθελαν να χάσουν το μικρό αλλά σημαντικό σύμμαχο στην περιοχή. Οι σχέσεις με τις ΗΠΑ, όπως ανέφερα και στο προηγούμενο κεφάλαιο, υπέστησαν βαρύ πλήγμα το Μάιο του 1996 όταν η αλβανική κυβέρνηση αλλοίωσε το αποτέλεσμα των γενικών εκλογών.

Τον Ιανουάριο του 1997 η Αλβανία βρέθηκε σε κατάσταση αναρχίας, μετά την πτώχευση των παρατραπεζών όπου χιλιάδες Αλβανοί πολίτες είχαν επενδύσει τα χρήματά τους. Μεγάλες διαδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν στα Τίρανα και σε άλλες μεγάλες πόλεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι αλβανικές αρχές έκαναν χρήση βίας κατά των διαδηλωτών και υψηλών στελεχών της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Τους επόμενους δύο μήνες η κυβέρνηση είχε χάσει κάθε έλεγχο στη νότια Αλβανία και ο κρατικός μηχανισμός είχε παραλύσει.

Στις 12 Φεβρουαρίου η ΟΑΣΕ με ανακοίνωσή της, εξέφρασε την ανησυχία για την κλιμακούμενη βία στην Αλβανία και κάλεσε κυβέρνηση και αντιπολίτευση να προσέλθουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων για την επίλυση της κρίσης.¹³³ Μία εβδομάδα μετά, το Ευρωκοινοβούλιο, με ψήφισμά του, καταδίκασε τη χρήση βίας των αλβανικών αρχών, κατά τη διάρκεια των συλλαλητηρίων των προηγούμενων ημερών. Στις 26 του ίδιου μηνός, η αμερικανίδα πρέσβης στα

¹³³ OSCE. *Chairman in Office issues statement on crisis in Albania*. Διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/item/4932.html>

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Τίρανα Μαρίζα Λίνο, επανέλαβε την ανακοίνωση του State Department, ότι η Αλβανία πρέπει να προχωρήσει με διαφανείς διαδικασίες στη δημιουργία Συντάγματος και στη διεξαγωγή ελεύθερων βουλευτικών εκλογών. Στις 4 και 5 Απρίλη, η γαλλική και η ολλανδική κυβέρνηση, ζήτησαν από την Αλβανία να προχωρήσει στη συγκρότηση οικουμενικής κυβέρνησης με στόχο τις πρόωρες εκλογές.¹³⁴ Ανάλογες πιέσεις ασκήθηκαν και από τις ΗΠΑ, οι οποίες ζήτησαν από την αλβανική κυβέρνηση, να σεβαστεί τα ανθρώπινα δικαιώματα του αλβανικού λαού. Στα Τίρανα έφτασε για διαβουλεύσεις με τον πρόεδρο Μπερίσα, ο εκπρόσωπος της ΟΑΣΕ, και πρώην αυστριακός καγκελάριος, Φρανς Βρανίτσκι.

Ο Μπερίσα βρέθηκε απομονωμένος και χωρίς στήριξη από τη διεθνή κοινότητα η οποία ανησυχούσε ότι η αλβανική κρίση θα προκαλούσε διαταραχές στη γειτονική FYROM και το Κόσοβο. Ο Αλβανός πρόεδρος όπως είδαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο έπαιξε το εθνικιστικό χαρτί, στηρίζοντας ριζοσπαστικά στοιχεία σε Κόσοβο και FYROM και έχασε. Τώρα πλέον η Δύση τον θεωρούσε αναξιόπιστο και πίεζε συνεχώς για διεξαγωγή νέων εκλογών και για την απομάκρυνσή του από την εξουσία.

Στις 11 Μαρτίου ο Μπερίσα συμφώνησε στο διορισμό νέας κυβέρνησης με πρωθυπουργό τον Μπασκίμ Φίνο πρώην δήμαρχο Αργυροκάστρου και στέλεχος του Σοσιαλιστικού Κόμματος. Με την ανάληψη των καθηκόντων του ο Φίνο ζήτησε από την Ε.Ε και τον Ο.Η.Ε να συνδράμουν προκειμένου να ξεπεραστεί το αδιέξοδο που είχε δημιουργηθεί από τη δράση των συμμοριών. Δύο μέρες αργότερα δημοσιοποιήθηκε η απονομή χάριτος του προέδρου Μπερίσα στον ηγέτη των σοσιαλιστών Φάτος Νάνο. Από εκείνη τη στιγμή ο Μπερίσα τέθηκε στο περιθώριο της πολιτικής ζωής και η διεθνής κοινότητα συνομιλούσε μόνο με την κυβέρνηση Φίνο.

Στις 20 Μαρτίου εκπρόσωποι της ΟΑΣΕ και της Ε.Ε ανακοίνωσαν ότι θα βοηθούσαν στην αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Αλβανία και ότι θα παρείχαν ανθρωπιστική βοήθεια.¹³⁵ Ο εκπρόσωπος του State Department

---

¹³⁴ ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ, Γ. ΧΡΗΣΤΟΣ. *Βαλκάνια. Ανασκόπηση Γεγονότων 1989-2004. Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας 2007. σ. 37-45.*

¹³⁵ Διαθέσιμο στο http://www.osce.org/documents/pc/1997/03/20395_en.pdf

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

εξέφρασε τη δυσφορία του για τον πρόεδρο Μπερίσα τονίζοντας παράλληλα ότι η αμερικανική κυβέρνηση πραγματοποιεί υπηρεσιακές επαφές μόνο με τον Πρωθυπουργό Φίνο.

Στις 24 Μαρτίου συναντήθηκαν στη Ρώμη οι Υπουργοί Εξωτερικών της Ε.Ε με αντικείμενο συζήτησης το αλβανικό ζήτημα. Μία ανάλογη συνάντηση των αντιπροσώπων της ΟΑΣΕ έλαβε χώρα στη Βιέννη στις 26 Μαρτίου. Η Ε.Ε αποφάσισε την αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας στην Αλβανία, ύψους 2 εκατ. ECU, ενώ η ΟΑΣΕ θα αναλάμβανε την αποστολή πολυεθνικής, στρατιωτικής ειρηνευτικής δύναμης, με την προϋπόθεση ότι θα υπήρχε απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Το πράσινο φως για την αποστολή, που ονομάστηκε Alba, δόθηκε στις 29 Μαρτίου, κατόπιν αιτήσεως της Ιταλίας, η οποία θα αναλάμβανε και το συντονισμό της.¹³⁶

Στις 10 Απριλίου το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με ψήφισμά του, κάλεσε τον πρόεδρο Μπερίσα να παραιτηθεί έτσι ώστε, ο αλβανικός λαός να εκλέξει νέο αρχηγό κράτους. Μία εβδομάδα μετά, ο ειδικός απεσταλμένος του OSCE Φρανς Βρανίτσκι, δήλωσε ότι οι πρόωρες εκλογές θα διεξαχθούν στις 29 Ιουνίου. Νικητής των εκλογών αναδείχθηκε το Σοσιαλιστικό Κόμμα και οι σύμμαχοί του. Η νέα κυβέρνηση θα είχε Πρωθυπουργό τον Φατος Νάνο. Ο πρόεδρος Μπερίσα παραιτήθηκε περίπου ένα μήνα αργότερα.

6.1. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

Παρ' όλες τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε στο εσωτερικό της χώρας, η νέα σοσιαλιστική κυβέρνηση προσπάθησε να ασκήσει μία ενεργή και μερικές φορές αξιοθαύμαστη εξωτερική πολιτική. Πρέπει να σημειωθεί εδώ, ότι η νέα κυβέρνηση βοηθήθηκε στα πρώτα βήματά της από τη διεθνή κοινότητα. Στις 31 Ιουλίου πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη διεθνής διάσκεψη στην οποία

¹³⁶ TRIPODI, PAOLO. "Alba': Italy's multinational intervention in Albania". *Contemporary Review*. Διαθέσιμο στο http://findarticles.com/p/articles/mi_m2242/is_n1581_v271/ai_20378799

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

αποφασίστηκε διεθνής οικονομική βοήθεια για την ανόρθωση της Αλβανίας.

Ο Αλβανός πρωθυπουργός υποσχέθηκε ότι θα έθετε σε εφαρμογή πρόγραμμα για την αναμόρφωση της Αστυνομίας, των Ενόπλων Δυνάμεων αλλά και ένα νέο θεσμικό πλαίσιο για την στήριξη της αλβανικής οικονομίας.¹³⁷ Στα μέσα Σεπτεμβρίου ο Φ. Νάνο επισκέφτηκε τις Βρυξέλλες προκειμένου να ζητήσει τη βοήθεια και τη στήριξη της Ε.Ε. για να μπορέσει η Αλβανία να αντιμετωπίσει τα φοβερά προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί από την εξέγερση των προηγούμενων μηνών. Ήταν ξεκάθαρο ότι κυριότερος στόχος της εξωτερικής πολιτικής της νέας ηγεσίας των Τιράνων ήταν η ευρω-ατλαντική πορεία της χώρας¹³⁸ και το πρώτο βήμα προς αυτόν τον στόχο ήταν βελτίωση των σχέσεων με τα γειτονικά κράτη, συμπεριλαμβανομένου και της Σερβίας.

Για τη νέα κυβέρνηση δεν ήταν καθόλου δύσκολο να αποκαταστήσει τις σχέσεις με την Ελλάδα και να δημιουργήσει κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ Τιράνων και Αθήνας. Πριν ακόμα γίνει πρωθυπουργός, ο Φ. Νάνο είχε πραγματοποιήσει επίσκεψη στην Αθήνα, κατά τη οποία είχε διαδοχικές επαφές με τον Έλληνα Πρωθυπουργό Κ. Σημίτη και τον Υπουργό Εξωτερικών Θ. Πάγκαλο.

Στις 5 Αυγούστου πολυμελές ελληνικό υπουργικό κλιμάκιο, αποτελούμενο από τους Υπουργούς Οικονομίας, Δημόσιας Τάξεως, Εξωτερικών και τους Υφυπουργούς Εξωτερικών, Εθνικής Οικονομίας, Εθνικής άμυνας, ΠΕΧΩΔΕ και Εργασίας, έφθασε στα Τίρανα προκειμένου να συμπαρασταθεί στην προσπάθεια της νέας ηγεσίας για την οικονομική και πολιτική ανασυγκρότηση. Κατά την διάρκεια της επίσκεψης αυτής, υπεγράφη πρωτόκολλο συμφωνίας για την εποχική απασχόληση. Ο Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών, Θ. Πάγκαλος, διαβεβαίωσε τον αλβανό ομόλογό του, Πασκάλ Μίλο, ότι η Ελλάδα θα πρότεινε

---

¹³⁷ *CORRIERE DELLA SERA. Riforme, privatizzazione, disarmo, poi gli aiuti: 35 delegazioni dettano la linea all'Albania. 1 Αυγούστου 1997.*

¹³⁸ *Δήλωση του υπουργού Εξωτερικών της Αλβανίας Πασκάλ Μίλο στον αλβανικό κοινοβούλιο 1997. Punimet e Kuvendit Popullor, Legjislatura e 15, στο ODETA BARBULLUSHI. Under the Gaze of the West : Reading Albanian Foreign Policy in the Post-Communist Era. Paper Prepared for the Sixth Pan-European IR Conference Turin 12-15 September 2007. σ.10.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την τελωνιακή σύνδεση της Αλβανίας με την Ε.Ε.¹³⁹ Μία ακόμη σημαντική συμφωνία η οποία υπεγράφη μεταξύ των υπουργών Δημόσιας Τάξεως προέβλεπε ότι η Ελληνική Αστυνομία θα αναλάμβανε την ανασυγκρότηση της αλβανικής Αστυνομίας.

Τον επόμενο μήνα, οι Υπουργοί Εξωτερικών Ελλάδας και Αλβανίας συναντήθηκαν στην Αθήνα. Κατά τη συνάντηση αυτή συζητήθηκε το θέμα της δωρεάς των 2 δισ. δρχ. που είχε υποσχεθεί η Ελλάδα στην Αλβανία, καθώς και επίσης και το δάνειο των 18 δισ. δρχ. με ευνοϊκούς όρους.

Στις 15 Οκτωβρίου, ο Έλληνας Πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης συνοδευόμενος από τους Υπουργούς Εξωτερικών και Εθνικής Άμυνας και τους Υφυπουργούς Εθνικής Άμυνας και Οικονομίας, πραγματοποίησε στα Τίρανα μονοήμερη επίσκεψη. Κατά την επίσκεψη αυτή, εκτός από τα 18 δισ. που είχε υποσχεθεί η Ελλάδα, συζητήθηκε και η ίδρυση ελληνικών σχολείων (σε μη μειονοτικές περιοχές). Τα δύο μέρη συμφώνησαν επίσης, στη διάνοιξη τριών νέων συνοριακών διαβάσεων και ενός ακόμη ελληνικού προξενείου στην πόλη της Κορυτσάς. Επιπλέον, συμφωνήθηκε η λήψη αμοιβαίων μέτρων για την καταπολέμηση της παράνομης λαθρομετανάστευσης, του λαθρεμπορίου ναρκωτικών κ.α.¹⁴⁰

Οι σχέσεις με την Ιταλία επίσης σημείωσαν αισθητή βελτίωση. Όπως ανέφερα στο προηγούμενο κεφάλαιο, η Ιταλία είχε δείξει ελάχιστο ενδιαφέρον για την Αλβανία από την περίοδο της "Επιχείρησης Πελεκάνος" και μετά και με εξαίρεση την υπογραφή της Συμφώνου Φιλίας το 1995 οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών παρέμεναν ψυχρές. Το 1997 όμως η Ρώμη ήταν υποχρεωμένη να ασχοληθεί σοβαρά με τα Τίρανα. Στη διάρκεια του έτους ο Ιταλός Πρωθυπουργός Ρομάνο Πρόντι, πραγματοποίησε τρεις επισκέψεις στην Αλβανία, ενώ τα προηγούμενα πενήντα σχεδόν χρόνια, κανένας Ιταλός Πρωθυπουργός δεν είχε επισκεφθεί τη «χώρα των αετών». Η Ιταλία, ήταν η

---

¹³⁹ ATHENS NEWS AGENCY Bulletin in English. 5 Αυγούστου 1997. Διαθέσιμο στο <http://www.hri.org/news/greek/ana/1997/97-08-06.ana.html#03>

¹⁴⁰ ATHENS NEWS AGENCY Bulletin in English. 16 Αυγούστου 1997. Διαθέσιμο στο <http://www.hri.org/news/greek/ana/1997/97-10-16.ana.html#01>

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

χώρα, που ηγήθηκε της πολυεθνικής στρατιωτικής ειρηνευτικής δύναμης Alba και επίσης, αποτέλεσε την διοργανώτρια χώρα της Διεθνούς Διάσκεψης της 31ης Ιουλίου.

Πρέπει να σημειώσω εδώ, ότι για την Αλβανία του 1997 και μετά, σοβαρό δίλημμα εξωτερικής πολιτικής είναι αν ο δρόμος της χώρας προς την Ε.Ε. περνάει από την Αθήνα ή από τη Ρώμη. Την περίοδο που η νέα κυβέρνηση διένυε “μήνα του μέλιτος” με την Ελλάδα, υπήρχαν πιέσεις και αντιδράσεις, από την αντιπολίτευση και από μερίδα του τύπου. Ο Νάνο κατάφερε να επαναφέρει την ισορροπία στις σχέσεις της Αλβανίας με τους δύο δυνατούς γείτονές της, υπογράφοντας συμφωνίες με την Ιταλία. Οι συμφωνίες αφορούσαν την ιταλική βοήθεια για την ανασυγκρότηση σημαντικών θεσμών του αλβανικού κράτους όπως Αστυνομία, στρατός, τελωνεία κ.α. Τα δύο κράτη συνήψαν, επίσης, συμφωνία για θέματα παιδείας, και ειδικά για την συνεργασία των αλβανικών και ιταλικών πανεπιστημίων. Στις 18 Δεκεμβρίου, υπεγράφη στη Ρώμη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ των δύο κρατών, η οποία καθόριζε τους τομείς της ιταλικής βοήθειας προς την Αλβανία μέχρι το έτος 2000.

Μία μικρή χώρα, όπως η Αλβανία, πρέπει να είναι πολύ προσεκτική στις κινήσεις της στην διεθνή σκηνή, ειδικά όταν πρόκειται για δύο γειτονικά κράτη που διεκδικούν, το κάθε ένα για τους λόγους του, τον τίτλο της “προστάτριας δύναμης”. Αν και ούτε η Ιταλία, ούτε η Ελλάδα κατάφεραν να κερδίσουν τον συγκεκριμένο τίτλο, η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας στο θέμα αυτό ήταν αρκετά ρεαλιστική. Δεν είναι υπερβολικό να υποστηρίξουμε ότι η Αλβανία κατάφερε να κρατήσει μία ισορροπημένη στάση μεταξύ των δύο γειτόνων της, την περίοδο που εξετάζουμε.

6.2. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ ΚΑΙ ΤΗ FYROM

Στο πλαίσιο της βελτίωσης των σχέσεων με τα γειτονικά κράτη, η πιο αξιοθαύμαστη κίνηση της Αλβανίας ήταν η προσπάθεια να αναθεωρήσει τις σχέσεις της με το Βελιγράδι. “ Η νέα αλβανική κυβέρνηση επιθυμεί να δηλώσει την ετοιμότητα της να ανοίξει εποικοδομητικό διάλογο με το Βελιγράδι,

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ξεκινώντας από την ιδέα, ότι για την ανεύρεση λύσεων είναι καλύτερα να συζητάς παρά να κάθεται πίσω από τα οδοφράγματα του ψυχρού πολέμου¹⁴¹. Με αυτή τη δήλωσή του, ο υπουργός Εξωτερικών της Αλβανίας, Π. Μίλο, σχεδόν ένα μήνα πριν την Διαβαλκανική Διάσκεψη Κορυφής που έλαβε χώρα στη Κρήτη, εξέφρασε την επιθυμία της Τιράνων να βάλει τις σχέσεις με το Βελιγράδι σε μία νέα διάσταση. Οι δύο χώρες γνωστοποίησαν ότι στο άμεσο μέλλον θα υπέγραφαν συμφωνίες σε διάφορους τομείς όπως μεταφορές, εμπόριο, ενθάρρυνση και προστασία των επενδύσεων κ.α. Αυτό το πακέτο συμφωνιών, θα αποτελούσε το ξεκίνημα της οικονομικής συνεργασίας, που είχε διακοπεί στις αρχές της δεκαετίας του ενενήντα. Η σημαντικότερη αιτία αυτής της διπλωματικής κίνησης των Τιράνων, ήταν η ανάγκη της χώρας να αναπτύξει τις οικονομικές σχέσεις με το βόρειο γείτονα της, που ακόμα και στα χρόνια της απομόνωσης, ήταν ένας σημαντικός οικονομικός εταίρος.

Στις 3 και 4 Νοεμβρίου 1997, έλαβε χώρα στην Αγία Πελαγία Ηρακλείου Κρήτης, η Διαβαλκανική Διάσκεψη Κορυφής. Στη συνάντηση αυτή, στην οποία έλαβαν μέρος όλοι οι Βαλκάνιοι ηγέτες, ο Αλβανός Πρωθυπουργός, Φ. Νάνο, συναντήθηκε με το Σέρβο πρόεδρο, Σ. Μιλόσεβιτς. Η συνάντηση αυτή θεωρείται ακόμα ιστορική, γιατί ήταν η πρώτη μετά από πενήντα χρόνια. Μισό αιώνα πριν, ο Ενβέρ Χότζα είχε συναντήσει, στο Βελιγράδι, το Γιουγκοσλάβο ηγέτη, Ιωσήφ Μπρος Τίτο.

Η πολιτική που πρότεινε η Αλβανία ήταν να δοθεί καθεστώς αυτονομίας στο Κόσοβο, χωρίς να γίνει αλλαγή συνόρων. Ο ίδιος μάλιστα ο Αλβανός Πρωθυπουργός δήλωσε ότι το Κόσοβο θα μπορούσε να αποτελέσει την τρίτη Δημοκρατία της Ν. Γιουγκοσλαβίας. Για πρώτη φορά μετά το 1990, η Αλβανία έκανε μία επίσημη δήλωση για το μελλοντικό καθεστώς του Κοσόβου. Η φόρμουλα της τρίτης δημοκρατίας, ήταν μια προσπάθεια της Αλβανίας να ικανοποιήσει, ταυτόχρονα, τη Δύση, το Βελιγράδι, και τη Πρίστινα, ή τουλάχιστον, να μη προσβάλει κανέναν από τους τρεις. Είναι πιθανόν, η ιδέα της τρίτης

---

¹⁴¹ Συνέντευξη του υπουργού Εξωτερικών της Αλβανίας ΠΑΣΚΑΛ ΜΙΛΟ στην εφημερίδα *Gazeta Shqiptare*, 10 Ιουλίου 1997.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

δημοκρατίας, να προτάθηκε από τη Δύση και να υιοθετήθηκε από την Αλβανία, γιατί τα Τίρανα ποτέ δεν έχουν πάρει καμία πρωτοβουλία στο θέμα του Κοσόβου αλλά έχουν υπακούσει πάντα πιστά της οδηγίας των δυτικών σύμμαχών τους. Αυτό είναι απολύτως λογικό, γιατί η Αλβανία δεν διέθετε, και ούτε διαθέτει, τα μέσα, και ορισμένες φορές τη βούληση, για να κάνει κάτι τέτοιο. Η λύση που πρότεινε η Αλβανία πάντως, ήταν αρκετά ρεαλιστική. Δεν έθετε σε αμφισβήτηση την εδαφική ακεραιότητα της Γιουγκοσλαβίας, και ταυτόχρονα έδινε στους Κοσοβάρους την ελευθερία που πάντα ήθελαν. Η σερβική πλευρά, αν και θεώρησε την αλβανική πρόταση ως ένα θετικό βήμα, άφησε να εννοηθεί ότι ήταν ακόμα νωρίς για μία αλλαγή πολιτικής. Παρ' όλο που υπήρχε μεγάλη και σφοδρή αντίδραση από την αξιωματική αντιπολίτευση στο εσωτερικό της χώρας, η Αλβανία δεν βγήκε χαμένη από την Διαβαλκανική Διάσκεψη Κορυφής. Η στάση της ήταν απολύτως ρεαλιστική, δεδομένου της ισχύος και των περιορισμένων δυνατοτήτων που διέθετε.

Θετικές εξελίξεις σημειώθηκαν και στις σχέσεις της Αλβανίας με τη FYROM. Ο Αλβανός Πρωθυπουργός πραγματοποίησε δύο επισκέψεις στα Σκόπια την άνοιξη του 1998. Η πρώτη στις 15 Ιανουαρίου όπου είχε συνάντηση με τον πρόεδρο της χώρας. Μία άλλη συνάντηση, αυτή τη φορά με τον σκοπιανό Πρωθυπουργό Τσερβενκόφσκι πραγματοποιήθηκε στην Οχρίδα ένα μήνα μετά. Στην πρώτη επίσκεψη η αλβανική πλευρά υπέγραψε οχτώ συμφωνίες συνεργασίας με τη σκοπιανή κυβέρνηση. Οι συμφωνίες αφορούσαν τον οικονομικό τομέα, την κατάργηση της διπλής φορολόγησης, κοινές επενδύσεις στον αγροτικό τομέα και στο τομέα των μεταφορών, συνεργασία σε νομικά θέματα κ.α. Ο Φ. Νάνο κάλεσε τον πρόεδρο των Σκοπίων Κ. Γκλιγόροφ στα Τίρανα για την υπογραφή Συνθήκης φιλίας. Κατά την περιοδεία του στην γειτονική FYROM ο Αλβανός Πρωθυπουργός πραγματοποίησε συνάντηση με τοπικούς παράγοντες και εκπροσώπους της πόλης του Τέτοβου όπου δήλωσε ότι "το μέλλον όλων των πολιτών των Βαλκανίων ανεξαρτήτως χώρας καταγωγής είναι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση".¹⁴²

---

¹⁴² *Εφημερίδα KOHA JONE. 16 Ιανουαρίου 1998.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Αυτή ήταν και η φιλοσοφία της σοσιαλιστικής κυβέρνησης για τα Βαλκάνια, μία ανοιχτή περιοχή χωρίς σύνορα με ελεύθερες μετακινήσεις χωρίς θεωρήσεις εισόδου, μία "βαλκανική ζώνη Σένγκεν".¹⁴³ Αυτός ο όρος εκφράστηκε από την αλβανική πλευρά στην Διαβαλκανική συνάντηση κορυφής στη Κρήτη. Μία ιδέα δημοφιλής στα Τίρανα την περίοδο εκείνη, γιατί Βαλκάνια χωρίς βίζα θα σήμαινε ελεύθερες μετακινήσεις και ελεύθερη επικοινωνία μεταξύ των Αλβανών που βρίσκονται σε τρία διαφορετικά κράτη. Η ιδέα αυτή όμως για την περίοδο που εκφράστηκε ήταν τουλάχιστον ουτοπική.

6.3. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΙΣΛΑΜΙΚΟ ΚΟΣΜΟ

Οι αλβανο-τουρκικές σχέσεις ήταν παραδοσιακά καλές. Η Τουρκία έβλεπε πάντα την Αλβανία ως τον φυσικό της σύμμαχο στα Βαλκάνια. Οι σχέσεις των δύο χωρών επικεντρώνονται κυρίως στο στρατιωτικό τομέα, με την Άγκυρα να είναι ο πιο σημαντικός στρατιωτικός εταίρος μετά τη Ουάσινγκτον. Στην πολυεθνική στρατιωτική ειρηνευτική δύναμη, στα πλαίσια της επιχείρησης ALBA η Τουρκία κατάφερε να στείλει το ίδιο αριθμό στρατιωτών με την Ελλάδα. Οι δύο χώρες είχαν από 700 στρατιώτες. Έχει γίνει πλέον θεσμός, κάθε φορά που ένας έλληνας πολιτικός επισκέπτεται την Αλβανία, να ακολουθείται από έναν Τούρκο ομόλογό του. Μετά την επίσκεψη του Έλληνα Υπουργού Εξωτερικών στα Τίρανα ήταν η σειρά του Υπουργού Εξωτερικών της Τουρκίας Ισμαήλ Τζεμ να επισκεφθεί την αλβανική πρωτεύουσα.

Η Τουρκία ενοχλήθηκε από το άνοιγμα των Τιράνων προς την Αθήνα αλλά η συνεργασία των δύο χωρών κυρίως στον στρατιωτικό τομέα παρέμεινε σταθερή και η Άγκυρα έπαιξε σημαντικό ρόλο στην ανασυγκρότηση του αλβανικού στρατού. Η Τουρκία παραδοσιακά είχε μία θετική στάση στο θέμα του Κοσόβου και οι εξελίξεις στο Κόσοβο παρακολουθούνται με μεγάλο ενδιαφέρον από τους Τούρκους. Ένας λόγος που υπάρχει αυτό το μεγάλο ενδιαφέρον από τουρκικής πλευράς είναι οι παραδοσιακά καλές σχέσεις μεταξύ κοσοβάρων και

¹⁴³ *Εφημερίδα ZERI I POPULLIT. 4 Νοεμβρίου 1997.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Τούρκων λόγω της κοινής θρησκείας και του μεγάλου αριθμού κοσοβάρων που ζουν στη Τουρκία. Η τουρκική υποστήριξη στο θέμα του Κοσόβου ήταν ένας λόγος παραπάνω για όλες τις αλβανικές κυβερνήσεις να έχουν καλές σχέσεις με την Άγκυρα.¹⁴⁴

Το Δεκέμβριο του 1997 η Αλβανία πήρε μια πρόσκληση για να συμμετέχει στην συνάντηση κορυφής της Ισλαμικής Διάσκεψης που θα λάμβανε μέρος στο Ιράν. Η αλβανική κυβέρνηση δεν απάντησε στην πρόσκληση και συνεπώς η έδρα της έμεινε άδεια. Το ίδιο συνέβη και στη συνάντηση των Υπουργών Εξωτερικών των ισλαμικών κρατών στο Κατάρ. Η απουσία των Τιράνων όμως δεν πέρασε απαρατήρητη και οι σχέσεις της Αλβανίας με τον ισλαμικό κόσμο έφτασαν σε ένα χαμηλό σημείο. Ωστόσο η Αλβανία δεν αποχώρησε από την Ισλαμική Διάσκεψη. Πρέπει να παραδεχτούμε ότι μία τυχόν αποχώρηση θα ήταν τόσο σοβαρό διπλωματικό λάθος, όσο σοβαρό ήταν και η ένταξή της στην οργάνωση.

Ήταν φανερό πως η νέα αλβανική κυβέρνηση και η κοινή γνώμη στο εσωτερικό της χώρας δεν ήθελαν τη συμμετοχή της Αλβανίας στην Διάσκεψη αλλά τυχόν αποχώρηση θα έθετε σε κίνδυνο τις σχέσεις της Αλβανίας με ολόκληρο τον ισλαμικό κόσμο. Γι' αυτόν το λόγο η τακτική που ακολούθησε η νέα κυβέρνηση ήταν πάγωμα των σχέσεων με την Διάσκεψη και επιδίωξη μόνο διμερών σχέσεων με τις ισλαμικές χώρες.¹⁴⁵ Για την Αλβανία ήταν σημαντικό να μη χάσει την υποστήριξη των ισλαμικών κρατών στο θέμα του Κοσόβου στους Διεθνείς Οργανισμούς, και ειδικά στον ΟΗΕ όπου είχε σχεδόν 50 ψήφους ισλαμικών κρατών σε κάθε ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης.¹⁴⁶

Παρ' όλα αυτά οι σχέσεις της Αλβανίας με της ισλαμικές χώρες πέρασαν μία κρίση τη συγκεκριμένη περίοδο και οι πρεσβείες της σε χώρες όπως Μαλαισία, Σαουδική Αραβία, η Αίγυπτος και το Πακιστάν είχαν σχεδόν αδειάσει

---

¹⁴⁴ LANI, REMZI. SCHMIDT, FABIAN. Στον άρθρο *Albanian Foreign Policy between Geography and History*, στον περιοδικό *The International Spectator*. Volume XXXIII, No 2 (April-June 1998)

¹⁴⁵ *The State of Albania*. ICG Balkans Report NR.54. 06 Ιανουαρίου 1999. σ.6.

¹⁴⁶ LANI, REMZI. SCHMIDT, FABIAN. Στον άρθρο *Albanian Foreign Policy between Geography and History*, στον περιοδικό *The International Spectator*. Volume XXXIII, No 2 (April-June 1998)

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

από προσωπικό. Για να βελτιώσει τις διμερείς σχέσεις της Αλβανίας με τις ισλαμικές χώρες ο Αλβανός Πρωθυπουργός Φ. Νάνο είχε σχεδιάσει μία περιοδεία στη μέση ανατολή και σε ορισμένες αραβικές χώρες τελικά όμως η μόνη χώρα που επισκέφτηκε ήταν το Ισραήλ. Η διπλωματική του περιοδεία αναβλήθηκε για “λόγους υγείας”.¹⁴⁷

6.4. ΦΙΛΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Στις 3 Δεκεμβρίου η βοηθός Υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ επισκεπτόμενη τα Τίρανα , υπέγραψε πρωτόκολλο ανταλλαγής εγγράφων για την ενθάρρυνση των επενδύσεων στην Αλβανία. Παράλληλα τόνιζε ότι η κατάσταση στην Αλβανία είχε βελτιωθεί αρκετά, παρά τα σοβαρά κοινωνικά προβλήματα που αντιμετώπιζε η χώρα. Οι ΗΠΑ ήταν στη μεταψυχροπολεμική περίοδο ο πολυπόθητος δυνατός σύμμαχος για την Αλβανία. Με εξαίρεση το 1996 όταν οι σχέσεις των δύο κρατών έφτασαν στο χαμηλότερο σημείο, οι ΗΠΑ παραμένουν η χώρα που ασκεί τη μεγαλύτερη επιρροή στην διαμόρφωση της εξωτερικής πολιτικής της μικρής βαλκανικής χώρας.

Στις 15 Δεκεμβρίου ο Αλβανός Πρωθυπουργός επισκέφτηκε επίσημα τη Μεγάλη Βρετανία όπου είχε συνομιλίες με το Βρετανό Υπουργό Εξωτερικών Ρόμπιν Κουκ. Ο Κουκ δήλωσε ότι η Βρετανία και η Ευρωπαϊκή Ένωση ήταν ικανοποιημένες από τις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες των Τιράνων και ότι οι προσπάθειες αυτές θα έπρεπε να συνεχιστούν.

Την περίοδο που εξετάζουμε παρατηρούμε μια προσπάθεια εξισορρόπησης μεταξύ των φιλοαμερικανικών και φιλοευρωπαϊκών τάσεων στην εξωτερική πολιτική της Αλβανίας αλλά η ανάμειξη των ΗΠΑ στο θέμα του Κοσόβου έκανε, προσωρινά τουλάχιστον, τις φιλοαμερικανικές τάσεις να επικρατήσουν.

¹⁴⁷ Εφημερίδα GAZETA SHQIPTARE, 29 Απριλίου 1998.

6.5. ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΟΣΟΒΟΥ

Για να αναλύσουμε την εξωτερική πολιτική της Αλβανίας πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπ' όψη το παράγοντα Κόσοβο που αποτελεί έναν από τους δύο άξονές της. Παραδοσιακά όμως, το θέμα του Κοσόβου χαρακτηριζόταν από την Αλβανία ως ένα "ζήτημα των μεγάλων δυνάμεων" κάτι που ήταν εντελώς πέρα από της δυνατότητές της. Τέτοια ήταν η αντιμετώπιση του κοσοβαρικού ζητήματος και την περίοδο που εξετάζουμε.

Η αλβανική κοινή γνώμη ανησυχούσε για την οικονομική κατάσταση της χώρας και για τις επιπτώσεις που η Αλβανία θα είχε από ένα πόλεμο στο Κόσοβο. Από την άλλη πλευρά οι Κοσοβάροι ήθελαν τα Τίρανα να θεωρήσουν το ζήτημα του Κοσόβου, όχι σαν θέμα εξωτερικής πολιτικής αλλά σαν εθνικό θέμα.¹⁴⁸ Όλοι οι παράγοντες της πολιτικής ζωής στο Κόσοβο αλλά και διανοούμενοι και ακαδημαϊκοί έχουν ασκήσει και συνεχίζουν να ασκούν σκληρή κριτική¹⁴⁹ στην εξωτερική πολιτική της Αλβανίας σχετικά με το ζήτημα του Κοσόβου.

Στην κοινή γνώμη επικρατούσε η άποψη ότι οι δεξιές κυβερνήσεις του Μπερίσα (1992-1997) είχαν μια "ξεχωριστή" πολιτική για το θέμα του Κοσόβου. Όπως είδαμε όμως στο προηγούμενο κεφάλαιο αυτή η άποψη είναι λανθασμένη γιατί λίγους μήνες μετά από την ανάληψη της εξουσίας το 1992, ο Μπερίσα αναγκάστηκε από τη Δύση να εγκαταλείψει της δηλώσεις του για την ανεξαρτησία του Κοσόβου και να υιοθετήσει την άποψη για λύση του προβλήματος χωρίς την αλλαγή συνόρων. Μία άποψη που αργότερα υιοθετήθηκε και εκφράστηκε δημοσίως από την σοσιαλιστική κυβέρνηση Νάνο.

Παρ' όλα αυτά στο Κόσοβο η κοινή γνώμη έβλεπε με συμπάθεια τις δεξιές κυβερνήσεις του Μπερίσα και με καχυποψία όλες της σοσιαλιστικές κυβερνήσεις των Τιράνων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι κυβερνήσεις Μπερίσα αποτελούνται κυρίως από βόρειους Αλβανούς (γκεγκ) ενώ οι σοσιαλιστικές από

---

¹⁴⁸ ΒΙΚΕΡΣ, ΜΙΡΑΝΤΑ. ΠΕΤΙΦΕΡ, ΤΖΕΙΜΣ. *Αλβανία. Από την Αναρχία σε Μια Βαλκανική Ταυτότητα*. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα 1998. σ.252.

¹⁴⁹ *Εφημερίδα Shqip*. Συνέντευξη με τον ακαδημαϊκό REXHEP QOSJA, 17 Σεπτεμβρίου 2008.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

νότιους (τοσκ).¹⁵⁰ Πράγματι ο Νάνο βρέθηκε χωρίς στήριξη από την πολιτική ελίτ του Κοσόβου η οποία αντιμετώπισε με ψυχρότητα τις δηλώσεις του Αλβανού Πρωθυπουργού στην Διαβαλκανική Διάσκεψη της Κρήτης.

Η παραίτησή του το 1998¹⁵¹ και ο ερχομός στην εξουσία του 32χρόνου σοσιαλιστή Παντελής Μάικο βελτίωσε κάπως τις παγωμένες σχέσεις μεταξύ Τιράνων και Πρίστινας. Η νέα κυβέρνηση, χωρίς να εκφράζει μία συγκεκριμένη πρόταση όπως αυτή της τρίτης δημοκρατίας του Φ. Νάνο προσπάθησε να κάνει αυτό που παραδοσιακά έκαναν τα Τίρανα, να μη δώσει στους Κοσοβάρους την εντύπωση ότι τους εγκαταλείπει και ταυτόχρονα να καθησυχάσει τους δυτικούς εταίρους της. Ο νέος Πρωθυπουργός απέφυγε να εκφραστεί ανοιχτά για τη λύση του κοσοβαρικού ζητήματος λέγοντας ότι αυτό έπρεπε να αποφασιστεί από τους κατοίκους του Κοσόβου αλλά ταυτόχρονα έκανε έκκληση για μία λύση που θα ερχόταν μέσω του διαλόγου και των διαπραγματεύσεων και όχι μέσω των βίαιων πράξεων.

Καθώς η κρίση του Κοσόβου πλησίαζε επικίνδυνα τα αλβανικά σύνορα¹⁵² και η πιθανότητες για εμπλοκή της Αλβανίας σε μία γενικότερη βαλκανική

---

¹⁵⁰ VICKERS, MIRANDA. *Tirana's Uneasy Role in the Kosovo crisis, 1998-1999. στο Kosovo: The Politics of Delusion. Edited by WALLER, MICHAEL. DREZOV, KYRIL. GOKAY, BULENT. Frank Cass Publishers, London N14 5BP, England. σ 31.*

¹⁵¹ Στις 28 Σεπτεμβρίου 1998 ύστερα από πολλές πιέσεις και διεργασίες ο πρωθυπουργός Φ. Νάνο αναγκάστηκε να υποβάλει την παραίτηση της κυβερνήσής του, προκειμένου να εκτονωθεί η κατάσταση που είχε δημιουργηθεί μετά την δολοφονία του βουλευτή του Δημοκρατικού Κόμματος Αζέμ Χαϊντάρη. Στις 2 Οκτωβρίου 1998 νέος πρωθυπουργός της χώρας ορίστηκε ο Παντελής Μάικο. Βλ. σχετικά ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ, Γ. ΧΡΗΣΤΟΣ. *Βαλκάνια. Ανασκόπηση Γεγονότων 1989-2004. Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας 2007. σ. 56*

¹⁵² Το 1998 ο "Απελευθερωτικός Στρατός του Κοσόβου" (UCK) ενέτεινε τη δράση του αλλά οι σερβικές δυνάμεις ασφαλείας απάντησαν με σκληρό τρόπο ειδικά στην περιοχή της Ντρενίτσα. Την 1 Οκτωβρίου 1998 το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ συνεδρίασε εκτάκτως, ύστερα από αποκαλύψεις για σφαγές κοσοβάρων από σέρβους σε διάφορες περιοχές του Κοσόβου. Το UCK την περίοδο αυτή, δήλωνε ότι έχει στη σύνθεσή της πάνω από 30.000 άτομα και ελέγχει 40% της κοσοβαρικής επικράτειας. Μέχρι της επίθεσης του ΝΑΤΟ τον Μάρτιο του 1999 το UCK έλεγχε διάφορες περιοχές στην επαρχία και οι σερβικές ένοπλες δυνάμεις

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

σύγκρουση ήταν μεγάλες, η θέση της αλβανικής κυβέρνησης άρχισε να αλλάξει. Οι αρχικές ανησυχίες της για παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων άφησαν τη θέση τους στην αίτηση προς τις δυτικές κυβερνήσεις να αναγνωρίσουν το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης στους κατοίκους του Κοσόβου. Έχοντας επίγνωση της αδυναμίας της Αλβανίας, η νέα κυβέρνηση όπως και οι προηγούμενες, εξέφρασε τη πίστη της στις δυνατότητες της διεθνούς κοινότητας να λύσει το ζήτημα του Κοσόβου.¹⁵³

Στις αρχές του 1999 αξιωματούχοι της σερβικής κυβέρνησης κατηγόρησαν την αλβανική πλευρά ότι στηρίζει την τρομοκρατία και ότι μέλη του UCK εκπαιδεύονται σε χωριά του νομού Κούκες. Κυκλοφόρησαν φήμες, που ευτυχώς διαψεύστηκαν, ότι το Βελιγράδι σχεδίαζε μία στρατιωτική επέμβαση στην βόρεια Αλβανία με σκοπό την διάλυση των βάσεων του UCK.¹⁵⁴ Με εξαίρεση μεμονωμένες περιπτώσεις οι αλβανικές δυνάμεις δίσταζαν να ανταλλάξουν πυροβολισμούς με της σερβικές μεθοριακές δυνάμεις και είναι γεγονός ότι μέχρι το τέλος Ιανουαρίου 1998 υπήρχαν ελάχιστες μονάδες του αλβανικού στρατού στα σύνορα με την Γιουγκοσλαβία.

Η αλβανική κυβέρνηση προσπάθησε να γεφυρώσει το χάσμα που υπήρχε μεταξύ των εκπροσώπων του UCK και άλλων πολιτικών παραγόντων στο Κόσοβο για τη δημιουργία μίας ενωμένης διαπραγματευτικής ομάδας για της ειρηνευτικές συνομιλίες που θα έλαβαν χώρα στο Ραμπουγιέ¹⁵⁵ της Γαλλίας. Ο

έλεγχαν τις μεγαλύτερες πόλεις. Βλ. σχετικά SMITH, M, A. *Kosovo : Background & Chronology*. Conflict Studies Research Center. April 1999. σ.4.

¹⁵³ VICKERS, MIRANDA. *Tirana's Uneasy Role in the Kosovo crisis, 1998-1999*. στο *Kosovo: The Politics of Delusion*. Edited by WALLER, MICHAEL. DREZOV, KYRIL. GOKAY, BULENT. Frank Cass Publishers, London N14 5BP, England 2001. σ 31.

¹⁵⁴ *ibid*

¹⁵⁵ Στις 7 Φεβρουαρίου 1999 άρχισαν κλεισμένων των θυρών στο Ραμπουγιέ οι συνομιλίες για το μέλλον του Κοσόβου. Στις συνομιλίες συμμετείχαν εκτός από την κοσοβαρική και σερβική αντιπροσωπεία ο αμερικανός πρέσβης στα Σκόπια Κρίστοφερ Χιλ, ο αυστριακός πρέσβης στο Βελιγράδι και εκπρόσωπος της Ε.Ε. Βόλφγκανγκ Πέτριτς και ο ρώσος πρεσβευτής Μπ. Μπαγιάσκι. Στις 11 Φεβρουαρίου η γιουγκοσλαβική αντιπροσωπεία δήλωσε έτοιμη να υπογράψει τα βασικά σημεία που προτάθηκαν από την ομάδα επαφής με βάση την

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Αλβανός Πρωθυπουργός βρέθηκε σε μια δύσκολη θέση: από τη μία πλευρά του ζητήθηκε από τις δυτικές κυβερνήσεις να ενώσει τις διάφορες πολιτικές ομάδες του Κοσόβου για να παρουσιαστεί μία κοινή θέση στις διαπραγματευτικές συζητήσεις και από την άλλη του ζητήθηκε να μην εκφωνήσει τη λέξη ανεξαρτησία.¹⁵⁶

Τα Τίρανα άρχισαν να αγνοούν τον μετριοπαθή Ιμπραχίμ Ρουγκόβα και να υποστηρίζουν τον πολιτικό εκπρόσωπο του UCK Αντέμ Ντεμάτσι. Ο Ντεμάτσι επισκέφτηκε την Αλβανία τον Φεβρουάριο μετά από πρόσκληση του Πρωθυπουργού Μάικο και οι σχέσεις των Τιράνων με την Πρίστινα φάνηκαν να ομαλοποιούνται μετά από την κρίση των προηγούμενων μηνών. Η παρέμβαση των Τιράνων ήταν καθοριστική και οι εκπρόσωποι του UCK δέχτηκαν να συμμετάσχουν στις διαπραγματευτικές συνομιλίες του Ραμπουγιέ. Η λύση της κρίσης του Κοσόβου, πέρα από την συναισθηματική σημασία που θα είχε για μέρος του αλβανικού λαού, είχε τεράστια πρακτική σημασία για την αλβανική κυβέρνηση.

Οι λόγοι ήταν οι εξής:

α) Όσο διαρκούσε ο πόλεμος στο Κόσοβο ήταν σχεδόν αδύνατον για την αλβανική κυβέρνηση να αποκτήσει απόλυτο έλεγχο του βορείου κομματιού της χώρας λόγω παρουσίας του UCK σε αυτή τη περιοχή.

β) Η Αλβανία προσπαθούσε να ορθοποδήσει μετά τα γεγονότα της άνοιξης του 1997 και η εμπλοκή σε μία επικείμενη σύρραξη με τη Σερβία θα ήταν καταστροφική.

εξεύρεση μίας πολιτικής λύσης για το Κόσοβο. Στις 22 Φεβρουαρίου όμως ανακοίνωσε ότι απορρίπτει την πρόταση που αφορούσε στην εγκατάσταση διεθνών στρατιωτικών δυνάμεων στο Κόσοβο. Από την πλευρά της η κοσοβάρικη αντιπροσωπεία αρνήθηκε να υπογράψει το πολιτικό σκέλος της συμφωνίας, ενώ επέμενε στην υπογραφή μιας συμφωνίας που θα επέτρεπε την ανάπτυξη διεθνούς στρατιωτικής δύναμης. Βλ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ, Γ. ΧΡΗΣΤΟΣ. Βαλκάνια. Ανασκόπηση Γεγονότων 1989-2004. Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας 2007. σ. 120-121.

¹⁵⁶ VICKERS, MIRANDA. *Tirana's Uneasy Role in the Kosovo crisis, 1998-1999. στο Kosovo: The Politics of Delusion. Edited by WALLER, MICHAEL. DREZOV, KYRIL. GOKAY, BULENT. Frank Cass Publishers, London N14 5BP, England 2001. σ 34.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

γ) Η κατάσταση στην ευρύτερη περιοχή δεν καθιστούσε την Αλβανία ελκυστική χώρα για τους ξένους επενδυτές και οι ξένες επενδύσεις ήταν και είναι ζωτικής σημασίας για μια χώρα σαν την Αλβανία.

Όλοι αυτοί οι λόγοι και οι χιλιάδες πρόσφυγες που κάθε μέρα περνούσαν τα αλβανικά σύνορα είχαν δημιουργήσει μια δύσκολη πολιτικό-οικονομική κατάσταση στη χώρα¹⁵⁷ και έκαναν τον τερματισμό της κρίσης μονόδρομος για την αλβανική κυβέρνηση. Η επέμβαση του ΝΑΤΟ στο Κόσοβο¹⁵⁸ σαφώς ανακούφισε τα Τίρανα γιατί οι πιθανότητες μιας μονομερούς εμπλοκής της Αλβανίας σε πόλεμο με τη Σερβία εκμηδενίσθηκαν.

Η Αλβανία βοήθησε σημαντικά το ΝΑΤΟ κατά τη διάρκεια των αεροπορικών επιδρομών κατά της Σερβίας. Στο έδαφός της εγκαταστάθηκε ένα επιχειρησιακό κέντρο της συμμαχίας με σκοπό την διευκόλυνση των στρατιωτικών επιχειρήσεων κατά της Σερβίας. Η πλήρης υποστήριξη που η αλβανική κυβέρνηση έδωσε στα σχέδια του ΝΑΤΟ και των ΗΠΑ στον πόλεμο του Κοσόβου εξυπηρετούσε τους δύο στόχους της αλβανικής εξωτερικής πολιτικής. Από τη μία πλευρά αποτελούσε το πρώτο βήμα της επίλυσης του κοσοβαρικού προβλήματος και από την άλλη έδωσε στην Αλβανία την δυνατότητα να αποδείξει την αποφασιστικότητά της για ένταξη στη συμμαχία.

¹⁵⁷ *The Impact of the Kosovo Conflict on Albania. Emergency Joint G24 Consultative Group Meeting Brussels May 26, 1999.*

¹⁵⁸ Στις 22 και 23 Μαρτίου 1999 διεξήχθησαν στο Βελιγράδι συνομιλίες μεταξύ του γιουγκοσλάβου προέδρου Σ. Μιλόσεβιτς και του αμερικανού απεσταλμένου Ρ. Χόλμπρουκ. Οι συνομιλίες όμως δεν απέδωσαν καρπούς και στις 24 Μαρτίου ο γεν. γραμματέας του ΝΑΤΟ Χ. Σολάνα ανακοίνωσε ότι η συμμαχία ξεκίνησε αεροπορικές επιδρομές εναντίον της Ν. Γιουγκοσλαβίας. Οι επιθέσεις αυτές κράτησαν 78 ημέρες. Στις 9 Ιουνίου 1999 ύστερα από μαραθώνιες διαπραγματεύσεις στο Κουμάνοβο των Σκοπίων ανακοινώθηκε η υπογραφή ενός σχεδίου ειρήνης για τη Γιουγκοσλαβία που υπέγραψε ο βρετανός στρατηγός Μάικ Τζάκσον και ο σέρβος ομολογός του Σβέτοζαρ Μαριάνοβιτς. Στις 10 Ιουνίου το Συμβούλιο Ασφαλείας έκδωσε το ψήφισμα 1224 που προέβλεπε μεταξύ άλλων τον άμεσο τερματισμό των εχθροπραξιών στο Κόσοβο, την ανάπτυξη διεθνούς ειρηνευτικής δύναμης, την αποχώρηση των γιουγκοσλαβικών δυνάμεων και τη σύσταση προσωρινής διοίκησης στο Κόσοβο για την οποία θα αποφάσιζε το Συμβούλιο Ασφαλείας. Βλ. σχετικά DICK, K.J. *Some Reverberation From the Kosovo War. Conflict Studies Research Centre. November 2001.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Στις 12 Ιουνίου 1999 ο Αλβανός Πρωθυπουργός δήλωσε στους εκπροσώπους του NATO στα Τίρανα ότι "Μετά από τη σύγκρουση στο Κόσοβο η Αλβανία νιώθει πλέον ισότιμο μέλος της συμμαχίας."¹⁵⁹ Στην ίδια συνάντηση ο Υπουργός Άμυνας της Αλβανίας Λουάν Χαινταράγα τόνισε τη σημασία που είχε η συνεργασία της χώρας του με άλλες χώρες μέλη του NATO στον πόλεμο του Κοσόβου και την ώθηση που η εμπειρία αυτή θα έδινε στην ένταξη της Αλβανίας στη συμμαχία. Στη συνέχεια δήλωσε ότι "Οι αλβανικές ένοπλες δυνάμεις θα συνεργαστούν με το NATO για την ασφάλεια της εδαφικής ακεραιότητας της Αλβανίας και για την επίτευξη ειρήνης και ασφάλειας στην περιοχή των Βαλκανίων."¹⁶⁰ Με αυτές τις δηλώσεις τους οι δύο Αλβανοί αξιωματούχοι εξέφρασαν ακόμη μια φορά την επιθυμία της Αλβανίας και ταυτοχρόνως τη δέσμευσή της να γίνει μέλος του NATO.

Μετά το πόλεμο στο Κόσοβο η Αλβανία προσπάθησε να παίξει το ρόλο του κέντρου όλων των αλβανών που ζουν στα Βαλκάνια. Σε μία επίσκεψη στα Τίρανα ο εκπρόσωπος της κοσοβάρικης "προσωρινής κυβέρνησης" Μεχμέτ Χαϊρίζη δήλωσε: Το Κόσοβο δεν εκπροσωπείται στους διεθνείς οργανισμούς όπου Αλβανία έχει κάνει μια καλή δουλειά στο παρελθόν και νομίζω ότι η Αλβανία πρέπει να συνεχίζει να υποστηρίζει το Κόσοβο.¹⁶¹ Ωστόσο η Αλβανία δεν είχε τα μέσα να καταφέρει κάτι τέτοιο και η επιρροή της στο ζήτημα του Κοσόβου ήταν περισσότερο συμβολική παρά πρακτική. Αυτή η έλλειψη επιρροής στο ζήτημα του Κοσόβου και ειδικά στο θέμα του μελλοντικού καθεστώτος της έγινε αισθητή στα Τίρανα και ο Υπουργός Εξωτερικών της Αλβανίας Πασκάλ Μίλο δήλωσε σε ένα σεμινάριο για την ασφάλεια στα Βαλκάνια: "Έχουμε παρατηρήσει ένα δισταγμό των δυτικών να συνεργαστούν μαζί μας. Δισταγμό που οφείλεται σε παρεξηγήσεις κυβερνητικών δηλώσεων η ορισμένων ανεύθυνων δηλώσεων."¹⁶² Οι ανεύθυνες δηλώσεις που αναφέρθηκε ο Υπουργός

---

¹⁵⁹ SMITH, M, A. *Kosovo: Background & Chronology*. Conflict Studies Research Center. April 1999. σ.3.

¹⁶⁰ *ibid*

¹⁶¹ *Albania State of the Nation*. ICG Balkans Report Nr.87. 1 Μαρτίου 2000. σ.5

¹⁶² ALBANIAN DAILY NEWS. 2 Δεκεμβρίου 1999.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Εξωτερικών είχαν γίνει από τον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης Σ. Μπερίσα και αφορούσαν την ιδέα μίας “αλβανικής ομοσπονδίας” στα Βαλκάνια.

163

Την περίοδο που εξετάζουμε τα θέματα που απασχολούσε περισσότερο την αλβανική ηγεσία (σχετικά με το ζήτημα του Κοσόβου) ήταν το θέμα του μελλοντικού καθεστώτος του. Η άποψη των Τιράνων ήταν πως το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης για το Κόσοβο και το Μαυροβούνιο και η ομαλή διάλυση της Γιουγκοσλαβικής ομοσπονδίας θα εξασφάλισαν την σταθερότητα των Βαλκανίων. Η Αλβανία ανησυχούσε ότι η Δύση αποσκοπούσε στη διατήρηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας και συνεπώς και στη μη λύση του ζητήματος του μελλοντικού καθεστώτος του Κοσόβου. Ο Αλβανός πρόεδρος Ρετζέπ Μείντάνη δήλωσε στη συνάντηση του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ στο Νταβός τον Ιανουάριο του 2001 ότι : “Το μέλλον του Κοσόβου, του Μαυροβουνίου και της ίδιας της Σερβίας, όπως και το μέλλον όλων των Βαλκανίων, δεν μπορεί να βασιστεί σε πλαστές ομοσπονδιακές δομές που στο παρελθόν ήταν εμπόδιο για τον εκδημοκρατισμό της Γιουγκοσλαβίας.”¹⁶⁴

Το Υπουργείο Εξωτερικών με τις δηλώσεις του υποστήριζε ότι δεν τίθεται θέμα αλλαγής συνόρων της Αλβανίας και το λεγόμενο “Αλβανικό ζήτημα” δεν έχει στρατιωτικές λύσεις. Επιθυμία της αλβανικής κυβέρνησης ωστόσο ήταν οι ελεύθερες μετακινήσεις και επικοινωνίες στα σύνορα αυτά.¹⁶⁵ Αυτό που προσπαθούσε να κάνει η αλβανική κυβέρνηση ήταν να καθησυχάσει τους δυτικούς εταίρους της και ειδικά την Ελλάδα πως δεν υπάρχει κίνδυνος “Μεγάλης Αλβανίας”.

Στην πραγματικότητα όμως η Ελλάδα, η οποία ακολουθεί μία συγκεκριμένη πολιτική στο θέμα των εθνικών συγκρούσεων¹⁶⁶ και σεβασμού της

¹⁶³ *Albania State of the Nation. ICG Balkans Report Nr.87. 1 Μαρτίου 2000. σ.5*

¹⁶⁴ *Albania : The State of the Nation 2001. ICG Balkans Report Nr.111. 25 Μαΐου 2001. σ.4*

¹⁶⁵ *ibid*

¹⁶⁶ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ, ΜΑΝΟΣ. *Εθνοτικές Συγκρούσεις στον Καύκασο και την Κεντρική Ασία : Μια Συγκριτική Ανάλυση. Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών. Κείμενο Εργασίας . 2 Δεκέμβριος 2005. σ.56*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

εδαφικής ακεραιότητας των κρατών γενικά, και στο θέμα της Σερβίας ειδικά, είχε κάθε λόγο να ανησυχήσει από αυτές τις εξελίξεις και από μια de facto αλλαγή της ισορροπίας δυνάμεων στην περιοχή της.

Ο Αλβανός Πρωθυπουργός Ιλίρ Μέτα¹⁶⁷ έκανε τον Δεκέμβριο του 2000 επίσημη επίσκεψη στο Κόσοβο. Επρόκειτο για τη πρώτη επίσημη επίσκεψη Αλβανού Πρωθυπουργού στο Κόσοβο. Ο σκοπός της επίσκεψης ήταν η ενδυνάμωση των επαφών στους τομείς παιδείας, πολιτισμού, υγείας και οικονομίας. Κατά την επίσκεψή του ο Αλβανός Πρωθυπουργός έκανε έκκληση για διευθέτηση των διαφορών μεταξύ Κοσοβάρων και Σέρβων στη περιοχή και δήλωσε ότι ήρθε να κάνει επίσκεψη όχι μόνο στους Αλβανό -Κοσοβάρους αλλά σε όλους τους πολίτες του Κοσόβου. Ο Μέτα ρωτήθηκε πολλές φορές από δημοσιογράφους για τα σχέδια του για την βελτίωση των σχέσεων Αλβανίας και Κοσόβου. Η άποψή του ήταν ότι το μεγαλύτερο εμπόδιο στις σχέσεις Αλβανίας και Κοσόβου ήταν οι υποδομές και το οδικό δίκτυο που συνδέει τις δύο περιοχές και έκανε γνωστοποίησε σχέδια και πρωτοβουλίες της κυβέρνησής του για τον εκσυγχρονισμό αυτών των υποδομών. Μερικά από αυτά τα σχέδια ήταν: η βελτίωση του παλαιού δρόμου μέχρι το τελωνείο της Μορίνας, η κατασκευή νέου αυτοκινητόδρομου που θα συνδέει το λιμάνι του Δυρραχίου με το τελωνείο της Μορίνας και το άνοιγμα δύο νέων συνοριακών διαβάσεων. Οι Κοσοβάροι ζητούσαν επίμονα μία από της νέες διαβάσεις να ανοίξει στην περιοχή του Κούκες.

Η επίσκεψη του Μέτα εκτός από τα παραπάνω στόχευε στην αποκατάσταση των σχέσεων της αλβανικής ηγεσίας με τον μετριοπαθή Κοσοβάρη ηγέτη Ιμπραήμ Ρουγκόβα. Η αλβανική κυβέρνηση είχε αγνοήσει τον Ρουγκόβα κατά την διάρκεια της κρίσης υποστηρίζοντας τους εκπροσώπους του UCK. Οι σοσιαλιστές πάντα έβλεπαν με καχυποψία τον Ρουγκόβα λόγω των

---

¹⁶⁷ Τον Οκτώβριο του 1999 ο Παντελής Μάικο παραιτήθηκε από την πρωθυπουργία της χώρας μετά από μία πολιτική κρίση που ξέσπασε για τη προεδρία του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Αλβανίας. Πρόεδρος του Κόμματος εκλέχθηκε ο Φατός Νάνο. Νέος πρωθυπουργός της χώρας ορίστηκε ο 30χρονος Ιλίρ Μέτα. Βλ. σχετικά ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ, Γ. ΧΡΗΣΤΟΣ. Βαλκάνια. Ανασκόπηση Γεγονότων 1989-2004. Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας 2007. σ.57

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

στενών σχέσεων που ο Κοσοβάρος ηγέτης είχε με τον πρώην πρόεδρο Σ. Μπερίσα. Τέλος όταν ρωτήθηκε για το φλέγον ζήτημα της ανεξαρτησίας του Κοσόβου ο Αλβανός Πρωθυπουργός απάντησε διπλωματικά: "Η θέση της αλβανικής κυβέρνησης είναι σταθερή. Εμείς υποστηρίζουμε ένα δημοκρατικό και ευρωπαϊκό Κόσοβο και ένα Κόσοβο, το μελλοντικό καθεστώς του οποίου θα οριστεί από όλους τους πολίτες του με ελεύθερο και δημοκρατικό τρόπο."¹⁶⁸

Την περίοδο της επίσκεψης Μέτα στο Κόσοβο η Αλβανία δεν είχε διπλωματικές σχέσεις με την Γιουγκοσλαβία. Οι σχέσεις των δύο χωρών είχαν διακοπεί το 1999 λόγω της κρίσης. Επομένως η επίσκεψη του Αλβανού Πρωθυπουργού ήταν ανεπίσημη. Το Βελιγράδι όμως έστειλε άμεσα και έμμεσα μηνύματα στα Τίρανα, εκφράζοντας την επιθυμία για αποκατάσταση των σχέσεων. Η Αλβανία απάντησε θετικά αλλά ζήτησε από την Γιουγκοσλαβία να μεταχειρίζεται με δημοκρατικό τρόπο το θέμα της απελευθέρωσης Κοσοβάρων πολιτικών κρατουμένων και το θέμα της τύχης άλλων Κοσοβάρων αγνοουμένων.

Οι διπλωματικές σχέσεις Αλβανίας και Γιουγκοσλαβίας αποκαταστάθηκαν την 17 Ιανουαρίου 2001.¹⁶⁹ Η αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων φάνηκε στα μάτια των Κοσοβάρων, εθνική προδοσία. Ο Υπουργός Εξωτερικών της Αλβανίας σε μία συνέντευξή του όμως δήλωσε: "Είναι παράλογο να σκεφτεί κανείς ότι τώρα που το Κόσοβο είναι ελεύθερο η Αλβανία δεν πρέπει να έχει σχέσεις με την Γιουγκοσλαβία όταν, όπως όλοι ξέρουν, είχαμε διπλωματικές σχέσεις και πριν όταν το Κόσοβο βρισκόταν υπό την εξουσία της Σερβίας."¹⁷⁰ Ο Υφυπουργός Εξωτερικών της Αλβανίας επισκέφτηκε την Πρίστινα και είχε συναντήσεις με Κοσοβάρους πολιτικούς ηγέτες για να εξηγήσει τους λόγους των τελευταίων εξελίξεων στις σχέσεις των Τιράνων με το Βελιγράδι.

Το Δεκεμβρίου του 2002 ο γιουγκοσλαβικός εθνικός μεταφορέας JAT άρχισε τις κανονικές πτήσεις από το Βελιγράδι προς Τιράνων μετά από μια στάση 22 χρονών. Στην πρώτη πτήση ήταν παρών ο Νεμπόισα Τσόβιτς, ο σέρβος αναπληρωτής πρωθυπουργός, και μία ομάδα σέρβων επιχειρηματιών.

¹⁶⁸ *Albania : The State of the Nation 2001. ICG Balkans Report Nr.111. 25 Μαΐου 2001. σ.5*

¹⁶⁹ *ibid*

¹⁷⁰ *ALBANIA DAILY NEWS. 20 Ιανουαρίου 2001.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Ο αλβανός πρωθυπουργός Ι. Μέτα επισκέφτηκε το Βελιγράδι και συναντήθηκε με τον ομολογό του κ. Γκόραν Σβιλάνοβιτς στη μέση Φεβρουαρίου του 2003. Κατά την επίσκεψη του ο κ. Μέτα πρότεινε ενθουσιωδώς το γαλλογερμανικό πρότυπο της συμφιλίωσης ως κατάλληλη μορφή για τις σχέσεις μεταξύ της Σερβίας και της Αλβανίας.¹⁷¹ Επαναδιατύπωσε επίσης την αφοσίωση της Αλβανίας να απομονώσει τους εξτρεμιστές σε Κόσοβο και FYROM που χρησιμοποιούν τον εθνικισμό και τη βία και εμποδίζουν την συνεργασία μεταξύ των χωρών τις περιοχής.

Ορισμένοι Κοσοβάροι πολιτικοί όπως ο Ραμούς Χαραντίναι υποστήριζαν το άνοιγμα των Τιράνων προς το Βελιγράδι, άλλοι παρέμεναν σκεπτικοί και καχύποπτοι με την αλβανική σοσιαλιστική κυβέρνηση. Η καχυποψία μεγάλωσε όταν ο Φ. Νάνο συναντήθηκε με τον Γιουγκοσλάβο Πρόεδρο Βοϊσλάβ Κοστούνιτσα στη Αθήνα. Το τελευταίο ρήγμα στις αλβανο-κοσοβαρικές σχέσεις ήταν η απόφαση της αλβανικής κυβέρνησης, τον Οκτώβριο του 2002, να κλείσει το γραφείο που μέχρι εκείνη την περίοδο χρησιμοποιούσε το Κόσοβο για "διπλωματική" εκπροσώπηση στην Αλβανία. Το γραφείο είχε ανοίξει το 1993 με μία συμφωνία του τότε προέδρου Μπερίσα και του Πρωθυπουργού της "Δημοκρατίας του Κοσόβου" Μπουγιάρ Μπουκόσι. Με μία δήλωση το Υπουργείου Εξωτερικών εξηγούσε ότι: "Το κλείσιμο του γραφείου οφείλεται στη νέα πολιτική πραγματικότητα στην επαρχία του Κόσοβο και στην εκπροσώπηση της στην Αλβανία μέσω του Ο.Η.Ε."¹⁷² Η κίνηση αυτή δεν έγινε δεκτή με ενθουσιασμό στην Πρίστινα.

Για να συνοψίσουμε θα λέγαμε ότι οι σχέσεις μεταξύ Τιράνων και Πρίστινας θα παραμένουν προβληματικές όσο καιρό στην Αλβανία θα είναι στην εξουσία το Σοσιαλιστικό Κόμμα.

---

¹⁷¹ RADONJIC, BILJANA. *Albania: Kosovo Independence Still Off Agenda*. Civiltas Research. 21 Μαΐου 2003. Διαθέσιμο στο

http://www.civiltasresearch.org/publications/view_article.cfm?article_id=40

¹⁷² *Albania: State of the Nation 2003*. ICG Balkans Reports Nr.140. 11 Μαΐου 2003. σ.13

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

6.6. ΟΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ FYROM ΤΟ 2001 ΚΑΙ Η ΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

Παρόλο τις διαφορές Αλβανίας και FYROM στο θέμα των δικαιωμάτων της αλβανικής μειονότητας οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών χαρακτηρίζονται καλές. Στις αρχές του 2001 οι δύο χώρες υπέγραψαν συμφωνίες στους τομείς παιδείας υγείας και ελεύθερων οικονομικών συναλλαγών. Υπήρχαν συζητήσεις για επίλυση του προβλήματος του Πανεπιστημίου του Τετόβου που όπως ανέφερα σε προηγούμενα κεφάλαια ήταν παράνομο και τα πτυχία του δεν αναγνωριζόντουσαν από το σκοπιανό δημόσιο. Η ιδέα της ίδρυσης ιδιωτικού πανεπιστημίου στην αλβανική γλώσσα με πρωτοβουλία της Ε.Ε. δεν έγινε δεκτή από εκπροσώπους των αλβανών οι οποίοι επέμεναν στην αναγνώριση του πανεπιστημίου του Τετόβου από τη κυβέρνηση των Σκοπίων.¹⁷³ Την ίδια χρονιά όμως ξέσπασε σοβαρή κρίση με τη συμπλοκή αλβανών αυτονομιστών και του κρατικού στρατού στα δυτικά της FYROM όπου διαμένουν κυρίως αλβανικής καταγωγής πολίτες. Η στάση της Αλβανίας ήταν κατηγορηματική από την αρχή : “Τα Τίρανα θα δείξουν μηδέν ανοχή για όσους προμηθεύουν με όπλα τους αλβανικής καταγωγής εξεγερμένους στη FYROM. Η κατάσταση είναι τελείως διαφορετική από τα γεγονότα του Κοσόβου το 1999 και η αλβανική κυβέρνηση δεν θα δώσει καμία υποστήριξη στους αντάρτες.” Αυτά δήλωσε ο Ι. Μέτα σε μία συνεντευξή του στο BBC.¹⁷⁴ Για να εμποδίσει της παράνομες δραστηριότητες και τη κυκλοφορία όπλων από τα αλβανικά σύνορα στα Σκόπια η αλβανική κυβέρνηση αύξησε τους συνοριακούς ελέγχους και έστειλε επιπλέον δυνάμεις στα σύνορα με τη FYROM. Τα γεγονότα στην γειτονική χώρα έβαλαν σε πολύ δύσκολη θέση τη σοσιαλιστική κυβέρνηση η οποία είχε κάνει μεγάλη προσπάθεια να πείσει τους δυτικούς εταίρους της ότι δεν επιδιώκει αλυτρωτική πολιτική και δεν υπάρχει κίνδυνος “Μεγάλης Αλβανίας”. Γι αυτό το λόγο ο αλβανός πρωθυπουργός σε μία επίσκεψή του στη Γαλλία δήλωσε ξανά :” Ελπίζω ότι

¹⁷³ *Albania : The State of the Nation 2001. ICG Balkans Report Nr.111. 25 Μαΐου 2001. σ.7*

¹⁷⁴ *ibid σ.3*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

οι αλβανικής καταγωγής πολίτες της νότιας Σερβίας και της FYROM θα επιλέξουν το διάλογο αντί των όπλων γιατί διαφορετικά θα απομονωθούν και θα χάσουν κάθε υποστήριξη. Οι αλβανόφωνοι της Σερβίας πρέπει να διαπραγματεύονται με τη Βελιγράδι. Όσο για τη FYROM, ο σεβασμός της εδαφικής της ακεραιότητας είναι απαραίτητο για την ασφάλεια όλης της περιοχής.”¹⁷⁵ Οι εχθροπραξίες έλαβαν τέλος με την συμφωνία της Αχρίδας στις 16 Αυγούστου 2001 η οποία προβλέπει σειρά μέτρων συνδιαλλαγής, αυτοδιοίκηση και αποκέντρωση, καθεστώς επίσημης γλώσσας του κράτους για τα αλβανικά, ίση αντιπροσώπευση των αλβανών στη δημόσια διοίκηση και αφοπλισμό των αντιμαχόμενων πλευρών.¹⁷⁶

Η Αλβανία, την περίοδο της κρίσης, συνεργάστηκε πλήρως με το NATO και φάνηκε να είναι πιο κοντά στη κυβέρνηση των Σκοπίων παρά στους αλβανούς της FYROM. Η περιφερειακή συνεργασία και ο σεβασμός της ακεραιότητας της γειτονικής χώρας, δύο στοιχεία που είναι απαραίτητα για την ύπαρξη μίας ευρω-ατλαντικής προοπτικής θεωρήθηκαν από την αλβανική κυβέρνηση πιο σημαντικά στοιχεία από το λεγόμενο “εθνικό ζήτημα” και την άσκηση μίας εθνικιστικής εξωτερικής πολιτικής. Στο εσωτερικό της Αλβανίας όμως υπήρχε σφοδρή κριτική από μέρος της αξιωματική αντιπολίτευσης που κατηγορήσε την σοσιαλιστική κυβέρνηση ότι είχε προδώσει το εθνικό ζήτημα στο όνομα μίας πλαστής διεθνιστής ιδεολογίας. Οι κατηγορίες αυτές ήρθαν από το πρώην υπουργό Εξωτερικών στη κυβέρνηση του Δημοκρατικού Κόμματος Αριάν Σταρόβα.¹⁷⁷ Η συνεργασία με τη FYROM όμως συνεχίστηκε, και το 2003 οι δύο χώρες μαζί με τη Κροατία και τις ΗΠΑ υπέγραψαν στα Τίρανα το “Χάρτη Της Αδριατικής”¹⁷⁸ που ως σκοπό είχε τη συνέχεια της πολιτικής των “ανοιχτών θυρών” του NATO, που ήταν εφικτή μόνο με τη συμμετοχή των ΗΠΑ, και τη συνεργασία των τριών χωρών μεταξύ τους και

---

¹⁷⁵ REUTERS. 6 Μαρτίου 2001.

¹⁷⁶ Βλ. σχετικά *The 2001 Conflict in FYROM - Reflection. Institute of War and Peace Reporting.* Ιούλιος 2004.

¹⁷⁷ *Εφημερίδα RILINDJA DEMOKRATIKE.* 28 Μαρτίου 2001.

¹⁷⁸ *Adriatic Charter.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

από κοινού με τις ΗΠΑ με τελικό στόχο την ένταξη των τριών βαλκανικών κρατών στη συμμαχία. Στο προοίμιο του χάρτη οι τρεις χώρες δηλώνουν :”...την αφοσίωσή τους στις κοινές αξίες της φιλελεύθερης δημοκρατίας. Γι’ αυτό το λόγο έχουμε ειδική υποχρέωση να προάγουμε την ειρήνη, και την ιδέα της πολυεθνικής και πολύ θρησκευτικής κοινωνίας... δεσμευόμαστε να συνεργαστούμε για τη καταπολέμηση των νέων απειλών στη περιοχή μας και στην ευρω-ατλαντική κοινότητα.”¹⁷⁹ Ο κοινός στόχος των δύο γειτονικών κρατών για ένταξη στο NATO φαίνεται να λειτουργεί θετικά για τη βελτίωση των μεταξύ τους σχέσεων. Η προοπτική μίας ένταξης της Αλβανίας στη συμμαχία έβαλε σε δεύτερη μοίρα τις απαιτήσεις της αλβανικής μειονότητας των Σκοπίων.

6.7. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΙΣ ΗΠΑ

Οι σχέσεις τις Αλβανίας με τις ΗΠΑ τη περίοδο 1997-2005 παραμένουν καλές και δεν παρατηρούνται οι διακυμάνσεις των προηγούμενων ετών. Η αμερικανική εξωτερική πολιτική στα Βαλκάνια εξυπηρετούσε πλήρως και άμεσα τον ένα από τους δύο στόχους της εξωτερικής πολιτικής της Αλβανίας (τη λύση του κοσοβαρικού ζητήματος) και έμμεσα τον άλλο στόχο (την ευρω-ατλαντική πορεία της χώρας). Η επέμβαση του NATO στην Γιουγκοσλαβία το 1999 ήταν η αρχή της επίλυσης του κοσοβαρικού προβλήματος, μία διαδικασία που συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Πέρα από την επίλυση του κοσοβαρικού προβλήματος αυτή η επέμβαση έδωσε στην Αλβανία την δυνατότητα να αποδείξει για ακόμη μία φορά την αφοσίωσή της στο NATO και στο πολυπόθητο πολιτικό-στρατιωτικό της σύμμαχο, τις ΗΠΑ. Επομένως η φίλο-αμερικανική εξωτερική πολιτική της Αλβανίας δεν βασίζεται μόνο σε ιδεολογικά πρότυπα (φαινόμενο που χαρακτηρίζει σχεδόν όλες τις μετά-κομμουνιστικές κυβερνήσεις των ανατολικό-ευρωπαϊκών κρατών) αλλά και στο γεγονός ότι η υποστήριξη που οι ΗΠΑ

---

¹⁷⁹ Βλ. GRDESIC, IVAN. *US-Adriatic Charter of Partnership: Securing the NATO Open Door Policy. Paper Presented at the 46 Annual Convention of the International Studies Association, 27 February - 5 March 2005, in Honolulu, USA.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

έδωσαν (για δικούς τους λόγους) στον αλβανικό παράγοντα στην περιοχή, βοήθησε σημαντικά στην προς μέρος της Αλβανίας σχετική αλλαγή της ισορροπίας δυνάμεων στα Βαλκάνια.

Οι αμερικανικές επεμβάσεις στο Αφγανιστάν και μετά στο Ιράκ ήταν μία ευκαιρία για την Αλβανία να δηλώσει παρών στον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» και να επωφελείται από τη συνεργασία με την υπερδύναμη. Η αμερικανική υποστήριξη της αλβανικής υποψηφιότητας στο ΝΑΤΟ ήταν ο βασικός λόγος που οδήγησε την αλβανική κυβέρνηση να στείλει στρατεύματα σε αυτά τα δύο μέτωπα. Όπως δήλωνε ο τότε αλβανός πρωθυπουργός Φ. Νάνο¹⁸⁰ σε μία αλβανική εφημερίδα: «Η προοδευτική διεθνής αντι-τρομοκρατική συμμαχία φέρνει πιο κοντά την Αλβανία στην ευρω-ατλαντική κοινότητα, ενθαρρύνοντάς μας ως πολιτική τάξη, ως κράτος, ως έθνος να παίρνουμε περισσότερες ευθύνες στις κοινές προσπάθειες για ένα δίκαιο, ασφαλές και ολοκληρωμένο κόσμο.»¹⁸¹ Πρέπει να σημειώσω εδώ πάντως ότι ο αριθμός των αλβανών στρατιωτών σε Αφγανιστάν και Ιράκ είναι συμβολικός.

Η Αλβανία και οι Ηνωμένες Πολιτείες πραγματοποίησαν ένα ακόμα θετικό βήμα στις σχέσεις τους στις 31 Μαρτίου 2004 με την υπογραφή διμερούς συμφωνίας η οποία ορίζει τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις και τη νομική θέση των Αμερικανικών στρατιωτικών δυνάμεων που βρίσκονται στην Αλβανία. Βασικά με τη παραπάνω συμφωνία η Αλβανία απαλλάσσει τους αμερικανούς πολίτες στο έδαφός της από τη δίωξη του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου.

¹⁸⁰ Στις 24 Ιουνίου και την 1η Ιουλίου 2001 διενεργήθηκαν στην Αλβανία βουλευτικές εκλογές (α' και β' γύρος αντίστοιχα). Νικητής των εκλογών αναδείχτηκε το Σοσιαλιστικό Κόμμα. Τον Αύγουστο του 2001 ορίστηκε η νέα αλβανική κυβέρνηση με πρωθυπουργό (για δεύτερη φορά) τον Ιλίρ Μέτα. Ύστερα από μία παρατεταμένη πολιτική κρίση ο Μέτα υπέβαλε την παραίτησή του στις 29 Ιανουαρίου 2002 και διαδέχθηκε από τον Παντελή Μάικο ο οποίος με τη σειρά του παραιτήθηκε και στις 8 Αυγούστου 2002 ο Φ. Νάνο επανήλθε στην πρωθυπουργία της χώρας. Βλ. σχετικά ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ, Γ. ΧΡΗΣΤΟΣ. *Βαλκάνια. Ανασκόπηση Γεγονότων 1989-2004. Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας 2007.* σ. 60.

¹⁸¹ NANO, F. *Nuk u Globalizua Terrorizmi por Lufta Kunder Tij.* (Δεν παγκοσμιοποιήθηκε η τρομοκρατία αλλά ο πόλεμος εναντίον της.) Εφημερίδα *Shekulli*. 12 Σεπτεμβρίου 2002.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Πρόκειται για μία διμερή συμφωνία ασυλίας για τους αμερικανούς πολίτες στο πλαίσιο του άρθρου 98.¹⁸² Πάλι σε αυτή τη περίπτωση οι λόγοι υπογραφής της συγκεκριμένης συνθήκης είναι ξεκάθαρη. Η Αλβανία έχει ανάγκη τη πολιτική στήριξη των ΗΠΑ. Ο υπουργός Άμυνας Της Αλβανίας Παντελή Μάικο, ο οποίος υπέγραψε τη συμφωνία εκ μέρους της Αλβανικής κυβέρνησης, την αποκάλεσε : “πρόσθετο στοιχείο για την ασφάλεια των Βαλκανίων”. Ο Πρεσβευτής των ΗΠΑ Τζέιμς Τζέφρυ δήλωσε ότι : “Τέτοιες συμφωνίες διευκολύνουν τις πολύ στενές στρατιωτικές διμερείς σχέσεις”.¹⁸³

Η υπογραφή ακολούθησε επίσκεψη του Αλβανού πρωθυπουργού Φάτος Νάνο στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου συμμετείχε σε τελετή για τον εορτασμό της εισόδου επτά νέων κρατών στο ΝΑΤΟ. Η επίσκεψη του Νάνο ήταν ακόμα μια σημαντική στιγμή στην ανάπτυξη και ενδυνάμωση των διμερών σχέσεων μεταξύ Αλβανίας και Ηνωμένων Πολιτειών. Στην Ουάσινγκτον, ο Νάνο συναντήθηκε με τον Πρόεδρο Τζωρτζ Γ. Μπους, ο οποίος τον διαβεβαίωσε για τη στήριξη των ΗΠΑ στην προσπάθεια ενσωμάτωσης της Αλβανίας στο ΝΑΤΟ. Ο αλβανός πρωθυπουργός συναντήθηκε επίσης με τον υπουργό Εξωτερικών Κόλιν Πάουελ, τον υπουργό Άμυνας Ντόναλντ Ράμσφιλντ και μέλη του Κογκρέσου. Ο Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων Τομ Ντιλέι δήλωσε στον πρωθυπουργό ότι το Κογκρέσο θα στηρίξει την προσπάθεια ένταξης της Αλβανίας στο ΝΑΤΟ. Ο Νάνο παρευρέθηκε σε ψηφοφορία του Κογκρέσου που αφορούσε το Χάρτη της Αδριατικής.¹⁸⁴

---

¹⁸² Βλ. σχετικά ΜΑΓΚΛΙΒΕΡΑΣ, Κ. Η μη άσκηση δικαιοδοσίας από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο βάσει του άρθρου 98 παρ. 2 της Συνθήκης της Ρώμης: η περίπτωση των διμερών συμφωνιών ασυλίας που προωθούν οι ΗΠΑ. Στο βιβλίο *Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του διεθνούς δικαίου*. Διεύθυνση έκδοσης: ΚΟΥΦΑ, Κ. ΠΑΖΑΡΤΖΗ, Φ. Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα 2007

¹⁸³ Η Αλβανία ενδυναμώνει τους δεσμούς με τις ΗΠΑ. *SOUTH EAST EUROPEAN TIMES*. 13 Απριλίου 2004.

¹⁸⁴ *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Τα Τίρανα θέτουν υψηλή σημασία στην ενδυνάμωση των σχέσεων με τις Ηνωμένες Πολιτείες, ειδικά στον τομέα Άμυνας. Οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν την ικανότητα να εκπαιδεύσουν Αλβανικές ένοπλες δυνάμεις σύμφωνα με τα πρότυπα του ΝΑΤΟ. Στο πλαίσιο αυτό, Αμερικανικές και Αλβανικές δυνάμεις διεξήγαγαν κοινή στρατιωτική αμφίβια άσκηση το Μάρτιο του 2004, στην οποία συμμετείχαν 6.300 στρατιώτες από το Ναυτικό και τα Ναυτικά Σώματα των ΗΠΑ. Η μεγαλύτερη άσκηση αυτού του είδους μέχρι σήμερα, τόνισε τη συνεργασία μεταξύ των δυνάμεων των δύο χωρών στο στρατιωτικό σχεδιασμό και τη διοικητική μέριμνα.

6.8. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ Ε.Ε.

Η κρίση του Κοσόβου, το 1999, επηρέασε σημαντικά τη στρατηγική της Ε.Ε. προς την περιοχή, και ειδικά προς την Αλβανία. Το Μάιο το 1999, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε τη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης¹⁸⁵ ως νέο πλαίσιο για την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ της Ε.Ε. και των χωρών της περιοχής.

Η SAP απεικονίζει ένα πιο φιλόδοξο όραμα για την ανάπτυξη της περιοχής, ένα όραμα που βασίζεται στις μεταρρυθμίσεις, οι οποίες αποτελούν το μοναδικό δρόμο, για την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αυτών των χωρών.¹⁸⁶ Βασικό στοιχείο της SAP είναι η δημιουργία των συμφωνιών Σταθεροποίησης και Σύνδεσης.¹⁸⁷ Αυτές οι νέες συμβατικές σχέσεις καθιερώνονται μόλις συγκεκριμένοι πολιτικοί και οικονομικοί όροι εκπληρώνονται. Στόχος της SAA είναι η υποστήριξη της σταθερότητας, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, η οικονομική ανάπτυξη και η περιφερειακή συνεργασία. Στοχεύει τελικά στην καθιέρωση μιας περιοχής ελεύθερων συναλλαγών μεταξύ της Ε.Ε. και κάθε μιας, από τις πέντε αυτές βαλκανικές χώρες.¹⁸⁸

¹⁸⁵ STABILISATION AND ASSOCIATION PROCESS. Στη συνέχεια SAP.

¹⁸⁶ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 2001

¹⁸⁷ STABILISATION AND ASSOCIATION AGREEMENT. Στη συνέχεια SAA.

¹⁸⁸ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 2001

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Σύμφωνα με την Ε.Ε., η SAA θα συμβάλει στους στόχους της Ε.Ε. με τρεις τρόπους. Θα φέρει τις χώρες της περιοχής πιο κοντά στα πρότυπα που ισχύουν στην Ε.Ε., θα στρέψει την προσοχή των κυβερνήσεων στο σεβασμό των βασικών δημοκρατικών αρχών (ανθρώπινα δικαιώματα και δικαιώματα μειονοτήτων, σταθερά δημοκρατικά όργανα, κ.λπ...) και, περιλαμβάνει τα βασικά στοιχεία που είναι στην καρδιά της ενιαίας αγοράς της Ε.Ε. (ανταγωνισμός και κρατικές βοήθειες, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, κ. λ π ...)

Εκτός από τη διμερή σχέση μεταξύ των μεμονωμένων χωρών της περιοχής και της Ε.Ε., η SAP υπογραμμίζει επίσης την περιφερειακή διάσταση της διαδικασίας ολοκλήρωσης. Επομένως, η SAA ζητά από κάθε χώρα μια σαφή δέσμευση για την περιφερειακή συνεργασία. Προκειμένου να υποστηριχθεί η διαδικασία σταθεροποίησης και ένωσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθιέρωσε τον Δεκέμβριο του 2000 την "Κοινοτική Βοήθεια για την Αναδημιουργία, την Ανάπτυξη και τη Σταθεροποίηση"¹⁸⁹ ως νέο οικονομικό όργανο για την περιοχή.¹⁹⁰

Στόχος ήταν μια περισσότερο στρατηγική προσέγγιση στη βοήθεια της Ε.Ε. με την υποστήριξη των μηχανισμών της SAP, με την αύξηση των οικονομικών πόρων που διατέθηκαν για την περιοχή καθώς επίσης, και με τη μετατόπιση των προτεραιοτήτων της βοήθειας ενίσχυσης. Εστιάζεται στις μεταρρυθμίσεις και στην διαδικασία ενίσχυσης των δημοκρατικών θεσμών, απαραίτητα στοιχεία για την εφαρμογή των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη SAA. Η Αλβανία άρχισε να λαμβάνει κεφάλαια στο πλαίσιο της CARDS το 2001.

Η περίοδος από το 1999 και ύστερα, ήταν αποφασιστική για την ένταξη της Αλβανίας στις ευρωπαϊκές δομές. Όπως ανέφερα πιο πάνω, το 1999 η Ε.Ε. πρότεινε στις χώρες των Βαλκανίων μια σαφή προοπτική ολοκλήρωσης με την δημιουργία της διαδικασίας Σταθεροποίησης και Ένωσης, σαν κύριο πλαίσιο για τις μελλοντικές σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και των Βαλκανικών χωρών.¹⁹¹

---

¹⁸⁹ *Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilization (CARDS)*

¹⁹⁰ *COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION 2000*

¹⁹¹ *COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 1999. EU General Affairs Council of*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Πριν τις διαπραγματεύσεις για τη SAA τον Ιανουάριο του 2003, έπρεπε να ληφθούν διάφορα μέτρα. Κατά τη διάρκεια κάθε βήματος, η Ε.Ε. αξιολόγούσε την πρόοδο που σημείωνε η χώρα όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις προς την θεμελίωση της δημοκρατίας και της οικονομίας της αγοράς. Το πρώτο βήμα προς τη νέα σχέση, ήταν μια έκθεση σχετικά με τη δυνατότητα σύναψης μιας συμφωνίας σταθεροποίησης και σύνδεσης με την Αλβανία, που προετοιμάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2000.

Σε εκείνη την έκθεση, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Αλβανία δεν ήταν, ακόμα, σε θέση να αρχίσει διαπραγματεύσεις. "Η Αλβανία στιγματίζεται από σημαντικές οικονομικές, πολιτικές και θεσμικές αδυναμίες που δεν διευκολύνουν την προοπτική ένωσης με την Ε.Ε. Τουλάχιστον παράλληλα, με την έναρξη των διαπραγματεύσεων, εάν όχι πριν, η χώρα πρέπει να κάνει τα αδύνατα δυνατά να ξεπεράσει τις αδυναμίες"¹⁹² Ιδιαίτερα, η έκθεση εστίασε την προσοχή σε τρία μεγάλα προβλήματα που εμποδίζουν την πλήρη ένωση με την Ε.Ε.: τη θεσμική αστάθεια, τη δυσκολία καθιέρωσης μιας ζώνης ελευθέρων συναλλαγών με την Ε.Ε., δεδομένης της σημασίας των εισοδημάτων από τους τελωνειακούς δασμούς για την Αλβανία, την αδυναμία της αλβανικής οικονομίας και την υψηλή εξάρτησή της από τη ξένη βοήθεια.¹⁹³

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Feira τον Ιούνιο του 2000, οι αρχηγοί των χωρών μελών της Ε.Ε. επιβεβαίωσαν ότι όλες οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων "είναι πιθανοί υποψήφιοι για την ιδιότητα κράτους μέλους της Ε.Ε."¹⁹⁴ Η Σύνοδος Κορυφής του Ζάγκρεμπ τον Νοέμβριο του 2000 σφράγισε τη Διαδικασία Σταθεροποίησης και Ένωσης. Στο Ζάγκρεμπ, η Ε.Ε. αποφάσισε να καθιερώσει

21/22 June 1999. *Conclusions on the Development of a Comprehensive Policy Based on the Commission Communication on 'The Stabilization and Association Process for Countries of South-Eastern Europe'*

¹⁹² COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 2000. *Fifth Conditionality Report of 9 February 2000. EU Stabilization and Association process for countries of South-Eastern Europe / Compliance with the Council Conclusions of 29 April 1997 & 21/22 June 1999.*

¹⁹³ *ibid.*

¹⁹⁴ SANTA MARIA DE FEIRA EUROPEAN COUNCIL - 19 and 20 JUNE 2000.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

μία Υψηλού Επιπέδου Ομάδα Οδήγησης,¹⁹⁵ η οποία στόχευε στην υποστήριξη της Αλβανίας κατά τις προετοιμασίες της για τις διαπραγματεύσεις μίας Συμφωνίας SAA.¹⁹⁶

"Η HLSSG ΕΕ/ Αλβανία κλήθηκε να αξιολογήσει την πρόοδο, να συστήσει τα απαραίτητα μέτρα μεταρρύθμισης, να παρέχει συμβουλές και καθοδήγηση σε όλους τους τομείς που καθορίζονται στην έκθεση του 1999, και να εκθέσει τα συμπεράσματά της στο Συμβούλιο του 2001."¹⁹⁷

Αξιολογώντας τις εξελίξεις στην Αλβανία, η έκθεση της HLSSG ολοκληρώνεται με μια μάλλον θετική σύσταση. Αν και η έκθεση ανέφερε ότι "η Αλβανία δεν είναι ακόμα σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της που απορρέουν από μια Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης, εάν το ρεύμα και ο ρυθμός της αλλαγής συνεχιστούν, μπορούν να γίνουν βελτιώσεις."¹⁹⁸ Επιπλέον, η έκθεση σύστησε ότι "η προοπτική σύναψης Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης είναι ο καλύτερος τρόπος να διατηρηθεί ο ρυθμός των πρόσφατων πολιτικών και οικονομικών μεταρρυθμίσεων, και να ενθαρρυνθεί η Αλβανία να συνεχίσει το εποικοδομητικό της ρόλο στην περιοχή."¹⁹⁹ "Τέλος," δήλωνε, "η Επιτροπή θεωρεί σωστό να συνεχιστεί η προσπάθεια σύναψης μίας συμφωνίας σύνδεσης με την Αλβανία."²⁰⁰ Το συμπέρασμα της έκθεσης ερμηνεύεται ως έκβαση μιας δύσκολης διαδικασίας διαπραγμάτευσης μεταξύ των κρατών μελών που ήταν υπέρ της έναρξης των διαπραγματεύσεων, καταρχήν Ιταλία και Ελλάδα, και αυτών που ήταν αντίθετα μίας τέτοιας προοπτικής.

Τελικά οι διαπραγματεύσεις για τη σύναψη SAA άρχισαν τη 31η Ιανουαρίου 2003. Αυτό έγινε δυνατόν, μετά την ομαλή εκλογή νέου Προέδρου της

---

¹⁹⁵ HIGH LEVEL STEERING GROUP (HLSSG)

¹⁹⁶ ZAGREB SUMMIT - 24 NOVEMBER 2000. *The Declaration of the Zagreb Summit.*

¹⁹⁷ *ibid*

¹⁹⁸ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 2001. *Report from the Commission to the Council on the work of the EU/Albania High Level Steering Group, in preparation for the negotiation of a Stabilization and Association Agreement with Albania*

¹⁹⁹ *ibid*

²⁰⁰ *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

χώρας και ενός κλίματος συναίνεσης μεταξύ κυβέρνησης και αντιπολίτευσης.²⁰¹ Στην συγκεκριμένη έκθεση όμως, η Επιτροπή σημειώνει ότι οι διαπραγματεύσεις θα είναι μακρές, γιατί η Αλβανία πρέπει να συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις και να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη σύναψη μίας μελλοντικής Συμφωνίας.²⁰²

Τον επόμενο χρόνο, στην τρίτη έκθεση²⁰³ η Επιτροπή κάνει αρνητικά σχόλια για τον αργό ρυθμό των μεταρρυθμίσεων στη χώρα, και δηλώνει ότι ελάχιστες ήταν οι βελτιώσεις συγκριτικά με τον περασμένο χρόνο.

6.9. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟ ΝΑΤΟ

Τον Απρίλιο του 1997 η Κυβέρνηση της Εθνικής Συμφιλίωσης με πρωθυπουργό τον Bashkim Fino ζήτησε μια στρατιωτική επέμβαση του ΝΑΤΟ για να αποτρέψει μια πιθανή εμφύλια σύγκρουση. Το γεγονός ότι η Αλβανία ήταν μέλος του Προγράμματος Συνεργασία για την Ειρήνη (Partnership for Peace) δεν έπεισε το ΝΑΤΟ να κάνει δεκτή την αίτηση. Ο γενικός γραμματέας Javier Solana δήλωσε ότι η σύγκρουση ήταν εσωτερική και το ΝΑΤΟ δεν μπορούσε να παρέμβει. Η απόρριψη του ΝΑΤΟ μπορεί να οφείλεται κατά ένα μεγάλο μέρος στο φόβο ότι μια τέτοια πράξη θα αποτελούσε προηγούμενο και θα ενίσχυε τις αντιρρήσεις της Ρωσίας για την διεύρυνση του ΝΑΤΟ προς ανατολάς.

Και η ΕΕ απέρριψε μια τέτοια αίτηση. Τελικά το 10 Μαρτίου 1997 το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών εξουσιοδότησε, (με το ψήφισμα 1101) την Ιταλία να συγκεντρώσει την δύναμη που θα αποτελούταν από χώρες μέλη του ΝΑΤΟ και του Προγράμματος Συνεργασία για την Ειρήνη.²⁰⁴ Η δύναμη

²⁰¹ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 2003. *Stabilization and Association Process for South Eastern Europe, Second Annual Report, COM (2003)139 final 26.3.2003*

²⁰² *ibid*

²⁰³ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 2004. *Stabilization and Association Process for South Eastern Europe, Third Annual Report, COM, (2004)202 final 30.03.2004.*

²⁰⁴ Press Release. SC/6347. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα

<http://www.un.org/News/Press/docs/1997/19970328.sc6347.html>

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

έφτασε στην Αλβανία όχι όμως κάτω από τη σημαία του ΝΑΤΟ.

Στην επιχείρηση που ονομάστηκε ALBA ²⁰⁵ εκτός από την Ιταλία συμμετείχαν η Αυστρία το Βέλγιο η Δανία η Γαλλία η Ελλάδα η Πορτογαλία ,η Ρουμανία η Σλοβενία η Ισπανία και η Τουρκία . Σημειώνω εδώ ότι με εξαίρεση του Βελγίου και της Δανίας η επιχείρηση ALBA ήταν ένας συνδυασμός νότιο-ευρωπαϊκών (Αυστρία, Ιταλία, Γαλλία, Πορτογαλία, Ισπανία) και βαλκανικών χωρών (Ελλάδα, Ρουμανία, Σλοβενία, Τουρκία).

Η αποστολή μιας Πολυεθνικής Προστατευτικής Δύναμης Multinational Protection Force (MPF), ήταν έκφραση της ανησυχίας ότι η αλβανική σύγκρουση μπορούσε να προκαλέσει συγκρούσεις σε άλλα μέρη της περιοχής, ειδικά στο Κόσοβο.

Η Αλβανία βοήθησε σημαντικά το ΝΑΤΟ κατά των αεροπορικών επιθέσεων της κατά της Σερβίας το 1999 στο πόλεμο του Κοσόβου. Η διμερής συνεργασία έχει προχωρήσει προοδευτικά στο πλαίσιο του προγράμματος Membership Action Plan. Στη Σύνοδο Κορυφής της Ουάσιγκτον τον Απρίλιο του 1999, το ΝΑΤΟ εγκαινίασε ένα πρόγραμμα δράσης (Membership Action Plan) για να βοηθήσει τις χώρες που επιθυμούν να ενταχθούν στη συμμαχία κατά τις προετοιμασίες τους με την παροχή των συμβουλών, της βοήθειας και της πρακτικής υποστήριξης. Εννέα χώρες εντάχθηκαν αρχικά σε αυτό το σχέδιο, η Αλβανία, η Βουλγαρία, η Εσθονία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σλοβενία και η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας . Η Κροατία εντάχθηκε στο πρόγραμμα το 2001. Επτά από αυτές τις χώρες η Βουλγαρία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Ρουμανία, Σλοβακία και η Σλοβενία κλήθηκαν , στη Σύνοδο Κορυφής της Πράγας , να αρχίσουν τον Νοέμβριο του 2002 τις συζητήσεις ένταξης και προσχώρησαν τυπικά στο ΝΑΤΟ τον Μαρτίου του 2004.²⁰⁶

---

²⁰⁵ TRIPODI, PAOLO. "Alba': Italy's multinational intervention in Albania". *Contemporary Review*. Διαθέσιμο στο http://findarticles.com/p/articles/mi_m2242/is_n1581/v271/ai_20378799

²⁰⁶ NATO HANDBOOK. *Public Diplomacy Division*. NATO 1110 Brussels, Belgium, 2006. σ.189-193

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος η Αλβανία καθορίζει ένα σχέδιο μεταρρυθμίσεων και μια ομάδα αξιωματούχων της συμμαχίας επισκέπτεται τη χώρα για να ελέγξει τη πορεία αυτών των μεταρρυθμίσεων και να προτείνει άλλες στους τομείς που χρειάζονται. Οι προτάσεις αυτές συζητιούνται και εγκρίνονται από κοινού, από το Συμβούλιο του NATO και εκπροσώπους της Αλβανίας.

Όπως ανέφερα η Αλβανία υποστήριξε σημαντικά της στρατιωτικές επιχειρήσεις του NATO στο πόλεμο του Κοσόβου. Στο έδαφος της Αλβανίας εγκαταστάθηκε ένα επιχειρησιακό κέντρο της συμμαχίας με σκοπό την διευκόλυνση των στρατιωτικών επιχειρήσεων κατά της Σερβίας. Το 2002 το NATO άνοιξε στα Τίρανα ένα περιφερειακό στρατιωτικό γραφείο (NATO HQ TIRANA) που ενσωματώθηκε στο πλαίσιο του KFOR. Επίσης η Αλβανία στήριξε της σταθεροποιητικές επιχειρήσεις του NATO στην γειτονική FYROM από το 2001 έως το 2003.

Στον αλβανικό έδαφος από το 2001 έχουν διεξαχθεί διάφορες στρατιωτικές ασκήσεις του NATO, οι οποίες είχαν μεγάλη πολιτική σημασία για την χώρα.

Η Αλβανία έχει στείλει στρατιωτικό προσωπικό στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ. Αν και ο αριθμός των στρατιωτών είναι πολύ μικρός η κίνηση αυτή συμβολίζει την δέσμευση της μικρής χώρας να είναι δίπλα στο πολυπόθητο στρατιωτικό σύμμαχο.

Όπως ανέφερα παραπάνω η Αλβανία η Κροατία και η FYROM υπέγραψαν το 2003 το "Χάρτη της Αδριατικής" που σκοπό έχει τη συνεργασία των τριών χωρών με τις ΗΠΑ με τελικό στόχο την ένταξη των τριών χωρών στο NATO.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τα οχτώ χρόνια της σοσιαλιστικής διακυβέρνησης η εξωτερική πολιτική της Αλβανίας χαρακτηρίζεται από μία σχετική σταθερότητα η οποία έλλειπε από τα προηγούμενα χρόνια της διακυβέρνησης της χώρας από το Δημοκρατικό Κόμμα. Ο ευρω-ατλαντικός προορισμός της χώρας δεν αμφισβητείται και

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

παραμένει βασικός στόχος της εξωτερικής πολιτικής των σοσιαλιστών. Παρόλα αυτά τα βήματα της χώρας είναι πολύ αργά κάτι που βεβαιώνεται από τις εκθέσεις προόδου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσων αφορά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και από την έλλειψη πρόσκλησης στη Σύνοδο Κορυφής της Πράγας όσων αφορά την πορεία ένταξης στο ΝΑΤΟ. Η Αλβανία άλλαξε τελείως πολιτική όσων αφορά τις σχέσεις της με τον ισλαμικό κόσμο παγώνοντας τις επαφές με την Ισλαμική Διάσκεψη και επιδιώκοντας μόνο διμερές σχέσεις με τις ενδιαφερόμενες ισλαμικές χώρες. Η νέα κυβέρνηση ήθελε να καθησυχάσει τους δυτικούς εταίρους της και να τους επιβεβαιώσει ότι η ευρω-ατλαντική προοπτική της είναι μονόδρομος.

Οι διμερές σχέσεις της Αλβανίας με τα γειτονικά κράτη βελτιώθηκαν αισθητά και έγιναν προσπάθειες ομαλοποίησης των σχέσεων με την Γιουγκοσλαβία. Η Αλβανία ακολούθησε μία ήπια πολιτική στα βαλκανικά θέματα και πρότεινε μία λύση για το κοσοβαρικό πρόβλημα στα πλαίσια της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας. Το γεγονός όμως που σημάδεψε την εξωτερική πολιτική της Αλβανίας (και όχι μόνο) κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτή ήταν ο πόλεμος στο Κόσοβο. Η ένταξη στο ΝΑΤΟ φάνηκε καθαρά ότι ήταν αναγκαία γιατί η Αλβανία δεν μπορούσε από μόνη της να εγγυηθεί την εθνική της ασφάλεια σε περίπτωση συμπλοκής σε ένα πόλεμο με τη Σερβία πάνω στα γεγονότα του Κοσσόβου. Η εξωτερική πολιτική της έγινε περισσότερο φίλο-αμερικανική λόγω του βασικού ρόλου που έπαιξαν οι ΗΠΑ στην επίλυση της κρίσης και η χώρα υποστήριξε τις επεμβάσεις της υπερδύναμης σε Αφγανιστάν και Ιράκ.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 2005-2008

Στις 3 Ιουλίου 2005 διεξήχθησαν κοινοβουλευτικές εκλογές στην Αλβανία για τις 140 έδρες του νομοθετικού σώματος. Οι 100 έδρες καλύφθηκαν από μονοεδρικές εκλογικές περιφέρειες, ενώ οι 40 με βάση την αναλογική διαδικασία η οποία διεξήχθη καθ' όλη την επικράτεια της χώρας.

Το Δημοκρατικό Κόμμα κέρδισε τις εκλογές (56 έδρες) και ο πρώην πρόεδρος Σαλί Μπερίσα πήρε την εντολή για σχηματισμό της νέας κυβέρνησης. Ωστόσο, το κόμμα δεν κατάφερε να κερδίσει μια απόλυτη πλειοψηφία. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα της Αλβανίας κατέλαβε τη δεύτερη θέση με 42 έδρες. Η προσέλευση στις κάλπες ήταν της τάξης του 56%.²⁰⁷ Περίπου 400 ξένοι και 3.500 αλβανοί ήταν παρατηρητές στις εκλογές οι οποίες θεωρούνταν ως δοκιμασία-κλειδί για τη δυνατότητα της χώρας να διεξάγει ελεύθερες και δίκαιες εκλογές και την ετοιμότητά της να προχωρήσει προς ένταξη στην ΕΕ και το ΝΑΤΟ. Οι παρατηρητές του ΟΑΣΕ αξιολόγησαν τη διεξαγωγή της εκλογικής διαδικασίας ως γενικά ειρηνική και μερικώς σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα : “Οι κοινοβουλευτικές εκλογές της 3^{ης} Ιουλίου 2005 συμμορφώθηκαν, μόνο εν μέρει, με τις υποχρεώσεις του ΟΑΣΕ και άλλα διεθνή πρότυπα για τις δημοκρατικές εκλογές, και σημειώθηκε κάποια πρόοδος στη διεξαγωγή των εκλογών στην Αλβανία. Ήταν ένας ανταγωνιστικός διαγωνισμός και στους ψηφοφόρους προσφέρθηκε μια ευρεία εκλογική επιλογή από μια σειρά των πολιτικών κομμάτων. Παρ’ όλα αυτά , η εκλογική διαδικασία παρατάθηκε και κατά περιόδους ήταν αβέβαιη”.²⁰⁸

---

²⁰⁷ Στοιχεία σύμφωνα με την αλβανική Κεντρική Επιτροπή Εκλογών (Komisioni Qendror I Zgjedhjeve) Διαθέσιμο στο <http://www.cec.org.al/2004/zgjedhje2005.htm>.

²⁰⁸ REPUBLIC OF ALBANIA PARLIAMENTARY ELECTIONS 3 July 2005. OSCE/ODIHR Election Observation Mission Report. Office for Democratic Institutions and Human Rights. Warsaw, 7 November 2005. σ. 1

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Κατά την εκλογική διαδικασία σημειώθηκαν περιστατικά βίας – περιλαμβανομένης και της δολοφονίας ενός εκλογικού αξιωματούχου – καθώς και σύγχυση στους εκλογικούς καταλόγους και άλλα διαδικαστικά προβλήματα. Η διαμάχη μεταξύ των κύριων πολιτικών κομμάτων απέτέλεσε εμπόδιο στην καταγραφή των ψήφων και οι σοσιαλιστές αμφισβήτησαν το αποτέλεσμα.²⁰⁹ Ο Μπερίσα τελικά ανέλαβε καθήκοντα πρωθυπουργού στις 3 Σεπτεμβρίου 2005.

Για να αναλύσουμε την εξωτερική πολιτική της δεξιάς κυβέρνησης θα ήταν χρήσιμο να υπενθυμίσουμε μία δήλωση του τότε υπουργού Εξωτερικών Μουσταφάι στην αρχή της θητείας του (δήλωση που αφορούσε την εξωτερική πολιτική της προηγούμενης σοσιαλιστικής κυβέρνησης). Ο υπουργός της κυβέρνησης Μπερίσα παρ' όλο τον τεράστιο ανταγωνισμό που χαρακτηρίζει τις σχέσεις των δύο κομμάτων δήλωσε “Θέλω να σημειώσω από την αρχή αυτό που έχω παρατηρήσει και πιο πριν, ότι ο προσανατολισμός της εξωτερικής πολιτικής των προηγούμενων σοσιαλιστικών κυβερνήσεων ήταν σωστός άρα εμείς δεν έχουμε να διορθώσουμε τίποτα στο θέμα αυτό. Αυτή είναι μια μεγάλη ευκολία γιατί μας επιτρέπει να επικεντρώσουμε όλη την ενεργειά μας στην επίτευξη των στόχων της εξωτερικής πολιτικής της Αλβανίας.”²¹⁰ Το γεγονός ότι ο υπουργός εξωτερικών της δεξιάς κυβέρνησης αναγνωρίζει ως σωστές τις γενικές γραμμές της εξωτερικής πολιτικής των προηγούμενων αριστερών κυβερνήσεων αποδεικνύει ότι η πολιτική που θα ακολουθήσει θα είναι μία συνέχεια αυτών των γενικών γραμμών. Συνεπώς οι άξονες της εξωτερικής πολιτικής της Αλβανίας δεν αλλάζουν. Η ένταξη στους ευρω-ατλαντικούς θεσμούς και το θέμα του τελικού καθεστώτος του Κοσόβου θα συνεχίζουν να βρίσκονται στη κορυφή της ατζέντας της νέας κυβέρνησης.

²⁰⁹ *Οι Σοσιαλιστές Αμφισβητούν τα Αποτελέσματα των Αλβανικών Εκλογών. SOUTH EAST EUROPEAN TIMES* 11 Ιουλίου 2005

²¹⁰ *Presentation of the Minister of Foreign Affairs BESNIK MUSTAJ at the roundtable “Foreign Policy Vision of the New Albanian Government”, organized by the Albanian Institute of International Studies (AIIS), Tirana, 10 October 2005, Tirana. Επίσης διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών της Αλβανίας*
http://www.mfa.gov.al/web/Fjala_e_Ministrit_te_Puneve_te_Jashtm_6894_1.php?kc=0,20,0,0,0

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Στην ομιλία του στην Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το Σεπτέμβριο του 2005 δηλαδή μερικούς μήνες μετά την ανάληψη της εξουσίας ο υπουργός Εξωτερικών της Αλβανίας μεταξύ άλλων δήλωσε:” Η χώρα μου βρίσκεται σε πορεία ένταξης προς τους ευρω-ατλαντικούς θεσμούς. Θεωρούμε ότι η ολοκλήρωση αυτή θα ήταν μια συμβολή στην ειρήνη, τη σταθερότητα και την ευημερία που οι δυτικοευρωπαϊκές χώρες έχουν επιτύχει κατά τη διάρκεια των τελευταίων 50 ετών. Η ένταξη σε αυτούς τους θεσμούς σημαίνει για μας αναγνώριση και αποδοχή αξιών όπως οικονομική και πολιτική ελευθερία, θεμελιώδης ατομικά δικαιώματα, το κράτος δικαίου, κοινωνική ευημερία και αλληλεγγύη. Η Αλβανία προετοιμάζεται για την υπογραφή της Συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με την Ε.Ε. Είμαστε πεπεισμένοι ότι η Αλβανία θα εκπληρώσει όλες τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή τη διαδικασία. Η αλβανική κοινωνία εμπλέκεται ως σύνολο στη διαδικασία των μεταρρυθμίσεων, γεγονός που είναι ισχυρή προϋπόθεση για τη διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις δεν πραγματοποιούνται χάριν της ένταξης στην ΕΕ, αλλά πρώτα απ' όλα επειδή είναι προς όφελος της προόδου και της εξέλιξης της χώρας, της οικονομικής ανάπτυξής της και της βελτίωσης της εικόνας της Αλβανίας στον κόσμο. Το ΝΑΤΟ θεωρείται ως εγγύηση στον τομέα της ασφάλειας στην περιοχή μας. Μέσω μιας ευρύτερης συνεργασίας με την συμμαχία ο στόχος μας είναι πλήρης ένταξη. Η συμμετοχή της Αλβανία στις διαδικασίες διατήρησης της ειρήνης σε Βοσνία-Ερζεγοβίνη και το Αφγανιστάν, αποτελεί μια πραγματική συμβολή στην περιφερειακή και παγκόσμια ειρήνη, την ασφάλεια και τη σταθερότητα.”²¹¹

Οι αλλαγές με την επίσημη εξωτερική πολιτική των προηγούμενων κυβερνήσεων είναι ελάχιστες. Από τις δηλώσεις του υπουργού Εξωτερικών φαίνεται ότι η ένταξη στο ΝΑΤΟ και την Ε.Ε. είναι ζήτημα εθνικής σημασίας και το γεγονός ότι παραμένει τέτοιο παρ' όλο την αλλαγή κομμάτων στην εξουσία

---

²¹¹ STATEMENT BY H.E. MR. BESNIK MUSTAJ, MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF ALBANIA. 60TH SESSION OF THE GENERAL ASSEMBLY GENERAL DEBATE. New York, 21 September 2005. σ. 3. Διαθέσιμο στο www.un.org/webcastga60statementsalb050921eng.pdf

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

αποδεικνύει ότι η ευρω-ατλαντική πορεία ισοδυναμεί με το εθνικό συμφέρον της χώρας.

Όπως, επανειλημμένος έχω αναφέρει σε προηγούμενα κεφάλαια, ο δεύτερος άξονας της εξωτερικής πολιτικής της Αλβανίας είναι η λύση του προβλήματος του Κοσόβου και από το 1999 και μετά το θέμα του τελικού καθεστώτος της περιοχής. Ο κ. Μουσταφάι εκφράζει ξεκάθαρα την θέση της Αλβανίας για αυτό το θέμα: “ Η αλβανική εξωτερική πολιτική θεωρεί ότι ο καθορισμός του καθεστώτος του Κοσόβου αποτελεί ένα κρίσιμο ζήτημα. Δεν υπάρχει χρόνος για χάσιμο. Το παρόν καθεστώς είναι ανεπαρκές για μια συνεχή ειρήνη στην περιοχή. Είμαστε της άποψης ότι το τελικό καθεστώς του Κοσόβου πρέπει να βασιστεί στην ελεύθερη βούληση των κοσοβάρων και να προσφέρει τις απαραίτητες εγγυήσεις για τον πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων των μειονοτήτων. Σε αυτό το πλαίσιο, *μια υπό όρους ανεξαρτησία του Κοσόβου* θα επιτρέψει στη διεθνή κοινότητα να παρατηρήσει για μια ορισμένη χρονική περίοδο την πλήρη ανάπτυξη των θεσμών και της κοινωνίας της, και ταυτόχρονα να χρησιμεύει ως μια εγγύηση για την σερβική και τις άλλες μειονότητες της χώρας. Είμαστε πεπεισμένοι ότι το μέλλον του Κοσόβου και ολόκληρης της περιοχής είναι η πλήρης ένταξη στις ευρωπαϊκές και ευρω-ατλαντικές δομές”²¹²

Για πρώτη φορά αλβανός υπουργός Εξωτερικών εκφράζεται ανοιχτά για ανεξαρτησία του Κοσόβου, έστω και για μία *υπό όρους* ανεξαρτησία. Από αυτή τη στιγμή αυτή θα είναι η επίσημη θέση της χώρας στο θέμα αυτό .

Διαβάζοντας την συνέχεια της ομιλίας του κ.Μουσταφάι στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών φανερώνονται οι άλλοι στόχοι της εξωτερικής πολιτικής της νέας κυβέρνησης. Για τις σχέσεις της Αλβανίας με τις γειτονικές χώρες ο υπουργός δήλωσε: “ Οι καλές σχέσεις και η συνεργασία με τις χώρες της περιοχής παραμένουν κορυφαίες προτεραιότητες της εξωτερικής πολιτικής μας. Το όραμά μας είναι σαφές: μια ασφαλής και σταθερή περιοχή που ενθαρρύνει μια επιτυχή συνεργασία στις διμερείς και πολυμερές σχέσεις. Σε αυτό το πλαίσιο, ο πολιτικός διάλογος σε υψηλό επίπεδο έχει ενταθεί με όλες τις

---

²¹² *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

χώρες της περιοχής. Το νομικό πλαίσιο και η θεσμική συνεργασία έχουν επεκταθεί στους διμερείς και πολυμερείς τομείς του κοινού συμφέροντος. Αυτός ο διάλογος γίνεται πιο σταθερός και ώριμος οφειλόμενος στην υπάρχουσα ατμόσφαιρα αμοιβαίας κατανόησης και εμπιστοσύνης.²¹³

Η παραπάνω ανακοίνωση είναι αρκετά θεωρητική και δεδομένης του γεγονότος ότι πρόκειται για προγραμματισμένες δηλώσεις στα πλαίσια της Γενικής Συνέλευσης δεν μπορεί να θεωρηθεί δεσμευτική με τη στενή νομική σημασία, παρ' όλο αυτά οι επόμενες βασικές κινήσεις της αλβανικής διπλωματίας (σε περιφερειακό επίπεδο) δεν απέχουν πολύ από αυτή τη δήλωση.

7.1. ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ Ε.Ε.

Τον Οκτώβριο του 2005, η Επιτροπή δημοσιεύει Εκθέσεις Προόδου²¹⁴ για κάθε μία από τις πέντε χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Στην έκθεση της Αλβανίας,²¹⁵ σημειώνεται η πρόοδος της χώρας προς την βελτίωση της πολιτικής ζωής και των δημοκρατικών, δικαστικών και διοικητικών θεσμών. Επίσης αναγνωρίζονται οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της διαφθοράς και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.²¹⁶ Με θετικές νότες, σχολιάζεται η διεξαγωγή των γενικών εκλογών και η ομαλή αλλαγή στη κυβέρνηση της χώρας.

Αλβανία υπέγραψε το τεχνικό μέρος της συμφωνίας Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με την Ε.Ε. στις 18 Φεβρουαρίου 2006. Η υπογραφή του συνέπεσε με την τετραήμερη επίσκεψη του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ζοζέ Μανουέλ Μπαρόσο στην Αλβανία, ο οποίος πραγματοποιούσε περιοδεία στις υποψήφιες χώρες της ΕΕ στην περιοχή. Κατά τη διάρκεια της κοινής συνέντευξης Τύπου το Σάββατο, ο Μπερίσα ανέφερε ότι η κυβέρνηση και οι υπόλοιποι κρατικοί θεσμοί εργάζονται για να εκπληρώσουν τα πρότυπα της ΕΕ, να ενδυναμώσουν την οικονομία, να καθιερώσουν δημοκρατικούς θεσμούς, να

---

²¹³ *ibid*

²¹⁴ *PROGRESS REPORT*

²¹⁵ *COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 2005. Albania 2005 Progress Report.*

²¹⁶ *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

πατάξουν τη διαφθορά και το έγκλημα και να αυξήσουν τα πρότυπα διαβίωσης. Αυτοί είναι "οι βασικοί όροι για να βελτιωθεί η κατάσταση στην Αλβανία", ανέφερε ο Μπερίσα.²¹⁷

Τελικά η Αλβανία συνάπτει τη Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με την ΕΕ την 12 Ιουνίου του 2006 στο Λουξεμβούργο.²¹⁸ Ο αλβανός πρωθυπουργός Σαλί Μπερίσα χαρακτήρισε την υπογραφή της SAA "σημαντική δέσμευση για όλους τους Αλβανούς" και ανέφερε ότι σηματοδοτεί τον τερματισμό της 15ετούς μετάβασης της χώρας από τον κομμουνισμό. "Είναι μια σύμβαση που υπογράφουμε με την ΕΕ. Είναι η πιο σοβαρή σύμβαση που έχουμε υπογράψει στην ιστορία της χώρας μας με τα έθνη αυτής της ηπείρου. Δέσμευσή μας είναι να επικαλούμαστε το έγγραφο με ακρίβεια. Εγγυούμαι σε όλους τους πολίτες της Αλβανίας ότι η κυβέρνηση παραμένει ανοικτή σε πιθανές συνεργασίες με όλα τα πολιτικά κόμματα, ομάδες ενδιαφέροντος και πολίτες. Θα εκτελέσουμε τις μεταρρυθμίσεις και θα εφαρμόσουμε την SAA", δήλωσε ο Μπερίσα.²¹⁹ Εκτός από τον Μπερίσα, τον υπουργό Εξωτερικών Μπέσνικ Μουσταφάι, καθώς και άλλα μέλη του υπουργικού συμβουλίου, στην αντιπροσωπεία της Αλβανίας συμμετείχε ο πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του Σοσιαλιστικού Κόμματος Παντελί Μάικο, η πρώην υπουργός Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης Ερμελίντα Μέξι και άλλοι εκπρόσωποι της αντιπολίτευσης.

Από το 2001 ως το 2007, το πρόγραμμα CARDS ήταν το κύριο οικονομικό όργανο της Ε.Ε. για συνεργασία με την Αλβανία και τις άλλες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων. Για την περίοδο 2001-2006, η συνολική βοήθεια που έλαβε η Αλβανία στα πλαίσια του προγράμματος CARDS ανήλθε σε 282,1 εκατομμύρια

---

²¹⁷ Η Αλβανία πραγματοποιεί σημαντικό βήμα στο δρόμο της προς ένταξη στην ΕΕ. SOUTH EAST EUROPEAN TIMES. 21 Φεβρουαρίου 2006.

²¹⁸ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, 22 MAY 2006. *Stabilization and association agreement between the European Communities and their Member States, of the one part, and the Republic of Albania, of the other.*

²¹⁹ Η Αλβανία υπογράφει Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με την ΕΕ. SOUTH EAST EUROPEAN TIMES. 13 Ιουνίου 2006.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ευρώ. Ως αποτέλεσμα της μεταρρύθμισης της εξωτερικής βοήθειας της Κοινότητας, τον Ιανουάριο του 2007 το πρόγραμμα CARDS αντικαταστάθηκε από το νέο Όργανο για τη Βοήθεια Προένταξης (IPA).²²⁰ Ο σημαντικότερος στόχος του (IPA) είναι να ενώσει όλη τη βοήθεια προένταξης σε ένα ενιαίο πλαίσιο, για τις υποψήφιας και εν δυνάμει υποψήφιας χώρες, βοηθώντας τις με αυτόν τον τρόπο στην προοδευτική ευθυγράμμιση με τα πρότυπα και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.²²¹ Το Πολυετές Ενδεικτικό Έγγραφο Προγραμματισμού Multi-Annual Indicative Planning Document (MIPD) 2007-2009 για την Αλβανία στα πλαίσια του (IPA) εγκρίθηκε τον Μάιο του 2007 και η Αλβανία θα λάβει το συνολικό ποσό των 212,9 εκατομμυρίων ευρώ. Η επικύρωση της SAA Αλβανία – Ε.Ε. από τα κράτη μέλη είναι εν εξελίξει.

Μια προσωρινή συμφωνία, που τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2006, επιτρέπει στην Αλβανία να επωφεληθεί από τους όρους του SAA που σχετίζονται με το εμπόριο. Οι διατάξεις της συμφωνίας Εμπορίου και Συνεργασίας του 1992, θα παραμείνουν σε ισχύ έως ότου επικυρωθεί η SAA.²²² Η SAP προβλέπει την ίδρυση ορισμένων θεσμών για την εξασφάλιση του διαλόγου μεταξύ της Αλβανίας και της Ε.Ε. Ο διάλογος διευθύνεται μέσω της Υπουργικής Τρόικας, της Συμβουλευτικής Ομάδας Εργασίας²²³, της Μικτής Επιτροπής και των συνεδριάσεων των ομάδων εργασίας. Η συμβουλευτική ομάδα εργασίας Ε.Ε. και Αλβανίας, είναι ειδικό φόρουμ του Συμβουλίου και της Επιτροπής με την Αλβανία. Προεδρεύεται από κοινού από την προεδρία του Συμβουλίου και της Επιτροπής και τον Αλβανό Υπουργό Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. Οι συνεδριάσεις της CTF είναι ένα βασικό όργανο για τον έλεγχο της προόδου των μεταρρυθμίσεων στην Αλβανία. Οι συνεδριάσεις της Μικτής Επιτροπής

²²⁰ INSTRUMENT FOR PRE-ACCESSION ASSISTANCE. Στη συνέχεια (IPA)

²²¹ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION 2006. COUNCIL REGULATION (EC) No 1085/2006 of 17 July 2006. Establishing an Instrument for Pre-Accession Assistance

²²² COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, 22 MAY 2006. Interim Agreement on trade and trade-related matters between the European Community, of the one part, and the Republic of Albania, of the other part.

²²³ Consultative Task force (CTF)

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

προεδρεύονται εναλλακτικά από την Αλβανία και την Ε.Ε. και πραγματοποιούνται μία φορά το χρόνο. Οι ομάδες εργασίας συναντιούνται τακτικά για να βοηθήσουν το έργο της Μικτής Επιτροπής.

Τον Σεπτέμβριο του 2007 η Αλβανία υπέγραψε μια συμφωνία για τη διευκόλυνση των θεωρήσεων εισόδου (visa) με την Ε.Ε.²²⁴ Η συμφωνία τέθηκε σε ισχύ το 2008.

Ο δρόμος της Αλβανίας προς την Ε.Ε. φαίνεται να είναι ακόμα πολύ μακρύς. Οι Βρυξέλλες ζητούν από τα Τίρανα να επιδείξουν πρόοδο σε εύρος ζητημάτων, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας του Τύπου, της δημιουργίας δημοκρατικών θεσμών, τις εθνικές μειονότητες, την διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών και πολλά άλλα σημαντικά για την Ε.Ε. ζητήματα. Η αλβανική κυβέρνηση (και γενικά όλη η αλβανική πολιτική ελίτ) δεν φαίνεται ικανή να ακολουθήσει τον ρυθμό και την ποιότητα των μεταρρυθμίσεων αυτών. Εντούτοις, η Αλβανία δεν έχει πραγματικό εναλλακτικό στόχο εξωτερικής πολιτικής, και ακριβώς γι αυτό τον λόγο θα συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις που είναι αναγκαίες για την επίτευξη του στόχου αυτού, έστω και με αργό ρυθμό και ανεπάρκεια. Η Αλβανία θα προσπαθήσει να επωφεληθεί οικονομικά από τη διαδικασία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης και ταυτόχρονα να "κρύψει από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την έλλειψη πραγματικής προόδου στο θέμα των μεταρρυθμίσεων".²²⁵ Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η εξωτερική πολιτική της δεξιάς κυβέρνησης Μπερίσα δεν είναι φιλό-ευρωπαϊκή και είναι αυτονόητο ότι οι σχέσεις Αλβανίας με την Ε.Ε. θα συνεχιστούν. Αλλά προς το παρόν οι διαμορφωτές της αλβανικής εξωτερικής πολιτικής γνωρίζουν ότι μία άμεση διεύρυνση της Ε.Ε. αποτελεί σενάριο επιστημονικής φαντασίας και ότι μία ένταξη

---

²²⁴ *AGREEMENT between the European Community and the Republic of Albania on the facilitation of the issuance of visas. Official Journal of the European Union. 19 Δεκεμβρίου 2007.*

²²⁵ *Chaillot Paper n°107. Is there an Albanian question? JUDDY BATT, MISHA GLENNY, DENISA KOSTOVICOVA, NICOLA MAI, NADEGE RAGARU, FABIAN SCHMIDT and MIRANDA VICKERS. Edited by JUDDY BATT. European Union Institute for Security Studies (EUISS). Ιανουάριος 2008. σ. 21*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

στο NATO θα ήταν πιο ρεαλιστικός στόχος. Και οι εξελίξεις μοιάζουν να τους δικαιώνουν.

7.2. ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟ NATO ΚΑΙ ΤΙΣ ΗΠΑ

Όπως ειπώθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια η Αλβανία ζήτησε αρχικά την ένταξη NATO το 1992 αμέσως μετά τις πρώτες πολυκομματικές εκλογές της χώρας, και έχει επεκτείνει από τότε τους διμερείς στρατιωτικούς δεσμούς με διάφορα μέλη του NATO. Η Αλβανία έχει υπογράψει στρατιωτικές συμφωνίες συνεργασίας με διάφορα κράτη στην Ευρώπη και στην περιοχή των Βαλκανίων. Είναι επίσης μέλος του προγράμματος “Πρωτοβουλία της Συνεργασίας για την Ειρήνη” από τον Φεβρουάριο του 2004, και του “Χάρτη της Αδριατικής” που υπεγράφη στα Τίρανα το 2003. Η Αλβανία είναι ενεργός συμμετέχων στις διάφορες περιφερειακές πρωτοβουλίες, όπως η διαδικασία νοτιοανατολικής ευρωπαϊκής συνεργασίας, η πρωτοβουλία της Μαύρης Θάλασσας, οι οποίες στοχεύουν να βελτιώσουν την περιφερειακή συνεργασία.²²⁶

Λίγους μήνες μετά τον ερχομό του στην πρωθυπουργία της χώρας ο Μπερίσα πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη στις Βρυξέλλες στα κεντρικά γραφεία του NATO. Ο Μπερίσα είχε επισκεφτεί τα αρχηγεία του NATO στο παρελθόν ως πρόεδρος της χώρας. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του ο αλβανός Πρωθυπουργός δεσμεύθηκε ότι η κυβέρνησή του θα ασκήσει πιέσεις με μεταρρυθμίσεις και αγώνα κατά του οργανωμένου εγκλήματος. Ο Μπερίσα συναντήθηκε με τον Γενικό Γραμματέα του NATO Γιάπ ντε Χούπ Σέφερ και μέλη του Βόριο-Ατλαντικού Συμβουλίου. Κατόπιν, ο Ντε Χούπ Σέφερ επανέλαβε ότι ο ρυθμός της προόδου στη διαδικασία ενσωμάτωσης στο NATO εξαρτάται κυρίως από την Αλβανία και η ένταξη εξακολουθεί να βασίζεται στην επίδοση της χώρας.²²⁷

²²⁶ Βλ. *Chaillot Paper no.104, 'Regional Cooperation in the Western Balkans', MILICA DELEVIC. European Union Institute for Security Studies (EUISS), July 2007.*

²²⁷ NATO UPDATE. *Albanian Prime Minister visits NATO. 30 Νοεμβρίου 2005. Διαθέσιμο στο <http://www.nato.int/docu/update/2005/11-november/e1130a.htm>*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Το NATO αναγνώριζε τις προσπάθειες και ενθάρρυνε την Αλβανία να συνεχίσει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις χωρίς όμως να δώσει μία συγκεκριμένη ημερομηνία ένταξης όπως επιθυμούσαν οι αλβανοί πολιτικοί. Ο Γενικός Γραμματέας του NATO, Γιάπ ντε Χουπ Σέφερ στις 6 Ιουλίου 2006 σε μία ομιλία του στον αλβανικό κοινοβούλιο δήλωνε : “ Τα τελευταία χρόνια, η Αλβανία έχει καταβάλει, με ιδιαίτερη επιτυχία, αποφασιστική προσπάθεια να εφαρμόσει τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις. Η νέα κυβέρνηση έχει δώσει μια ισχυρή έμφαση στον αγώνα ενάντια στην διαφθορά, το οργανωμένο έγκλημα και τη θεμελίωση του κράτους δικαίου, στοιχεία που είναι όλα ζωτικής σημασίας για το μέλλον της Αλβανίας. Υπάρχουν ενθαρρυντικά σημάδια προόδου σε αυτούς τους τομείς , αλλά υπάρχει πολύς δρόμος ακόμα.”²²⁸ Όσον αφορά το ζήτημα της ημερομηνίας ο ντε Χουπ Σέφερ είπε : “ Το πότε αυτό θα είναι; Ξέρω ότι υπήρχαν ελπίδες σε αυτήν την χώρα και τις άλλες δύο χώρες του “Χάρτη της Αδριατικής” ότι θα υπήρχε πρόσκληση για ένταξη στη συμμαχία τον Νοέμβριο, στην διάσκεψη των αρχηγών κρατών του NATO στη Ρήγα. Είμαι ευτυχής από το γεγονός ότι γενικά υπάρχει μεγαλύτερος ρεαλισμός τώρα. Η διαδικασία διεύρυνσης του NATO δεν βασίστηκε ποτέ σε προθεσμίες. Ήταν, είναι, και παραμένει διαδικασία που βασίζεται στην απόδοση. Και όπως επισήμανα, κάποια προσπάθεια πρέπει ακόμα να γίνει.”²²⁹

Ο Γενικός Γραμματέας του NATO, Γιάπ ντε Χουπ Σέφερ, δήλωσε ότι η Αλβανία, και άλλες φιλοδοξούντες χώρες της περιοχής, έχουν απτές προοπτικές για ένταξη στη Συμμαχία, εάν εκπληρώσουν τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις. Κατά τη διάρκεια συνομιλιών στις Βρυξέλλες με τον υπουργό Άμυνας της Αλβανίας Φατμίρ Μεντίου στις 23 Μαρτίου 2007, ο ντε Χουπ Σέφερ χαιρέτισε τις προσπάθειες των Τιράνων για αναδιάρθρωση των στρατιωτικών δυνάμεών της και καταπολέμηση της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Τόνισε ότι το τρέχον έτος ήταν σημαντικό για την περιοχή των Βαλκανίων στο σύνολό της, ιδιαίτερα λόγω της διαδικασίας για διευθέτηση του καθεστώτος του

²²⁸ NATO UPDATE. *Speech by NATO Secretary General Jaap de Hoop Scheffer at the Albanian parliament. 10 Ιουλίου 2006. Διαθέσιμο στο <http://www.nato.int/docu/speech/2006/s060706a.htm>*

²²⁹ *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Κοσσυφοπεδίου.²³⁰ Η χώρα όμως που έχει δώσει τη μεγαλύτερη πολιτική υποστήριξη στο θέμα της ένταξης της Αλβανίας στο ΝΑΤΟ ήταν οι ΗΠΑ. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό για την Αλβανία τη στιγμή που μία ένταξη στην Ε.Ε. μοιάζει με μακρινό όνειρο. Σε αντίθεση με την αυστηρή αξιοκρατία της Ε.Ε. η αναγνώριση της Αλβανίας ως “συνεργάτης”(partner) από μέρος των ΗΠΑ είναι πλέον θέμα εθνικής υπερηφάνειας για την πλειοψηφία των αλβανών.²³¹ Επίσης υπάρχει τεράστια λαϊκή ευγνωμοσύνη για τις ΗΠΑ λόγω του βασικού ρόλου που έπαιξαν στην “απελευθέρωση” του Κοσόβου. Η βαλκανική υπερβολή φθάνει στα ύψη της με πολλά νεογέννητα μωρά (κυρίως σε Κόσοβο) να ονομάζονται Μπιλ ή Χίλαρη!!!²³² Η Αλβανία είναι ίσως η πιο φίλο-αμερικανική χώρα στον κόσμο²³³ και δεν αρνείται το γεγονός ότι αποτελεί “πελάτη”(client state) των ΗΠΑ.²³⁴ Γι’ αυτόν τον λόγο οι σχέσεις Αλβανίας με τις ΗΠΑ ήταν και θα παραμένουν στο καλύτερο δυνατό επίπεδο, τουλάχιστον μέχρι τη στιγμή που η υπερδύναμη θα χάσει το έντονο ενδιαφέρον για τη περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων.

Η επίσκεψη του Τζωρτζ Μπους στα Τίρανα την 10η Ιουνίου του 2007 ήταν μία απόδειξη όσων ανέφερα παραπάνω και θεωρήθηκε μοναδική²³⁵ για την προεδρεία του γιατί δεν συνοδεύτηκε με πορείες διαμαρτυρίας αλλά με χειροκροτήματα και συνθήματα υπέρ του πλανητάρχη.

²³⁰ *Επικεφαλής του ΝΑΤΟ προτρέπει την Αλβανία, και άλλες Βαλκανικές χώρες φιλοδοξούντες ένταξη στο ΝΑΤΟ, να εκπληρώσουν τις μεταρρυθμίσεις. SOUTH EAST EUROPEAN TIMES. 26 Μαρτίου 2007.*

²³¹ *Βλ. στο ODETA BARBULLUSHI. Under the Gaze of the West : Reading Albanian Foreign Policy in the Post-Communist Era. Paper Prepared for the Sixth Pan-European IR Conference Turin 12-15 September 2007.*

²³² *THE NEW YORK TIMES. For One Visit, Bush Will Feel Pro-U.S. Glow. 9 Ιουνίου 2007.*

²³³ *ibid.*

²³⁴ *Chaillot Paper n°107. Is there an Albanian question? JUDDY BATT, MISHA GLENNY, DENISA KOSTOVICOVA, NICOLA MAI, NADEGE RAGARU, FABIAN SCHMIDT and MIRANDA VICKERS. Edited by JUDDY BATT. European Union Institute for Security Studies (EUISS). Ιανουάριος 2008. σ. 21.*

²³⁵ *LOS ANGELES TIMES. Albania makes Bush feel more than welcome. 11 Ιουνίου 2007.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Σε μία κοινή συνέντευξη τύπου ο αλβανός πρωθυπουργός χαρακτήριζε την 10 Ιουνίου ως μία “όμορφη μέρα. Ιστορική μέρα για όλους τους αλβανούς”²³⁶ και στη συνέχεια αποκάλυψε τον αμερικανό πρόεδρο “τον μεγαλύτερο και πιο διακεκριμένος καλεσμένο”²³⁷ που είχε ποτέ η χώρα του. Στη συνέχεια ευχαρίστησε τις ΗΠΑ και ειδικά τον πρόεδρο Μπους για την υποστήριξή του στο θέμα του Κοσόβου και στην ευρώ-ατλαντική πορεία της Αλβανίας. Ο Μπερίσα δήλωσε ότι τα φιλικά αισθήματα των αλβανών προς τις ΗΠΑ αποτελούν κομμάτι της εθνικής τους υπερηφάνειας και για ακόμη μία φορά δεσμεύτηκε ότι τα αλβανικά στρατεύματα θα παραμένουν στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν στο πλευρό τις Αμερικής για να πολεμήσουν τη παγκόσμια τρομοκρατία, “τον χειρότερο εχθρό των ελευθέρων λαών”²³⁸

Από τη πλευρά του ο πρόεδρος Μπους ευχαρίστησε την Αλβανία για την υποστηριξή της στο πόλεμο κατά της τρομοκρατίας και επιβεβαίωσε τον αλβανό πρωθυπουργό ότι οι ΗΠΑ θα συνεχίζουν να βοηθήσουν την Αλβανία στην πορεία ένταξής της στο NATO αλλά αυτό δεν μπορεί να γίνει χωρίς την εκπλήρωση ορισμένων προϋποθέσεων από την αλβανική πλευρά, και τη συνεργασία κυβέρνησης με την αντιπολίτευση. Όσον αφορά το φλέγον ζήτημα του τελικού καθεστώτος του Κοσόβου ο αμερικανός πρόεδρος δήλωσε ότι υποστηρίζει το σχέδιο Αχτισάρι²³⁹ και ότι βασικός στόχος οποιουδήποτε σχεδίου για νέες συνομιλίες σχετικά με το καθεστώς θα πρέπει να είναι η “αναμφίβολη ανεξαρτησία”. “Πρέπει να προχωρήσουμε,” ανέφερε. “ Τώρα είναι η στιγμή. Το τελικό αποτέλεσμα αυτής της διαδικασίας είναι η ανεξαρτησία του’

---

²³⁶ Remarks by President BUSH and Prime Minister of Albania Dr. SALI BERISHA in Joint Press Availability. Courtyard Council of Ministers Tirana, Albania. 10 Ιουνίου 2007. Διαθέσιμο στο <http://www.state.gov/p/eur/rls/rm/86260.html>

²³⁷ *ibid*

²³⁸ *Ibid*. Την ίδια θέση είχε και ο αλβανός πρόεδρος Μοισίου όταν δήλωνε σε μία αμερικάνικη εφημερίδα σχετικά με τα αλβανικά στρατεύματα στο Ιράκ: “Θα παραμένουν εκεί όσο καιρό μένουν και οι αμερικάνοι.” INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE. Pro-U.S. Albania set to roll out the red carpet for Bush. 8 Ιουνίου 2007.

²³⁹ Το Σχέδιο Αχτισάρι διαθέσιμο στο <http://www.unosek.org/unosek/en/statusproposal.html>

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Κοσόβου'.²⁴⁰ Προέτρεψε επίσης την Αλβανία να συμβάλει στη διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας στην περιοχή. Ο κ. Μπους χρησιμοποίησε πολλές φορές τη λέξη ανεξαρτησία και ικανοποίησε πλήρως την αλβανική πλευρά σε αυτό το θέμα.

Την επίσκεψη του προέδρου Μπους ακολούθησε η επίσκεψη μίας στρατιωτικής αντιπροσωπείας του υπουργείου Άμυνας των ΗΠΑ . Ο διευθυντής του NATO για την νότια Ευρώπη Άντονι Άλντουελ πραγματοποίησε συζητήσεις με τον υπουργό Άμυνας της Αλβανίας Φατμίρ Μεντίου. Οι συζητήσεις στράφηκαν στη συνεργασία των δύο πλευρών, συμπεριλαμβανομένης μιας ανταλλαγής των υψηλού επιπέδου στρατιωτικών επισκέψεων και κοινών στρατιωτικών ασκήσεων. Ο Άλντουελ έκανε λόγο για μεγάλα επιτεύγματα τις Αλβανίας όσον αφορά τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις καθώς επίσης και για τη υποστήριξη που Αλβανία δίνει στις ΗΠΑ στο Ιράκ και Αφγανιστάν. . Είπε ότι η Αλβανία είχε κάνει σημαντικά βήματα προς την ένταξη στο NATO, αλλά τα βήματα αυτά πρέπει επιταχύνονται. Το Πεντάγωνο ανήγγειλε επίσης την κατανομή 50 εκατομμυρίων δολαρίων για την εκπαίδευση και την κατάρτιση των αλβανικών ένοπλων δυνάμεων.²⁴¹

Τον Οκτώβριο του 2007 διοργανώθηκε στην Αλβανία μεγάλη στρατιωτική άσκηση χωρών μέλη του NATO και του προγράμματος "Συνεργασία για την Ειρήνη". Οι ασκήσεις ξεκίνησαν σε βάση του Αλβανικού Στρατού κοντά στην πρωτεύουσα, τα Τίρανα, στις 7 Οκτωβρίου. Περίπου 1.100 στρατιώτες από 25 χώρες, συμμετείχαν στις στρατιωτικές ασκήσεις. Οι συμμετέχοντες προερχόντουσαν από επτά κράτη μέλη του NATO -- μεταξύ των οποίων Ελλάδα, Τουρκία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ηνωμένες Πολιτείες -- και 12 κράτη του

²⁴⁰ *Remarks by President BUSH and Prime Minister of Albania Dr. SALI BERISHA in Joint Press Availability. Courtyard Council of Ministers Tirana, Albania. 10 Ιουνίου 2007. Διαθέσιμο στο <http://www.state.gov/p/eur/rls/rm/86260.html>*

²⁴¹ *MEDIU: Pentagoni , 50 Milione Usd Asistence Per Forcat Tona te Armatosura. (Το Πεντάγωνο 50 Εκατ. Δολάρια Για τις Στρατιωτικές Μας Δυνάμεις). ATA, ALBANIAN TELEGRAPHIC AGENCY. 21 Ιουνίου 2007.*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

προγράμματος “Συνεργασία για την Ειρήνη”, μεταξύ των οποίων Αλβανία, Αυστρία, ΠΓΔΜ, Μαυροβούνιο και Ελβετία. Οι παρατηρητές προερχόντουσαν από Μαρόκο, Κατάρ και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Ο αλβανός υπουργός Άμυνας Φατμίρ Μεντίου δήλωσε σχετικά με την στρατιωτική άσκηση : “ Η διοργάνωση της μεγαλύτερης και πιο σημαντικής διεθνούς άσκησης του NATO για το 2007 στην Αλβανία, αποτελεί σημαντικό γεγονός για τη χώρα μας. Βοηθά στην εκπαίδευση των Αλβανικών δυνάμεων σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Το χρειαζόμαστε αυτό, καθώς αναμένουμε πρόσκληση για ένταξη στο NATO μέχρι την άνοιξη του προσεχούς έτους.”²⁴²

Κατά την έναρξη των ασκήσεων στην Αλβανία, ο Γενικός Γραμματέας του NATO, Γιάπ ντε Χουπ Σέφερ δήλωνε στη Κοινοβουλευτική Συνέλευση του NATO που διοργανώθηκε στην πρωτεύουσα της Ισλανδίας : “...Το επόμενο σημείο μου: Η διεύρυνση του NATO. Έχουμε δεσμευτεί στη Ρήγα να προσκαλέσουμε στο Σύνοδο του Βουκουρεστίου τις χώρες που φιλοδοξούν να ενταχθούν στη συμμαχία, χώρες που ανταποκρίνονται στα πρότυπά μας, και που είναι σε θέση να συμβάλουν στην ευρω-ατλαντική ασφάλεια. Έχουμε εργαστεί σκληρά στα πλαίσια του προγράμματος (Membership Action Plan) για να βοηθήσουμε την Αλβανία, την Κροατία και την ΠΓΔΜ στις προετοιμασίες τους για να φτάσουν τα πρότυπα για την ιδιότητα του κράτους μέλους. Όπως στις προηγούμενες διευρύνσεις , η απόφαση του Βουκουρεστίου θα είναι τελικά μία πολιτική απόφαση. Και υπάρχει ένας σαφής ρόλος, και μια ευθύνη, για σας τους βουλευτές σε αυτή την διαδικασία. Αλλά είμαι βέβαιος ότι μια απόφαση διεύρυνσης στο Βουκουρέστι δεν θα είναι το τέλος της διεύρυνσης του NATO - πρέπει επίσης να εξετάσουμε τα πιθανά επόμενα βήματα και η συμβολή σας σε αυτό το θέμα είναι ζωτικής σημασίας επίσης.”²⁴³

Τα μηνύματα που έστειλαν οι υψηλοί αξιωματούχοι του NATO στους αλβανούς εκπροσώπους ήταν μικτά. Από τη μία πλευρά ενθάρρυναν την

---

²⁴² Η Αλβανία φιλοξενεί στρατιωτική άσκηση του NATO. SOUTH EAST EUROPEAN TIMES. 25 Οκτωβρίου 2007.

²⁴³ NATO NEWS. NATO Secretary General addresses Parliamentary Assembly. 9 Οκτωβρίου 2007. Διαθέσιμο στο <http://www.nato.int/docu/update/2007/10-october/e1009b.html>

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Αλβανία να συνεχίσει τις προσπάθειες της και από την άλλη πάντα κρατούσαν χαμηλούς τόνους δηλώνοντας πως τίποτα δεν ήταν δεδομένο, πως η Αλβανία έπρεπε να κάνει ακόμα πολλά βήματα²⁴⁴ και πως δεν υπήρχαν εγγυήσεις ότι το NATO θα προσκαλούσε νέα μέλη προς ένταξη. " Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν εγγυήσεις ότι το NATO θα προσκαλέσει νέα κράτη,... Οι χώρες που επιδιώκουν ένταξη στο NATO πρέπει να επιδείξουν εξαιρετική απόδοση."²⁴⁵ Αυτά ανέφερε ο Γενικός Γραμματέας του NATO σε συνέντευξη Τύπου στο Βουκουρέστι, έπειτα από συνομιλίες με τον Πρόεδρο της Ρουμανίας Τραϊάν Μπασέσκου.

Η σημασία που η προοπτική ένταξης στο NATO έχει για την Αλβανία (για όλα τα κόμματα ανεξαρτήτως πολιτικής ιδεολογίας) φαίνεται καθαρά από ένα άλλο γεγονός. Στις 21 Ιανουαρίου 2008, σε μία πρωτοφανή επίδειξη αλληλεγγύης τα δύο μεγαλύτερα κόμματα ενέκριναν ομόφωνα ένα νομοσχέδιο (που προτάθηκε από το Σοσιαλιστικό Κόμμα) σύμφωνα με το οποίο θα λάβουν όλα τα μέτρα, θα υιοθετήσουν οποιονδήποτε νόμο και να πληρώσουν κάθε τίμημα για να εξασφαλίσουν την επιτυχία των μεταρρυθμίσεων που έχει ορίσει το NATO ως προϋπόθεση για ένταξη στη Συμμαχία.²⁴⁶

²⁴⁴ Στις 3 Μαΐου του 2007 ο υπουργός Εξωτερικών της Αλβανίας Λουλιζίμ Μπάσα πραγματοποίησε επίσκεψη στα κεντρικά γραφεία του NATO και συνάντησε τον Γενικό Γραμματέα κ. Γιάπ ντε Χουπ Σέφερ. Ο τελευταίος δήλωσε πως η Αλβανία πρέπει να συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις. NATO NEWS. *Visit to NATO by Foreign Minister of Albania*. Διαθέσιμο στο <http://www.nato.int/docu/update/2007/05-may/e0503a.html>.

Την ίδια δήλωση άκουσε και ο πρωθυπουργός Σαλί Μπερίσα στις 24 Μαΐου κατά την επίσκεψή του στις Βρυξέλλες. NATO NEWS. *NATO says Albania must keep up reforms*. Διαθέσιμο στο <http://www.nato.int/docu/update/2007/05-may/e0524a.html>.

Στις 19 Οκτωβρίου ήταν σειρά του αλβανού προέδρου Μπαμίρ Τόπι να ακούσει τις παραπάνω δηλώσεις. NATO NEWS. *Further reform necessary in Albania say NATO Secretary General*. Διαθέσιμο στο <http://www.nato.int/docu/update/2007/10-october/e1019a.html>.

²⁴⁵ Ντε Χουπ Σέφερ "Δεν υπάρχουν εγγυήσεις" ότι το NATO θα προσκαλέσει νέα μέλη προς ένταξη. SOUTH EAST EUROPEAN TIMES. 20 Οκτωβρίου 2007.

²⁴⁶ *Kuvendi Miratoi Projektligjin Per Anetaresimin ne NATO*. (Η Βουλή ψηφίζει νομοσχέδιο για την ένταξη στο NATO) ATA. ALBANIAN TELEGRAPHIC AGENCY. 21 Ιανουαρίου 2008.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Ο Πρωθυπουργός Σαλί Μπερίσα δήλωνε "Το NATO και η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελούν τους δυο βασικούς στόχους των Αλβανών αυτό τον αιώνα",. "Μέσω αυτών των στόχων , η Αλβανία ελπίζει να ενωθεί με τα έθνη με τα οποία μοιράζεται κοινές αξίες σε ό,τι αφορά τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και την οικονομία της αγοράς".²⁴⁷ Σύμφωνα με αυτή τη δήλωση του Μπερίσα η ένταξη στο NATO θεωρείται σημαντικός στόχος "όλων των αλβανών" όχι μόνο για την ασφάλεια της χώρας αλλά επειδή μία τέτοια ένταξη μία "ένωση με τα έθνη με τα οποία μοιράζεται κοινές αξίες" θα είναι μία πιστοποίηση της δυτικής της ταυτότητας.

Η Αλβανία (μαζί με τη Κροατία) πήραν τελικά πρόσκληση για ένταξη στο NATO στη Σύνοδο του Βουκουρεστίου στις 3 Απριλίου του 2008. Στη διακήρυξη της Συνόδου αναφέρεται :

" Εμείς, οι αρχηγοί των κρατών και των κυβερνήσεων των χωρών μελών της Συμμαχίας του Βόρειου Ατλαντικού, συναντηθήκαμε σήμερα για να διευρύνουμε τη συμμαχία μας και να ενισχύσουμε περαιτέρω τη δυνατότητά μας να αντιμετωπίσουμε τις υπάρχουσες και αναδυόμενες απειλές της ασφάλειας του 21ου αιώνα... Σήμερα, έχουμε αποφασίσει να προσκαλέσουμε την Αλβανία και την Κροατία για να αρχίσουν τις συζητήσεις ένταξης και να ενωθούν με τη συμμαχία μας. Συγχαίρουμε αυτές τις χώρες για αυτό το ιστορικό επίτευγμα, που ήρθε μέσω της σκληρής εργασίας πολλών ετών και της αποδεδειγμένης δέσμευσης στις κοινές αξίες του NATO και στη συλλογική ασφάλεια. Η ένταξη αυτών των νέων μελών θα ενισχύσει την ασφάλεια στην ευρω-ατλαντική περιοχή, και θα μας φέρει πιο κοντά στο στόχο μας για μία Ευρώπη ολοκληρωμένη και ελεύθερη."²⁴⁸

---

²⁴⁷ Η Αλβανία ενισχυεί τις προσπάθειες για ένταξη στο NATO. *SOUTH EAST EUROPEAN TIMES*. 4 Φεβρουαρίου 2008.

²⁴⁸ NATO PRESS RELEASES. *Bucharest Summit Declaration. Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Bucharest on 3 April 2008. Διαθέσιμο στο <http://www.nato.int/docu/pr/2008/p08-049e.html>*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Ο πρωθυπουργός της Αλβανίας θεώρησε το γεγονός ως “θαύμα της ελευθερίας” και ευχαρίστησε τα κράτη μέλη για τη πρόσκληση ένταξης στη πιο “επιτυχημένη πολιτικό-στρατιωτική συμμαχία όλων των εποχών”²⁴⁹.

Το γεγονός είναι ιστορικό γιατί ένα από τους στόχους της εξωτερικής πολιτικής της Αλβανίας εκπληρώνεται και αυτό είναι σπάνιο γεγονός για την αλβανική διπλωματία. Για πρώτη φορά μετά το την αποχώρησή της από το Σύμφωνο της Βαρσοβίας το 1968 η Αλβανία εντάσσεται σε μία στρατιωτική συμμαχία. Στις 9 Ιουλίου 2008 η Αλβανία και Κροατία υπέγραψαν στα κεντρικά γραφεία στις Βρυξέλλες τα πρωτόκολλα για την ένταξή τους στο ΝΑΤΟ.²⁵⁰

Η Αλβανία θα γίνει πλήρες μέλος του ΝΑΤΟ στην επόμενη Σύνοδο της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας, που θα διεξαχθεί στο Στρασβούργο, τον Ιούνιο του 2009, δήλωσε ο ΓΓ του Οργανισμού Γιαπ ντε Χοπ Σέφερ, μετά τη συνάντηση που είχε με τον Αλβανό υπουργό Εξωτερικών Λουζλίμ Μπάσα, στις Βρυξέλλες στις 25 Νοεμβρίου 2008, σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση του αλβανικού υπουργείου Εξωτερικών²⁵¹. Σε ό, τι αφορά το ρυθμό επικύρωσης του πρωτοκόλλου ένταξης της Αλβανίας στο ΝΑΤΟ από τα κράτη-μέλη του οργανισμού, ο κ. Σέφερ είπε ότι η διαδικασία προχωρά ικανοποιητικά. Ο κ. Μπάσα ενημέρωσε τον ΓΓ του ΝΑΤΟ για την πρόοδο της πορείας των μεταρρυθμίσεων στην Αλβανία, το πολιτικό κλίμα στη χώρα και την υιοθέτηση του νέου εκλογικού κώδικα από το αλβανικό κοινοβούλιο.²⁵² Ο κ. Σέφερ χαρακτήρισε θετικές τις μεταρρυθμίσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη στην Αλβανία, εξαιρώντας το ρόλο της χώρας αυτής στην ευρύτερη προσπάθεια για την εδραίωση της ασφάλειας και της σταθερότητας στην περιοχή.

---

²⁴⁹ WEEKLY NEWS. A WEEKLY BULLETIN OF THE COUNCIL OF MINISTERS REPUBLIC OF ALBANIA. 7 Απριλίου 2008. σ.3. Διαθέσιμο στο <http://www.km.gov.al/skedaret/44.pdf>

²⁵⁰ NATO News. NATO Allies Sign Accession Protocols for Albania and Croatia. 9 Ιουλίου 2008. Διαθέσιμο στο <http://www.nato.int/docu/update/2008/07-july/e0709a.html>

²⁵¹ Minister of Foreign Affairs Mr.Lulzim Basha had a Meeting with NATO Secretary General Mr. Jaap de Hoop Scheffer. REPUBLIC OF ALBANIA. MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS. 25 Νοεμβρίου 2008. Διαθέσιμο στο http://www.mfa.gov.al/web/Minister_of_Foreign_Affairs_Mr_Lulzim_B_8546_2.php?kc=0,20,0,0,0

²⁵² *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

7.3. Η ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΟΒΟΥ

Η θέση της νέας κυβέρνησης για το θέμα του τελικού καθεστώτος του Κοσόβου εκφράστηκε επίσημα στην ομιλία του υπουργού Εξωτερικών της Αλβανίας στη Γενική Συνέλευση το Σεπτέμβριο του 2005. Όπως ανέφερα παραπάνω η Αλβανία υποστήριξε την ιδέα της υπό όρους ανεξαρτησίας του Κοσόβου η οποία θα επέτρεπε “στη διεθνή κοινότητα να παρατηρήσει για μια ορισμένη χρονική περίοδο την πλήρη ανάπτυξη των θεσμών και της κοινωνίας της, και ταυτόχρονα να χρησιμεύει ως μια εγγύηση για την σερβική και τις άλλες μειονότητες της χώρας.”²⁵³ Ένα χρόνο πριν ο πρωθυπουργός της προηγούμενης κυβέρνησης, Φάτος Νάνο στην ομιλία του είχε κάνει μία πιο διπλωματική δήλωση για το Κόσσοβο και δεν είχε χρησιμοποιήσει τη λέξη ανεξαρτησία :“Η αλβανική κυβέρνηση υποστηρίζει την άποψη ότι ο καιρός έχει έρθει για μια γρήγορη και συνεπή εφαρμογή της πολιτικής των προτύπων και του τελικού καθεστώτος . Αυτό θα ήταν το κλειδί στη λύση διάφορων άλλων ζητημάτων. Πραγματικά ελπίζουμε ότι το θέμα του τελικού καθεστώτος του Κοσόβου θα βρει την τελική λύση σύντομα χάριν των κατοίκων του Κοσόβου και ολόκληρης της περιοχής επίσης.”²⁵⁴

Αυτή είναι ίσως η μεγαλύτερη αλλαγή στη εξωτερική πολιτική της Αλβανίας. Για πρώτη φορά εκφράζεται δημόσια υπέρ της ανεξαρτησίας του Κοσόβου παρόλο που μία τέτοια κίνηση θα μπορούσε να ανησυχήσει τα γειτονικά κράτη και θα αναβίωνε τους φόβους της “Μεγάλης Αλβανίας”.

---

²⁵³ STATEMENT BY H.E. MR. BESNIK MUSTAJ, MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF ALBANIA. 60TH SESSION OF THE GENERAL ASSEMBLY GENERAL DEBATE. New York, 21 September 2005. Διαθέσιμο στο www.un.org/webcast/ga60/statements/alb050921eng.pdf

²⁵⁴ ADDRESS BY H. E. MR. FATOS NANO. PRIME MINISTER OF THE REPUBLIC OF ALBANIA TO THE GENERAL DEBATE OF THE 59TH SESSION OF THE UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY. New York, 21 September 2004. Διαθέσιμο στο <http://www.un.org/webcast/ga/59/statements/albeng040921.pdf>

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Σε μία συνέντευξη του στο Γαλλικό Πρακτορείο Ειδήσεων AFP ο κ. Μουσταφάι εκφράστηκε για τη νέα στάση της Αλβανίας λέγοντας πως είναι η πρώτη φορά που η χώρα του εγκαταλείπει τις αόριστες δηλώσεις για το Κόσοβο και εκφράζεται δημόσια υπέρ της ανεξαρτησίας του. Στη συνέχεια δήλωσε πως η Αλβανία σε καμία περίπτωση δεν σκόπευε να συμμετέχει στις διαπραγματεύσεις για το τελικό καθεστώς του Κοσόβου αλλά ήθελε να ενθαρρύνει τις κοσοβαρικές αρχές να ανοίξουν διάλογο με το Βελιγράδι. “Το Κόσοβο αποτελεί ένα ξεχωριστό θέμα και η σχέση μας με τη Σερβία δεν εξαρτάται από αυτό”²⁵⁵ συνέχισε, αλλά αυτό δεν θα εμποδίζει την χώρα του να ζητήσει από το Βελιγράδι να συμβάλλει θετικά στη λύση του ζητήματος. Αυτή η αλλαγή στη στάση της Αλβανίας για το θέμα του Κοσόβου οφείλεται “στην επιθυμία να δοθεί στο λαό του Κοσόβου μια καθαρή ιδέα για το μέλλον του. Αν οι κοσοβάροι μπορούν να δουν στο τέλος του τούνελ τότε θα έχουν ένα κίνητρο παραπάνω για να δουλέψουν. Η σταθερότητα και η ειρήνη έρχονται όταν όλοι δουλεύουν και προσπαθούν για ένα ξεκάθαρο στόχο.”²⁵⁶ Με αυτά τα λόγια, ο υπουργός Εξωτερικών προσπάθησε να δικαιολογήσει την νέα σχεδόν ριζοσπαστική, για τα αλβανικά δεδομένα, θέση της χώρας του για το θέμα του τελικού καθεστώτος του Κοσόβου. Όσον αφορά την έννοια της “υπό όρους ανεξαρτησίας” η θέση της αλβανικής κυβέρνησης ήταν πως η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να επιτηρήσει (όπως στην περίπτωση της Βοσνίας) για ορισμένο χρονικό διάστημα την λειτουργία των κρατικών θεσμών και τον σεβασμό των δικαιωμάτων της σερβικής μειονότητας.²⁵⁷

Η στάση όμως της Αλβανίας στο θέμα της ανεξαρτησίας ήταν αμετάκλητη. Τελικός στόχος είναι η πλήρης ανεξαρτησία. “Η μορφή επίτευξης αυτού του

²⁵⁵ *Interviste e Ministri te Puneve te Jashtme z. Besnik Mustafaj dhene Agjencise AFP.*

(*Συνέντευξη του υπουργού Εξωτερικών κ. Μπεσνίκ Μουσταφάι στο πρακτωρείο AFP 4 Οκτωβρίου 2005. Διαθέσιμο στο*

http://www.mfa.gov.al/web/Interviste_e_Ministrit_te_Puneve_te_J_6877_1.php?kc=0,20,0,0,0

²⁵⁶ *Interviste e Ministrit te Puneve te Jashtme dhene Agjencise Reuters. Συνέντευξη του υπουργού Εξωτερικών κ. Μπεσνίκ Μουσταφάι στο πρακτωρείο Reuters) 26 Σεπτεμβρίου 2005.*

Διαθέσιμο στο

http://www.mfa.gov.al/web/Interviste_e_Ministrit_te_Puneve_te_Jash_6872_1.php?kc=0,20,0,0,0

²⁵⁷ *ibid*

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

στόχου μέσω της επιήρησης είναι μία διαδικασία που έχει χρησιμοποιηθεί και άλλες φορές όπως στη περίπτωση της Αυστρίας μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά αυτό δεν βάζει σε κίνδυνο την πλήρη ανεξαρτησία που είναι και θα παραμείνει τελικός στόχος”.²⁵⁸ Όλοι οι υψηλοί αξιωματούχοι της χώρας είτε ο υπουργός Εξωτερικών, είτε ο πρωθυπουργός, είτε ο πρόεδρος της δημοκρατίας έχουν κρατήσει αυτή τη στάση σε επίσημες δηλώσεις τους στο εσωτερικό της Αλβανίας και σε διεθνές επίπεδο.²⁵⁹

Η αλλαγή στη κορυφή της αλβανικής διπλωματίας δεν άλλαξε την φιλοσοφία της εξωτερικής πολιτικής στο θέμα του Κοσόβου. Τα Τίρανα έγιναν ένθερμοι υποστηρικτές του σχεδίου Αχτισαάρι και συνέχισαν να υποστηρίζουν τις “προσπάθειες τιε διεθνούς κοινότητας για την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανεξαρτητοποίησης του Κοσόβου”.²⁶⁰ Αυτά δήλωνε ο νέος υπουργός Εξωτερικών της Αλβανίας, Λουλζίμ Μπάσα σε μία συμβολική επίσκεψη στο Κόσοβο. Θεωρώ την επίσκεψη αυτή συμβολική γιατί έγινε μερικές μέρες μετά την επίσκεψη που ο Μπάσα είχε στη Ουάσινγκτον με την αμερικανίδα υπουργός εξωτερικών, Κοντολίζα Ράις.

²⁵⁸ *Interviste e Ministrit te Puneve te Jashtme dhene Zerit te Amerikes.* (Συνέντευξη του υπουργού Εξωτερικών κ. Μπεσνίκ Μουσταφάι στη Φωνή της Αμερικής) 27 Σεπτεμβρίου 2005.

Διαθέσιμο στο

http://www.mfa.gov.al/web/Interviste_e_Ministrit_te_Puneve_te_Jash_6928_1.php?kc=0,20,0,0,0

²⁵⁹ Παρόμοιες δηλώσεις έκανε ο κ. Μουσταφάι σε συνάντηση που είχε στα Τίρανα στις 26

Νοεμβρίου 2005 με τον κ. Αχτισαάρι.. Διαθέσιμο στο

http://www.mfa.gov.al/web/Ministri_i_Puneve_te_Jashtme_z_Besni_6964_1.php?kc=0,20,0,0,0.

Επίσης σε συναντήσεις που είχε με τον αναπληρωτή πρωθυπουργό του Κοσόβου κ. Χαζίρι στις 25 Μαρτίου 2006 και τον πρωθυπουργό Τσέκου στις 27 Μαρτίου 2006. Διαθέσιμα στο

http://www.mfa.gov.al/web/Ministri_i_Puneve_te_Jashtme_Z_Besni_7114_1.php?kc=0,20,0,0,0

και

http://www.mfa.gov.al/web/Konferenca_e_perbashket_per_shtyp_e_M_7205_1.php?kc=0,20,0,0,0,

0

²⁶⁰ *Interviste e Ministrit te Puneve te Jashtme, z. Lulzim Basha dhene BBC.* (Συνέντευξη του υπουργού Εξωτερικών, Λουλζίμ Μπάσα στις 18 Μαΐου 2007. στο BBC. Διαθέσιμο στο

http://www.mfa.gov.al/web/Interviste_e_Ministrit_te_Jashtem_z_7330_1.php?kc=0,20,0,0,0

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

Στις αρχές του 2008 ήταν πλέον "κοινό μυστικό" ότι το Κόσσοβο θα προέβαινε σε μονομερή κήρυξη της ανεξαρτησίας. Ο αλβανός πρωθυπουργός απέρριψε κατηγορηματικά την ιδέα ότι η ανεξαρτησία του Κοσόβου προετοιμάζει το έδαφος για τη δημιουργία μίας "Μεγάλης Αλβανίας". "Οι αλβανοί της Αλβανίας και του Κοσόβου είναι εναντίων μίας τέτοιας ιδέας" δήλωνε " Η ανεξαρτησία του Κοσόβου είναι ο καλύτερος τρόπος να τεθεί η ιδέα μιας μεγαλύτερης Αλβανίας στα αρχεία. Ένα ανεξάρτητο Κόσσοβο θα υποχρεωθεί να σέβεται τα σύνορα των γειτόνων του."²⁶¹ Ο Μπερίσα αρνήθηκε ότι η Αλβανία τρέφει οποιαδήποτε επιθυμία για ένωση με το Κόσσοβο σε συνέντευξη στον Αυστριακό πρακτορείο ειδήσεων APA.²⁶² Ο Μπερίσα επέμεινε ότι ακόμα και αν διακηρύξει ανεξαρτησία το Κόσσοβο, η Αλβανία δεν πρόκειται να επιδιώξει να το καταστήσει μέρος της επικράτειάς της. Ανέφερε ότι "ο διαχωρισμός πριν από έναν αιώνα δημιούργησε δυο εντελώς διαφορετικές Αλβανικές πραγματικότητες -- μια στα Τίρανα και μια στην Πρίστινα", ενώ τόνισε ότι επίκεντρο της Αλβανίας είναι η ενσωμάτωση σε ΕΕ και ΝΑΤΟ. Μία παρόμοια δήλωση έκανε ο Μπερίσα και κατά την επίσκεψη που στην Ιαπωνία αρχές Φεβρουαρίου προσπαθώντας να καθησυχάσει της χώρες που ήταν ενάντια της ανεξαρτησίας του Κοσόβου.²⁶³

Από το 17 Φεβρουαρίου²⁶⁴ και μετά οι διαμορφωτές της αλβανικής εξωτερικής πολιτικής προσπαθούν κάθε φορά που τους δίνεται η ευκαιρία να

²⁶¹ 'Greater Albania not in the offing' *The News International* Διαθέσιμο στο http://www.thenews.com.pk/news.asp?cat_id=1

²⁶² Διαθέσιμο στο <http://www.apa.at/cms/site/standard.html?channel=CH0005>

²⁶³ *Kosovo to declare independence in February: Albanian PM. Asian Political News*, 10 Φεβρουαρίου 2008. Διαθέσιμο στο http://findarticles.com/p/articles/mi_m0XPQ/is_2008_Feb_10/ai_n24270637?tag=content:col1

²⁶⁴ Σε έκτακτη συνεδρίαση την Κυριακή 17 Φεβρουαρίου 2008, το κοινοβούλιο του Κοσσυφοπέδιου επικύρωσε ομόφωνα διακήρυξη ανεξαρτησίας από τη Σερβία. "Εμείς, οι δημοκρατικά εκλεγμένοι ηγέτες του λαού μας, με αυτή τη διακήρυξη, ανακηρύσσουμε το Κοσσυφοπέδιο ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος," ανέφερε, με τη δέσμευση να τηρήσει το σχέδιο που προτάθηκε το προηγούμενο έτος από τον ειδικό απεσταλμένο του ΟΗΕ Μάρτι Αχτισάρι. "Εκφράζουμε τη βούληση των θεσμών και εκφράζουμε τη δέσμευσή μας να

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

πείσουν τα γειτονικά κράτη και τη διεθνή κοινότητα γενικά, ότι το σενάριο της "Μεγάλης Αλβανίας" αποτελεί σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Μέχρι στιγμής ούτε τα Τίρανα ούτε η Πρίστινα έχουν δώσει δικαίωμα για ανησυχία. Όπως δήλωσε ο Σαλί Μπερίσα σε μία συνέντευξη στην "Καθημερινή" μερικές εβδομάδες μετά την 17^η Φεβρουαρίου, η ανεξαρτησία του Κοσόβου είναι η τελευταία πράξη του αλβανικού αλυτρωτισμού. " Νομίζω ότι η ανεξαρτησία του Κοσόβου θέτει τέρμα στο απροσδιόριστο καθεστώς των Αλβανών στα Βαλκάνια. Πράγματι υπάρχουν Αλβανοί και στη νότια Σερβία, στο Μαυροβούνιο, στην ΠΓΔΜ. Η αλήθεια είναι ότι μειονότητες υπάρχουν παντού. Τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο των συμφωνιών για τις μειονότητες πρέπει να γίνουν σεβαστά, αλλά η ιδέα για εκ νέου επαναπροσδιορισμό των συνόρων είναι αντιπαραγωγική, καθώς θα μπορούσε να δημιουργήσει νέα ένταση και ανασφάλεια για τα επόμενα 15-20 χρόνια, περίοδο που θα μπορούσαμε να εκμεταλλευτούμε για να μπούμε στην Ευρώπη "²⁶⁵ Στο σχόλιο του δημοσιογράφου πως η "ήττα" του σερβικού εθνικισμού θα μπορούσε να ενθαρρύνει τον αλβανικό αλυτρωτισμό ο αλβανός πρωθυπουργός απάντησε "' Εγώ πιστεύω ότι η ανεξαρτησία του Κοσόβου θα έχει το αντίθετο αποτέλεσμα με αυτό που υποστηρίζουν κάποιοι αναλυτές. Τα σύνορα είναι ανοιχτά και δεδομένα μεταξύ όλων των εθνών της περιοχής και μεταξύ των Αλβανών που ζουν σε διάφορες χώρες. Προσωπικά δεν βλέπω την ανεξαρτητοποίηση του Κοσόβου ως κάποια ενθάρρυνση προς την κατεύθυνση

προστατεύουμε και να προάγουμε τα δικαιώματα και τις ελευθερίες όλων των κοινοτήτων στο Κοσσυφοπέδιο και τη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων," αναφέρει το έγγραφο, το οποίο ανέγνωσε ενώπιον του κοινοβουλίου ο Πρωθυπουργός Χασίμ Θάτσι. "Θα τηρήσουμε τις υποχρεώσεις που αναφέρονται στο σχέδιο Αχτισάρι και θα εκπληρώσουμε τις υποχρεώσεις αυτές στο μέλλον -- ειδικά το Παράρτημα 12 του συγκεκριμένου σχεδίου, το οποίο αφορά στα δικαιώματα των εθνικών κοινοτήτων." Βλ. σχετικά Deklarata e Pavaresise se Kosoves. (Η Διακήρυξη Ανεξαρτησίας του Κοσόβου) OFFICE OF THE PRIME MINISTER OF THE REPUBLIC OF KOSOVO. Διαθέσιμο στο <http://www.ks.gov.net/prm/Lajme/tabid/62/EntryID/208/Default.aspx>

²⁶⁵ Το Αλβανικό έκλεισε οριστικά. Συνέντευξη του Σ. Μπερίσα στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. 9 Μαρτίου 2008. Διαθέσιμο στο http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_politics_100044_09/03/2008_262339

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

που λέτε. Η άποψή μου είναι ότι θα έχει το αντίθετο αποτέλεσμα.”²⁶⁶ Ο Θάνος Βερέμης όμως σε ένα άρθρο του αναφέρει :”Στα δυτικά Βαλκάνια γνωρίσαμε ως τώρα μόνο την αποδόμηση της Γιουγκοσλαβίας σε πολλές νέες ανεξάρτητες οντότητες. Δεν έγινε ακόμα το αντίθετο, να ενωθούν δηλαδή τα κρατικά θραύσματα για να σχηματίσουν μεγαλύτερες μονάδες. Ο αλβανικός αλυτρωτισμός δεν έχει πάψει βέβαια να φωλιάζει στις καρδιές των απανταχού Αλβανών και θα ήταν λάθος να υποτιμήσουμε τη λαϊκή απήχηση που τέτοια ρεύματα είχαν πάντοτε στη σύγχρονη ιστορία, όμως για την ώρα ουδείς τον επικαλείται”²⁶⁷

Παρ’ όλα αυτά νομίζω ότι είναι χρήσιμο να αναφέρω εδώ μία πρόσφατη δήλωση του υπουργού Εξωτερικών της Αλβανίας στο συνέδριο των αλβανών διπλωματών που διοργανώθηκε στα Τίρανα στις 29 Οκτωβρίου 2008 :” Έχει ξοδευτεί πολύ ενέργεια, χρόνος, μελάνη και χαρτί για τη δημιουργία της ιδέας της Μεγάλης Αλβανίας. Εμείς από τη πλευρά μας ήμασταν επίσης υποχρεωμένοι να ξοδεύουμε χρόνο και ενέργεια για να διασφαλίσουμε τους γείτονες μας, τους εταίρους μας και όποιον ενδιαφέρεται ότι η Αλβανία είναι και θα είναι αυτή που πάντα ήταν ούτε μικρότερη ούτε μεγαλύτερη. Νομίζω ότι έχουμε καταφέρει να πείσουμε τους πάντες ότι στη προοδευτική της πορεία η Αλβανία έχει μόνο μία ατζέντα, αυτή της καλής γειτονίας και της ευρω-ατλαντικής ολοκλήρωσης”²⁶⁸

---

²⁶⁶ *ibid*

²⁶⁷ ΒΕΡΕΜΗΣ, ΘΑΝΟΣ. Η Προοπτική της “Μεγάλης Αλβανίας” Εμπόδιο οι ιδιαιτερότητες μεταξύ των Αλβανών. Στην Ειδική Έκδοση της “Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ” Βαλκάνια: Σκόπια, Κόσσοβο, “Μεγάλη Αλβανία”, Ο ανταγωνισμός Ρωσίας-ΗΠΑ. 20 Απριλίου 2008. σ. 28

²⁶⁸ *Fjala e Ministri te Puneve te Jashtme z. Lulzim Basha ne Konferencen e Ambasadoreve 2008. (Η Ομιλία του Υπουργού Εξωτερικών κ. Λουλζίμ Μπάσα στο Συνέδριο των Πρεσβευτών 2008.)*

Διαθέσιμο στο

http://www.mfa.gov.al/web/FJALA_E_MINISTRIT_T_PUN_VE_T_JASHTM_8518_1.php?kc=0,20,0,0,0

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Την τελευταία τετραετία η Αλβανία φαίνεται να εκπληρώνει έναν από τους στόχους της εξωτερικής της πολιτικής, να γίνει μέλος του ΝΑΤΟ. Επίσης η λύση του “κοσσοβαρικού ζητήματος” φαίνεται να βρίσκεται σε καλό δρόμο. Για πρώτη φορά η Αλβανία βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση σε σχέση με το παρελθόν της. Και οι δύο εξελίξεις εξυπηρετούν πλήρως το ζωτικό συμφέρον της Αλβανίας. Όπως ανέφερα πιο πάνω η Αλβανία δεν διέθετε την απαραίτητη ισχύ για να επηρεάζει τα γεγονότα του Κοσσόβου. Και συνεπώς δεν μπορούμε να πούμε ότι η ανεξαρτητοποίηση του Κοσσόβου είναι επιτυχία της αλβανικής διπλωματίας. Παρ’ όλα αυτά αν ένα τέτοιο γεγονός καταφέρει και φέρνει σταθερότητα στην περιοχή και επομένως και ασφάλεια στην Αλβανία (όπως υποστηρίζουν αλβανοί αξιωματούχοι) τότε θα λέγαμε ότι ο στόχος αυτός της εξωτερικής πολιτικής της Αλβανίας ήταν σωστός. Όσον αφορά το θέμα της ένταξης της Αλβανίας στην Ε.Ε. φαίνεται να προχωρά με αργούς ρυθμούς. Εντούτοις, η Αλβανία δεν έχει πραγματικό εναλλακτικό στόχο εξωτερικής πολιτικής, και ακριβώς γι αυτό τον λόγο θα συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις που είναι αναγκαίες για την επίτευξη του στόχου αυτού, έστω και με αργό ρυθμό και ανεπάρκεια.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ²⁶⁹

²⁶⁹ Διαθέσιμο στο http://www.lib.utexas.edu/maps/europe/albania_pol00.jpg

ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ALIA, RAMIZ. Fjala ne Sesionin e 45-te te OKB. Εκδόσεις '8 NENTORI' Tirane 1990.
2. ARON. R. Peace and War. A Theory of International Relations. Garden City, New York, 1973
3. BERSTEIN, SERGE. Δημοκρατίες, αυταρχικά και ολοκληρωτικά καθεστώτα στον 20ό αιώνα. Προς μια συγκριτική πολιτική ιστορία του αναπτυσσόμενου κόσμου. Έγ' Έκδοση. Εκδόσεις ΠΟΙΟΤΗΤΑ, Αθήνα
4. BIBERAJ, ELEZ. Albania in Transition : The Rocky Road to Democracy. Westview Press, Boulder, CO. 1998.
5. CLAUSEWITZ, C.v, On War. Penguin Books. Printed in England. 1968
6. CLINTON, D. National Interest: Rhetoric, Leadership, and Policy. Boston, University Press of America, 1988
7. CLINTON, W. D. The Two Faces of National Interest. Louisiana State University Press. 1994.
8. CRABB, JR. CECIL V. : American Foreign Policy in the Nuclear Age, Third Edition. Harper & Row, New York 1972
9. CRAMPTON, R.J. Eastern Europe in the Twentieth Century and After. Second Edition. Routledge, London 1997.
10. DOUGHERTY, JAMES E. PFALTZGRAFF, ROBERT L JR : Ανταγωνιστικές Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων. Μια Συνολική Αποτίμηση, Τόμος Α&Β. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1992.
11. FRANKEL, J. National Interest Praeger Publishers, 1970.
12. GLENNY, MISHA. The Balkans 1804 - 1999. Nationalism, War and the Great Powers. Granta Books, London 2000.
13. GULICK, E.V. Europe's Classical Balance of Power : A Case History of the Theory and Practice of One of the Great Concepts of European Statecraft. New York 1967.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

---

14. HOLSTI, K.J : International Politics: A Framework for Analysis? Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, 1977 (3)
15. HUPCHICK, DENIS P. The Balkans. From Constantinople to Communism. Palgrave MacMillan, New York 2002.
16. KAPLAN, M.A. System and Process in International Politics, New York: John Willey. 1962
17. KISSINGER, HENRY. L'arte della Diplomazia. Sperling & Kupfer Editori, Milano 2004.
18. KRASNER, S.D. Defending the National Interest : Raw Material Investments and U.S. Foreign Policy. Princeton 1978.
19. MEARSHEIMER, JOHN J : Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων. Εκδόσεις ΠΟΙΟΤΗΤΑ, Αθήνα, 2006.
20. MORGENTHAU, HANS : Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace, New York, 1977
21. MORGENTHAU, H. Dilemmas of politics. University of Chicago Press, Chicago 1958.
22. NATO HANDBOOK. Public Diplomacy Division. NATO 1110 Brussels, Belgium, 2006
23. NYE, J.S. JR. The Paradox Of American Power: Why The World's Only Superpower Can't Go It Alone. Oxford University Press. 2002.
24. ROSENAU, JAMES : Domestic Sources of Foreign Policy. The Free Press, New York, 1997
25. ROSKIN, M. G. National Interest: From Abstraction to Strategy. Parameters, US Army College Quarterly-Winter 1994
26. SAID, A. LERCHE, C.O. Concepts of International Politics. Englewood Cliffs, N.J Prentice Hall. 1979,
27. SONTHEIMER, KURT. BLEEK, WILHELM. Το Πολιτικό Σύστημα της Γερμανίας. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ. Αθήνα 2004
28. TOLZ, VERA and ELLIOT, IAN. New Thinking and the Collapse of the Soviet Bloc. The Demise of the USSR. From Communism to Independence. Palgrave Macmillan 1995.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

---

29. VICKERS, MIRANDA. *Between Serb and Albanian: A History of Kosovo*. Columbia University Press. New York. 1998
30. WALLER, MICHAEL. DREZOV, KYRIL. GOKAY, BULENT. *Kosovo: The Politics of Delusion*. Frank Cass Publishers, London N14 5BP, England.
31. WEBBER, MARK. SMITH, MICHAEL. *Foreign Policy in a Transformed World*. Pearson Education Limited, Edinburgh Gate Harlow United Kingdom, 2002.
32. WEINER, ROBERT. *Change In Eastern Europe*. Praeger Publishers. Westport CT. 1999.
33. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΣ, Γ. ΧΡΗΣΤΟΣ. *Βαλκάνια. Ανασκόπηση Γεγονότων 1989-2004*. Ιστορικό και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας 2007.
34. ΒΑΛΗΝΑΚΗΣ, ΓΙΑΝΝΗΣ. *Εισαγωγή στην Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1949-1988*. Εκδόσεις Παρατηρητής. Θεσσαλονίκη 1998
35. ΒΑΡΒΑΡΟΥΣΗΣ, ΠΑΡΙΣ : *Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική στον 21ο Αιώνα*. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2004.
36. ΒΙΚΕΡΣ, ΜΙΡΑΝΤΑ. ΠΕΤΙΦΕΡ, ΤΖΕΙΜΣ. *Αλβανία. Απο την Αναρχία σε Μια Βαλκανική Ταυτότητα*. Εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα 1998.
37. ΓΚΟΡΜΠΑΤΣΩΦ, ΜΙΧΑΗΛ. *Περεστρόικα. Νέα Σκέψη Για Τη Χώρα Μας Και Τον Κόσμο*. Εκδόσεις ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ, Αθήνα 1987.
38. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΒΥΡΩΝ : *Προγραμματισμός στην Εξωτερική Πολιτική*. ΕΛΙΑΜΕΠ. Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα 2004.
39. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ, ΜΑΝΟΣ. *Εθνοτικές Συγκρούσεις στον Καύκασο και την Κεντρική Ασία : Μια Συγκριτική Ανάλυση*. Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών. Κείμενο Εργασίας . 2 Δεκέμβριος 2005.
40. ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΗΣ, Π.Μ. *Νεότερη Πολιτική Θεωρία, Τρίτη Έκδοση*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 1996
41. ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ, ΘΕΟΔΩΡΟΣ : *Διεθνείς Σχέσεις. Εξουσία και Δικαιοσύνη*. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 1995.
42. MERLE, M: *La Politique etrangere*. Paris, PUF, 1984.
43. MORGENTHAU, H. *The Purpose of American Politics*. New York: Alfred A. Knopf 1950.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

---

44. ΜΑΓΚΛΙΒΕΡΑΣ, Κ. Η μη άσκηση δικαιοδοσίας από το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο βάσει του άρθρου 98 παρ. 2 της Συνθήκης της Ρώμης: η περίπτωση των διμερών συμφωνιών ασυλίας που προωθούν οι ΗΠΑ. Στο βιβλίο Η Διεθνής Ποινική Δικαιοσύνη ως μηχανισμός επιβολής του διεθνούς δικαίου. Διεύθυνση έκδοσης: ΚΟΥΦΑ, Κ. ΠΑΖΑΡΤΖΗ, Φ. Εκδόσεις ΣΑΚΚΟΥΛΑ, Αθήνα 2007.
45. ΝΙΝΑ, ΒΡΙΣΙΗΔΑ. Η Κατάρρευση του Υπαρκτού Σοσιαλισμού και η Πορεία του Εκδημοκρατισμού στην Αλβανία. 1985-1999. Εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα 2007.

ΑΛΛΟ ΥΛΙΚΟ

1. Albania : The State of the Nation 2001. ICG Balkans Report Nr.111. 25 Μαΐου 2001.
2. Albania State of the Nation. ICG Balkans Report Nr.87. 1 Μαρτίου 2000.
3. Albania: State of the Nation 2003. ICG Balkans Reports Nr.140. 11 Μαρτίου 2003.
4. Chaillot Paper n°107. Is there an Albanian question? JUDDY BATT, MISHA GLENNY, DENISA KOSTOVICOVA, NICOLA MAI, NADEGE RAGARU, FABIAN SCHMIDT and MIRANDA VICKERS. Edited by JUDDY BATT. European Union Institute for Security Studies (EUISS). Ιανουάριος 2008.
5. Chaillot Paper no.104, 'Regional Cooperation in the Western Balkans', MILICA DELEVIC. European Union Institute for Security Studies (EUISS), July 2007
6. DICK, K.J. Some Reverberation From the Kosovo War. Conflict Studies Research Centre. November 2001.
7. ICJ REPORTS, 1949 The Corfu Channel Case (Merits), Judgment, April 9, 1949
8. LOMBARDI, BEN. Kosovo And a Unilateral Declaration of Independence. The Defence Academy Journal. January 2008.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

---

9. PAN-ALBANISM: How Big a Threat To Balkan Stability. ICG Central & East European Series. April 2004.
10. PETTIFER, JAMES. Albania, FYROM & Kosova. Evolving States & European Union. Conflict Studies Research Center . October 2002.
11. PETTIFER, JAMES. Albanian Election 2005. A New Ruling Elite? Conflict Studies Research Center. October 2005.
12. PETTIFER, JAMES. Albanian Elections 2003-Progress, Shortcomings & The Greek Factor. Conflict Studies Research Center. November 2003.
13. PETTIFER, JAMES. FYROM After Ochrid. Conflict Studies Research Center. March 2002.
14. PETTIFER, JAMES. Kosovo Negotiations-Background and Perspective. Conflict Studies Research Center.
15. PETTIFER, JAMES. The Greek Minority in Albania In the Aftermath of Communism. Conflict Studies Research Centre. Defense Academy of the United Kingdom. July 2001.
16. REPUBLIC OF ALBANIA PARLIAMENTARY ELECTIONS 3 July 2005. OSCE/ODIHR Election Observation Mission Report. Office for Democratic Institutions and Human Rights. Warsaw, 7 November 2005.
17. SMITH, M, A. Albania 1997-1998 . Conflict Studies Research Center. March 1999.
18. SMITH, M, A. Albania 1999-2000. Conflict Studies Research Center. May 2000.
19. SMITH, M, A. Kosovo : Background & Chronology. Conflict Studies Research Center. April 1999.
20. The 2001 Conflict in FYROM - Reflection. Institute of War and Peace Reporting. Ιούλιος 2004.
21. U.S. CONGRESSIONAL HUMAN RIGHTS CAUCUS, Hearing on Human Rights in Albania (Washington, DC: June 19, 1996)
22. U.S. HOUSE COMMITTEE ON INTERNATIONAL RELATIONS, Subcommittee on International Operations and Human Rights, Hearing

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

---

on Human Rights and Democracy in Albania (Washington, DC: July 25, 1996),

23. VICKERS, MIRANDA. Islam In Albania. Advanced Research Assessment Group. March 2008.
24. VICKERS, MIRANDA. The Cham Issue- Where to Now? Conflict Studies Research Centre. Balkan Series. 07/01. Defense Academy of the United Kingdom. January 2007.

ΑΡΘΡΑ

1. HAFIZULLA, EMADI. "Albania's transition to capitalism". Contemporary Review
2. ABRAHAMS, FRED. Human Rights Watch. Foreign Policy in Focus. Volume 2. Number 33. May 1997.
3. ARMILLOTTA, GIOVANI. La Politica Estera Dell'Albania Negli Scorsi Dieci Anni. Affari Esteri, Rivista Trimestrale, patrocinata dal Ministero degli Affari Esteri e promossa dall'Associazione Italiana per gli Studi di Politica Estera (AISPE), Roma, XXIX (Gennaio 1997), N.113
4. Ehrhart, Hans-Georg. 1999. Prevention and Regional Security: The Royaumont Process and the Stabilization of South-Eastern Europe. In OSCE Yearbook 1998, Yearbook on the Organization for Security and Cooperation in Europe, Baden-Baden.
5. GRDESIC, IVAN. US-Adriatic Charter of Partnership: Securing the NATO Open Door Policy. Paper Presented at the 46 Annual Convention of the International Studies Association, 27 February - 5 March 2005, in Honolulu, USA.
6. HOFFMANN, JUDITH : Integrating Albania, the Role of the European Union in the Democratization Process. Albanian Journal of Politics I (1) 2005.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

7. LANI, REMZI. SCHMIDT, FABIAN. Albanian Foreign Policy between Geography and History. The International Spectator. Volume XXXIII, No 2 (April-June 1998)
8. ODETA BARBULLUSHI. Under the Gaze of the West : Reading Albanian Foreign Policy in the Post-Communist Era. Paper Prepared for the Sixth Pan-European IR Conference Turin 12-15 September 2007.
9. RADONJIC, BILJANA. Albania: Kosovo Independence Still Off Agenda. Civilitas Research. 21 Μαΐου 2003.
10. SULLIVAN, M. A Mending of Relations. Transition. Vol.1, no.15.
11. TRIPODI, PAOLO. "Alba': Italy's multinational intervention in Albania". Contemporary Review.
12. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Ειδική Έκδοση. 'Βαλκάνια: Σκόπια, Κόσσοβο, "Μεγάλη Αλβανία"', Ο ανταγωνισμός Ρωσίας-ΗΠΑ. 20 Απριλίου 2008

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

1. STATEMENT BY H.E. MR. BESNIK MUSTAJ, MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF ALBANIA. 60TH SESSION OF THE GENERAL ASSEMBLY GENERAL DEBATE. New York, 21 September 2005.
2. ADDRESS BY H. E. MR. FATOS NANO. PRIME MINISTER OF THE REPUBLIC OF ALBANIA TO THE GENERAL DEBATE OF THE 59TH SESSION OF THE UNITED NATIONS GENERAL ASSEMBLY. New York, 21 September 2004.
3. Arben Imami, Punimet e Kuvendit Popullor, I, Legjislatura e 12-te, (Οι εργασίες της Λαϊκής Βουλής.) 25 Απριλίου 1991,

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ DEFENCE ACADEMY OF THE UNITED KINGDOM.
<http://www.da.mod.uk/>

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

---

2. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ INTERNATIONAL CRISIS GROUP.
<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm>
3. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ FINDARTICLE. <http://findarticles.com/>
4. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΚΛΟΓΩΝ.
<http://www.cec.org.al/>
5. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ Ε.Ε. http://europa.eu/index_el.htm
6. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.
http://ec.europa.eu/index_el.htm
7. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ALBANIAN INSTITUTE OF INTERNATIONAL STUDIES. <http://www.aiis-albania.org/>
8. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ STATE DEPARTMENT. <http://www.state.gov/>
9. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΑΛΒΑΝΙΚΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΜΥΝΑΣ.
<http://www.mod.gov.al/>
10. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΑΛΒΑΝΙΚΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ.
<http://www.mfa.gov.al/>
11. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΑΛΒΑΝΙΚΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ.
<http://www.keshilliministrave.al/>
12. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΣΟΒΟΥ. <http://www.ks-gov.net/pm/>
13. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΝΑΤΟ. <http://www.nato.int/>
14. ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΟΥ ΟΑΣΕ. <http://www.osce.org/>

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

1. ALBANIAN DAILY NEWS. 1999.
2. ALBANIAN JOURNAL OF POLITICS. 2005.
3. CORRIERE DELLA SERA. 1997.
4. GAZETA SHQIPTARE, 1997-2008.
5. ILLYRIA. 1993
6. KOHA JONE. 1998-2008.
7. LA REPUBBLICA. 1995.

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ 1990-2008

---

8. LOS ANGELES TIMES. 2007.
9. RILINDJA DEMOKRATIKE. 2001.-2008
10. SHEKULLI. 2002-2008.
11. SHQIP. 2008.
12. SOUTH EAST EUROPEAN TIMES
13. THE NEW YORK TIMES. 2007.
14. ZERI I POPULLIT. 1997-2000.
15. INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE. 2007.
16. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. 2008.

ΠΡΑΚΤΩΡΕΙΑ ΕΙΔΗΣΕΩΝ

1. ATHENS NEWS AGENCY.
2. BBC,
3. EAST EUROPEAN REPORTER,
4. REUTERS.
5. ATA. ALBANIAN TELEGRAPHIC AGENCY.